

del Collegio de comp. de fess. de g. Be
FRANCISCI MAVRI

HISPPELLATIS

MINORIDAE

390
B-4355

FRANCISCIADOS

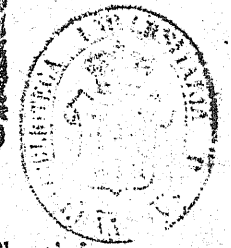
LIBRI XIII.

Nunc primum in lucem editi.

AD SERENIS. COSMVM
MELICEM ETRVRIÆ DVCEM.

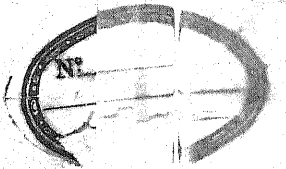
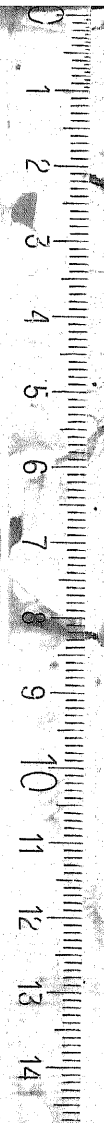

*El Doctor
Figueroa*

ANTVERPIÆ,
Ex officina Christophori Plantini
Prototypographi Regij.
M. D. LXXII.

LIBRARY
UNIVERSITY OF TORONTO
R
16
390

REVERENDVS P. FRANCISCVS
MINORIDES FLORENTINVS,

FRANCISCO MAVRO HISPPELLATI
MINORIDÆ.

DI VINVM profecto pariter, & eruditum Poema, quod tu diserte Maure, de vita Diui Francisci, olim cecinisti, mandante mihi reuerēdo admodum patre Francisco Giliberto de Saponaria Minoride inquisitore Apostolico, tui equidem amantiſſimus, ne quidem ſomniculoſè, oſcitanteſque, verum conſideratius, accuratiuſque perlegi: attentiſſimè autem, cum morum probitate indagata, tum ſacræ fidei ſinceritate perpenſa; nihil non probum, nihil non ſanctum, nihil non pium inter legendum mihi occurrit. Quapropter iam illud typicis excuſionibus tradendum eſſe, & par eſt, vt equidem cenſeam: & ut id facias, obnixius, impenſiuſque exhortor.

Testimonio igitur relationis huiusce confusus,
ego Frater Fraciscus Gilibertus de Saponaria Mi-
norides præmemoratus inquisitor, imprimendi
illud licentiam, facultatemque concedo: quod
quidem opus clauditur ducentis duabus paginis
in originali. Datum in ædibus Sanct. Crucis
Die 15. Decembris. 1570.

Ego Guido Seruidus Præses, & Vi-
carius Generalis. Florentiæ præscrip-
tam licentiam ratam habens, vten-
di ea libertatem tibi condono.

COSMO MEDICI,

DVCI ETRVRIÆ

FRANCISCVS SPELIENSIS.

FFICIVM me impu-
lit, fidésque, quam dedi
olim auctori nostræ so-
dalitatis, vt consume-
rem omnes meas cogita-
tiones in consilijs ip-
sius, factis que contemplandis, postquam
me omnino parè non esse cognovi, moribus
sanctissimi viri, institutisq. vita expri-
mendis: cùmque totam mentem conuer-
tissem ad hanc curam, veterem exercita-
tionem ingenij, studiumque, cui adoles-
cens deditus fueram, totum contuli ad
hæc, que animo videram, litteris prodèda.
Quòd si ullam in partem præstiti, quod
conatus sum, non me diuinus ille spi-
ritus, qui poetas ad pangendum carmen
adiuuare solet, afflauit; sed alter nõ minor
ardor

ardor inflammavit, in quo solo imitatus aliquantum mihi videor conditorem nostrae disciplinae: ut enim ipse praeter ceteros flagrauit amore verae pietatis, nullumque periculum, atque incommodum recusavit, ut sitim hanc suam expleret (propria haec enim hominis laus est) ita ego longo tempore incensus fui iusto hoc, ac mihi debito desiderio, versibus celebrandi laudes diuinissimi viri: cuius gloriae ille, dum vixit, nunquam cupidus fuit. vel potius ipsam quantum potuit declinavit: ea tamen nunc monumentis commendata, proderit multum mortalibus: non paucosque ad Christum toto pectore amandum, ut ipse fecit, excitabit. Fructum autem hunc tenuem exigui ingenij mei; & ita quidem pusilli, ut ne hoc quidem, & si non magnum opus efficere potuerit, nisi commotum, instruetumque fuisset amore illo, quem ostendi, ad te mitto princeps optime; & quia toto animo semper ducem nostrae familiae coluisti: & pauperes eius sodales liberalitate

tua

tua saepe subleuasti. & mihi etiam ipse, ut meos hos labores divulgare possem, praesidio fuisti; & demum quia dignus es multo maioribus poetarum, & doctorum hominum muneribus, quae illi passim honestissimo tuo nomini iure optime dicant, cum ipsis valde faueas, & eorum ingenia, studiaque omni ratione exornes. Vale. Florentia, Kalendis Februarij. M. D. LXXI.

HORTATVR MVSAM AD
CANENDVM DIVVM
FRANCISCVM.

DIC Clío Ausonia nunc mea barbita
Francisci teneros, auspice dic polo,
Vagitus, pueri dicq; binominis
Pubentes genios; dic simul & viri
Aerumnasque graues, cumque laboribus
D euictis, animos haud superabiles.
Nec tu dehinc sileas, quot sibi iunxerit
Heroes comites, quot pariter sacra
Tyronum cuneis castra repleuerit.
Tum cantes, socijs vt dederit pias
Legesque & monitus, & noua cinxerit
S ollers praesidijs castra potentibus.
Dic armis quibus, ò dic quibus hostium
Magnas saepe acies contuderit modis:
Et telis quibus in praelia tendere,
Fortis Dux socios compulerit suos.
Dic ò tandem agè dic, alta Lauerna amat
D um solus memora, atque antra vigil fouet
Noctes atque dies, vt latus, vt pedes,
Vt palmas iaculis confoditur sacris.
E t iam fidereis prerutilans notis,
V ectusque alituum quadriungis Delum,
P lantis stelliferis astra supermeat,
M ox & flammiferum scandit ouans polum.

E A N.

EANDEM FACIT VERECVNDAM.

ORnari ne posce comas, habitumque Subasi,
Non Parnassæi Musa colona iugi.
Immo agedū cætus malè culta horresce disertos,
Et contentalegi, murmura plebis ama.
Hoc noua res mōnet, hoc cātatus præcipit Heros:
Fas probat & ratio, vitæque poscit inops.

COSMOMEDICI

DVCI ETRVRIAE.

HEus tu Musa animo (tibi seuerus,
I mportunus, & acer, improbusq;
S uasor nam modo visus) hinc momentem
R ursor me placido, ac libenter audi.
A penninigena incitus fluentis
A rnis quæ rapidis secat virentes
C ampos, vir sedet inclytus, potensq;
H unc cultus tibi nominis refulgens,
E t, quæ nescia Martij furoris,
E truscas modo latius per oras,
S ede: florida gens tenet quietas,
S ceptri regia vis, sacriq; mores
O stendent. Agè Musa non timebis
N asum Rhinocerotis hoc patrono:
I, cunctarier, i, vetat serena

P a r

*P*ax vultus placidi, videtur fauentis
*L*ata Principis ora? nil timendum,
*N*il iam non aditum patentem ad altum
*R*ecludit solium, nihil profecto
*N*on spondet veniam uberem futuram.
*E*t nunc quid dubitas tremens, quid haeres?
*I*am iam cuncta fauent, simulque rident.
*C*uncta protinus annuunt cupitos
*S*uccessus: modo perge, quid moraris?
*T*otis aude animis: manum roganti
*E*xtemplo dabit ille praepotentem,

AD PAVLVM MANVTIVM.

O Fama Ausonia decusque lingua
Disertissime Paule, & undecunque
Integra specimen celebre vitæ;
Ecquid, dum monumenta raptus inter
Tulli magna tui vigil frequentes
Noctes conteris, aut graues Maronis
Perpendis numeros, senisque Graij,
Aut dum Aristotelis strues resoluas
Implexas, latebrasque perspicaci
Cecus iudicio bonus recludis,
Diuinique adamans melos Platonis,
Mente sidereo petis recessus;
Hisbellas tibi Manrus ille, Diui

Cantator

Cantator pius, & cliens fidelis
Francisci, bone dic rogo Manuti,
Sedet iam tum animo, an procul recessit?
Et nostri te amor ortus una, & una
Occasus inuido, & inuida solutus
Fortuna, leuis, irritusque, & aure
Vanis lusibus incitus reliquit?
O vos ne date Diu boni, piorum
Bonis cordibus hoc nefas potiri.
Est Manutius, est pius, benignus,
Est comis, nec amantior honorum,
Non insignior ullus aequitatis
Humanae studijs, piusque mores
Nemo cultius hoc manu tuetur:
Seu mox contuleris simul recentes
Heroas, mage seu petas repostos.
Porrò semideos, micantia aui
Felicis decora, & poli beatos
Iam tum municipèsque, principèsque.
Tu verò optime, candidè, ac venuste,
Sic quondam eloquij impetus suavis
Romani simul, Atticique nunquam
Pectus deficiat tuum, nec alma
Vnquam Castalios parare honores,
Vnquam cana tibi obligare laureas
Sertis tempora desinat Camænae.
Dicò dic agè nunc rogo Manuti

Sincerana

Sinceram sine labe veritatem.
Quin & consilio grauis se uero,
Atque acer monitis ades roganti.
Vidisti, & memor es, reor, Camæna
Olim quàm tenui malus poëta
Cantarim ipse meum patrem, beatum
Iam cali indigetem, inclytumq; cinem.
Vidisti studiosus profectò,
Haud frontem caperatus, haud cachinnans,
Haud rugis tetricus rigente naso,
Sed samo, placidoque, & erudito
Aëtus iudicio: nouumque rerum
Desuetarum habitum, orsa, verba, nexus.
Admirans, animo stupensque; scito
Inuentum ore pium, ac recens, probasti.
Ergo (nam simul hinc, & hinc amici
Instant mihi stimulantque, consuluntq;
Edam protinus, ac sinam beatum
Iam tum Heroi legi) quid ipse censeres?
Tu iam consule tu mihi ò diserte,
O lux, ò pater eruditionis,
Iuge ò melliflui leporis huber:
Te quippe unum ego consulo, tuique
En dumtaxat amo, opto, posco, & oro
Planum iudicij mororq; nutum.
Nec des nubiuagis mea inuidisque
Vota inuoluiet hæc notis, sed vltro

Nutanti,

Nutanti, ambiguoque adesto amico
Felix ac bonus, & bonas feracis
O pes pectoris effer: insuperque
Has nugas eme, garrulamque Musam,
Pannosamque, rudemque, putidamque:
Non flauo precor ere: sed venusto
Pingues eloquio inuicem tabellas
Emptor tu modo prodigus repende.
Et cano hic meus obstrepens olori,
Cantu rauciferno lutosus anser,
Ad me fac redeat, tui leporis
Dulci ne Etare perlitus, reportet
Fac cycnea mele, ac simul reuersus
Assultet mihi plausibus canoris.
O tu terque, quaterque sic beabis
Fidum, candidum, amabilemque amicum.
O hæc ut rogo Paule! da roganti
Da, te, siquid amarier vacabis
Posihac, semper amabo, & vsque & vsque.
Sed rursus patere, unum ego exigam abs te:
Quippe hoc insuper opto perdoceri.
Tu doce modo (scis, potes, tuumq; est)
Est ne incognita posse amare nobis
Condonatum? obiter datum profectò est
Hoc, inquis. mihi amabitur disertè
Patris non minus ergo vera imago,
Aldus filius eruditus, ardens,

Grauis,

Gravis, comis, amabilis, venustus;
At si dehinc oculis, simulque amatis
Detur colloquijs eo potiri;
Nimirum ipsum ego; quam parens tenellum,
Vnicumque amet, ardeatque natum;
Ardebor mage, perditæque amabo.

AD EVNDEM.

O Casti nemoris cultor amabilis
 Cætus Theſpiadũ, ò fama, & honor sacri
 Libethri: ò tu adeo Phæbe pater comis
 Perfulgens nitidis, & fide persona
 Insignis: sed enim tu valida minax
 Hasta, atque ore potens & dominans graui
 O Pallas modò dic, fata Mamutium
 Quid tam muta premunt? dicque silentia
 Desueta vnde viri? delituit lepor
 Num fortè Ausonius, fluminæque Atticè
 Num magna eloquij iam exitio data,
 Et cycnea mele, & suauisonos modos
 Iam mens dedidicit, iamque situ obsita
 Mollit torpet iners, cumque laboribus
 Sacris, deseruit Castalios specus?
 At si nec scelus hoc numina præcinunt,
 Non astra insnuant, fatæue destinant,
 Quid mi (porro alios dapſilis, & ferax

O re ultro, & calamo lætificat graui)
 Tantum mutus, iners, asper, & horridus,
 Indignansque adeò docta Manutius
 O va heu stipat? & ò Paule, tuis bonis,
 Cum ne hinc damna feras, me modò perfrui,
 Qua tanta inuidia est? haud dolus, haud scelus,
 Haud me me ulla reum noxa agit. Et licet,
 Et fas iusque sinunt, sideraque annuunt
 Nimirum hoc mihi. Sed dic agè, non tua,
 Sed communia, quid tu modo pertinax,
 Immitisque adeo parcus, & occultis?
 O iam Paule rogo, da data, da volens,
 Da gratis, quod habes auspice tu Deum
 Nutu. At iam cupidum si lucra te iuuant;
 Has nugas (grauia, aut emula Mincio
 Nequicquam canimus, Smyrnea nec mea
 Clio plectra mouet) nunc cape, neu rudem,
 Incultam, atq; humilem, putidam, & vsibus
 Frugi olim exiguis vix tibi, despice
 Musam: quæ potius tu bonus inuicem,
 Non flaua ara mihi: sed, tibi quod leue
 Nimirum, ac facile est, Ausonij rogo
 Da tantum eloquij suauisonum melos.

AD

AD-LECTOREM POESIS.

H *Eus tu, quicumque es nostræ pia carmina*
Muse

Lecturus, tetrica frontis bonus excute rugas:
Pelle oculis liuorem atrum, atq; inamabile virus
I nuidia dimitte animo: pius, integer, æquus,
Innocuusq; & sanctus ades: modulamine sancto
Sæctus enim modo sancta cano, purusq; sacerdos
Primus ego æerei flaua sub rupe Subasi,
Sacrato enuero diuinis ore triumphos.

Nimirum agnosces, me me hic non turpe profana
Obscenumq; lyra carmen deducere, circo
Dignâdû incesto: sed enim decora alta, per annos
Iam pridem exactos, plectro memorata priorum
Nullius vatum, Musæue, aut auspice Phæbo
Pertextata olim cuiquam, iam tum altius orsum
Pandere voce graui: & sincero euoluere cantu
Fata Subasæi, cunâsque Herois, & ortus,
Et pubem, geniosq; leues, & flebile funus:
Nec non quæ victor pugnarit bella, quibusq;
Rite triumphatum cumularit legibus orbem.
Hæc carô, per me aures hac barbîtos Ausonîs
implet

Hærmônia populi: tu ne caperatus, & acer
Censor ades: sed mitis ouans, hilarisq; Camæna
P laude vltro, & risu frons læta assultet amico.

FRAN-

FRANCISCI MAVRI
 HISPELLATIS
 MINORIDÆ

FRANCISCIADOS LIBER I.

ASTRICOMIS Heroa manus, thora-
 ca, pedesq;
 Vulneribus fossum, qui flaua è rupe Su-
 basi,
 Ore, tubaq; canens, mille indiga ad
 arma vocauit

Agmina, & ad vitæ melioris compulsi vsur;
Mens canere ardet. Amor Diuûm, leuis aura canenti
Pande ortus, obitusq; viri, sanosq; labores;
Et quo quenque modo subijt, quibus obuius illis
Vltro ierit telus; qua spe discrimina tandem
Angusta intrepidus vitæ tentari egena.
Tuq; idem alme Heros inopum dux inclyte; seu iam
Sanguineis ardentem astris, te sede corusca,
Flammantis regio cali tenet ima; Volucrum
Qua patris intenti iussis de more supremi,
Aurea tecta colunt cætus, quot voluit arenas
Oceanus; pennis acti pernicibus omnes,
Omnes stelliferis euincti tempora fertis;
Sive tibi eucto patuit sublimior aula,
Bissenî Heroës, quâ, terra, Erebiq; tyrannia
D euictis, bisseña altè statueret trophæa;
Da bonus auxilium, da me pater æquore vasto,
Currere iter cæptum, atque audacem remige puppim
Allabi dextro, & portu se condere amato.

A

Postquam

Postquam Rex Superum, magni Patris vna propago,
 Aethere delapsus, laeuit mortalibus in aluo
 Virginea, & primis vagitibus impulit auras
 Vitales: dehinc vir, transfuerso brachia ligno,
 Atq; ambas fixus diuersa cuspide palmas,
 Et malo ingenti corpus protentus, acerbiam
 Mortem obijt (scelus infandum) pro fontibus insons:
 Vt pius antiquam labem, mortalibus agris
 Concretam, ablueret: neu iam vitra admissa prioris
 Furti patris luere morte, exilioq; nepotes;
 Sed tandem exempti vinculis, & carcere caco,
 Aetheream laeti ad sedem, & parria astra redirent:
 Conueniunt simul Heroës sub paupere tecto,
 (Parua manus, neq; enim bisseis amplior) omnes,
 Quos, dum nodosis circumdant retibus vndas,
 Captiuosq; trahunt scruposa ad littora pisces,
 Rex pridem bonus ipse opera ad maior vocarat.

Tum lati eximio sortitus munere tanti,
 Consilia inter se vario sermone volutant.
 Quid faciant, quibus auspicijs, quouë ordine coeptans
 Instituunt vitam, quibus ipsam legibus ornent,
 Explorant, simul ambigua, ac diuersa loquentes.
 Praecipue verò chari pracepta magistri
 Multa, diuq; agitant, iterumq; iterumq; reuoluunt.
 Quippe illum obseruant animis, ipsumq; verentur
 Absentem: immani pridem quem funere raptum
 Deslerant, viuumq; iterum quem tertia viuus
 Reddiderat croceo surgens Aurora cubili:
 Quem saepe aethereo fulgentem lumine & ipsi
 Os, humerosq; Deo similem inspexere pauentes:
 Quin etiam coram simul audiuerè loquentem
 Attoniti, nec iam dictis mortale sonantem.

At verò è numero tum visa aueritur vnus,
 Scrutariq; audet manibus sacra vulnèra, moxq;
 Vt terigit, sensitq; hominem, manifesta q; veri
 Vt Ducis emicuit facies, & nota per aures
 Vox ijt, increpitat: Deus, ò Deus, ac simul ore
 Incuruus prono exclamat, me me vt mea fallit
 Mens laeta, vtq; animum diuersum agit auuus error.
 Et tamen ora modò desleti viuua magistri
 N osco equidem, nosco diuini lumina vultus:
 Et multa incusans scelus exhorresco profanum.

Ergo vbi summa diu, ac multum res acta per altos
 Sermones; tandem Regis inemorabile nomen
 Constituunt latè magnum deferre per orbem;
 Et canere ignotos populis, & pandere ritus.
 Hac, animis nunc has, nunc alternantibus illas,
 Vna viris aded potior sententia visa est.

Haud mora: sese operi ardentès, operisq; labori
 Accingunt: nec iam longo pòst tempore, magno
 Orbe pererrato, nomen fulgebat amatum,
 Perq; vrbes, perq; arua volans, perq; atria regum.

Et iam flammifero vultu, rutilisq; quadrigis,
 Alternis varias lustrante Hyperione terras,
 Plurima curricula ierant felicibus acta
 Saecula: vitifator pacatis qualia regnis,
 Haud dederat primis Saturnus gentibus olim:
 Non Ianus pater occipitis, non lumine frontis
 Viderat, horridas quanquam iam, cardine verso,
 Bellorum portas, ferro grauibusq; catenis
 Clauserat, iniectoq; in vincula saeu furore,
 Insuper & vectes, arataq; robora centum
 Obdiderat, sese custodem liminis addens:

Interea gentes, solidis quas maxima latè

Fert humeris tellus, quasq; ambit gurgite Nereus
 Fluctu imago, securæ adæd felicia quondam
 Sacula multat idem, cursu ventura perenni,
 Expectare audent: nec deteriora quietos
 Gaudia concipiunt, spondentq; futura per annos.
 Nec verò in tantis frustra spes numina votis
 Sancta accersissent, precibusq; ea munera castis
 Optassent: populos latè ni iam vndique Erinnyis
 Obsedisset atrox, perturbassetq; beatos.
 O superùm pietas, ò, caca atq; inscìa rerum
 Corda hominum sic prorsus hebent? sic fidimus vltro
 Fortuitus? heu nos passim mutabilis æui
 Sic infelices alterna eludit imago?

Ergo hic vnà hominum facies, amor omnibus vnus
 Religionis erat: sanctosq; in pectore mores,
 Cæna fides, castusq; pudor seruare docebat
 Puros tunc mystas, per quos extrema recedens
 Iustitia, & terras linguens, repetebat Olympum,
 Aureaq; immiti cedebant sacula ferro,
 Heu namque immanis rex illatibilis Orci,
 Antiquum exercens odium, inuidiaq; cruentis
 Accensus stimulis, inuisum effundere in orbem,
 Iam scelerum innumeras facies, & mittere sauas
 Ad superos pestes, Stygijs properabat ab oris;
 Qua lætas non antè auras, non sidera cali
 Lucida, non rutilam spectarant lampada Solis:
 Vel cum terrigenas manibus rescindere calum
 Aggressos Titanas, & impiæ bella minantes
 Caliculis, Pater omnipotens, per nebula densa
 Fulmine contorto, fumog; inuoluit, & igni.
 Iamq; aderat sanestis dies, qua dira cruentis
 Tisiphone manibus, colloq; & crinibus atris

S tridentes

S tridentes implexa angues, sacibusq; coruscans
 Fumiferis, Erebi vasti illatabile regnum
 Liquerat (insuetam requiem dux efferens Orci,
 Et pœnas animæ sortum obstupuerem remissas)
 Monstrorumq; ferox conitatus, & agmina dira
 Ad sunt seu a diu: nam quicquid Tartarus ingens
 Terrificum gignit, quicquid lugubre sub vndis
 Luctificis Cocytus habet, iam luminis oras
 Occupat, & latè athereum simul inficit orbem.
 Horrida Tisiphone signa exitiæ dextra
 Lethifera at tollens, infert dux præuia sese,
 Et monstra exacuefciet, & furialia suadet
 Hortatu ingentis scelera, atq; exaggerat iras.
 Vltro adsunt animosæ acies, & dicta successunt.
 Iamq; adæd latè obscura sub nocte per agros,
 Perq; vrbes passim, per compita, perq; domorum
 Tecta, insultantes feraliq; ore gementes,
 Terrorum facies visæ, auditæq; volantum:
 Scilicet hic fremitus inuitantur voce ferarum
 Terribiles; illuc, immani corpore fœdas;
 Quas olim, mundi vasta sub mole nocentis,
 Primi gena celo reiecti duxere volucres;
 Ostant formas, vulgò, & mortalibus ægris
 Urbatas pauida mentes formidine quassant,
 Namq; vbi non turpes Sp'hynges? non Gorgones atra
 Improvisò astant? vbi non Lerna repente
 Sibilat Hydra, caput numerofo vertice tollens?
 E micat hic immanè fremens, ardensq; Chimæra:
 Illic assurgit vasti Cyclopiis imago:
 Hic canis ore triceps, illic dat Scylla biformis
 Inguine latratus: tum vulgò horrentia monstra
 Mille alia aethereas complent terroribus auras:

Et quæ, sæpe metus natis impune parantes,
Componunt matres obscuro corpore, seu quæ
Parietibus pictor, tabulis seu ponere suevit.

Præterea, quibus ad fauces, atq; ostia mundi
Tartarei cecidit sorti custodia, pestes,
Luminis inuisi nitida regione potite,
Vnâ omnes (scelus) vnanimes peruadere gentes
Festinant, pariterq; obseruantissima recti
Corda hominum tacite inuertunt, animisq; venenum
Viperenum subdant. Immanior omnibus, antè it
Præcipiti dux vna alias impulsa furore,
Cervicemq; tumens, irarumq; ignibus ardens.
Nempe hæc; cum genitor superùm vix prima recentum
Molitus rerum, magniq; exordia mundi,
Astrigerum valido firmasset cardine calum,
Astringens rutilos septenis orbibus ignes,
Cuiq; suum: cum vix terram librasset, & vndas,
Atq; ignem, & liquidum circum fudisset inane;
A gmina calicolum ter trina, recensq; creatum
A lituum vulgus, mentes sine corporis usu,
Aggressa, imperio Regis desciscere ab alto
Impulit ætherei, & calum quaterere omne tumultu,
Fraternisq; armis. Ab gens malè suasa, Triones
Quid super Arctos, animis molire triumphos?
Quid struis inuitis sedes super arduafatis?
Et nunc ergo acies pariter collecta fororum
Ponè subit: bacchans & scintillantibus ardens
Ira oculis it prima duci comes addita magna,
Qui cum, diuersis manibus discordia binos
Attollens gladios, partitur læta labores.
Tum verò ambabus regnandi insana cupido,
Hortatrix scelerum pollens, & saga malorum,

Sese vltro agglomerat, sauosq; adiungit in vsus,
Nequicquam torpens, nequicquam ignara nocendi.
Glicit vbiq; fames auri, & nota semper hiatus
Paudit inexpletos, opibusq; ardentior auctis
Vsq; subit: fraus insidijs intentâ prophanis,
Acta volat blandus, & versicoloribus alis:
Nec verò inuidia tristis vestigia linoquit;
Quin vltro obseruans, nota famulatur amica.
En agedum iam luxus iners: & cordibus imis,
Quem subdit sæda, atque animis Venus implicat, ignis,
Que non damna ferunt, quæ non mortalibus ægris
Exitia intentant: hominum præcordia circum
Hinc vus nimirum torpet, frigidescit, hebetq;
Sanguinis obtuse: hinc sese alta ignauia tollens,
Obruit & mentes, animosq; oblimat inertes:
Nec simul hospitij virtus stabulare sub iisdem
Fas habet: at marens longinquis exulat oris.
Tum malè suada fames, simul & deformis egestas,
Infelix, partuq; vno, ac genere edita eodem
Progenies, gemitusq; graues, lamentaq; fundunt
Grandia, res duras exosa, acresq; labores.
Talis erat mundi species, his concita laruis,
Hac læue pallestens, hac tabida peste cubabat,
Infelixq; obducta atro lugebat amictu.
Sicut; vbi imprudens ardentem murice pallam
Sidonio, pingui virgo resperxit oliuo;
Tundit crebrâ dolens formosis pectora palmis:
Vt ve furens animi generitrix, affusa cruentis
Vulneribus nati gemit, ac bella impia, & hostes
Deuouet, incusatq; immanis sceptrâ tyranni.
At postquam auricomum Titan ferrugine vultum
Obsitus, auctoris rerum, diuumq; Parentis

Crudelem interitum lacrymis defleuit amaris;
 Bis centum, ac denis quater actis ordine lustris,
 Omnipotens Pater, humana miseratus iniquum
 Excidium gentis, rebus dedit at here ab alto
 Auxilium fractis, & finem luctibus atris.
 Interea namq; indigetecoradecora addita celo,
 Iam scelerum exosi, detestatiq; malorum
 Monstrificas facies, pacem mortilibus agris
 Sape Deum orarant Patrem de more supremum.
 Nec minus, astriferi summo de vertice Olympi,
 A lituum speculata acies, qua funera terris,
 Quas hominum clades, Stygis exititalia vulgo
 Monstra darent; tristes spectarant sapius ante:
 Sapius & magno hac conquesta ritè Parenti
 E diderant. O tandem imas Pater aspice terras
 Lugentes: ò saeuus ades iam criminis vltor:
 Totq; ò iam prohibe occasus, tot comprime mortes
 Terrigenum, totq; indignas auerte ruinas.
 At si parcis adhuc ira, & tua dextera nondum
 Constituit diros moliri fulminis ignes:
 Viribus ò saltem iam nunc Pater annue nostris:
 Et mox omnis ouans Volucrum gens ibit Olympo
 Par nimbo effusa, & terris lato agmine cunctis
 Vimulta incumbens, aggressaq; turbine vasto;
 Que mare nunc, terrasq; imas, & inane profundum
 Permiserunt Furijs; quamprimum immania bello
 Contundat monstra, atque Erebi deuoluat in inum.
 Talibus aligeri cœtus iam saepe querelis
 Astiterant Patris magni solia aurea circum:
 Cum tandem ductor performidabilis hasta,
 Aegideq; insignis, custodq;, & gloria sacri
 Splendida Gargani, marrens, acriq; dolore

Saucius intumuit, castasq; exarsit in iras:
 Terq; caput nitidum stellanti vertice quassans,
 His comitum cuneos affatur vocibus vltro.
 Cernitis ò ciues (quid enim vsquam lumina celi
 Aurea suffugiat?) monstra infelicis Auerni
 Perpetuis accensa odijs, ardentiaq; atris
 Ignibus antiqua inuidia; quo dira tumultu
 Bella ciant Superis: memori quam pectore condant
 Fulmina adhuc, saeuosq; ignes, quibus at here ab alto
 Exturbat a olim per inania caca ruinas
 Traxere immanes: sed necdum sedibus altis
 Progenies ascit a poli, gentesq; relate
 Terrigenum astra super, tot iam labentibus annis,
 Excidere infandis animis potuere: sed altè
 Cordibus inuisum genus actum inimitibus hæret.
 Immo & gens hominum postquam donata supremo
 Aethere, nobiscum celi regione potita est;
 Protinus irarum, caciq; furoris habenas
 Effudere omnes: totiusq; agmina gentis
 Tartarea, ex illo sine more, sine ordine clangens
 Tisiphone ad superas dux effera compulit auras.
 Tanta, hominum stirpem celi conscendere sedes,
 Turpibus inuidia est animus, Furijsq; cruentis.
 Et tamen ò socij tantis in rebus inertes
 Nos torpemus adhuc? nos & iuuat vsque nocentum
 Iam tempestiuas poenas differre? quid vltra
 Cessat in auxilium sopita potentia celi?
 Quid tot cognatae segnes modò funera gentis
 Spectamus? quid tot caedes, gemitusq; cadentum
 Securi audimus, sauaq; in morte relictos
 Despicimus nostros ciues, comitesq; futuros?
 Nec contra pudet informes spectare triumphos:

Et qua Tisiphone dux saeva (ab dedecus ingens)
 Orbe sub obscuro furim spolia aurea condit?
 Immo agite, vlla pijs si quando audacia factis,
 Ite modo, hic animis, opibusq², manuq² petenda est.
 An non Aligeros nobiscum etate recentes,
 Hic quondam, cum vix prima uo lumine passi,
 Incestare potem auderent ciuilibus armis,
 Contudimus? pugnaq², acris certamine fusos,
 (Desuper irato Patre exturbante, corusco
 Fulmine) dispersimus, caecoque inuulimus Orco?
 At nunc non ne animos antiqua in robore perstans
 Calestes agit at virtus? aut non amor idem
 Corda habet? est pudor, est nunc mens, est illa profecto
 Viuida lux mentis: suaque est non torpida dextra,
 Non effeta annis vis, non defessa labore.
 Fax hodie (nofter modò Rex non abnuat) hostes
 Ne qua animos posthac valeant impunè superbos
 Tollere, ne qua hominum placidam turbare quietem,
 Aut vltra aethereas miscere furoribus auras.
 S ciliçet ignaui, vacuique sedebimus ipsi,
 Vltro expectantes, orbis dum sceda nocentis
 Monstra, hominum mortale genus simul omne ruinis
 Inuoluant: rursusque polos, & sidera tentent?
 Dixit, & vltorem mox sese iurat amati
 Per iuga Gargani, per, quod super infidet illi,
 Templum augustum, ingens, argento diues, & auro.
 Tum celer (aligerique vna comitantur euntem
 Innumeri) aethereo Regique, hominiquè, Deoquè
 S'istitur, & tales effundit pectore questus.

Rex Diuum, proles vna, atq², aequa Parentis:
 Nos, tua gens; postquam generis pars maxima nostri,
 Indiga consilij, & ceci ducis arma secuta,

S edibus his deiecta, imus se condidit vmbri;
 Vidimus infandos obitus, indignaque primi
 Funera terrigena: fortèmq² cadentis amici
 Pertulimus tristes, & deplorauimus vltro.
 Hunc tu Rex olim miserans à morte receptum,
 Morte obita reuehis nobis, caloque reponis.
 Ecce autem nunc rursus hiant lata ora Barathri
 Horrifici, rursusq² humano sanguine inundant
 Tartareae fauces, & limina sceda rubescunt.
 Nimirum hi luctus, hac sunt qua saepe canebas
 Bella olim ò bone Rex nobis ventura: sed ò iam
 N onne idem Italiae monstrabas saepius oram
 In medio, glebae latam habere: Thybris amæno
 Amne secat qua pingue solum, lenisq² Sabasi
 Qua latera excelsi laeua ferit ardua cornu?
 Hinc Erebi excidio regnis narrare solebas
 Venturum Heroem, duce quo gens aurea mundo
 S uygeret informi, scelerum vestigia terris
 Qua mox pulsa ageret totis, virtute relata:
 Cui nec querere opes, partis nec parcere cura,
 Nec teçta alta foret struere, aut iuga necesse tauris:
 Horrida sed cultu, pallensque, atq², aspera victu
 Exiguo; populos, spernacia corda salutis,
 Moribus instrueret sanctis, & ad astra vocaret.
 At neq² (tanta ierint cum iam labentibus annis
 S acula) adhuc vllus virtutum limina pandit.
 Caliculis nondum meriti instaurantur honores.
 Obstita adhuc squalent sine thure, sine ignibus aræ.
 O tandem Rex mitte ducem, descendat in ima,
 O ramus, noxae immunis, sancta, in scia culpa
 Iam promissa anima, & terrenos induat artus.
 Nos verdè en Stygijs (tu Rex bonus annue) monstris,

Inuidiisq; animis, validisq; occurramus armis.

Hac ductor, simul interea gens tota Volucrum.
Ore fremit circum. Tum Rex, quae sidera mulcet,
Qua ventos frangit, timidus premit aequoris aestus.
Vocae infit: silet aeterni domus omnis Olympi.

Dicite (quandoquidem audetis tentare repostas.
Alta exorsa mouens, effabor). dicite vestrum
Equis erit, surgentum ignes, iterumq; cadentium.
Astrorum qui nosse queat? calig; meantis
Rite vias, animoq; leues comprehendere cursus?
Et qui nube caua gelidos suspendere rores,
Rursus & occiduis terras perfundere hiulcas
Imbribus eualeat? vos ne aequois obijce fluctus,
Et tumidas cohibere aquas, & frangitis iras?
Num vos mole graui fixam libraſtis mani
Tellurem in medio: & longos iunxistis in annos,
Fœdere concordie pugnantia semina mundi?
Et nunc ergo aded vestris quid tanta recurſat
Cura animis? famulare genus, patris abdita magni
Conſilia, & nutus arcana diſcere mentis
Fas habeat? summum ne eriam exoptabit honorem?
Definite hic moniti: vetitumq; procacibus ausis
Aggreſſi poſthac quicuſquam tentare caute.
Immo agite, hanc animis, qua vos nunc acrius vrget,
Exiite omnino curam, & ſecludite lati.
Non aded patris (neque enim id vos credere fas eſt)
Conſtracta vires, non tarda potentia longis
Non effœta annis, ſera aut quaſſante ſeneſceta,
Occidit: ipſe auo non exuperabit villo.
Cum iam tempus erit, cum iam ſententia magni
Certa animo ſtabit, luſtantem atrumq; gementem.
Auxilio attollet mundum: quaq; atberis auras

Nunc letas Erebo immiſcent, ſera monſtra, profundo;
Fulmineo (ſi tanta vocet res) turbine, dextram
Iratam attollens, Stygias deuoluet in vndas.
Quippe & cum ruerent in primos caeca furores
Hic quondam, & totas bello turbare choreas
Auderent (vidiſtis enim, & certamine magno
Vos inſurrexistis tum contra) experta potentis
Fumea tela manus; per inane ruentia magnam,
Et fremuere atrum, & gemitu increpuere profano.
Sed quid ego hac tantis? aut quid vos demoror vltra?
O bona gens, ne vota quidem datus irrita ventis,
Ne patris ſurdas clamor, queſtusq; per aures
Veſter iſt. tantis precibus iam tum ille benignus
Annuit ore pio: lucis ſpirabilis Heros,
Conſtratum quem ſæpe meo didiciſtis ab ore,
Auram hauſit, genitrix ortum quem nomine primam
Dixit Ioannem: ſed mox cunabula linquens
Maternum amiſit, Galliaq; e gente petitum,
Patre iubente, nouum, noſtro ſed numine agente,
Accepit nomen, Latiq; vocabula genti
Externa adiungens, Franciſcus deinde vocarî.
Maliur, atque heres donis gaudere paternis.
Et nunc imbellis patria ſe continet aula
Ignorata fama: tamen & puerilibus vltro
Se ſe animis inſert, nomenq; affectat inane.
Mox verò indignans, ſatis melioribus, illud
Auertetur idem, & fama crepit auribus auris].
Inſultabit atrox, iratoq; ore reſellet.
Illa magis contra inſurgens, centumq; reſoluens
Ora, mouens centum linguas; obnixâ per orbem
Multa recuſantem, voluitans rumore ſecundo,
Heroem, Heroisq; feret facta inſculta cantu.

Ergo ut cunq; puer tenero sub pectore versat
 Nil modo non ingens, nil non spectabile, & altum.
 At vir deinde grauis (diuino hic acrius igne
 Ardebit q; animus, para & mens luce nitescet)
 Altius insurgens, & iam virtutis alumnus
 Durus, ad arma ferox, & formidabilis Orco;
 Inuadet meliora, Deo meliore monente.
 Principio monstris, regi q; immanis Auerni,
 Perpetuum indicet bellum: mox ardua tollens
 Signa manu, resides populos noua ad arma vocabit.
 Nec mora, continuo gentes, qua nubilus Auster,
 Qua Boreas perflat, primo qua surgit ab ortu
 Phœbus, & Hesperij pronus qua mergitur vndis,
 Insurgent, forte q; animis, & viribus acres
 Vltro acies Itali ducis ad castra indiga mittent.
 Quas ille excipiet lætus, vultu q; sereno.
 Tum placidus, monitis noua corda, animos q; recentes
 Componet: morés q; dabit, legés q; seueras:
 Esse acrem vitam, durós q; instare labores,
 Et bella immani cum gente horrenda, monebit.
 Hunc tandem (accipite hoc postremum, animis q; tenete)
 Post cades Erebi, deuicta q; bella tyranni
 Tartarei; radijs fessos caelestibus artus
 Insignem, egregia q; haud quicquam laudis e gentem,
 Sublimem læti nostro accipietis Olympo.
 Rex ore hac: nutu q; fauens simul orsa secutus:
 Sidera quo micuere: atq; aurea culmina, cali
 Sublimes arces acclinauere trementes.
 Cecu; pubes obfessa, altis è mœnibus, hostes
 Si forte irrumpat: spolijs q; & cæde potita
 Vicitricem sese referat; mox omnia clamor
 Implet lætitia, plausu q;, & sidera cali

Pulsat

Pulsat ouans: meritis cumulantur honoribus ara:
 Sic volucres, magni circum solia aurea Regis
 Affusi, choreas q; leues, flexus q; sequaces
 Ducunt ex templo: genibus tum pectora curuis
 Demissi acclinant: & læti numen adorant.
 Interea assistunt delecti, carmine laudes
 Qui claras resonent, atq; immortalia summi
 Regis facta canant: vt primum iussa parentis
 Magna sequens, vltro è summis descenderit astris,
 Ecce casta intravit sacrum penetrale puella,
 Vt clausus decimi norit fastidia mensis,
 Vicitus q;, alius q;, vt præcepta incommoda lucis
 Dura, læus cæcis hominum mala crimina pœnis,
 Pertulerit. Tu bellipotens Rex, vna propago
 Aequæuo Genitore sata, atq; è Numine Numen.
 Victor id, colubri immanis tria prælia calcas:
 Ipsum q; esuriens trino tu confodis anguem
 Oraclo: tu balantes sub tecta reducis,
 Pastor q;, & custos vigil agnos: ora luporum
 Tu valida cohibes dextra: non vlla trementem
 Te facies vnquam, series è horrenda laborum
 Ambiguum vidit: non terruit igne coruscans
 Nocturno furibunda cohors: quin (prodiga magna
 Ab virtus anima) tu mactatoribus vltro
 Te produs, seruás q; tuos à cæde clientes.
 Tu præcelsum onerans suspensio corpore malum,
 Transuersum passis robur metire lacertis.
 Nec tu adeo nostra casus Rex genti inultos
 Deseris: at heræ sed, te instaurante, reffectis
 Ordimibus, choreas fulgent: quin optime rerum
 O fictor, Patre æterno mandante, creatus
 Per te homo, res alias præstans, operum q; tuorum

Postremus

P ostremus labor : auricomæ custodia luci
 Quem penes olim esset : magnum qui protinus orbem
 R egnandum acciperet : pecudumq; immane ferarum,
 P ictarumq; genus volucrum, & qua monstra sub vudis,
 T am varijs gignunt formis vada carula Nerei,
 I mperio premeret : solertiq; omnibus vsus
 I ngenio rebus prudens indiceret aptos.
 Q ui nostris tandem cuneis asciter, hiantes
 S arciret plagas, & dispsita cogeret astra.
 S alue operum ò tantorum opifex, salue auctor, & idem
 S eruator nostri: salue, atque ades optime nobis
 T u felix : placidusq; foue, & rege numine fausto.
 D exter ades terris : mortalemq; aspice gentem :
 D a premere hanc pedibus fulgentia sidera, latos
 D a simul exercere choros, & dicere laudes
 N obiscum, mortisq; tue cantare triumphos.

T alia dant cætus stellata per atria letis
 V ocibus aligeri ; & late subsultat Olympus.
 F ranciscus puer interea ; quanquam ordine curas
 C onfuso haud viles imo sub pectore versat,
 M ensq; ardens opera alta ciet ; non protinus omnem
 E t vulgi plausum, & popularem auertitur auram.
 B landa voluptatis sed enim malè prouidus vltro
 H ortamenta sequens, animum iuuenilibus actis
 I mplicat ; atque auiflorem, primamq; iuuentam
 D elicijs, epulisq; terit, mollitq; profusus.
 E rgo iam lucris patria pellacis amore
 P aulatim incumbit, miro pellicis amore
 R aptatus genij, ac dehinc haud iam parcit auitis
 Q uicquam opibus : mensa geniali more paratâ
 D ricipiunt illinc, crebra hinc spectacula lychnis
 E dit a nocturnis (genitor tractabilis vltro

M unifico indulget puero) simul omnibus ille
 L argus : præcipue miseros attollit egenos.
 Q uippe animo dudum, primis surgentis ab annis,
 S ederat ingenium mite, ac pacata voluptas,
 Q ua monstrante, inopis didicit miserescere turba.
 H os inter genios, hæc inter gaudia, Soles
 L ætus agit festos puer, olim quæ sibi Parca
 F ata trahant ignarus adhuc. At pestis Auerni,
 E ffera Liphone ; toto gens aurea mundo
 Q uo tandem ; auxilio certo mortalibus agris,
 T erroriq; Orco simul, excidioque futura ;
 E xurgat ; tempus iam contemplata propinquum ;
 I nfermit ore atro : & crudelibus excita curis,
 M ulta cauet, metuq; Erebo : ducis ardua signa
 H orret venturi, populaturiq; profundos
 C ontinud Manes, inferniq; atria Ditis.
 T um verò exardens, toruisq; irata ceraestis ;
 V ertice dependent quicumq; ante ora, vel armis
 I ncumbunt, spirisq; obeunt colla atrâ retortis ;
 M éne, inquit, reginam Erebi, mundiq; nocentis,
 (Hæu quis iam cali sceptrum inuider ? ire per astra
 Q uis verat, & superum regnum incestare quietum ?)
 Q uod vici, edomui, quod iam mea sub iugâ misi,
 I ncessit mortale genus ? mea tela rebellis
 T emnit homo, ridetque faces ? iterum astra, secundo,
 C ontemptorque mei, & diri securus Auerni,
 H ospita regressu tentat ? (prò dedecus) olim
 G ens ne etiam prouisa mihi, Stygijsq; futura
 E xcidio regnis, tandem sub luminis oras
 P remisit ventura ducem ? modò crimina per tot,
 E t scelerum facies, manuum acta infanda mearum,
 I lle riam inuenit ? sed non ego victa quiescam,

Non cœpta obrumpam : non arua Subasidis ora
 Pace frui dabitur : stat nunc quassare tumultu
 Agrestes subito : & sano fodere oppida bello.
 Nunc nunc quid fax hæc valeat, quid dextra, quid hydri,
 Dux ille addiscat : cadat atro vulnere faxo.

Hos fremitus ciet ore, insanaque corde sub imo
 Versat consilia, & centenas suscitât artes :
 Excidium Stygijs quod magnum auertat ab oris :
 Ductorémque pium extinguat cum gente futura.
 Conseri posse hoc tandem res ordine visa est.
 Extemplo informes Erebi, noctisque colonos,
 Quique altos carpunt magnum per inane volatus,
 Quisque & terrarum, & Ponti lata æquora turbant,
 Auctores scelerum, intentæ sibi voce vocatos
 Sifit, & increpitans sic est aggressa trementes.

Equis desidia vestra modus ? ecquid inertes
 Deseruit vis atra animos, ignauaque virus
 Pectora ? cur angues per lurida colla retorti
 Iam placidi, mitèsque iacent ? sollertia prauâ
 Ingenij quò dira abiit ? seuæq; nocendi
 Mille artes, quas primæuis didicistis ab annis ?
 Hoc certare modo, vestri sic damna paratis
 Vlscisci generis ? tantique iniuria vobis
 Penditur exiliij, & prærepti gaudia celi ?
 An ne etiam ; quibus eiecti cecidistis ab oris,
 Cum vos fulmineo perflatos turbine, ab astris
 Expulit, & loca senta situ, atq; horrenda subire,
 Astringeri iussit Rex impacatus Olympi ;
 Immemores estis ? stirps heu per sacula nulla
 Non iniuisa mihi ; gemmata sediliba celi,
 Tradita principio vobis, sed raptâ repentè,
 Scandet ouans ? ergo insensus dux indiga tandem

Coget

Coget ad arma acies hominum, calòque vocabit ?
 Haud ita. Plura loqui vetat ira. Inde alta cruentum
 Confectura nefas, nigris sese excitat alis,
 Aëreo tendens iter exitiale volatu.
 Ceu ; dum scintillam sub noctem fessus arator
 Fomite suscepit, stipulæq; admouit aceruo ;
 Flamma repente salit, debacchaturque per auras
 Vulcani crepitans furor, & globus emicat ardens :
 Sic corda exciuit Dea sæda furoribus atris,
 Monstrorum atq; animos acuit. Tunc omnibus vna
 Antiquis sæcunda odijs, concussa resurgunt
 Pectora : & irriguum nota in præcordia virus
 Mox redit : attollunt sese nigrantibus alis
 Tartarei Volucres : diuersisque, agmine facta,
 Diuersas magni cursu populantur inanis,
 Quisq; suam, partes : numero, quot vere tepenti,
 Per sudum glomerantur apes, vbi cedere auita
 Sede, nouas gentes breuis vrget regia tecti,
 Iquotasque domos, atque extera querere regna.
 Dùmque illi infandos mores, ritusque profanos
 Cordibus insinuant hominum, cacòsque venenis
 Tartareis vitiant animos : crudelis Erinmys
 Alta secat nubes : nec dehinc mora, Thybris amencò
 Que scindit fluuio, pulchërque Subasus opacat,
 Dentibus infrendens, lætis superastitit aruis.
 Scilicet hic gentes placida sub pace quietas
 Viderat, & populos mites colere oppida circum
 Imperijs assuetâ pijs, & legibus æquis.
 Viderat agrestes rastroque, & vomere adunco,
 Vertere pingue solum, festosque è nomine Diuum
 Sape agitare dies, & pendere munera templis,
 Vitro primitias Bacchi, Cererisque quotannis.

B 2

Hii

Hic magis infans, subitâsque exarsit in iras :
 A nguiferumque caput quaerat : cervicibus altis
 Quo motu sese torui erexere colubri :
 Et linguis sonuere atrum, & macuere trifulcis.
 S aua dehinc rabido sic ore, & hic ne effugit ergo
 T artareas regio vna faces ? Stygiâ, veneni
 H ac immunus adhuc ? ò vasta potentia dextra,
 O virtus vbi dira mea ? cessere feroces ?
 Ira, odiûmque iacent ? agedum mihi cetera nusquam
 B ella fremant ; toto nullos miscere tumultus
 O rbe iuuat : vires sedenim hic, quascunq; ministrat
 I ngenium crudele mihi, stat fundere gentis
 H uius in occasum, tortosque absumere crimes.
 N ec prius abissam, aut ira exaturata quiescet ;
 Q uam cade inuisus ductor lacer occubet atra.
 T alibus infremuit. Tum, ceu lupa, ventris acerbat
 Q uam rabies, caulam si forte irrupat, in agnis
 P rima cade famem sedat : mox corpore praestans
 S i morsus aries fugiens euaserit, & iam
 A ruâ tenet cursu : furit illa, ac protinus vnum
 I llum hiat : insequiturque vnum, & rabido ore lacescit :
 S ic monstrum infelix Erebi, stridentibus alis
 G orgoneis ; campis turrita sistitur vrbis.
 I nde opportunum speculata modûmque, locûmque,
 Q uò gentes odijs perfundat, sinibus illis,
 I nsaniquè animos accendat Martis amore,
 A ggredditur furibunda nefas : nec spargit inanes
 P rincipio causas belli, expertesque cruoris.
 F ortè etenim è populis geminis, quos, monte sub alto
 H inc alit Afsisium, Perusina vrbis educat illinc,
 Q uosque annis media arua secans, Tiberinus ameno
 D issepsit fluuiò, & piscesco diuidit alueo,

L ectâ simul manus agrestium conuenerat ingens,
 G ramineum in pratium, viridans quod Thybridis humor
 E fficit, & longi curuaminis vndiq; circum
 V mbrifisco obtentu densissima populus ambit.

Hic verò exurgens e plebe Macherius omni,
 E didit excelsis quem corpore turribus æquum,
 V beribusque aluit bis quinq; Subasia tellus,
 C onstitit in medio confidentissimus vnus :
 A tq; vltro his pubem turrita ex vrbe profectam
 I ncessit dictis. Vestri heus erit agminis ocquis
 M ecum hodie, quem forte adigat concurrere virtus
 V iua sedens animo, & robur tentare palestra ?

Tantum effatus : & extemplo simul omnibus ima
 O ssa per, horror ijt : defixique ora tenentes,
 C orporis immanem molem, & Cyclopea membra
 M irantur : frustra que diu par queritur illi.
 V ix tandem socium crebris hortatibus actus,
 A usus obire grauis pugna discrimina Barcon,
 B arcon populeis vmbatus tempora fertis
 H ispida, ab Hercule a solitus remeare palestra.
 I mmo hic (visa etenim non iam certaminis equa
 S ors tanti) infractus trepida formidine nutat.
 A t subijt mox laudis amor, turpisque recessit
 C orde metus : tunc horrentem reiecit amictum
 E x humeris : aperit grauiâ ossa, torosâque nodis
 B rachia callosis, hirsutâque pectora nudat,
 C orpore in exiguo, & medium prorumpit in agmen
 H ostis : eum indignans, ridensque Subasius vltor,
 S trymonias, ait, I, pygmæ lacesse volucres.

A t breuis exarsit tumidas luctator in iras :
 N ec certat dictis : tantum dimissus arena
 C eu canis in media toruum petit ore iuuenicum,

Assultusq; leuis cantos molitur ab armo :
 Donec ab admorsu rictu dependeat aure ;
 Coniicitur, lateriq; cauo sese implicat hostis.
 Immiscetq; manus, modo crura, modo inguina circum
 Iliaq; : & nexus modo colla in celsa mimatus
 Assultat leuis, at nimia breuitate lacerti
 Frustrati, mollesq; fluunt, laxiq; residunt.
 Contra ille immortus vi stat grauitatis, & haret.
 Non secus Alpino quam robur vertice fixum,
 Ludicraq; animo indignans certamina pugnae,
 Cunctatur magnas vires effundere in auras.
 At postquam piguit tandem, puduitq; iocari,
 Accensusq; furor, tumidusq; incanduit atro
 Felle animis ; tum deiecto cum pondere supra
 Accurians humeros sese Barcentis, vtrunq;
 Corripuit femur, & prouum deuoluere tentat
 In caput, & calo sublatis vertere plantas.
 Ille minor quo mole subest, hoc acrior astu
 Contendit : pedibusq; pedes, crus tortile furis
 Dat circum insertans, immaniaq; ossa reuincit
 Nexibus : vt pinus edera alta robora cingit.
 Poptibus tum calce instat, flexusq; repandos
 Molitur gembus : cedunt ossa aspera crurum,
 Vt pelagi rupes circumlati antibus vidis.
 Iamque oneri elapsus vinciq; huc acer, & illuc
 Insultat pede mobilior : nunc terga lacesit,
 Nunc latus : & volucris circum velocius aura
 Pes volat, amplexumq; hostis celer effugit arcum.
 Non tulit vltra Heros (pudor, ira, & conscia virtus
 Exagitant animos) extemploq; arte fugaci
 Ludentem rapit, atq; in nodum amplectitur angens,
 Elisusq; vias pulmonis sicut anhelas :

Quam

Quam facile, aut leporem, candentem aut corpore cynciū,
 Fuluus ad astra volans, vncis rapit vnguibus ales :
 Terrigenamue Libyn ceu, matris fraudereperta,
 Sustulit Alcides, animamq; elisit hiantis.
 At sociū turbata manus, concussaq; durum
 Indignans animis casum morientis amici,
 Vna omnis fremit auxilium, & succurrere gliscit.
 Germanus clamat Nileus prior, o bona pubes,
 Arma, citi date tela manu, defendite nomen
 O socij, patriaq; decus : simul arripit ipse
 Pastorale veru : ruit inconsulta subinde
 Turba omnis comitum, raptisq; sine ordine telis
 Heroa inuadunt : glomerata Subasia pubes,
 Quos contra, auxilio valido tibi saue Macheri,
 Correptis (qua cuiq; aderant) agrestibus armis,
 Procurrit, structamque aciem non segnior offert.
 Ergo acrem immiscunt pugnam : media ardet Erinnyis,
 Attollitq; facem gaudens, animisq; furores
 Aggerat insanos : resonat clamoribus ather,
 Rara acies ferri visa est effulgere : quernus
 Iter veribus res dira : minax hic robore nodis
 Præduris grauido, stirpe hic, furit ille securi.
 Ictibus ossa crepant : resonat quassata per armos
 Crebra sudes : gliscit Mars impacatus, agrestium
 In morem : Nileus auctor, suasorq; tumultus,
 Vt præceps animi, telo vt præcureret hostem
 Primus in aduersum, primus cadit ictus obusta
 Cuspide, quæ supra extremus sedet ilia thorax,
 Sternuntur Lilus pariter, Sanderque gemelli,
 Accola Thybri pater tuus hic, rurisq; colonus
 Diuitis assiduus, Laris & moderator auiti :
 Ille animis, ac mente acer, sacrata Mineræ

B 4

Mensa

Mœnia turrita pridem conscenderat vr̄bis,
 Raptus amicitia Musarum, & Palladis arte.
 At verò tum sortè dies de more Penates
 Festus ad antiquos latum reuocauerat illum.
 Infelix puer, insuetis dum se implicat armis
 Occidit, immani deiectus vulnere clauæ,
 Puluerèoque cadens deturpat sanguine crines.
 Prò dolor, crepto, quantum instar perdis, alumno
 Cecropi Diua tuo : sacer vt Permessus, & alma
 Te puer, Aonides, simul vt te Lydius amnis,
 Naiades vt vitrei Thrasimèni in littore flèrunt.
 Nec minus interea crudeli hinc inde frequentes
 Occumbunt fato, multos fera vulnèra tardant.
 Dum verò agrestes insano Marte furentes
 Decernunt campo : seq̄, atra cade vicissim
 Deiciunt : belli causas sparsisse potentes
 Tisiphone gaudens, altè victricibus alis
 Attollit sese : môxque vr̄bem ascendit Etruscam
 Ipsa auctor dira, atque eadem fera nuntia pugnae.
 Nec mora, terrifico primùm ardua mœnia circum
 Bacchatur stridore vlulans : tum celsa domorum
 Conscendit tecta, atq̄, è summis turribus, atro
 Sic, vocem intendens, gemit ore : I. visè cruentam
 Agrestùm d' pubes stragem Perusina tuorum.
 Exin stridentes, qui stant pro crime, colubros
 Vertice Gorgoneo, manibus detondet aduncis,
 Pérque vius passim, per compita lata, domósque
 Spargit : & aërio mox in fessura Subaso
 A uolat, anguicomis exscindens nubila pennis.
 Ex templo attoniti gelida formidine ciues,
 Contremuere animis : nec debinc mora, nuntia diri
 Fama mali, totam veris rumoribus implet

Vrbem

Vrbem ; improuisoq̄, astat lacerum agmèn agrestum :
 Imploratq̄, patres, obtestaturq̄, senatum.
 Tum verò iuuenum furor, atq̄, insania vulgi
 Arma fremunt simul arma : frementibus ira ministrat.
 Hic rapit, ille, ruens poscit, data suscipit ille.
 Idem omnes simul vr̄get amor, simul impetus idem.
 Ire volunt, igni, ferroq̄, Subasida gentem
 Perdere constituunt, & ponere mania flammis
 Aequa solo, totamq̄, euertere funditus vr̄bem.
 Parte alia proceresq̄, graues, patrèsq̄, seueri,
 Flagrantes irarum astus, animosq̄, feroces
 Emollire parant : tantoq̄, impensius instant
 Consilij, iuuenum quanto furor acrius ardet.
 Et tamen indomitos, vndantesq̄, agmine densò
 Vix retinent muris, portarumq̄, obyce frangunt.

B 5

FRAN-

HOs, ira impatiens, fremitus Perusina iu-
uentus
Dum ciet, & tristi fora, compita, templa
tumultu

Mijcet; ab aduerso virgo fata nocte Subaso,
Terrificos dat voce sonos: canit horrida Martis
Prælia sanguinei, dirumq; Subastidis ora
Excidium: & fœdas strages, atque atra minatur
Fœnera: succussus nutat pater ipse Subasus,
Attonitusq; minis diræ, cum pondere vasto
Intremuit, acclinatq; apicem: simul alta trementi
Circumquassa patri responsant auia questu
Lucti sono: & raucis mugitibus herbida complent
Pascua, balitu pecudum assultare frequenti
Assueta, & querulus passim resonare cicutis,
Pæstorumq; leues Musas audire loquentium;
Sæu dum læta canunt, seu dum certamina miscent
Rustica, & alterna modulantur lite Camæne.

Hinc duri, subigunt qui proxima rura, coloni,
Perculsi in sueto, portentificoq; tumultu
Horrescunt, trepidant, domibusq; satisq; ruinas
Continuò expectant: placanda hinc Numina donia
Supplicibus clamant: cumulanda altaria sacris
Fragibus, & notos Superos in vota vocandos.
Nec minus insuetis stridoribus oppida ciues
Qui circum alta colunt, iremefactis mentibus hærent,

Ignari quæ fata premant; iræ ne Deorum
Insistent vltices scelcrum, aut compage soluta
Telluris, celo iam dux impegerit atras
Tartareus pestes, Stygiôq; obduxerit orbem
Aethereum fumo, sed montis rupe sub alta
Conditæ oliuiferi, lateriq; hærentia flauo
Mania, præcipuè gelido concussa tremore
Consternata iacent: etenim fœralia sese
Haud dubitant quin monstra petant: iam scilicet inter
Pæstoresq; suos, Etruscorumque colonos,
Fama canens aderat, pugnam exarsisse cruentam,
Tyrrhenamq; adèd Tiberino in litore pubem,
Consectam cade inhumani, exanimamque iacere:
Hinc sibi iam Etruscos bellum molirier atrum.

Interea turrita ardens, accensaq; diris
Vrbs Furijs, arma inquit, varia vndiq; tela
Aduocat, extergit clypeos, ensesq; repurgat.
Nec mora, stat legio, validis hinc inde manipulis
Collectis, animosa, fremens: portasque, morasque
Odit: & impatiens ira, moderamina patrum
Incusat: nec deinde minis, nec parcit amaris
Vocibus: erumpit tandem: portasque per altas
Agmina densa ruunt: simul impacata iuuentus
Præcipiti deiecta gradu, clangore tubarum
Horribili intento, descendit montibus altis,
Eusditque ardens flauentem Thybridis amnem;
Instructaq; acies ductores ritè sequentes,
Quæq; suum, lætè campis potiuntur apertis.
Ceum quondam hibernus torrens è vertice montis
Cum ruit, angusta vallis nunc fauce reductus,
Nunc scopuli obiectu conflatus, spumea tollit
Culmina, & ecce premeus subitò læta aquora campi

Saxa, traves, arbuta, greges, armenta^q torquet.
 Iamque Subaseas complerant milibus oras
 Vastificaq³ manus, vnaque exercitus ingens.
 Audijt extemplo vicino è monte fragores
 Belligeros, mediam longo secat Apeninus,
 Qui dorso Italiam, atque in partes diuidit aquas.
 Audijt arrecta non secius aure sub vndis
 Clitumnus vitreis, pulchros pulcherrimus agros
 Flumine perfundens, niueisq³ armenta fluentis,
 Dulcia Tyrreni donec patris oscula libet.
 At verò indomitas acies, pubemq³ furentem
 Nec mora, nec requies, nec vis tenet vlla, viuentia
 Donec oliuiferum latus obsedere Subasi:
 Attonitamq³ urbem, laterique harentia flauo
 Mœnia peruigili circumcinxere corona.

Ergo improviso assultu, subitōq³ frementes
 Armorum sonitu, clamorem ad sidera tollunt.
 Tum verò alterna qui iam statione vicissim
 Obsidant portas, delectu milite ab omni
 Excipiunt, quiq³ excubijs simul acribus insent,
 Quiq³ aditum explorent murorum, ac peruia siqua
 Mœnia, seu cæcis furtis malè suda patefcant.
 Cetera dehinc legio campis discurret apertis,
 Nunc huc, nunc illuc, insultatq³ equore toto
 Sublatis cristis, rutiloque insignibus auro
 Exardens clypeis: latè omnis ferreus hastis
 Horret ager, fulgétque armis, atq³ ære coruscet.
 Et nunc hi ferro muris, atq³ ignibus instant,
 Nunc variant aditus, manibus nunc lampadas atras
 Coniungunt: frustrata animis iræ acrius ardent.
 Ipsa autem iam tum victrix, letoq³ superba
 Successu votorum, inter densa agmina gaudens

Cervice

Cervice anguifera, mediam sese Eumenis infere,
 Exacuitq³ animos, colubrosq³ implexa retortos
 T ediferis manibus, Stygia ciet agmina gentis.

Hæu tantis anima vna malis sancta, inscicia culpa
 Impetitur: caput insidias molitur in vnum
 Tot Dira: vnius tantum sitit illa cruorem
 Francisci: præsaga animo quem gentibus hostem
 Tartareis acrem videt, agnoscitq³ futurum
 Vastatorem Erebi, & decus immortale Subasi.

At quanquam hos inter fremitus, subitōq³ tumultus,
 Illasum ferro puerum, cadisq³ cruenta
 Immunem omnino accipimus: non protinus ictus
 Fortuna effugit, non casus pectore nullus
 Aduerso excepit, non & nullius adiuit
 Tentamenta mali, non nulliusq³ pericli.
 Nanq³ Subasi proceres è mœnibus altis,
 Arma, virumq³ acies armis, animisq³ furentes
 Dum spectant latè, gelida formidine quasi
 Horrescunt, trepidiq³ herent; timor improbus aufert
 Consilium, mentemq³ ægris, & pectora turbat.

At delecta manus primorum ex agmine toto,
 Exardens animis, accensaq³ laudis amore,
 Nec mortem exhorrens pro libertate tuenda;
 Concilio, numerus patrum quod rite vocarat
 Secretam ad sedem, coram improvisa sonoro
 Cum fremitu armorum simul affuit: ac prior vnus
 Birtholides, fandi^q vices, poscitq³ receptum.
 Continuo patres iuuenem, pubemq³ decoram,
 Armisq³ insignem, & multæ virtutis honore,
 Accipiunt, fariq³ iubent: data iussa secutus
 Sic iuuenis. Rerum; ò patres, quæ maxima poscunt
 Consilia, expectantq³ manus, viresq³ potentes;

Haud

Haud facilis fortuna : senes nanque ire labores
 Nec fas per magnos, iuuenum nec sana furores,
 Precipitesq; animos adeo sententia mollit.
 Quare agite, & nostris auditis mentibus vltro,
 Consulite. est mecum (coram vos cernitis ipsi)
 Magnanimus iuuenum cætas, quos insimul ardor
 Vnus agit : mens vna omnes tentare periculum
 Ingens, extremumq; monet : nec Numinis expers
 Fidimus inuentum : iam tum (nec fallimur, ipsi
 Rem nanque omnem oculis, animusq; inspeximus, alii
 Prestitus è muris) Tyrrhena per agmina segnis
 Inscripit languor : primi cessere furores :
 Cessere assultus crebri : fiduciaque ardens
 Iam tum hebet, atq; omnis virtus sublapsa residit.
 Quin fama est (Diuùm credo iam terreat vltrix
 Ira, minusq; instans, pœnas intentat amaras)
 Occultam tentare fugam, tacitosq; regressus.
 At nunc, dum titubat gens, dum male prouida rebus
 Hæret in ambiguis ; magna nos cæde profusam,
 Extemplò aggressi dabimus, penitusq; fugatam.
 Annuite ò patres vos tantum audacibus orsis.
 Obstupere senes, subitoq; exterritus omnis
 Confessus simul infremuit : pars fortibus ausis,
 Assensu facili indulgent, animosq; feroces
 Laudibus atrollunt, stimulosque furoribus addunt.
 Pars contra trepidare : etenim certaminis impar
 Visa adeo Fortuna : anceps victoria, seu iam
 Sanguinea, & multo quondam statuta cruore.
 Tandem vbi dissensus longis sermionibus actus,
 Magnaq; per varios res alternata tumultus ;
 Vicinam amor patriæ, libertatisq; cupido.

Interea Oceani rutilas prægebat in vndas,

Sol deuexus equos : importunusq; labori
 Nox terras, calumq; ingens complectitur alis.
 At iuvenes votis tota iam mente potiti,
 Et nacti optatas cæcis aggressibus vmbas,
 Temporaq; armorum, belliq; accommoda furris,
 Ire ardent : odere moras : atq; ora parentum,
 Assatusq; cauent, & maternos vlulatus.
 Et iam instructa acies portas properabat ad ultas.
 Egressis, procerumque manus, populique caterua
 Multa implorantes Superos, multisque fauentes
 Indigetes patria, votis precibusque vocantes ;
 Auxilium exposcunt felix, rebusque secundam
 Fortunam ambiguè orant, latumque regressum.
 Olli per tutos calles, & nota viarum
 Ingressi (caue deuotos caue Tusce furentes
 Et Decios, Paulosque, ruit, caue, Mucius alto
 Emonte) vnanimes obscura silentia trant
 Noctis, & vmbraarum grata intempesta silentium :
 Queis comes, haud atros Martis Franciscus honores,
 Exuuiæ sue inhians, prædæ ue cupidine captus,
 Sed iuuenum hortatus, & debita fata secutus,
 Tum nouus insuetis, & futilis ibat in armis.
 Ergo vltro vigiles primi, infelicibus acti
 Occurrunt fatis : primi, heus age, percussit aures
 Quis strepitus nostras ? quæ ue arma ? dolus ne sub armis,
 Pax ne subest ? mox conclamant, at viuida pubes
 Nil contra : in geminas tantum se diuidit alas
 Tota cohors, hinc, inde frequens denso agmine cingens,
 Impediensque fugam simul, & diuortia claudens.
 Extemplò vigiles trepidi, veniamque precantes,
 Deprensi, mentesque ducum coguntur & omnes
 Prodere consilium. primis successibus acer

Exultat iuuenum cætus: tum cetera discens
 Tyrhena gentis, virides sine more per herbas
 Agmina fusa toris, securo stertere somno;
 Acrius vltro animos attollit: cordibus ignes
 Ira, furorq; ardens addunt, viresq; ministrant.
 Hic ergo accelerant omnes, & voce repressa,
 Castra vnâ inuadunt torpenti milite plena,
 Et malè defidibus cuneis seruata refringunt.
 Vtq; vbi maturis pastor malè prouidus ignem
 Rugibus admouit; latos effusa per agros
 Mox sata flamma rapit, latasq; inuoluit aristas,
 Et piceam crepitans propellit ad aethera nubem:
 Sic per castra furit Tyrhena, Subastia pubes.
 Quaq; ardens ruit, hæc feruens via limite rubro
 Sanguineum commonstrat iter, tepidoq; cruore
 Hælat humus, feruentq; tori, simul alta tepescunt
 Cadibus horrificis tentoria: tum magis ira
 Ardentes iuuenum crudescunt, quò magis atro
 Sanguine tela madent, & cade rerunditur ensis.
 Nec modus audendi: facies non vlla timoris
 Obstet: hiant nunc diductis, sparsisq; per æquor
 Agminibus latè: subitis ceu nubibus imber,
 Precipitiq; Notò, campos obnubit apertos:
 Nunc cœunt, densantq; acies, cantuq; recepti
 Conueniunt, vnaq; omnes, quò maior agit res,
 Precipitesq; ruunt incursum, animisq; furentes,
 Congressusq; auidi maiorum, extrema relinquunt
 Agmina: iamq; adèd plebèrn indignantur inertem.
 Nunc agedum, toro vel si mihi pectore Phœbus
 Insinuet sese, surgantq; in gutture linguae
 Centena, hæud strages, & vulnera, seuuq; fando
 Luctifica valeam comprehendere funera noctis.

Hac fortuna tenus leto sese obrulit ore;
 Hic verò ad sedem primorum optantibus altam
 Montrato iam calle; fidem mutauit, & ingens
 Orsanesas; rem sublabi, retroq; cœgit
 Ire subinfractam, iuuenesq; abistere coëptis.
 Namq; vbi primorum celsa ad tentoria ventum est;
 Ductores; qui fortè toros, ludosq; sequaces
 Nocte super media lati traxere; repentiè
 Accepere sonos, atq; improuisa frementùm
 Arma vident fulgere virum. sit protinus ingens
 Clamore ingenti pariter concursus ad alta
 Signa: animis primùm deprensa Subastia pubes
 Substitit ambiguus: tum se collegit in arma:
 Et ruit, hæud vllò discrimine territa mortis.
 Continud exiliens, leuibus manus excita in armis;
 Obicit primùm se, exploratur a periculum.
 Hi simul occumbunt confossi pectora telis,
 Et primi immanes multo dant sanguine penas.
 Gliscit amor pugna: perq; incita pectora, virtus
 Læta Subastigenis exultans, acribus vrget
 Multa animos stimulis, Landumq; accendit amore:
 Tum verò Etrusci ira, ignominiaq; furentes
 (Primorum ante omnes cætus) simul agmine facta
 Obijciunt sese contrà: dehinc cetera gentis
 Agmina concurrunt, vnaq; exercitus omnis.
 At mentes concussa acies, trepidaq; morantur,
 Nec conferre manus, nec se committero pugna
 Vltro incerta audent; ignara, quæ manus instet,
 Quis improuisò, quantusue aduenerit hostis.
 Primorum sed enim tandem clamoribus acta,
 Accensaq; animos crebris hortatibus, acrem
 Inuadunt pugnam, miscent que arma ilicet armis.

O bstant intrepidè contrà, viresq; refingunt
 A duersas, numero exigui, sed viuuda bello
 Corda, Subascei, versis nunc terga prementes
 Mollia, nunc retro magno clamore reflexis
 Cedentes sensim, & vestigia lenta trahentes.

I nterea hinc, atque hinc, Arctoe grandinù instar,
 M isilibus iactus, acies infanda per ambas,
 E xoritur strages: cedit iam parua Subasi,
 O bruiturq; manus numerosi incurfibus hostis.
 I amq; Onymus, Famiusq; ardens, & Testinus acer,
 S asitesq; ferox, infest o vulnere primi
 O ccubuerè, cadit proles generosa Comerra
 G entis Ionias, qui tum pulcherrimus vnus,
 Q uiq; Subasigenum fortissimus, agminis idem
 D ux erat: inde cohors duce iam spoliata retrorsum
 P aulatim cedens absistit, & agmine verso,
 G nara via, gnara anfractus, tutiq; receptus,
 L ecta per occultum repetebat mœnia callem.

O ptato in reditu Franciscus defuit: illum
 C aderati absumptum tristes luxere parentes.
 I d visum haud superis: sed protinus Ales in armis
 A ffruit at hercis, custos, tuelaq; sancta
 F ida anima, custos manuum, ne cede maderent,
 Q ua mox debebant sacris effulgere signis,
 E t monstra attonitis diuina ostendere terris.
 I re sub Etrusci tantùm ditione superba
 C aptiuum bonus hunc custos permiserat Ales.

I nterea bijuges croceos Aurora citabat,
 R eddebatq; palo lucem, terrisq; colorem.
 E trusci ingentem stragem vt videre suorum,
 C ontinud fractiq; metu, fixiq; dolore
 I ngemuere: cadunt animi, viresq; fatiscunt.

I am piget incæpti: bellum execrantur, & ipsos
 A uctores inconsultos odere profectò.
 H ic & primores animiq; & mentibus agri
 C oncussis vnà cœunt: rebusq; profusis
 C onsulere optantes, sortemque attollere lapsam,
 M ulta inter sese vario sermone volunt,
 A mbigui ne trahant bellum distenta morarum
 P er spatia, expectentq; hilarem (qua sæpe ferendo
 I re solet) donec vultum, mutatq; certam
 O stendat Fortuna fidem, solidaque reponat
 R es sede infractas: subitò an, tacitèque coactis
 R elliquijs, tententq; fugam, patriamq; reuisant.

H ac dubijs agitanti illi, alternantque vicissim
 C onsilij. mystes; qui non seua arma secutus,
 N on galea, non ense minax, clypeoq; superbus:
 S ed pacis niuea suasor, bellumque profanum
 V sque adeo execrans, se pridem milibus vltro
 A ddiderat; coram simul astirit, atque ita satus
 I nsit (cum increpitans flagrantis Numinis aura
 I gnibus afflabat liquidis, multaque tremendum
 I ntrans corda Deus reddebat imagine, multo
 I gne accensum oculos, & anhelum pectora flatu.)

A equum erat ò proceres, patriæ cum mœnia lati
 A ltatenebatis, nec dum ora Subasta Tusci
 S anguinis vndarat riuus, maturius omnes
 F ortuna casus, rerumque expendere longis
 C onsilij fines dubios: nam nec modo sortis
 D ielecta locus, aut strages, facinûsque regressum
 V squam vllam inuenient: tot clari sanguine, & armis
 O ccubuerè viri, tot nostra corpora gentis
 F usa iacent campis; turrita vt mœnia prorsum
 E xhausta, & totam viduatam ciuibus urbem

Iam rear, & matres confectas lactibus atris.
 Præterea queis cum vobis res tanta gerenda est,
 Qua sorte hac versata tenus cognoscite: nempe
 Haud hominum cum gente: latet diuina sub illis
 S tirps ignota modò, sidus mortalibus ægris
 Mox ingens, votis hominum, precibusque vocandum.
 Quare agite, insaufus quamprimùm abstifite cœptis.
 Cede Subasæis ò pubes, cedite campis
 O proceres: neq; enim Tyrreno (credite, me me,
 Credite, Numen agit, versòque in pectore Numen)
 Hæc datur excindi (Deus obstat) mania ferro.
 Immo agite, Etruscis, è gente Subaside, castris
 Siquos vincula (nefas) captiuos dura coercerent,
 Soluite, eant patrias reduces date protinus ades.

Conticuit mystes. proceres diuina notantes
 Verba, atque ardentis, & scintillantibus aquos.
 Spectantes oculos astris, vultusq; ruborem;
 Attoniti mussant: at vulgi frigidus horror
 Protinus ossa subit, præcordiaque intima quassat.
 Iamque adeò citat inde fugam: monitusque minaq;
 Vrgent fatidici vatis, stimulatque Deorum
 Relligio, irati que exterrēt fulmina cæli.
 Tum proceres, vati quamquam parere canenti
 Festinant, lenio abscessu, grauiùsque faceffunt
 Consilijs, coguntque acies, inquitantque Subasum.

Iam belli fremitus, atque arma horrenda fiebant.
 Iamque optata quies almam, & pax lata regebat
 Vrbeni, supremo quam stantem in vertice rupis,
 Sole recens orto, descendens vmbra Subasò
 Plurima flauicomò, roranti tegmine opacat.
 Hanc, quoniam montis radicibus asfidet imis,
 A ffsium prisci Latio sermone vocarant.

Ergo

Ergo hic Franciscus, nondum præcepta parentis
 Detrectare audens, lucris, de more paterno,
 Instabat, mercèsque auro mutabat auaras.
 Quam curam indignans animo exercebat amaro.
 Quiniratus opes execrabatur, & aurum
 O derat infensum, vota & meliora sub imo
 Pectore versabat tacitus: nam sapius antè
 Nescio quem inculti glebis squalentibus agris
 Thesaurum obduci, vepribusque latere sub aspris
 Infossum audierat: cupidus quem fortè repertum
 Occulit inuentor, donec bona singula venum
 Det sua, & auricomi mercetur iugera campi.
 Atq; hunc ille avidus tantùm vestigat, & ambit,
 Hunc petit, hunc ardet: labor, aut via dura petentem
 Nec dum purpureo fulgens ciet ore rubentem
 Lucifer Auroram, nec dum se gurgite Titan
 Eluit Hesperio, sed nec dum lucida nostrum
 Succendunt orbem, nec dum Styge mersa sub ima
 Astra latent; terrere queunt: pulcherrima queq;
 Despicit ille; animum; non quicquid donat Hydaspes,
 Aut Tagus, aut Hermus, rubriq; inuisa profundi
 Littora; sollicitant: hic optatissimus olli,
 Hic pretio, hic forma præstans: hunc propter amicos
 Iam iam hominum cœtus vitat: tantum alta Deorum
 Limina adit: flauis sape ardua montis anhelans
 Ascensu superat capita, atq; antra aspera dumis
 Arboribusq; obrecta, vmbriq; horrenda requirit;
 Vita vbi primaeva queat atra piacula fletu
 Eluere, & Diuos pacem exorare precando.
 Ceu puer asperrans grandaui iussa magistris,
 Oblitus decoris, sanctiq; oblitus honoris;
 Vt tenebra excussa, redit vt lux pristina menti,

C 3

Et

Et peccasse piget; metuens lor a aspera, læst
 Continuo affusus genibus senis oscula figit,
 Et placat lacrymis irati pectoris æstus.

His tunc assurgens, virtutis limina captis
 Franciscus pulsare manu, hæc tunc omina vitæ
 Ostentare pie, & desueti pandere durum
 Callis iter: liquidis nondum tamen ignibus aura
 Diuina explei o flagrabat pectore, toto
 Nondum animo exardens iter affectabat Olympo.
 Quippe amor insensus patris, ac timor improbus illi
 Mentem aded ancipitem stringebant dente procaci.
 Ergo dum pendet, dum sic cunctatur, & hæret,
 Dum fouet incertus sedes de more paternas,
 Tabifico molles artus languore solutus
 Decubat, extemploq; ardet puer obsitus atra
 Febre, toro iacet igniæus: corpusque maligno
 Dente lucis puerile comest, tenerasque medullas:
 Inserpant animo donec bona rædia vitæ
 Humana, & rebus pigeat seruire caducis,
 Cælestesque optare domos, & sidera tantum
 Discat, & astrigero paulatim assuescat Olympo.
 At verò (ò Diuum non implacabilis ira)
 Ne mora longa quidem, spatium ne temporis ingens
 It medijs, æstifici saliens cum pectoris ardor
 Occidit improuisò, exceditque artubus omnibus
 Continuo dolor, & macies depulsa: colorque
 Mox abit informis: redeuntq; in corpora nota
 Paulatim vires. prima id longæua cubili
 Custos fida astans nutritrix sensitq;, sagaxque
 Perdidicit: prima exclamat, simul, ò similitate,
 Ite. pijs meritis templis exoluere honores:
 Et flammæ densare aris, pictasque tabellas

Ferte citi, votiq; rei, modo carmine sacro
 Rem signate piam, & subitam vulgate salutem.
 Non hanc Phyllirides, non hanc dedit arte paterna
 Phœbigena, aut herbis: non Thessala murmure saga.
 Maius numen agit, maior vis insitit ægro.

At puer, vt vires, & robora nota per artus
 Iam validos, iam firmatos colludere sensit;
 Attollit sese, atq; animum ad maiora suburget.
 Sic quondam, antiquis, tepido iam vere reuerso,
 Exuuijs coluber positus, candore iuuentæ
 Exultat viridi, & nitida ceruice superbit.

Ergo aderat tempus, quo prima insignia laudis
 Dedita Francisco, claris sermonibus vitro
 Spargeret in populum, patuloq; effunderet ore
 Fama canens: Diuum rector fauet auspice nutu
 Principijs magnis factorum: animumq; vigentem
 Attollit pueri, & vires sub pectore firmat.
 Namque dies sollempnis erat sacra dicta quotannis
 Ritè subasigenum patrum de more vetusto:
 Qua iuuenum, cœtusq; senum, matresq; trahentes
 Implicitos dextris pueros, tenerasq; puellas,
 Votaq; soluentes Superis, delubra petebant:
 Lingera alternos adsunt hinc, inde choreæ
 Dum præsto ad cantus, puriq; altaria circum
 Pura sacerdotes Cererem, laticemq; Lyæum
 Delibant sacrum: supremaq; pocula Regis
 Aetherei instaurant, & votis Numina poscunt.

His & Franciscus comes vnâ accesserat: & iam
 Finis erat: mystaq; sacris, cantuq; litarant,
 Turba supplicibus donis: cum protidus ibat
 Iam letus, iam multa animum, mentemq; receptis
 O ræclis puer expletus, iam numinis haustu

Diuini pectus simul, & penetrata cordis
 Intima perfusus multo: cui cominus ibat
 O buius, & proauis, & prisco sanguine clarus
 Mox iuuenis: sed quem tenuis iam copia rerum,
 Atq; angusta domi, & turpis vexabat egestas,
 Obsitus hinc macie, pallensq;, & frigore quassus
 Horrifico, turbis spectandus rarius ibat.
 Quem miserans vidit postquam Franciscus euntem,
 Ingemuit tristi sub pectore; moxq; ita secum:
 I, nunc, i, rebus nimium confide secundis,
 Coge rubri quicquid rutilis demersa profunda
 Piscatur gens nigra vadis, quicquidue sub vndis
 Auriferis diues Pactolus voluit, & Hermus;
 Equid eris felix? tecum aut Fortuna iocari
 Deserit? stabit ne dolos oblita latentes?
 Et dubios vultus, mendaciq; exuere ora?
 Pro dolor, hora breuis multos bona parta per annos
 En aufert: sic nang; manu res illa procaci
 Permiscet, luditq; eadem, ridetq; beatum
 Si quem nunc spectet, miserum nunc reddat eundem.
 Dixerat haec, vnaq; ardentem murice tergo
 Extemplo exuere oblamydem, soteria dudum
 Prima, valetudo quam rite parauerat illi,
 Et bona iam nutritrix membris aptarat adultis.
 Tum verò horrentemq; gelu, auersumq; pudore,
 Iamq; fugam meditantem animo, puer occupat vitro,
 Et dictis notum Franciscus mulcet amicum.

O praestans animi iuuenis (neq; enim alta tuorum
 Stirps ignota mihi, atque antiqua gloria gentis)
 Texta vel externis (ea fors, is casus agunt res
 Humanas) superant nobis: hanc accipe lenam
 Tu modo, capta instar solaminis vitro: seruat

Centum alias genitor, toridem mihi cura senilis
 Nutricis, charaq; vrgent mandata parentis.
 Sic ait, & volucru auersus fugit ocyor aura,
 Indignans populi laudes, vulgicq; fauorem.

Fama autem insomnis custos, & nuntia velox
 Factorum, non segnis adest, & murmure vocis
 Exigua primò clarum & memorabile factum
 Raucifona eloquitur scisse sub tegmine vestis:
 Inde solum linquens, paulatim attollitur alis
 Mobilibus, liquidumq; alrè secat aëra pennis:
 Ardua q; exuperat pernici nubila cursu;
 Quoq; magis volitat, fit viribus ocyor auctis,
 Tridenti mille exagitans sub gutture linguas.

Interea genitor Diuum, mundi q; repertor
 Hac è suprema celi spectauerat arce:
 Iamq; opus insuetum magnum ac spectabile, secum
 Ipse vna tacitus, quo res hominumq;, Delumq;
 Aeterna sub mente fouet, versabat amore.
 Quoq; animus pueri prorsum incandesceret, igit
 Flammantem, mira caelestiq; arte parabat.
 Ergo oculos folio ex alto circumtulit, omnes
 In partes latos: torstq; ter arduus aureis
 Illustrem radijs faciem: qua sidera celi
 Circumlapsa micant, torusq; incenditur orbis.
 Aliruumq; sibi circum hinc affundier, atq; hinc,
 Milia prospectat, ter trinos disisita in orbis:
 Et iussa, & tacitos animis seruantiã nutus.
 Vnus, quos inter, rutilans in veste rigenti
 Auro interexto, & claris lucente smaragdus,
 S telliferusq; comis, picturatisq; lacertis,
 Stabat scintillans, & versicoloribus alis
 Terga ymbrans: hic primætos, ortuq; recentes

A ligeros cœtus ; quos dira superbia quondam,
 Seditioe polum, & bellis turbare profanis
 Impulerat, nequicquam expers depinxerat artis,
 Parietibus latis : vbi grandis machina templi
 Stat cuncto spectanda polo, cum maximus aurea
 Sede pater sedet, atq; acciri protinus omnes
 Concilium in magnum, toto iubet atherè Diuos :
 Seu dum consilia æterna, & caligine tecta
 Pandere vult : terras seu dum mandata per imas
 Deserri iubet, & fegi mortalibus agris.
 Fulmina quin etiam cœlesti impresserat auro,
 Aethere queis magnus Pater exturbauerat illos :
 Vtq; atro inuolucens fumantes turbine, & igni
 Dispulerat cœlo, & longum per inane rotarat,
 Factaq; sub Stygijs luere impia iusserat vndis.
 Hic bonus ergo operi visus : mox deligit vnum
 Hunc Pater : ille astans solum, hæc simul aure capefit.
 Vade agè (quid factû memorem ? Franciscus in annis,
 Vidisti nunc, primævis quo pectore surgat,
 Quamq; hodie laudum sibi clarum insigne pararit)
 Cum primum Hesperijs Sol sese obduxerit vndis :
 Roriferisq; poli culmen teret alta quadrigis
 Pulchra seror ; tu nocte micans, per nubila densa,
 Rapetibus celere pennis malive volat um :
 Donec oliuifero lateri commissa Subasi
 Mœnia conspicias : tum verò tempora nactus
 Opportuna, quies dulcis cum strauerit alto
 Membra hominum somno, & curas sedauerit acres ;
 Finge domum, reges qualem sibi fingere suerunt,
 Insignem varijs spectris, auroq; superbam
 Conspicuo : mox sopiti quam subijce menti
 Francisci, penitusq; alto sub pectore conde.

Hæc pater : Ille, imas cœcis vt vestijt vmbriis
 Humida nox terras, magna stellantis Olympi
 Egrediens porta, per sudum illabatur alis
 Sidereis, firmaq; pedes tellure potitus ;
 Mox operis comitem somnum vestigat : & illum
 Agrestes inter duros, lassosq; colonos
 Deprendi, & victu passo distertere opimus ;
 Rura adit : excubias sed enim vt : duroq; labori
 Intentosq; mares videt, intentasq; puellas ;
 Digreditur : magnasq; vrbes, thalamosq; superbos
 Regum intrat, mollesq; toros collustrat adactis
 Luminibus : tandem inossam, plumasq; sepulcrum
 Aspicit ; agnouitq; Deum, postquam ardujt illum
 Raucifono magnos efflantem pectore rumbos.
 Hic oculos circumq; ferens, infracq; supraq;
 Veris vbiq; comas spectat : laquearibus aureis
 Narcisq; rosasq; leues, & hiantia loris
 Lilia dependent, tortoq; papauer a collo.
 Quicquid Arab; quicquidue Cilix felicibus aruis
 Fert, torus altus olet : subterq; asarota camini
 Tota Palestini conspersa vaporibus vndant.
 Tunc Ales quassatq; manu, versatq; iacentem
 Multa Deum : sentit crebris impulsibus actus,
 At tollitq; parum caput : at mox deinde relabens,
 Marcida pertundit nutanti pectora mento.
 Ursus eum volucer quatit, humentesq; reuellit
 Vngue comas : surgit cubito subnixus : & vdos
 E mungens oculos, hæc tandem ait excitus : ò nunc
 Quid tu me me vrges insensus ? agè, excipit Ales,
 Me sequere, vna tua est ars, qua modò ritè laborem
 Prima operis nostri iuuet, vnum Somme ministrum
 Te volo : ne fegnis cœptis tu desice nostris.

Sic monet, atque aliu vna sec at aera : Somnus
 Ponè sequens, grauis aligerum vix aequat euntem.
 Iamq; Subafes instabant mœnibus alti,
 Cùm pennis volucer fixis stetit : atque ita Somno,
 I nunc, i, placidam Francisci Lassa quietem
 M embr a per, infusus penitus mitissime defer,
 N octificisq; oculos pennis tege blandus, & imi
 L argius epotent da nigra obliuia sensus.

Ales ait : Somnus paret : iacet oblitus vna
 L ethæa mox nocte puer, dulciq; sopore.
 T um memor antiqua caelestis nuntius artis,
 A duocat ingenium, atque animi vim fuscitat acrem :
 E ffringitq; alti sublimia tecta palatî ;
 E ducit vacuo surgentia culmina caelo,
 E t nitidos postes, & limina magna, columnasq;
 E rigit, effigiesq; erectis postibus aptat.
 I amq; arcis medio praelæsa regia latè
 A ula patens stabat : varijs quam præscius Ales
 O rnat imaginibus, picturatisque figuris :
 M irandamque facit : sed quid porrendat, & olim
 Quid res quaq; serat, monstri non inscius ipse,
 S ollicitaq; manu, & docta bonus occulit arte.
 T empus erit (mora parua) sacras cantata per ades
 T alia cùm resonent, volitentque per ora virorum,
 E t passim gentes ea, magna per oppida narrent,
 E rgo vbi diuinus fatalem nuntius arcem
 P erfecit ; mouet extemplo, lapsuque quieto
 I ngens ducit opus, sopito machina coram
 A rdua Francisco donec sistatur, & alto
 M ira domus animo penitus surrepat imago,
 T unc improvisò media puer astitit aula,
 E t molem ingentem, defuetaq; munera Somni

M iratur : nec mente capit, nec sufficit omnes
 P erlustrare oculis partes, animòque figuris
 A bstrusus impar ; nunc has, nunc afficit illas,
 P erturbans seriem : tum multa inuoluit hiatu
 C rebro interiecto : conuiuens multa relinquit.
 Q uin & multorum captum despondet, & vltro
 C ontentatum animo procul amouet : ipsa residit
 O btutu desessa acies, geminaq; fouenda
 S epe manu, deiecta cadit : ceu ; lampada Solis
 C ùm quis fulgentem, primo surgentis Eoo,
 I mprovisò oculis agrè vigilantibus haurit ;
 O bstitus extemplo tenebris circum vndique densis,
 D eijcit attonitum vultum, digitisque profundans
 E x oculis noctem, lacrymasque educit abortas.

T um rursum ignaro legere omnem ex ordine visu
 P icturam incipiens, seriemque euoluere rerum
 O bstitens ; oculos primùm sublimibus egros
 P artibus affigit : vibratus plurimus vnde
 P et medium fulgor radianti luce coruscat.
 I amque è suprema subducti parietis ora
 P endet, inexplerum spectans : insignia namque
 B ellorum hic videt, & picti decora alta trophæi,
 I nsignemque crucis truncum de more mimantem
 I n calum, & sacro rotantem sanguine Regis
 S iderei, videt infraacti spolia horrida Ditis,
 E t vectes solido ex ære, immanèsque catenas
 T artarcis raptas valuis, & ferrea cernit
 H inc, inde ex alto pendentia robora malo :
 Q uæ quondam victor nitidas ad luminis ofas
 E uexit rediens Erebi vastator opaci.
 S tant verò innumera gentes circum vndique malo
 A ffuse, & pictis varia quàm vestibus, ore

Tam diuersa sonant : curuisq; ingentis adorant
 Poplitibus crucis effigiem, laudesq; canoris
 Vocibus ateras, & dulcia carmina dicunt.

Iam verò aduersis hinc, atq; hinc frontibus amba
 Qua stant murorum facies, non nullius artis
 Insigne ostendunt, non nulliusq; laborem
 Senserunt dextra, aut docti nouere magistri
 Ingenium : ambabus suus est honor, altaq; miris
 Effulgent hinc, inde modis decora : vtraq; rubri
 Diues opum pelagi, & multo spectabilis auro.
 Fulgurat hinc minor, & longè, lateq; micantes
 Scintilla exiliunt, sparguntq; coloribus auras.
 Quales, obiectu Solis cana suscipit Iris,
 Iris honor cali, largos dum nuntiat imbres,
 Et ferus irata molitur fulmina dextra
 Iuppiter, ac tonitru male conscia pectora quassat.
 Quippe acies binas, migrantem atroq; coruscant
 Hanc igne, & toruos implexam criminibus angues,
 Tollentemq; faces laeva, dextraq; ceyastas
 Pro telis, aurum linguis, atq; ore sonantes
 Hærrificum. Aethereis animosam insignibus illam,
 Accinctamq; armis fuluoradiantibus auro ;
 Laeus habet paries, campoq; ostendat aperto
 Permissas bello, ac per mutua vultura sese
 Passim sternerentes, deuastantesq; cruentis
 Cadibus, & tactis tardantes membra sagittis.
 Res verò haud geritur ferro, sudibusue : sed astu :
 Nam legio factibus, Stygijsq; armata colubris,
 Insidias struere, antiquo de more, latentes
 Haud ignara; dolis tantum decernit, & instat
 Artibus occultis, semperq; attollit in hostem
 Atergo sese tacite, subitoque tumultu,

Permiscere acies, Martemque accendere sicut.
 Tum verò incautus furim exitiale venenum
 Ira animis subdit, figitque experia tactus
 Spicula pectoribus : taciteque deinde meatus
 Lapsa per occultos, immistaque sensibus imis
 Fumantes addunt tedas, penitusque relinquunt
 Mœnibus hærentem flammam, implicitamque medullis.

At legio auratis fulgent cui tempora fertis,
 Cui frontes vittis redimita insignibus albert,
 Ingentesque animos caelestia tela ministrant ;
 Haud contra ignavis dira in certamina pugna
 Pectoribus ruit : ardentes sed concita vires
 Aduocat, attollitque animos, semperque parata
 Incursus acie expectat, vigilique latentes
 Deregir insidias cura, fraudesque retundit.
 Assultu quin sepe hostes tentare quietos
 Audet : & obiectans sese imperterrita monstria
 Arte lacepsitis cauta, bella aspera miscet.

Erga impacata vario certamine ducunt
 Constrictum assiduam, sternuntq; caduntque vicissim.
 Inde animis ardent, gliscuntque odia aspera vringq; :
 Irarumque aestus furit hoc magis, area campi
 Quò magis horrescens effuso sanguine inundat.
 Qualis apes ; geminis sceptri cum regibus ardet
 Incescit ; trepidas canor ad pratoria regis
 Cogit quasq; sui : donec rex signa moueri
 Imperet : agglomerant tum sese, acrique cohorte
 Marte ruunt hinc, inde : ardet fulgentibus alis
 Aethereus late campus : pugna aspera surgit.
 Talis amor nitidæque acies, aciesque migrantes
 Urget, ita alternant, & mutua funera miscent.
 Sunt etiam pugiles, qui sepe hinc, inde subacti

E xurgunt, iterúmque acres certamen adorti,
 E xultabundum palma, exuuiisque superbum
 A erocient hostem, rursúmque in praelia poscunt :
 N ec frustra ardor is est, ea non audacia victis
 V ana subit : nam victor ouans (mirabile visu)
 S ape resurgens perfoffus cuspide victi
 O ccidit ipse, breui palma letatus honore.

T alia laeuis habet paries : qua dextra subinde
 M onstra gerat facies, agè nunc ex ordine pandens,
 E xpediam cantu : sedenim maiora canentem
 O rsamanent : labor insuetus noua carmina poscit.

P rincipid, haud temerè, aduerse mox frontis ab ima
 O ra exurgit, humi fixis radicibus altè,
 A rbor opaca, ingens, frondosaque culmina tollens,
 E t pulchro exuperans obscuras vertice nubes,
 A ffectansque viam calo, & fulgentibus astris.
 T um verò (haud longi mora temporis) ardua pandens
 B rachia, mox terras longè lateque iacentes,
 C arulaque vndisoni visa est tegere aquora Ponti.
 P arcit Hyperborei flatus huic, parcit & Euri
 I mpetus : hanc madidis non decuit Africus alis :
 D istinet, atque vltro hinc arcet sua sidera torrens
 S irius : Aem onij longè tela horrida monstri,
 E sse iubet mollis tepidi clementia cali.
 V er autem assiduum fulget : semperque comanti
 A rbor honore viuet : semper nitet aurea cono
 P urpureo, florum nunquam viduatur odore.
 A t folijs (nouitas rerum, ac spectabile monstrum)
 O ra hominum thorace tenuis, signata refulgent,
 N omine cuique suo, circum radiante per oras
 M arginis, & vitas pariter, morésque docente.
 N ec verò, aut temerè folia, aut vi deinde reuulsa,

S ponte

S ponte sed ipsa cadunt : pleno cum tempore fulgens
 I am lux certa vocat fatalia nomina, cumque
 V itales aura, pictis animaeq; sigillis
 O rdine debentur sacro, melioris & vsus
 F rondibus auricomis iam vitæ debitus instat.
 A t primis vltro delapsis, fortibus arbor
 P erpetuis foecunda ; nouam succrescere prolem,
 D atque coma extemplo simili frondescere ramos,
 C ognataeq; recens conuescit prolis amictu.

P ræterea, ne dura manus, ne falcis aduncæ
 S auua acies truncum, sacrosue laceffere ramos
 F ortè ausit : pecorum ne quæ ora infesta petulco
 D iscerpant morsu, bisida aut vestigia frondes
 P roculcent lapsas ; circumstant aggeris alti
 E xcelsa rupes, præruptaeq; vndiq; fossæ.
 N on secus Oceani deuexo in litore magnus
 F urta cauens Atlas, pomaria flaua, sororum
 D elicias quondam Hesperidum, sinuosa draconis
 I mmanis circum ducens terga, obijce sepsit,
 N empe opus inualidum, ac munimen inane futurum
 A lcida contra incurfus, clauamque potentem.

E rgo dum folia ex altis crepitantia ramis
 L abuntur, non insans ludibria ventis
 E xturbata volant, longèue impulsa recumbunt :
 S ed dulci crepitu, placidoque ruentia lapsu
 L eniter auricomi subsidunt stipitis vmbra.
 T um subito exoritur strepitus, frondésque iacentes
 I gneus exagitat vigor, emollique rigorem.
 I lla paulatim maiorem ducere molem,
 A c se tollere humo, rectaeq; astare videntur.
 N ec mora, qua tantum cervicis inusta gerebant
 S igna prius (desuetæ fides) mox quaeq; figuram

D

O sten-

Ostendunt rectam, nec vitæ lumine cassam,
 Nec truncam membris: totidemq; sub arbore sacra
 Stant hominum veras acies, vescuntur & aura:
 Strauerat ante solum lapsis quot frondibus arbor.
 Quales damnato, vastosq; sub aquore merso
 Orbe, Promethides vidit consurgere saxis
 Post tergum iactis, omnem cum prorsus abactam
 Stirpem hominum, atq; altis immerSAM crederet vndis.
 Nunc agè, quis labor, aut qua turbam cura recentem,
 Frondigenasq; viros maneat, qua munia vite,
 Expediam dictis. Pater ò sanctissime, qui tunc
 Rerum ignarus adhuc aderas mirator, ab alto
 Ipse mone; nunc Diue tuum rege Numine vatem,
 Audentem seriem tantarum euoluere rerum.
 Dicam equidem hanc prolem, dicam alta ex arbore natos,
 Progeniem pater alme tuam, Regesq;, Ducesq;.
 Dehinc te diuinos monitus, atq; alta canentem
 Precepta accingar sacro dicere cantu,
 Cogentemq; acies, atq; agmina mille vocantem,
 Indiga ad arma virum, referentemq; aurea ab antris
 Vulnera Tyrrhenis: nec non tua funera plectro
 Tristia dulcisono, niveos imitatus olores,
 Deslebo ad tumultum; dicam tandem astra petentem
 Ignea, primus ego, & sedes flammantis Olympi.
 Frondigenum pubes vitam sortita repente,
 Principio stupet, ac demisso terrore vultu,
 Corruit obtutu primo, incundaq; lucis
 Dona improviso spectans horrescit oborta.
 Tum verò attollens acies, manibusq; retundens
 Oppositis fronti, ignoti noua lumina cali,
 Pausatim addiscit radios perferre nitentes.
 Inde vbi fidere a crucis eminus alta trophæa

A spicit.

A spicit, exuuijsq; grauem, maculaq; decorum
 Punicis malum; duplices ad sidera palmas
 Continuo tendit: gressu mox deinde citato
 Euolat in densam turbam, seseq; frequenti
 Miscet adorantum circumfusaq; corona.
 Exin procumbens, truncosq; amplexibus hærrens
 Luget in expletum, rorantiq; oscula figit.
 Orta improviso desueto e germine plebis,
 Hic amor, hic labor est, vitæq; is vertitur ordo.
 Ecce autem in parte geminas stirps arboris vltro
 Scinditur, & rima diductum robur huilca,
 Mox puerum incessuq; grauem, formaq; venustum,
 Et palmas (monstrum insuetum) thoraca, pedesq;
 Ardentem stellis auro fulgentibus, edit.
 Non puer Idæus tam claris emicat astris,
 Quamuis ille polos aurati fluminis imbre
 Diluat, auratas inuergat & aureus vrnas,
 Auratq; manu diuinum nectar in auro
 Misceat ardenti, sinceramq; pocula Diuis.
 At postquam cali lumen spirabilis hausit,
 Suspirans, inoq; trahens à pectore, cerebro
 Singultu concussam animam; tristiq; dolore,
 Continuo ingemuit: largeq; humentia susus
 Fletibus ore rigans: dura mala tadia vitæ,
 Atq; arummosos testantia signa labores
 Prima dedit: gentemq; cruci mox feruidus alta
 Assusam irrumpit, saltuq; exturbat ouantes
 Perualido cæneos: pauidi cessere recentes
 Frondigenæ: defixa oculos turba astitit omnis,
 Obstupuitq; acrem puerum, assultuq; viriles,
 Ingentem exiguo virtutem in corpore cernens,
 Ille subit densas acies, tumultumq; supinum

D 2

A scensa

A scensu exuperat nitens, crucis aurea donee
 R obora complectens passis deuinciat vlnis,
 O sculâque insignens, lacrymis irroret amarîs.

T alia Lethæo perfusus lumina somno
 P rospiciens Franciscus hiat, stupet, haret, & horret.
 M iratur decora alta crucis, circûmque profusas
 T am varias gentes: strages miratur acerbas,
 C ertantèsque manus, & cæci prælia Martis.
 N ec minus auricoma fortus & germina plantæ
 A ttonitus spectat: laudat molèmq; manûsque
 A rtificis doctas: sed mirum ante omnia partum
 R oboris obseruat: patulòque hunc oris biatu
 S uspicit: hunc animo toto bibit altius vnum.
 I ngentèmq; Heroa vocat, mortalibus olim,
 C ùm iam terrenos artus firmauerit etas
 A crior, auxilio missum: qui deinde caducæ
 D efunctus vitæ fato, ascitûsque beatis
 C oncilijs Diuûm, & nitidîs decus additus astris
 C onspicuum; votis miserum precibûsque vocatus,
 A ssumat facilis rebus succurrere egenis.

S ic decorat puerum, nec sese agnoscit in illo,
 N ec proprias cernit laudes, nec sentit honores,
 I gnarus quibus at heroe sese æquat Olympo.
 Q uippe sui iam tum penitus securus, & expers
 P rodigij; nihil ipse suo cum corde superbum,
 N il immane putat, nil de se cogitat altum.

I nterea excelsæ summo de vertice plantæ,
 B inæ sponte cadunt maturo germine frondes,
 I nsignes ambæ effigie, circûmque per oras
 I llusæ extremas gemmis auroque corusco.
 H is postquam humano, vesçi spirabilis aura
 L uminis, ore datum est, improuisòque gemelli

Exiliere

E xiliere animis, formæque, & germinis ortu
 A equales pueri; Tyrio mox alter onustus
 O rnatu, insignisque caput diademate fulsit
 R egali: quo dehinc spreto, puer ipse iuara
 C ontinuò sacra tegitur, sceptroque relicto,
 P astorale pedum sumit: sanctòsque fluentis
 A uriferis mersare greges, caulâsque tueri,
 A tq; ouibus discit sæuas arcere rapinas.
 O felix, ò grex ter fortunate, quaterque;
 C ui datus hærebit custos. heu sed modò cæcas
 A tra manus quid tu Clotho iuuenilibus annis
 I njcis? hunc seram que tanta videre senectam
 I nuidia est? At mox ò formosissime raptum
 V t te frondigena desint? tua funera tristis
 V t luctu celebrat totis bona Gallia terris?
 P racipue sed littorea quæ Delphica pubes
 V rbe sedens, latè domat arua infessa Lyæo.
 A t diuersa alter contentus sorte, potentum
 N on genus antiquum numerat, non diues auitis
 N omimibus fulget, nequicquam opulenta beato
 A mbit eum Fortuna sinu, luxûque profuso.
 E t tamen hunc gremio primùm Dea Cecropis altrix
 E xcipit, Aoniòque altum nemore ardua secum
 A ttollens sistit: pueri nec sedula curam
 A mittens, vltro insinuat, mentèmq; per altam
 S ese olli infundit, multùmque accendit amorem
 I psa sui, ingentique animo simul implicat ignem,
 N ec verò abstulit cæptis, puer inclytus acrem
 D onet flammifero mentem suspensus Olympo,
 A rcana æternis penetrabilibus abdita norit,
 A ethereique patris præclusa oracula pandat.
 I nterea, dum prima etas adolescit honesto

D j

F loro

*Flore, animam mors dente atro diuellere tentat :
 Quam pia supplicibus votis, precibusq; secundis,
 Iam iristem, iam tum fugientem, mater ab Orco
 Abducit, natumq; vltro mox deuouet aris,
 Seruatoq; artus horrenti velat amictu.
 Nec mora, continuò vitta puer ipse decoram
 Casariam euinctus simili præfulget, & ostro
 Insuper exardet Tyrio, superatq; priorem
 Purpureo, obnubit quo tempora sacra, galero.*

*Tum verò exurgens pariliq; è germine cretus
 Sttat subito puer, hunc iuxta, coramq; repente
 Emicat, egregius forma, ac simul indole sacra
 Præditus: huic vultum placidum clementia circum
 Peruolitat multa: & iam tum circumstrepit olli
 Virtus, fidereisq; vltro festina coronis
 Exornat frontem, multumq; interserit instar.
 Iamq; animo pueri curas auertit inanes,
 Præclarumq; aliquid iam tum acrem inuadere mentem
 Diua monet, magniq; vltro sese addere rebus.
 Ille autem humana sortitus munia vocis,
 Extemplo ore sonat Ligurem, tum dulce Monili
 Nomen hians canit: & saxosam littoris oram
 Increpit at claro sonitu: qui deinde (iuuenta
 Nec dum florentes prima lanugine malas
 Texerat) ante aras, Superis in vota vocatis,
 Se vouet, & teneros horrenti protinus artus
 Tegmine obit, dura subnectens ilia veste
 Mollia: nec longo post tempore, sedula virtus
 Attollens puerum, germano addebat alumno,
 Iamq; parem rutilo dabat effulgere galero.
 Hac animo attonitus spectat Franciscus: & ecce
 Delapsæ gemina frondes iacuerunt sub vmbra*

*Mæterna, lenisq; aura ceu flatibus actæ
 Emicuerunt, & ter latum increpuere sonorem.
 Tum simul exurgunt, improuisoq; coorti
 Frondigenæ constant gemini, tunicaq; sonoq;
 Discordes primum lingua: quippe alter Etruscas
 Personat ore modos: imitatur Iberia voces
 Nigra tuas alter; qui mox dulcedine raptus
 Carminis externi, germaniq; amula Tusci
 Ora ciens; modulos sensim didicit Iberos,
 Gentilesq; sonos Latio sermone coërcet.
 Nec mora, & occiduam Calpen, & littora flauis
 Linquit auara Tagi, sitq; accola pinguis arena
 Medoaci, Iliadæq; exornat menia fato,
 Menia Cecropiæ studijs sacra Mineræ.
 Et tamen hi virtute pares: tenerisq; sub annis
 Ambo vnà obducunt rigidis sua corpora lanis,
 Anibo se addicunt Diuis, arisq; Deorum.
 Inde acres membris, solidæque atate virentes,
 Ore tonare ambo, ceu fulgura bina, videntur
 Aetherei mandata Patri: vastumque per orbem,
 Suggestis super excelsi, ac diuinitus acti,
 Fingere corda hominum, & sanctis componere dictis.*

*Labitur interea solitorum ex arbore nimbus,
 Quanta olim, Boreas Arctoo sidere pastus,
 Sauiam hiemem torquens, Rhodopen niue pulsat, & Hamu.
 Iam multis nec iam Libycis furit Auster ab oris
 Imbribus accinctus, nec tot ciet equore fluctus;
 Quam multis, sacrae crucis aurea signa, recentum
 Agmina frondigenum stipant, obeuntq; coronis.
 Præterea facili, viridique exurgere cliuo
 Haud longè exiguus collis; cui verice summo
 Fulget odoratum lauri nemus: hic breuis omni*

Frondigenum numero manus intercepta, sub umbra
 Nigranti stabulat: lena his fluit hispida seris
 Demissa ex humeris, ima ac vestigia lambit.
 Continuòque sinus horrentes ilia circum
 Mollia subnectunt duri, torrique rudentes.
 Hoc primùm virides artus tutantur amictu,
 Mox iam maturos; gemmis, ostròque superbo
 Conspicuis, rigidoque auro simul intertexto,
 Exornant tunicis: incanaque tempora cingunt
 Tegminibus de more cauis: quibus ordine circum
 Ducta a quo inserpunt trina, effulgéntque corona.
 Haud quales tenera vorantia prata puella,
 Sole recens orto, populata intexere fuerunt.
 Media sed diues, quales seu Baëtra, vel Indus
 Nudus Erythrei pradatus littora Ponti,
 Regibus antiquo imponit de more superbis.

Hi cultus Heroum ornant hac corpora cura.
 Cetera Petreis dextraq₃, animoq₃, carina
 Hærent affixi clauo, soliumq₃, tuentur
 Diuinum atherei simul, & scepra aurea Regis.
 O felix nimirum atas, venturaq₃, felix
 O gens sub tantis ducibus: bona Numina terris
 Euersis sanctos vos ne inuideatis alumnos,
 O tum Roma tuos colles florere triumphis
 Quam multis cernes, ò quam melioribus, illis
 Orbe tui Eoo, quos Hesperioq₃, subaëto,
 Aduexere duces, Tarpeia cacumina reges
 Dum saepe externi vincita ceruice subirent.
 Nang₃, imas tum cana fides, Astraq₃, virgo
 Iam profuga, repentem terras: furor impius Arcto
 Sub gelida, iniectus centena in vincla, niuosam
 Perflabit Rhodopen fremitu, ac terroribus Hæmi

Succuriet saltus: vlràq₃, expulsarigentis
 Oceani, Tanaisque gement bella horrida fines.

Iam verò immensa Franciscus imagine rerum
 Conciderat puer attonitus: cum prouidus Ales
 Surgentem primo mox contemplatus Eoo
 A urorani; somno dat finem, & visa resoluit.

Bina autem stabant diuersa in numera porta
 Somnipara, quas, dum molem confingeret altam,
 Struxerat: huic valuas leueis nitido ex elephanto
 Fixerat, effluerent quæ falsa insomnia: cornu
 Illa nitet vitreo, sinceris peruia visis
 Huc trahit interpret Franciscum; cornea quem mox
 Emittit porta: in ventos domus alta recedit.
 At volucer liquidum paribus secat aëra pennis
 Arduus igniferi repetens astra aurea cali.

FRANCISCI MAVRI
HISPPELLATIS
MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIBER III.

ROSCIDA complexus fugiens Aurora se-
niles,
O ceano bigas croceas tollebat ab alto :
Et nitidum primo calum vestibat Eoo.

Monstrifero puer excusso de pectore somno,
Excitus è stratis Franciscus corripit altis
Confestim sese : & pedibus circumdat alutam :
Nec non Colchiaca saturam ferrugine lenam,
Maandro illudens triplici quam circumat aurum,
Promissam ex humero, in Leuam de more retorquet.
Tum verò (quanquam nondum vis reddita menti
Attonita, nondum vegeto sub pectore sensus
Excussi omnino) subnixus sede quietæ
Composuit sese : atq; animo memoranda volutat
Secum vnà repetens visa altius : occupat ingens
Arcis opus, crebròque agitans examine pulsat
Primum aciem mentis : sacra tum germina planta
Aurea sollicitant animum : natiq; repente
Frondigenum cœtus (visu mirabile) fratrum :
Infuetumque genus pugne, infuetumque trophaeum
Multa trahunt memorem puerum, variaq; per omnes
Pictura ambages, auleq; insignia versant.

Visa animo repetens, dum singula discutit ille ;
Aera improvisò tinnitum è turribus altis
Dant caua raucisonum : signo de more sacerdos
Quo matutinus vocat ad sacra tribules

Limina

Limina conuentus : Cererem, sacrumque Lyæi
Thuricremas puri laticem dum libat ad aras.

Ergo iter accelerans sacram molitur ad ædem.
Ingressus primùm ante crucem (nanq; alta sub ipso
Stabat fortè tholo) procumbit poplite curuo :
Attollensque pros oculos, pariterque supinas
Ad calum palmas tendens ; sine murmure vocis
Mente adit æthereas sedes : Diuumque silenti
Affatu Genitorem orat, fruiturque beato
Colloquio : tandemque insit sic ore soluto.

Magne Pater, rectorque poli, Diuumque potestas,
Aspice me iactatum vndus, æstuque furenti
Curarum : rege quassum animum, atq; attolle iacentem.
Tùque vna æterni Proles, æquauaque Patris ;
Cuius ope, informi quondam Stygis obfita limo
Gens hominum, nunc astra tenet : qua maximus æther
Fulget, obitque imum rerum pulcherrimus orbem :
Qua constat magnum quicquid secat æerapennis,
Quicquid monstriferi gignunt vada cerula Ponti,
Et quæcuque parens natura alit vberè glebe
S altibus in magnis, latissq; animalia campis :
Quæ nec non refoues, nec non alis omnia : seruas
Luce replens cuncta, & diuini numinis haustu ;
Mène vltro exortem tanti das luminis vnum ?
Vnus ego heu patiar terrena inserpere tantum
Vota animo ? iam mille ierint virtutibus alti
Auspiciibus, seq; intulerint sublimibus astris :
Solus ego illecebras, & non innoxia sectans
Consilia, heu foueo terras, & demoror vltro ?
Daprecor humanas Seruator maxime curas
Dehinc animo exuere : atque insuetæ per auiæ gressu
Tendere iter durum ; lenibus da concitus alii,

Quò

Quid me tollere humo sublimem, & sistere certa
 Sede queam: aetheraeq³, erecto ad sidera vultu,
 Spectare interdum fulgentem lampada lucis.
 O tandem, da nocturnus felicia visis
 Omina: neu quid triste ferant, neu liuida quicquam
 Portendat lugubre acies: verum omnia lato
 Successu, facilique olim venientia cursu
 Excipiant, quoscumq³, manent ea fata merentes.
 His postquam orauit dictus, ter leniter ara
 Oscula designt summa, ter circumat ipsam
 Pasisibus aquatis, ter prono concidit ore.
 At pater aethereus calo manifestus ab alto
 Annuit: improuisè etenim tremere omnis ab imo
 Visa ades, summiq³ue tholi sacra tecta moueri.
 Tum verò ex alta subito cruce reddita vox est,
 Tèrque aures pueri claro sic verberat ictu.
 S'emiratus Franciscè domus iam tum, aspice, muris
 Vt mea precipitem casum labefacta minetur.
 I, (te cura manet) repara, vel subijce pronus
 Cervicemque, humeròsque: tuis ea viribus olim
 Alta diu stabit: nec plura his audiit ille.
 Ac veluti mater, cui dudum effæta senectus,
 Desuetique negant thalami connubia prolem,
 Si quã improuiso casti crudelia nati
 Funera conspiciat, mox acri fixa dolore
 Corruit, exanguisque iaceret, nec pectora pulsæ
 Spiramenta cient, nullus quatit halitus ora:
 Sic voce audita Franciscus territus hæsit,
 Dirigitque simul, totòque expalluit ore.
 At postquam excitus calor exanimata reuissit
 Membra leuis, pèrque ossa vigor surus ima recurfans
 Emicuit; iucunda repens sese obtulit vltro

Læticia, arcanique intrans penetrabilis cordis,
 Exturbatque metum, placidãque in sede locatos
 Blanda fouet sensus, frontemque animùmque serenat.
 I licet agglomerant sese, comitesque fideles
 Hinc pietas bene suada, hinc obsequiosa voluntas
 Adijciunt vltro, & facilem caelestibus aptant
 Imperijs mentem pueri: suadent que, mentemque
 Quam primum Diuis animo parere volenti.
 Ille audit, nec tanta horrens hortamina temnit,
 Nec iam dissimulat, nec rerum exterritus alta
 Mole hæret, tantũue operis versare labores
 Abnuit: occurrunt, primaq³, ante omnia sese;
 Quas pater ingentes penetrabili sede coercet;
 Diuitia obijciunt, opportunaq³ futurum
 Auxilium spondent, explendis ordine iussis.
 Tum verò infossum terræ, obductũque latebris
 Stipatũmque arctis, clausum & compagibus arcis
 Multa animum ciet, atq³, oculos circum volat aurum.
 Ergo his exardens secum ipse affarier insit.
 Prò superas quã multam tenet clementia sedes?
 Indomita quã longè animis caelestibus ira
 Abiuncta? fugat inuidiam procul aethere toto
 Aurea pax, odij fugat exitiale venenum,
 Persequiturque minis, tortòque agit vsq³, flagello:
 Nam terras exosa, atq³, impacata nocentum
 Corda hominum; celi fulgentia tecta beati
 Lata tenet: Diuũm cui dat Pater optimus iras
 Mulcendas animi, & flammanti pectoris aëstus.
 Et tamen, ecce hominum gens, numina temnere Diuũm
 Audet: quòdque sacris nec honor virtutibus vllus:
 Quòd rari peccata luant, & sera nocentes
 Supplicia expendant: quòd nec iam sanguine pœnas

Dent meritas fomes; Superùm lenta otia culpat:
Telâque ficta vocat, fulmen deridet inane.

Parte alia Eumenides, piceique exercitus omnis
Cocyti, quis non pestes, quæ mentibus agris
Crimina non hominum suadent? bella impia credo
Iam restant Diuis, & cale mœnibus altis.
Et faciant: ~~Inter~~ omnipotens modo cesset inultus
Aethera tutari, & conuiuens tela reponat.

Nondum atenim immanes Erebea oblita ruias
Monstra: animis nondum præceps delectus iniquis
Excidit: immo odijs ardens gens dira vetustis,
Inuidet æthereis caelestia regna colonis.

Nec non interea fœdas mortalibus agris
Insinuat scelerum facies, animisq; venenum
Vipereum subdit tacitè, immiscetq; medullis.

Hinc legum neglectus honos: hinc iura, fidèsq;
Fâsq; piùm, exilijs, terris procul acta nefandus,
Probra luunt: tum luxus mers, & fœda voluptas
Splendescunt, gliscit regnandi insana Cupido.

Vnde ira, inuidiaq; lues, vnde aspera bella
Sanguineis accensa odijs; it separe ferro
Cincta vtrunq; latus, gaudensque in praelia ciues
Aduocat, vnanimesque ciet discordia fratres.

Quis verò quis nunc; amor implacabilis aurî,
Quæ mala, quot scelerum lutes, quæ funera quondam
Ediderit, quæ nunc edat; comprehendere dictis

Eualeat certis? quot per discrimina cacos
Ire animos cogat? quàm duros voluere casus?

An non iura truces, non fas vertere tyranni,
Non sanctam rupere fidem, non sacra rapinis
Templa Deùm infandis incestauere, Cupido
Dum regni infrenes animos inuasit, & aurî

Incaluit

Incaluit cupidis sitis, exarsitq; medullis?
Iam verò Eoi sinuosa per aquora Ponti,
Nonne animi præceps, & vita prodigus audet
Nautâ procellosis caput obiectare periculis?
Credo equidem non ille regi contentus auito
Sarcophago: aut, quia terra grauis, durumque cubile
Dura dat illa nimis, tu mollius vnda parabis:
Et vos ò turpes phocæ, scopulosâque cete
Excipitis placido, mitique cadauera somno.

Sed iam agè stirps hominû; clarum qua ducis Olympo
Sidereo genus, & cali, Diuumque repertor
Cui genitor datus; excutere, interdumque supremo
Tolle oculos calo: generique auertere terras
Extera regna tuo, atq; animo res concipe fixas.
Nunc tantum (heu mores vltro insectamur iniquos,
Perdita facta liber simul hic versare malorum)
Cerne vbi honor meritus, magnis vbi munera Diuis
Debita, vbi cultus sacer, aut vbi digna sacerdos
Liba ferat Superis: templorum heu limina vulgè
Horrent senta situ: squalentque sine ignibus ara.
Desertisque adytis resonabilis instrepit Echo,
Echo montanis assueta latere sub antris.

Quin etiam, manus auxilio ni protinus instans
Huic subeat recto, deuexâque culmina nisus
Attollat valido (medij breuis hora) ruina

Præcipiti demissa solo domus aqua recumbet.
Sed quid ego hæc multis sequar? aut quid demorer vltat?
Quidue alios horret dictis, questuque fatigem?
Me vox ipsa petit, me sancta oracula Diuum
Sollicitant, me poscit opus, nostrumque laborem
Exigit: hac dextra domus inclinata, necesse est
Exurgat, nostrisque diu sit et viribus olim.

Ergo

Ergo age ne qua meus hodie mora subdola factis
E sto, operi accingar simul, & praecepta facessam.

At quis erit modus? aut quores eat ordine tanta?
Quaue ope? num solus vastas attollere moles
Ipse queam? sat erunt ne manus, humerique labori
Hi tantum? aut magnos deuexa haec machina poscit
Thesaurus? poscit: nec iam breuis arca profecto
Sufficiat: verum (neq, enim opportunius vsquam
Auxilium occurrat) genitor praestabit abunde.
Ipse aderit: superant illi namq, era, latentisque
Argenti, atq, auri penitus defossa talenta
Innumera: hac cultus vertam melioris ad vsum.
Qua q, animo fecit cupido dudum ipse profana
Munera: sacra equidem, & Dijs acceptissima reddam,
Instituens templa, & Diuum de nomine festos
Sollenneque dies, nec iam sine honoribus aras.

Talibus institerat dictis, secumque locutus,
Hac vna ediderat; tum demum voce repressa,
Continuo gressus patris molitur ad aedes
Festinos, memorem audiri multa excitus aura
Oraculi mentem, & tacite secum ipse volutans
Corde arcana Deum, caelesti que omnia vocis.
Et iam improviso limen subit, ac simul acer
Inuadit praedator opes, caecosque recludit
Thesuros: sopita diu (procul arbiter omnis
Conscius) era manu ciet: auolat ocyus vna,
Argentoque, auroque grauis: pernicious alas
Adiungit plantis vrgens timor: omnia patris
Irasque, ardentisque minas, rabiemque furentis
Raptori intentant puero, ingeminantque pauorem.
Non sic Idalia, si qua aduentare draconem
Aspiciant volucres, niveo sub pectore fetus

Implumes

Implumes cohibent, pennisq, cubilia vallant:
Nec tam sollicito, nutrix elapsa cadentis
Excidio patriae, gremio conuectat alumnium,
Multa timens oneri charo, sed cetera compos
Nequiquam ipsa sui, propriaq, oblita salutis:
Quam furto puer, & raptio timet anxius aura.

Iamq, propinquabat templo, portamq, subibat
Semirutam: contra sacra venerabilis adis
(Seu fortuna tulit, nutu suae Alitis actus
Aetherei) custos sese dedit obuius alli.
Quem prior affatu placido, demissus & ora
Franciscus petit, & dictis compellat amicus.

Vidi equidem longaeue pater: nec vana sefellis
Vmbra oculos: manifesta docet res, aspice, quantum
Imminet haec templo casus: quamq, alta ruina
Pracipitem mox tecta dabunt: ea robore firmo
Niquisquam fulcire parer, sublapsaq, tatis
Seditibus astollens fundamenta primae reponat.
Ergo haec, magne senex, quianam te cura refugit?
Quid tu conuiues? quid tanto in pondere cessas?
An sorte (id ne vero ausim scelus ipse fateri)
Disimulans, meritos Diuum auersaris honores?
Aut; quia sanguis hebet, frigetq, effusa senectus,
Et tenui exiles, modicog, in sanguine vires
Iam dudum torpent; operum defessa labores
Membra exhorrescunt duros, trepidusq, recusat
Infestas animus curas, atq, effugit vltro?
Exae sollicitos agedum seclude timores.
Non te damna manent, non te labor vrget iniquus.
Me tantum (non magna peto) nunc accipe tecum;
Non grauis hospes ero, non me accepisse pigebit.
Hos humeros, has dara manus onera ipsa grauabunt.

E

T #

Tu iubeas tantum, sedeas, spectesq; magister.
 Et si mi etas viridis, sunt fortia membra, lacertiq;
 Haud quicquam molles, ardet praestantibus ausis
 Non segni sub corde animus, sub pectore virtus.
 Immo aedum (quoniam manibus, manuumq; labore
 Non tantum moles eget hac, sed opem exigit aris)
 En hic aris onus (prodit, nam veste latebat,
 Aurum ingens) cape tu munus, cape muneris usum.
 H acille. At senior vultus, animumq; virilem
 Miratur pueri: simul ipsum insuetam loquentem
 Obstupet, & mentem divini numinis haustu
 Arcano expletum ratus; observatq; frequenti
 Obstru, & multo iam tum dignatur honore.
 Aes autem penitus refugit, tactuq; perhorrens
 Abstinet omnino: contra dehinc talibus insit.
 O praestans, ò macete animo, virtute futura
 Macete aded, quae tanta puer te cura fatigat?
 Vnde amor hic? quod Numen agit? quo robore fretus,
 Quòvè dūce insuetos audes tentare labores?
 Nempe anni imbelles, primiq; & debilis etas,
 O puer, ista negant. At non tamen irritus ardor;
 O Dīs auspiciis misera dux addere genti,
 Praesidiumq; hominum, patriae spes, sidus & orbi;
 Hic tuus: haud frustra curam hanc sub pectore versas.
 Non sorte, aut errore venis, sed Numine certo
 Huc ades: & vox me; (quod tu non reris) ab alto
 Quae dudum increpitans tenues demissa per auras
 Te petit, inseditq; altè tibi corde sub imo;
 Ne quicquam latuit, ne quicquam has praeceperit aures.
 Tu verò docilis (neq; enim simul omne retexit
 Consilium magni Patris modò nuntius Ales)
 Accipe quae ventura cano, quaeq; ipse canenda

S idereus

S idereus mandans Volucer mihi detulit idem.
 Multa feram: memori tu condita mente teneto,
 Haud condenda diu (brevis hora) ea lucis in auras
 Eder, cum populus vicina per oppida vulgò
 Fama canet, magnamq; dabit volitare per orbem.
 Tum verò ipse, alijs partim referentibus, aure
 Accipies letus, partim delata sub ipsis.
 Luminibus manifesta leges, atq; ore notabis.
 Principiò (quanquam non illaudata recurvat
 Cura animo) non te nulla ignorantia fallit.
 Esto, olim quassata adis praeruptaq; sacra
 Culmina vix superant, totiusq; vndiq; templi
 Fundamenta labant: tene hanc caelestia credis
 Iussa domum moneant humeris at tollere pronis?
 Nimirum mandata aliud, longè tibi templum
 Nobilius monstrant divina oracula vocis.

S tat quippe alta, patens, ingens, augusta, columnis
 Mille innixa domus, saxoq; extructa supremo,
 Ardua siderei sedes atq; vnica Regis:
 Quam sibi non manibus petijt, nec munere poni
 Instituitq; hominum: verum non inscius artis
 Ipse opifex molem sublimem eduxit in auras
 Aethereas, soliumq; alta sibi fixit in arce.
 Quis positus tanti modus, aut quo marmore tandem
 Constet opus, mentem dictis aduertere, docebo.
 Ipse Deum Rex, ferret adhuc cum pectore magna
 Prodigia corda anima: nec dum fregisset Auerni
 Claustra, suis aptans decora immortalia membris;
 Stagnantis piscosa legens de more profundè
 Littora, diuinumq; canens mandata Parentis;
 Bissenos animo prudens secrevit ab vndis,
 Piscantum de plebe viros: operumq; fideles

E 2

I pte

Ipse sibi ascivit comites, regniq; futuri.
 Hic opifex (neq; enim hoc humano exurgere templum
 More datum : noua sed species, mirandaq; rerum
 Spectanda effigies erat, atq; insuetapiorum
 Congeries hominum) lectos Heroas ab imis
 Sedibus, ingentis veluti fundamina molis,
 Surgere prima dedit : primos hos fixit Atlantes,
 Et templum inuictos iussit fulcire superbum.
 Iussit & ignotos, varijs è partibus orbis,
 Accitu populos, noua religionis ad arma
 Cogere, consortesq; sibi de gente colonos
 Aggerere externa, atq; alios, alioq; vocare
 In regnum auspicijs paribus : virtute corusca
 Qui sobolem claram ferrent, & rebus adessent
 Auxilio magnis valido, imperiumq; iuuarent.
 Quiq; ministerijs sacris per longa subirent
 Sacula, venturisq; darent ex ordine ritus
 Perpetuos natis, sacroq; in munere leges.
 Quin etiam proles, venturorumq; nepotum
 Successum, tot Rex olim spondebat in annos,
 Concilium accitu quot iam differret in vnum
 Cogere terrigenas cunctos, gentemque beata
 Sede locare piam, & fumanti turbine, & igni
 Deijcere, & Stygio fontes deuoluere fundo.
 Magnanimi Heroes vix iam caelestia dicta
 Diuini audierant Regis, cum turba repente
 Certatim omnis ouans, iussos ceruice labore
 (Quiq; suum) incurua subit, & mandata facepsit.
 Et iam sulca domus bisseis aurea saxis
 Constabat : nec deinde domum, sed verius vrbe[m],
 Mœniq; alta vrbis credas iam posse vocari :
 Tantum operi Rex ipse opifex dabat incrementi :

Tot, manus Heroum iussu operata magistri,
 Millia iam magna positis aggeserat vrbis
 Mœnibus : excelsis ea gloria fulgere testis.

Iamq; aded certis longos transegerat annos
 Ritibus : instructiq; sacris de more priorum
 Legibus ardentes simul intemerata coloni
 Liba frequentarant, & religionis honores
 Sustulerant caelo : fulgebantq; aurea vulgò
 Sacula : nec deerant composita fœdera pacis.

At postquam terris hominum diuina propago
 Visa potens nimium est, seq; alto aquarat Olympo;
 Protinus intumuit Styx atra immanibus vndis,
 Infelicem vteri partum illat abilis edens.
 Tum peste visu horrificæ, tum prodijt omne
 Monstrorum genus : anguiferum caput extulit altè,
 Exardens odijs, & inexturabilis ira,
 Inuidiaq; atro pectus secunda veneno
 Tiphphone, & vetitas mox occupat atheris auras,
 Improvisò animos hominum obsessura quietos.
 Atq; hinc, interea sensim labentibus annis,
 Decolor infandis succedere moribus ætas.
 Ex illo in peius sublapsa potentia retro
 Imperij, & sacra virtus emarcuit vrbis.
 Et nunc sordet honos, iacet omnis gloria magna
 Preta domus : nunc fiderei tecta aurea templi
 Caestem ornatum, & nitidum posuere decorèm :
 Quin & precipitem lapsum deuexa minantur :
 Qualem Pergamæa deiectis turribus arcis
 Laomedontiades gemitu spectauit amaro.
 Hanc sibi Calicolum sator instaurari vrbe[m],
 Quassatamq; domum refici iubet : ipsius ergò,
 Hoc & semirutum, & prærupto culmine templum

Monstratum pridem tibi crede : hoc illius astat
Argumentum ingens, & nobilitatis imago.

Quare aegidum d' nimium felix, tu posceris alta
Huic operi, te magna petunt exorsa, tibi ingens
Exurgit labor, extremi te gloria finis
Iam manet egregia, & clarum per secula nomen.

Interea ne vana quidem fiducia surgit
Hac tibi prima animo : tantis non aspera votis
Sors venit : hoc dabitur (mora parua) reponere templum,
Quin maiora domos poscunt te Numina : poscit
Ante alios Regina poli : cui deniq; magnam
Institues, magnos simul instaurabis honores,
Et venia indices festos de nomine Sales.

At vero exactis, positisq; his ordine rebus,
Iam te efferre animos, atq; ad maiora necesse est
Ire incunctanter : cum iam sublapsa vocabit
Auxilium domus alta tuum : cum rite nouanda,
Aurea deposcent vrbes te moenia sacra.
Tu vero ne pectus iners, ne robore cassum
Offer : ades tantum, & primum molire laborem,
Principijs adiunge manus : mox auspice Olympo,
Cetera non duro venient labentia fato.
Non montes tibi ligna ferent : non vecta per altum
Littore ab externo candentia nauta parabit
Marmoræ, cedit onus ferri, lentumq; bitumen,
Et lapidum cedit, fuluæq; aggestus arena,
Coctilibus non hæc exurgit machina muris.
Non te artis tela, instrumentorumue paratus
Sollicitet : curis non his, non talibus armis
Res eget : haud mollis nouitas, desuetaq; rerum
Congeries duros vestes, ferroq; grauata
Robora deponit, non coniunctura tenaci

Aera trabes morsu, & versandas cardine portas.

Lingua potens sancti tantum, & mulcere superbas
Guara hominum mentes, sanctisq; effingere dictis ;
Arma tibi non mollia erunt : suggestibus altis
Cum tu olim excelsus, diuini iussa parentis
Ore tonans magno, insuetosq; oracula vulgo
Abdita more canens ; trepidis mort alibus agra
Pectora concuties, & conscia corda malorum,
Verborum ingenti tonitru quassabis : ibi illi,
Iam tum execrantes commissa piacula, magnos
Orabunt veniam Diuos, & seua trementes
Supplicia, ardentisque faces, tortosque cerastas
Eumenidum horrentes ; probrosa crimina vita,
Et pestes animi, gemitu lachrymisque piabunt.
At scelere abluto, & culparum labe profana
Turba exuta animos, puraque in luce nitentes
Virtutum ; mox te demissum sidus Olympo
Nimirum ostendent : testabunturq; futurum
Ductorem ignaris, monstratoremq; salutis.

Qua cuncta è cali Diuum Pater optimus arce
Despectans, hominesque videns iam sorte relatos
Diuina in melius, prisco fulgere decore ;
Amuet ore tuis cepris : leuæque serenos
Parte ciens tonitrus ; letis mox gentibus aure
Aetherae nimbum flagrantem, & luce corusca
Fulgentem, calo late demittet ab alto :
Qui corda afflatu vitali frigida lambens,
Incendatque imos sensus, atq; igne repurget.
Ac veluti Alcides Nesses tabe veneni
Saucius Oetæos postquam bene pertulit ignes,
Et grauiâ abiecit duroque obnoxia fato
Membra ; leuis potuit cali conscendere sedes :

Sic aded, quas tu magnis hortatibus olim
 Implebis, monitisq; acer, dictisq; severus
 Contuderis; gentes fuera iam luce resecta.
 Expletatq; animos diuini Numinis haustu;
 Haud mora: continuo desert a moenia ad vrbs
 Vndiq; concurrent: passimq; sine ordine sese
 Conyicient portis, & raris ciuibus vltro
 Miscébunt socias, simul ornamenta futura
 Alta resurgentum murorum, & robor a castris
 Vt via sacris: sic structa iterum (mirabile visu)
 Moenia iam tum vrbs magno fulgentia surgent,
 Caestriam pace animis & foedere iunctis.

Hic modus, hac facti via tanti, ita vertitur ordo,
 Et labor, & rerum summa: hac exorsa manebunt
 Te primum auctorem: tua dehinc exempla, nepotum
 Turba secutura est: quos tu dux optimus altis
 Praeceptis olim institues: sed protinus ipso
 Aggressu, magniq; operis sub limine primo,
 Bissenos comites, lectissima corda virorum
 Accipies tecum fidos: de more quibuscum
 Partitus curas acres, operumq; labores
 Ingentes; rerum summa ad fastigia tendes.

Ergo age, sub tanta, moneo, ne desice victo
 Mole animo, néue ipse tuis hac viribus impar
 Rere opus: haud deerunt tantis conatibus vsquam
 Numina: non frustra Superos in vota vocabis:
 Vltro aderunt, dum tu supplex in munere sacro
 Implorabis opem: atque hominum de gente petita
 Auxilio affusa circum tibi mille caterua
 Exurgent, signisq; tuis sese agmine denso
 Addent, raucifonis vel qua complectitur vndis
 Vltima postremum terra latus Amphitrite,

Et piger inuiso prohibet qua marmore segnem
 A rectophylax currum, stridentemq; emouet Vrsam.
 Omnis natorum, feret omnis terra nepotum
 Vltro acies tibi: letus honor, latiq; triumphus,
 Perq; humiles pagos, perq; arua, per oppida quondam
 Te praecleara manent. Quid dehinc? te maximus orbis
 Progenitorem, ingensq; polo sibi Numen ab alto
 Demissum accipiet, votisq; vocabit ad aras.

Primum autem qua protentis media Ausonis ora
 Sesta iugis, audit gemini vaga murmura Ponti;
 Magnanima tibi nascentur, bellig; potentes,
 Florentesq; acies, tectaq; insignibus armis,
 Turba assuetam malo, & virtutum exercita curis.
 At tu ne rere hos sine more, sine ordine cœtus
 Venturos (medium breue tempus) lata subibit
 Prima acies; quam perspicui dabit accola creber
 Clitummi, flauiq; tenent qui littora Thybris.
 Nulla tibi hac vna fulgentior agmine toto,
 Nullaq; amabilior veniet, nulla acrior armis.
 Ipsa caput populis, sceptrorq; insignis eburno,
 Incessu Regina graui, simul altior ibit.
 Vndiq; arma tenens, patri alta insignia forti
 Atrollet dextra, populisq; sequentibus ardens
 O stendet fidus, flaua de rupe Subasi.

Protinus hinc, illinc geminas radiare phalanges
 Aspicias; hanc secundis e collibus ortam
 Picenis, non segne pia, non furile rebus
 Militria vulgus: qualis sub nocte minores
 Astrorum currus inter micat aurea Phoebe,
 Iam luce aduersa fraternae lampados icta.
 Illam flauentis tranantem Thybridis vndas,
 Conciliata iugis tibi Tuscia mittet ab altis,

Tuscia vesano dudum exagitata furore,
 Frangere dum ferro nostra, aduersantibus astris,
 Mœnia conatur, flammisq; ac milite sauo.
 Nanq; illam (ò Diuim nutus expertia nunquam
 Facta hominum) iam tunc vltro meliora sequentem,
 Exutamq; ira, exutamq; furore, pigebit
 Omnino immanis cœpti, infamq; laboris,
 Quem frustra effudit, nostrum dum posse Subasum
 Eruerè, atq; imo iactat se euertere fundo.
 Quin etiam excelsa super alta cacumina rupis,
 Opportuna tuis, memora inter frondea seruat,
 Antra olim votis: illic tibi certa quietis
 Temperies: illic specus altè hiat ore profundo;
 Cui niger horrida lucus super imminet vmbra,
 Multum aded expirans iam religionis honorem;
 Vnde animo detur superos inuisere cœtus.
 Illic interea non exercebere nullis
 Insidijs: aderit mox importuna Megera
 Bella ciens: tu, ne qua pios fraus implicet orsus,
 Arma, animumq; para, duroq; accingere Marti.
 At cum dena tuo lateri sese agmina iungent,
 Ne tu animi victus, ne curas territus acres
 Effuge, neu seriem magnorum horresce laborum.
 Quin audax i contra: inopum dux omnium egenus
 Nimirum tu solus eris, tu posteres vnus.
 Nanq; aderunt acies læta non segnibus ausis,
 Nec iam degeneres, clara aut virtutis egentes,
 Accinctaq; vltro casus mox ire per omnes;
 Subdent se; tuis, animosq;, & pectora iussis.
 Quas tu magnanimas, & rebus certa ferentes
 Corda videns summis; læto bonus ore vicissim
 Accipies, dictuq; vltro solabere amissis.

Sed quid ego externo venturam è sanguine prolem
 Enumerem tantum? nullon tua mœnia foetu
 Te patrem efficient? nulloq; Subasida terram
 Fulgentem partu, & stellantem floribus olim
 Aspicias? Immo, (hic iuuat ò cantata referre,
 O iuuat Heroas rursus memorare futuros)
 Ne medi; ne longa quidem mora; foetibus ortis
 Biffensis hinc tu primùm ditabere: primos
 Hos lateri comites addet fortuna volentes
 Prima tuo: lætus grauium adiumentum laborum
 Hos tu prima leges, tecumq; per ardua duces,
 Rectoresq; dabis rerum, & post fata magistras.
 Quippe ardor iam tum primaui acer ab annis,
 Concilijs Superum sacratos protinus illos
 Ostendet: nec non animis iam viuida virtus
 Degeneres penitus curas auertet: & acres
 Magnum aliquid mentes inuadere, læta monebit,
 Atq; vltro sese clavis adiungere rebus.
 Quales Peneie viridi sub stipite lauri
 Lenticomi subeunt frutices, matrisq; sub altis
 Luxuriant circum condensa vimine ramis:
 Illa petens altas frondoso vertice nubes,
 Pubentes celo foetus inuitat aperto.
 Sic olim ipse tuos magnis hortabere factis
 Venturos cœtus, monituq; vocabis ad astra.
 Quid verò infamis telum crucis eminus altum
 Aspicio? turpis lethi genus heu trabe summa
 Quid vinculum intortum pendet? scelerate Capella
 (Sic capitis dicet te primus tegminis vsus)
 Quid struis? aut quò te cœcum furor impius vrget?
 Immanis quò precipitem deuoluit Erinnyis?
 Vnde aded exofus lumen spirabilis aura?

Ah miser, ab malè sane, animi depone furorem.
 Non licet hoc tentare manu, quod prodigus audes:
 Non tua (quod ruis?) hæc anima est, quam funere acerbo
 Deijcis: ipsa olim est numeris repetenda peractis:
 Alterum enim illa manet: qui iam dedit, ille reposcet.
 Olli stat magno: haud auro, sed sanguinis emptæ
 Imbre sacri: abiures domino caue perfidus illam:
 Tu custos etenim tantum: tibi credita: serua
 Innocua: properat (modo tu ne intercipe) tempus.
 Cùm sancta, atq; atra pestis, culpaq; profana
 Inscia, terrenos artus, moribundaq; linquet
 Membra volens: ac sidereo simul ardua calo
 Attollet sese, & domibus potietur amatis.

Ergo agè linque nefas, immania cœpta furentis
 Frange animi: parce infandis scelerare piorum
 Concilium probris: ne auertere dicta verendi
 Fida patris: da corda volens, auresq; monenti
 Da faciles: ille ad nitidas vocat ætheris arces:
 Ille iter ostendit comes, & dux præuius idem.
 O scelus, o minor estis placet: aq; uoris æstu
 Surdior irati: non sic Alpina niuosis
 Hærent saxa iugis, alto aut stat caudice robur,
 Nec monitus audit patris, nec mollia dictis
 Pectora dat nostris: sacri haud venerabilis illum
 Tangit honor cœtus: heu vana procacibus Austris
 Verba damus: sancta absorbet monita inuiuis æer,
 Occidimus: manus instat agens (miserabile visu)
 Obsceno truculenta operi. vidén ipse retortos
 Sub collo nodos? heu iam trabe pendet ab alta
 Turpe onus: abde cauis manibus: parce omine fœde
 Parce puer scelerare oculos: agè longius atram
 Projice, neue tuis hanc pestem intertere natis.

Tu verò d' sceleris fax atra, incestaq; turpis,
 Vade anima: i, trux, dira, nocens, inamabilis ymbra,
 Quid te noxa ingens trahit: i, plaga sexta reposcit
 Nempe Erebi, informis specus, atq; inmane Barathrum
 Te nox caca sinu penitus demersa profundo
 Expectat: Phlegeton illic torrentibus vndis,
 Cocytus lacrymis tibi grandia pocula miscent:
 Styx odium: lamenta Acheron tristessq; dolores,
 Perpetuos seruant olim, ingeminantq; per annos.
 Tu mox Iscariden comitem comes accipe: iuncti
 Ite truces, simul ite pares: absomite poenam
 Omnem Erebi: Eumenidas scelere incestate cruentas:
 Ter denis ille insignis diuesq; talentis
 Ad mortem athercum Regem queis prodidit: at tu
 Nec scelere absimili, furto nec dispere fulgens.

O puer interea tu ne hunc horresce tumultum.
 Hoc vno auulso comite, haud tibi deficit alter.
 En procul aspectans fœtum succrescere cerno
 Iam latum, iam formosum, iam veste nitentem
 Compare: iam non vulnus hiat, seriæ sue cohortis
 Interrupta patet: nati stant ordine rursum
 FATALI, numeroque acies effulget eodem.

Verùm agè da faciles oculos mihi, & aspice; fœtus
 Bissenos circum quot subnascencia passim
 Germina consurgant: quam densis terra nitescat
 Floribus hæc: quot noster adhuc inglorius (at mox
 Supra Idam, & geminum Parnassum, et culmen Olympi,
 Supra Hamū & Rhodopen, Taurūq; & Caucason altum
 Tollat oliuiferum caput) effulgere Subasus
 Iam tum aded incipiat fertis: quin oppida latis
 Circum fusa agris, & qua radicibus imis
 Hærent flauicomi montis; sua pignora vulgo

Certatim adducunt vltro tibi, & vadiq₃ mittunt
 Natorum cuneos: en iam socia agmina gentis
 Astant magnanime circum, seseq₃ parata
 Obijciunt iussis, vident vt iuuert illa sub armis
 Esse tuis? iuuert insuctum deferre per orbem
 Insigne, atq₃ acrem sub te tolerare magistro
 Militiam, & iam nunc primum te Martis ab vno
 Tentati, duos cultuq₃ habituq₃ labores?

Qui tandem innumeros cœtus, populosq₃ sequentes
 Commemorem? quid facta ducum tua signa ferentur
 Dicere coner ego? aut, quas, quas ex ordine terras
 Ornabunt aciesq₃ tuae, natiq₃ futuri,
 Qui fatu expediam? se famam equare canendo
 Eualeam; primus, gemmas quot proferat annus,
 Quotq₃ Hyblen populentur apes; quota; turbidus Austere
 Cum Scythia donat nubes, Libyamq₃ serenat;
 Nix quasset Rhodopen, aut Hamum euerberet altum,
 Sine queam, & certis numeris comprehendere fas sit.
 Quocirca d' columen, spes d' fidiſſima nostra
 Urbis, siste modò, neu singula quere tuorum
 Nomina: sed tantum partem leuam aspice montis;
 Irriguis persusa iacet quâ parua fluentis,
 Sed morum probitate virens, studijsq₃ Minerua
 Splendida, Arachneisq₃ micans de more puellis,
 Fulginea: exiguus manans ibi montis ab imo
 Prominet, & longi cuneatus acumine dorſi,
 Plurimus in campos collis transcurrit apertos,
 Et leto vicina tuas Mœnania turres
 (Qualis deprenſo, nemora inter deuia, noctis
 Luce sub ambigua, oblatis protenta coloni
 Dextra, viatori callis diuortia monstrat)
 Prospectu peſit, admirans, quos littore sacro

Clitumni pascis, candenti corpore tauros.

Hic non magna sedent summo incumbentia dorſo
 Mœnia (sermonis Romana licentia prisca
 Hispellum dixit) sed; quem pars dextra supini
 Collis opacat; ager Cereri, flauaq₃ Minerua
 Nunc bonus; alta vrbis late vestigia seruat
 Iam dudum euerſa: & congesta mole ruinas
 Occulit infossas terra, penitusq₃ sepultas:
 Conueſtitque solo viridi, & frondentibus vmbriſ.
 Hinc ferro inuertit terram dum fortis arator;
 Sape arcus, saepe antra caua, immanēſque columnas,
 Strataque saxa aperit, tumuloſque recludit manes.
 Quae cuncta aspiciens, stupet ille, atq₃ ore debiscens
 Attonito; vocat inuenta ad spectacula fessum
 Sape viatorem, lætusque ostendit hianti
 Obruta, seu templi, seu fundamenta palati:
 Et Circi moles, & grandia Mausolea
 Voce, manūque sonat late diſperſa per agros.

Ergo (si qua meo est animo prudentia) postquam
 Bis Iuſtra explevit Phoebus ter dena, meatus
 Monſtra per obliquos ſtellantia saepe remenſus:
 Illic exortum cernes tibi surgere foetum:
 Te duce, pubentes cupiet qui protinus annos
 Exigere: optatis tetrici sed dura parentis
 Iuſſa, minēq₃ pijs obſtabunt: ille tremiſcens
 Ora patris turbata, animo parebit amaro:
 Diſſimulansque hilari vultu ſimul ardua rumpet
 Vota, ſagaxque diu premet alto pectore magnum
 Conſilium, & tristi ſeram ſpem corde fouebit.

Interea (neq₃ enim latis ſucceſſibus annos
 Ire ſinet caſſos) ſtudijs ſe addicet honeſtis
 Cecropi Diua tuis: & deguſtare pudicō

Libethri audebit latricem, & Libethron amantes
 Sollicitare Deas, sacrumq; Heliconae ciere.
 At simul ornari fletu pia busta parentis
 Munere supremo: solida, viridisq; iuuentae
 Iam tum praua lidis firmatus viribus artus;
 Militia confestim inopis iuratus imbit
 Sacramenta: vltroq; merens sudabit in armis
 Feruidus ere tuo: qua sub stipe, fortibus armis
 Exactus; iam deuexus, iam vertice canus,
 Intermissa diu Phœbi, Aonidumq; reuises
 Otia, cyneasq; effundet pectore voces.
 Magnorum nec facta ducum, non dira regum
 Sceptrâ canet: sauo non eruta inœnia bello
 Carmine deslebit: non fascēs inclyta dicet
 Roma tuos: alia arma vocant, diuersaq; surgent
 Sceptrâ illi, grauibus numerus maiorâ tonabit.
 Scilicet hic primus calo te cœrmine tollet:
 Perq; virum vehet ora tui cantator opimam
 Pausperiem regni: qua tu splendere iubebis.
 Qui te cunq; manent cœtus post fata nepotum.
 O latam, ô faustam lucem, qua seruat alumnum
 Hunc tibi: da dextram pater ô fidiissime proli,
 Da simul amplexus venienti, omenq; secundum:
 Et veniam exora, feliciq; oscula iunge.
 Hic Franciscus erit soboles tua postuma, & heres
 Nominis: huic precibus sedes mercare beatas.
 Hac decora, ô puer, hos tibi me enumerare triumphos
 Aethereus, fariq; Ales iubet: omnia qua te
 Progeniemq; tuam, ventura ex ordine quondam
 Certa manent: sed nec, quàm multos seruet honores,
 Calicolas inter, Diuim Pater optimus olim,
 Quamq; hominum fulgens tua crebra per ora sonabit

Gloria,

Gloria, complecti numero, nec carmine quini.
 Interea (ô letis nunquam non inuida rebus
 Fortuna) haud tantis successibus aspera deerunt:
 Tristia iucundus iungentur: luctus amaris
 Gaudia turbabit lacrymis; & saepe tumultus
 Belligeri, vnanimis discendent agmina gentis.
 Nusquam etenim insidias struere, & pia corda tuorum
 Vipereis Stygia pestes furia reueneris
 Cessabunt: ruet ante alias accincta colubris
 Tiphone. heu quot acerba tuis, qua funera natis,
 Quas strages, obitusq; ducum dabit illa tuorum?
 Bellum ingens video, bellum immortale parari:
 Hostis amarus, atrox, gens indefessa labore,
 Aeterna exercens odia: insaturabilis ira.
 Mitto autem ventura olim: & qua maxima porro
 Bella aderunt seros perturbaturâ nepotes:
 Nunc tantum perdisce, tuus, qua percitus ira,
 In te ardet genitor: duro quem robore dextram
 Armatum, decorisque sui, sanctique pudoris
 Oblitum, & sauas torto tibi verbere plagas
 Intentantem, atrisque obiectantem aspera dictis,
 Mox hic cernere erit: quippe hoc te vulnere primo
 Prima lues petet: huic tu primo assuesce dolori.
 Huius causa mali infauftum es, aurumque paternum.
 Proinde agè, rumpe moras, monco, hanc puer abijce pestem,
 Vel tu redde patri: non his domus ista reponi
 Auxilijs poscit: certas, quibus alta resurgat
 Machina, seruat opes cali bonus arbiter: his tu
 Fide vltro, has adhibe, molem his attolle sub auras.
 Ne verò Eumenidum sauos horresce furoros,
 Ne uo terrere minis: sed qua vocat ardua calo
 Gloria, carpe viam: nusquam non praecia virtus,

F

Pandet

*P*andet iter : Perq̄, anfractus, perq̄, inuia saxa,
*H*ac duce, non omnes quondam superare labores
*N*on poteris, donec calo potiaris amato.
*H*ic fortunatis sua sidera nosse colonis,
*H*ic & nosse suum fas Solem : hic maximus aether
*A*uricomos late campos, sedesq̄, beatas,
*N*escia regna mali, iucundo lumine vestit.
*T*alia vaticino senior dabat ore, pioq̄,
*F*ata recensēbat puero, sobolemq̄, futuram.
*I*lle animo prudens memori narrata locabat.
*P*rescius at longo tandem sermone fatiscens
*C*onticuit vates, pressaq̄, hic voce quieuit.

FRANCISCI MAVRI
 HISPPELLATIS
 MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIBER IIII.

T puer auditis diuinis ordine rebus,
*P*rocinus infelix aurum execratur, & vltro
*I*ncusat sese, furtumq̄, : pigetq̄, rapina:
*I*rataq̄, manu excutiens inamabile pondus,
I, procul as, inquit, procul i, modo noxia pestis :
*N*ulla tui spes, nullus amor, fiducia nulla
*M*etenuit : solum pia, sed male nota sefellit
*V*tilitas animum : nostras sermone relata
*A*mbiguo dum vox oraculi percussit aures.
*N*unc malus error abest ; veri nunc reddita lux est.
*N*unc, sene fatidico nobis ventura canente

O mina,

*O*mina, discussa rerum caligine, sortes
*C*elestes clara, & iussa intemerata patefcent.
*H*is sese increpitans culpā, sic turbidus aurum
*D*euoner. Interea genitor de more recludens
*C*laustra vigil thalami penetratq̄, abditā caci ;
*A*era recognoscit : nimirum hac sūeuerat agrum
*M*erorem cura, atq̄, animum mulcere senilem.
*V*t verò, emotos vestes, laxa ora, patensq̄,
*E*xhaustumq̄, arcæ fundum conspexit inanis ;
*D*iriguit primò, atq̄, omnis vigor ossa reliquit :
*M*embra calor, vocisq̄, sonus defecit hiantem.
*A*t postquam exarsit dolor, exciuitq̄, furorem ;
*H*aud mora : continuo vires micuere per artus,
*Q*uantas non animus capiat senis. Ergo vbivestem
*D*ireptam ex humeris manibus scidit, altius atras
*C*limorem ad nubes, & cali sidera tollens,
*E*xcitat, obturbatq̄, domum : ceu limine ab imo
*S*uppositus laxis crepitet Vulcanus habenis,
*I*amq̄, aulam complexa rapax flamma alta pererret
*C*ulminate florum, & densis perat astra fauillis.
*H*ic animi dolor, & furiosa insania mentis
*C*onfedere parum : credas solaminis agro
*C*orde sub, esse locum : poterat quin ille videri
*I*am tum homo, iam genitor, ravidam iam tigrin ab ipso
*D*eturbasse animo, & sauum excussisse leonem :
*D*etorquet vacuam rursus cum lumen ad arcam :
*S*pemq̄, metumq̄, inter trepidus, bis terq̄, relata
*S*crutatur sua damna manu : aſt vbi clara patefcent
*F*urta, neq̄, elusa est acies ; Franciscus oberrat
*C*ontinuo ante oculos, sceleris mox creditur vnus
*I*pse auctor, pœnisq̄, vnus datur, vnus atro
*S*anguine placanda est ardens patris ira furentis.

F 2

Ergo

Ergo omnis recaelet furor : ingeminatus ad auras
 Et stridor senis : huc amens, modo voluitur illuc
 Corpore præcipiti : tripodas, modo cæcus in altos
 Arietat, implicitusque graui cum pondere sese
 S termit humi, & canos deturpat puluere crines.
 T ecta sonant luctu : & magna stridoribus ades
 A ssultant crebris : nati, famulumque fidelis
 C ontinuo accurrit cætus : sed prima furore
 I nsueto concussa animum mastissima coniux,
 S citatura mali causam, atq; vt conscia rerum
 A uxilio iuuet, & luctus compefcant amarus.
 I lle amens animi, & natorum oblitus amorem,
 O blitusque pia consortia coniugis ; arca
 T antum ore incumbit prono, atq; immugit aperta.
 A mplexuque fouet, lacrymisque irrorat obtortis.
 S tant nati circum attoniti, stat sedula coniux,
 A ffusumq; virum nunc tristis amilibus vlnis,
 V t valet, attollit : nunc consolantia dicit
 V erba : decent animos non hæc lamenta virorum,
 S ape monet : sepe ò sancto, precor, illa, pudori
 P arce, ait, & nostri generis decus, oro, tuere.
 N on magis aure senex solantia dicta capefcit,
 Q uam pelagi rapidis Aquilonibus ira tumescens
 A udiat excussa nautas de puppe præcantes.
 P erstat in incepto : nec pectore secius atros
 E ffundit gemitus : nec diris lingua profanis
 A bstinet : infausum Francisci deuouet ortum
 P radonis : dira incestant conuicia Diuos.
 A t postquam insano gemitu, lacrymisque profusis,
 E t clamore nefas vlcisci, futile visum est ;
 V eritur immitis mox ad scelus ille cruentum.
 I amque ardens ira pœnas cum sanguine poscit.

I am nati infandum versat sub pectore lethum.
 C ontinuoque domus effert se limine ab alto,
 I tq; amens : certa nec lux rationis eunti
 V lla animo : nec sentit iter, nec currere sese
 A gnoscit : mentis furor, atq; insania cacum
 P erq; vrbis fora precipitant, perq; arcta viarum.
 R aptor, io, conclamat, io, quis te mihi raptor ?
 Q uis te nate mihi reddat ? nate impie, qua te
 D eprendam regione ? aut te mihi quod malus error
 P radonem abducit ? qua nunc antra improba celant ?
 R eddite eum Superi, vel vos mihi reddite Manes.
 H os questus, hæc vociferans iactabat : & vna
 C ertum iter ad templum secat : atro in puluere Erinys
 O stendit signata recens vestigia nati.
 V t leo ; prospexit cum fortè è rupe iuuenicum
 I mbellem, nec dum lunata fronte mimacem ;
 S auit in absentem præadam, siccoque molares
 E xercens sub fauce, atram consumit inani
 O re famem : sauum discerpti sanguine donec
 P erfundat vituli toto cum pectore rictum ;
 S ic rabie stimulante, senex se concitat ardens.
 H unc sacer aduerso custos è limine templi
 V t primum aspexit rapidum deuoluere cursum,
 A mentemque animi agnouit, dirumque frementem ;
 C ontinuo secum : non hic solamine paruo
 E st opus : ira grauis senis, implacabile pectus.
 H eu puer inmanis discrimina tantæ furoris
 N unc Franciscæ caue : patri tu ne obuius aude
 I re modò : nunc fulmineo sub pectore nullam
 A ut pacem, aut veniam fas est sperare paternam.
 T antum effatus : & extemplo sese obrulit audax
 A rdenti : & placido prior occupat ore furentem :

Hic atros dictis irarum comprimit astus.

Huc dudum generose senex tuus affuit vltro
 Aere grauis natus: mihiq; heus, prior illicet inquit,
 Quin tu senituti latera occumbentia templi
 E rigis? en agedum tibi opem damus (ac simul ingens
 Detegit argentiq; auriq; onus) accipe, meq;
 Hospitio sine paulisper tecum hoc pater vti.
 Ne tu rere manus has segnes, neue lacertos
 Imbelles, neue hos humeros horrere labores.
 Sunt virides anni, roburq; in corpore firmum;
 Sunt animi, atq; animis sua fert fiducia vires.
 Ergo adero, & manibus conamina tanta iuuabo.

Sic puer institerat dictus, debinc obtulit aurum.
 Contra equidem abstinui vel tactu: multa sed illum
 P ramonui: multa edocui: multa insuper acri
 P racinui, seris olim obseruanda diebus.
 Ille autem non segnis opum contemptor, & auri,
 P rotinus abiecit distentum pondere sullen
 F lquicomo: quem seruat adhuc: seruasset & olim
 A ngulus ille tibi: videri, i, cape, solue, recense.

Hic dictis dolor emotus: pressaq; residunt
 Atq; ira, atq; mine: linquit mox aspera praeceps
 Corda furor: redeunt animi, mentisq; serena
 L umina, fronsq; hilaris discussa nube resulget.
 E xtemplò sic ira canis, rabidiq; quiescunt
 L atratus, ossa Cereris cum fortè viator
 P rouidus obiecta, rictus impleuit hiantes.

Interea sese Franciscus limine caco;
 Quà veteris latitans secreto fornice templi,
 A tergo sacris aditus de more patebat
 V sibus; extulerat, patriisque euaserat iram.
 L aurum erat iuxta longos seruata per annos,

acra, virens, diuesque coma, multoque vetusta
 Culmina quassa adis complectens tegmine, & umbra,
 Hic solium tumultumque breuem, non marmore secto,
 Arboris, aggesto viridibus cespite, rrunco,
 Struxerat idem olim cultor bonus, ipse sacerdos.
 Ergo huc se puer intulerat, viridiq; sedebat
 Subnixus tumulo: & vultum demissus honestum,
 Multa animum exercet, perq; has, saepe ire per illas
 Ambiguum cogit parres, vrgetque morantem.
 Instant diuini senis alta exorsa, rudemque
 Prima cient pueri mentem, longoque fatigant
 Ordine: longa petunt examina, surrigit ille
 Sape animum, & rerum obnixus vestigat oportos
 Tantarum euentus, indeprensosq; labores
 Explorat vi multa operum: nec se videt illis
 Viribus omnino aequalem: fiduciaque omnis
 Nutat: in ambiguo est omnis spes: omnia turbat
 Infringitque metus: trepidatque in pectore virtus.
 Dant animos contra demissa oracula vocis
 Caelestis, dant ora senis diuina loquentis.
 Viderat afflatum circumspirantibus aura
 Ignibus aetherea, & desueta voce sonantem:
 Et scintillantes oculos, vultumque notarat.
 Qualis maior habet puerum, quem dura magistri
 Iussa premunt tetrici, coguntque exoluere lemma
 Nodosum: ille animum multa formidine torquet,
 Multa sub arcana taciturnus mente volutans,
 Sopiti crebro ingenij rude pulsat acumen;
 Talibus vrgetur curis Franciscus, & vnà
 Sempiternumque inter, nunc hoc, nunc deligit illud
 Consilium, alternatque vias, aditusque viarum.
 Cum gemina hinc, illinc matrona protinus astant,

A tq; improvò circumfluere sedentem.
 O bſtupuit puer, & rubor ilicet ora notavit.
 Illa; vt perpetuis graue, & implacabile bellum
 Exercent odijs, ſibi que aduerſantia ſemper
 Regna tenent; ſic diuerſis mox viraq; donis
 Aggreſſa puerum; blandos hinc inde tumultus
 Miſcent, & vario compellant ore viciffim.
 Vna prior (quid non præceps audacia tentat ?
 Exiguas hæc odit opes, duròſque labores :
 O bſcæniſque choris, epuliſque addicta profuſis,
 Sarraſana ſub veſte micat, quam circumat album
 Mæandro argenteum duplici, quamque aurea morſus
 Fibula ſubneſcit, currente per ilia ceſto :
 Mollis Achæmenioſ ceruix exhalat odores,
 Aſper obit circum quam gemmis aureus orbis)
 Occupat. Hæc curis quid mentem decoquit ægram
 O puer inſuetis ? vnde hæc modò turbida imago ?
 Quis nouus hic maror ? qua nox ſimul improba fronti
 Incubuitque repens, triſtiſque aduoluitur umbra ?
 En ego (pelle animo curas) modò blanda Voluptas,
 Qua ſoleo, en adſum : votis agè dona ferentem
 Certa tuis, plenàque manu bona gaudia cerne :
 Altruè que tuam, primàmque agnoſce magiſtram.
 Non te acres, duce me, cura, ſauitq; labores
 Urgebunt : rubri non vrent feruida Cancri
 Sidera : non hiemes Auſtri, gelidòſque Triones,
 Terricrepos non tu celi patiere fragores.
 Sed facili, ſine nube dies, tibi limite current.
 Otia te expectant iucunde molliavita.
 Equid opes tibi deeſſe queant, iunctiſſima cum ſit
 Vni, conferto diues mihi copia cornu ?
 Huic ego prima comes : ſors vna, eadè que voluntas

Amba-

Ambabus : ſceptroque pari, ſolòque potimur :
 Communèſque tenemus opes, & fundimus amba.
 Tu ne diſſimules : equidem ; vagitibus auris
 Cum tua vox rupit primis ; mox ſedula cuſtos
 Adſum vltro, ad cunas ſimul excubitura per annos
 Multum prima uos : tum verò prodiga, adulto
 Quæ non dona tuli ? quos non, ſine more, recluſi
 Theſaurus ? an noſtra olim cura omnis inanis ?
 Omnis ſeruitij fuſus labor ? irritaque omnis
 Gratia ? ſed iam nunc maroris prouida cauſam
 Noſco equidem, noſco ſubitam : fraus nulla profectò
 Non te ambit : nullus non te premit hoſtis : agè, inſtat
 Nempe inimica mei, & nunquam non aſpera regni
 Quæſatrix Virtus : blandis hæc improba dictis
 Te ciet : vt malè ſuaſus abis ? vt perfida ſectans
 Conſilia, ingratos veſana concipis annos
 Mente, auidus dum tu promiſſa ingentia dura,
 O blatòſque ambis animo virtutis honores ?
 Quas tibi non pœnas, qua non parat illa ſequenti
 Supplicia ? i, te durum iter, ardua ſaxa, ruina ;
 Te tribuli, ſpinaq; manent : te turpis egeſtas,
 Te vocat atra fames : iam mille incommoda vitæ
 Impendent, caſu te deiectura profundo.
 Hac duce, contemptis opibus modò Paulus auitis,
 Suffugiens cœtus hominum, & ſpelaæ ferarum
 M ore colens ; tandem macie confectus, & annis,
 Eſurientem animam vacuas effudit in auras.
 Tuque agè nunc ò dic Antoni quaſo, labores
 Qua mercede tuos Virtus leuat, ire per oras
 Ardentes Cancro, & ſauis Aquilonibus vſtas,
 Dum te aded hortatur, crebròſque furoribus vrget ?
 Poſſem alios (vacet interea) tibi mille referre,

F 5

Quorum;

Quorum; Virtutis cæci dum castra frequentant;
 Sæua infelices animas elisit egestas,
 Siue sub horribicis antris, seu sub Ioue nudo.

Talia, ni duris quamprimum auerteris orsis
 Inconsultum animum, seruat tibi munera virtus.
 Te rogus hic manet, hac nimirum ornaberis vrna.
 Contra autem, si me quondam tibi sana ferentem
 Consilia audieris; non te discriminis vllus
 Urgebit casus: non importuna quietos
 A brumpet somnos cura, aut turbabit iniquis
 Excubijs animum: Soles (agè pectore tristem
 Pelle Deam) modò felices en ordior vltro
 Ipsa tibi: ne curua repens, turpisq; senectus
 Inguat (idq; meum est) faxo: languoris at exper:
 Omnino adueniet, vegetoq; colore nitescens.

Hæc ore insauso dederat: sic vace profana.
 Merenti institerat puero illaudata voluptas:
 Cum subitò aduersis exurgens altera votis,
 Virtutis nomen diuina voce professa est:
 Non picturata mollisq; licentia pallæ
 Velat eam, non Eois fulgoribus ardent
 Pectora, contortum non collo nexilis auri
 Pendet onus: capiti super altè aggesta rigeſcit
 Canities: srons hirta subest, cui masculus horror.
 Incessus verò, & diuini spiritus oris
 Monstrauere Deam, qualem se cominus vltro
 Inſert fiderei spectanda per atria cæli.
 Ergo vbi caelestem vultum manifesta virago
 Extulit; hærentem puerum, ac malè suada procacis
 Dicta Voluptatis, promissaq; munera iam tum
 Auertentem, animo dedignantemq; seuerò,
 Leniter inceſſit dextra, ac sic intulit ore.

Tène

Tène etiam nobis puer inuidiosa Voluptas
 Eripiet? tène insidijs inuoluerè blandis
 Incautum parat, & nostris auertere signis?
 Inuidet illa adè iam te mihi (nosco) tibiq;
 Immortale decus, simul & venerabile nomen,
 Aethereumq; aditum, & summi tecta aurea cæli.
 At non hæc; quondam, patris dum sedibus asto
 Siderei, penitusq; oculis Heroas adactis
 Aeterna inspicio claros sub mente, legoq;
 Venturorum ammo labentia nomina; de te
 Præcinui: talem non te longuin ire per auum
 Promisi, ostendiq;, aut hoc te nomine finxi.
 Sed fore, quo nostrum totum peruaderet orbem
 Nomen, & ignotus vitæ iam surgeret vsus:
 Quisq; olim attollens desuetæ insignia, primus
 Ducſor ab excelsa flauentis rupe Subasi
 Mille canens acies hominum, indiga ad arma vocares.
 Talin' ventosis queat ergo immunda Voluptas
 Promissis mulcere animum? talem improba fictis.
 Blanditijs petere audebit? prius aurea cælo
 Sidera diripiet, furtoq; abducat ab alto:
 Antè polos cæco nitidos miscbit Auerno:
 Quam te diuinis auertat cæteribus illa,
 Enthæa quam regni videat dispendia Virtus
 Tanta sui: stant quippe meæ præſagia mentis:
 Stant immota Deum, stæbuntq; oracula quondam:
 Nec turbat casus, nec vis ea dimouet vlla:
 Cuncta sed ætherei nutu labentia Patris
 Prouenient facili. Tu verò hîc exue mentis
 Tristitiam, pelle inſestos è corde timores.
 Lætæ decent quos læta fouet meæ dextera: qua tu
 Auspice nunc (agnosce puer bona gaudia) magnis

Assurgis

Affurgis cœptis, opera ad memoranda vocatus.
 Quem te (nec sentis) quantis fulgoribus olim
 Insignem afficiant homines? qua fama per orbem
 Prouehet, attolletq; astris qua gloria: cum tu
 Gentibus innumeris sidus monstrare ductor:
 Nec non æthereo iam tum mortalibus ægris
 Delapsum celo, clarum obseruare sidus?

Interea blanda patulas des cantibus aures
 Sirenis (moneo te nunc bis, terq;) caueo.
 Ne tu vipereis imprudens ora venenis
 Imbue: Circeis quin heu mala pocula succis
 Plena fuge: insidias tendit (ne crede) Voluptas.
 Et quod; te captum sinuosa fraude, ruina
 Deuoluat prona; struit illa aperitq; Barathrum.
 Quippe haud irati rutilantia fulmina celi,
 Haud acies structa belli, & furialis Enyo,
 Officiunt homini magis, atq; effrena Voluptas.
 Scilicet hæc pleno fortunatissima cornu,
 Donat opes magnas, eadem fidiſſima partis
 Seruatricem, custosq; venit. Sed tunc reor ista
 Munera dat, cum sceptrâ rapit, cum diruit vrbes,
 Cum regna euertit, cum dat considerare in ignes
 Mœnia, & aqua solo latè fumantia ponit.
 Dicite Pergamæ vos hæc modo funditus artes
 Euerſæ: sed facta procul iam tum extera sunt o:
 Vestra per, ire iuuat. Magicòsne exaudijt illud
 Roma tuum culmen rerum in superabile cantus?
 An'ne Voluptatis sensit lethale uenenum?
 Nempe recens paruo donec succreſcis aſſylo
 Vrbs contenta viris rudibus, durisq; bubulcis
 Regnata, Eoo nec dum Heſperioq; sub orbe
 Formidata: Italus sed tantum cognita vicis,

Vix dum Fidenis, Curibus vix dum aqua feueris;
 Dura Voluptatem spernis, sagæq; vocantis
 M unera commuens, obstructa auerteris aure.

At postquam bello clarum, dextraq; potenti
 Cælo nomen ijt, seseq; immisicuit astris
 Gloria; diuitijs visum est effulgere pulchrum.
 Inde animis creuit mox execrabilis auri
 Nil non ausa fames: tum primum spargis amomo
 Luxuriata comas, mitraq; imbellis auita
 Tempora pracingis: Romano è vertice terror
 Heu Gradine tuns tunc exturbatur, & altus
 Cristarum procumbit honos: & fulgidus auro
 Languet Achæmenijs perfusus odoribus horror.

Hoc ergo ære merent tecum ð generosa Voluptas
 Tyrones: hac sede locas, tantisq; locatos
 Emeritos ornas donis, cumulasq; triumphis.

Nunc contra, flecte huc acies, age, respice gentis
 Castra meæ; viden? vt durus labor vrgeat illam?
 Insistent vt cura? sed non & futilis ardor
 Curarum, nec frustra animos premit: aspice magnis
 Qua decora accedant, qua circum gloria factis
 Exurgat, tantos qua molliat aura labores.

Hunc né ergo te vana meis abducere posse
 A castris sperare audes? hunc fraudibus ambis
 Subdola, & auersum tua sub iuga mittere tentas?
 Cur non & stellas summo diucllere celo
 Conaris? maria vndisonos dediscere fluctus.
 Quin tu eadem ventosa iubes? quin flumina prona
 Stare modo, & cursum velocem sistere cogis?
 Exue vasa dolos: ne tu spes concipe tantus:
 Ne scelus hoc, ne finge nefas: iuratus honesto
 Aere meret sacra Virtutis: & en ego tantis

*A*sto potens sacris : puer hic nunc me duce tenet
*P*rimarudimenta : & pubentes implicat annos
*M*ilitia, addicitq; mea, & se deuouet vltro.
*A*t verd ingressum mecum vnà, haud protinus illum
*M*olle iter excipiet : sed dura, atq; aspera primo
*A*spectu obijciam : primumq; occurret iniquus,
*A*rtus, inaccessusq; aditus : calcandaq; longum est
*S*emita ceca via, multaq; ambage reflexa.
*Q*uin illum horridici Borea stridentia flabra
*P*ertudent, Eurisq; truces : nudoq; sub axe
*A*etheris, illum hiemes madida, caneq; pruina,
*E*t gelidis noctes perfundent roribus atra,
*A*rdentisq; aded exurent fulgentia Cancri
*A*stra : gelu quod iam sauo duratus, & aestu;
*A*crior excipiat casus : magnisq; periculis
*N*e dubitet, durusq; malis vltro obuius ire.

*H*ac equidem puero (neq; enim mihi fallere mos est)
*M*unera aperta fero : prius hac exhauriat ille,
*E*t qua, nunc longum, fata enumerare, necesse est.
*N*ec vero effusus labor hic, non irritus ibit.
*I*mmo vbi ; defunctus fatalis limite cursus,
*D*ebita complebit durata tempora vita,
*N*ec iam improvisò depensus in aquore vasto,
*S*ed letus, sed abire optans, lucemq; paratus
*L*inquere mortalem ; terrenos exuet artus ;
*C*ontinud ipsa adero, palmamq; , & digna laborum
*M*unera pretendens dextra : tum laurea fesso
*S*erta comas cingent : merito tum letus honore,
*S*idereus mecum subuectus ad aethera bigis,
*N*ec fama, nec laudis egens, conscendet Olympum.
*I*llic exuniasq; tuas, tuaq; arma voluptas
*C*onstituet tumulo, Regimortale trophaeum

*A*ethereo :

*A*ethereo : Diuumq; chorus permistus, & inter
*B*issenos Heroas aget simul ipse triumphos.

*H*ac Virtus dabat ore : puer (diuina loquentis
*O*rsa Dea miratus enim) silet, haeret : & hiscens
*N*il contra, nil voce refert : audita locabat
*T*antum animo arcano : & praesentis numine Diua
*A*rdet : inexpletumq; cient pia gaudia mentem.

*A*t verd hac vbi cuncta amens, petulanisque Voluptas
*A*udijt ; impatiens ira, fremituque gemiscens ;
*C*ontinud exclamat : nil vos, nil demoror vltra.
*V*incis, ait, Virtus ò nostris inuida regnis,
*V*incis : erit tempus, tibi, cum noua signa ferentem
*H*unc dabitur vehere, & late spectare per orbem
*I*n signem palmis, cogentemque agmina castris
*I*nnumera : Eoa venient sub signa cohortes :
*E*t Tarteiacis properabit miles ab oris.
*A*st vbi vitalis defunctum luminis aura,
*E*t claris fulgentem astris, super astra locaris ;
*N*imirum illius, qua iam ventura propago est,
*T*unc nostrum attollet, lateque insigne per orbem
*L*eta velet : tunc sponte meis iurata manipulis
*A*dijciet sese : & leges, monitusque paternos
*A*spernata, mihi captiua inseruiet vni.

*S*ic letam pueri sobolem indignata Voluptas
*D*euouet : & vacuas mox victa recedit in auras.

*A*t Virtus haerentem animo, vultumque pudicum
*D*ieictum excutiens dextra ; solatur amicus
*E*xtemplo dictis, & mentem suscitatur agram.
*Q*ualis flamma repens salit, atro sulfure tacta
*S*cintilla : aut caecam sub noctem qualia scissis
*N*ubibus astra micant : tales sub fronte serena
*F*rancisca micuere oculi, & vis reddita menti est.

*I*llius

Illius interea comites de more frequentens
 Conuentum lati recta ad consuetâ vocarant.
 Alta fuit domus, arboribusq; obducta latebat,
 Suffugiens populi turbas, penitusq; recedens
 Mœnia ad extrema, & secreta silentia captans:
 Quò, siue indulgens epulis, seu ludicra plebem
 Spectatum admitrens, pubes stipata coibat.
 Ergo instructa domus stabat, pictisq; renidens
 In morem aulis, ostroq; accensa superbo,
 Liminaq; alta patent: & iam delecta iuuentus
 Lata toris aderat postis: tum ritè ministri
 Festini expediunt tonsis mantilia villis,
 Et plenis Cererem calathis, Bacchumq; lagenis.
 Consedere altis iuuenes, atq; ordine longo
 Discubuerè toris: manibus data flumina tentis
 Accipiunt: seruens famulùm manus instat, opimis
 Et dapibus mensas onerans, & pocula miscens.
 Vescitur, atq; epulis impletur lata iuuentus.
 Spumantes Baccho dulci crateres inundant.
 Et iam ritè diem niucus signare lapillus
 Cum posset, furuum Franciscus subdidit absens.
 Quippe omnes (noua res aliasq; insueta) quòd vnus
 Latitiam turbans, & tante gaudia lucis,
 Ille absit, pariter demiranturq; dolentq;
 Omnis in absentem fertur manus, vnus omnes
 Nomen amant, vnusq; omnes vno ore repossunt.
 Iam verò depulsa fames, & factus edendi
 Finis erat: late famuli iussere patentem
 Esse aulam: fluit vndanti mox turbare recessu,
 Exoriturq; repens strepitus, perq; atria latus
 Pausalatim inserpit rumor: iamq; ardua tecta
 Vocibus assultant. Poscit tum præsul ab alto.

Plectra

Plectra toro, acciriq; iubet qui carmine mentes
 Mulceat insueto. Iuuenum pulcherrimus Idas,
 Idas Thofonides; puero puer vnus ab annis
 Francisco teneris, magno dilectus amore:
 Scilicet è populo quo non ardentius vllum
 Pulchra inbiant oculis, insectanturq; puella,
 Nec generum matres tam crebrâ Subasides optant;
 Astitit euinctus flauentia tempora lauro.
 Hunc puerum sacri Permessi ad fluminar aptum,
 Pectine Calliope, cithara donarat Apollo.
 Inde toros dulces, & vincla iugalia vitans,
 Ludere femineas spes, & contemnere amores.
 Tantùm illi Musæ cordi, plectrumq; canorum
 Et cithara: tantùm numeros adiungere neruis
 Argutis curæ, & dulces aptare Camœnas.
 His & sæpe hominum cœtus, his detinet agros
 Demulcetq; animos. sin verò (is crebrius illum
 Raptat amor) puri labentia murmur a riuui,
 Aut memoris solus frondosa silentia nactus,
 Fortè toro viridi, patulæ sub arbore sedit,
 Et fidibus plectrum, plectroq; aquabile carmen
 Iunxit; ad insuetas nemorum alta cacumina voces
 Deijcit, & pronas fluuiorum distinet vndas.
 Non secus atque Orpheus emollijt Ismara cantu.

Ergo vbi consuluit vocales pollice neruos,
 Molliter increpitans: & consona fila reperta;
 Sic tandem obloquitur, numeris concordibus orsus.

P hæbe pater mea plectra moue: date carmina menti
 Libethri secreta Deæ, præpandite castos
 Nunc (si quando mihi) rotosq; recludite fontes:
 Quandoquidem nunc; Parthenius, qua carmine sacro,
 Sub nigra residens cecinit meus ilice quondam,

G

Dunt

Dum pulchra assultant valles, scopuliq₃ Subasti,
Et caua resonant sacris concentibus antra;
Dicere suadet amor, suadentem attollite amorem.

Illum equidem, dum fortè vago latus erro per alti
Montis olimiferam gressu, procul auribus hausti,
Diuinis letas mulcentem vocibus auras,
Dulciaq₃ erectas flectentem ad carmina fagos.
Hic tacitè; memor, illius vestigia lustrò
Dum furtim, sic me saepe obseruasse canentem;
Cominus aggredior, speculorq₃ è rupe propinqua.

Ille hominum curis iam prorsum exutus, & ore
Haud mortale sonans; caelesti euoluere cantu,
Vt puer aetherei Regis delectus, ad vndas
Aegaeas quondam depulsus, vicerit iram
Principis immanem Ausonij: durumq₃ serendo
Fortiter exilium, rabiem satiãrit iniquam.

Tum canit; angusto telluris limite clausus,
Fluctibus aquareis circumspumantibus, agram
Duxerit vt vitam, & rerum, nil quassus, egenam.
Vtq₃ idem Rex ipse Deum (ne triste leuaret
Exilium pueri nullum solamen amati)
Qualis erat, cum nubiuago leuis aurea curru,
Orbe triumphato, quondam remeauit ad astra,
Et patriam intrauit nequicquam inglorius aulam;
Sese olli obtulerit, manifesta in luce refulgens:
Vtq₃ altam, nato compar, magnorq₃ parenti,
Aethereis mentem succenderit ignibus aura:
Secreta vt dederit monstrorosaq₃ cernere visa,
Et breuibus quondam solijs spectanda notari
Iusserit: innumeris qua de hinc labentibus annis
Posteritas legeret, pariterq₃ ignota videret.

Ille autem cantu modo Parbimia saxa replebat

Antra

Antra colens, modolittoream Delphinas adoram
Deiuis aetherea mulcendas voce trahebat.

Tum sequitur memorans; puer exul vt ardua supra
Sidera mente vagans, subterq₃ humentia cernens
Nubila, Memmonio spectarit ab orbe ministrum
Surgentem, vmbdatumq₃ humeros extantibus alis,
Insignemq₃ notis, supremi qualibus ardet
Vera Dei Proles, magnumq₃ incendit Olympum.
P arte alia, vt; structos, nempè ac nouisse paratos
Terrigenis, pelagorq₃ satis, generiq₃ virenti;
Quattuor aligerum pariter de gente ministros
Viderit, aduersisq₃ polos vtroque tenentes
Frontibus, ac metas hinc, inde Hyperionis ambas.
Vtq₃ hos exurgens contra, atq₃ audentius Ales
Signifer increpitans, ingenti voce moneret.

Ah pueri, ne terrigenas, ne ladite Ponti
Monstriferi partus: plantas seruate virentes,
Percite gramineos caules diuellere adunco
Vomere: ne sauo molles decerpere flores
Vngue: mala fœtus ne perditæ falce latentes.
Ah pueri iam terrigenas agnoscite ciues
Nostros, queis dudum transcripta sedilia cali
Aurea seruamus: generis qua plurima nostri
Pars dolet amissa, & Dijs aduersantibus optat:
Quin agite o potius, socium modo frontibus alte
Figite signa, auro nostros redimite sodales:
Fulgentesq₃ notas, & Regis inuirite nomen
Pectoribus: quod nos colimus, quod Tartarus horret.
Tempus erit, cum fiderei lato agmine regni
Inuadent aditum, atq₃ audaci mania salu
Ardua conscendent, gemmatatq₃ tecta subibunt.
Nos contra haud telis arcere parabimus illos,

I nuidiâue truces cælo exturbabimus alto.
S ed placidè exceptos, dignatosq; æthere, nostris
C oncilijs vltro magno asciscemus amore.

H actenus euoluit sacro meus extera cantu
P arthenius : repetens patriam, sic voce Subasum
F atidica mulcet, venturaq; gaudia narrat.

E xcute oliuiferis cinctum caput excute ramis
F laue pater : iam nimbi-feros discinde vapores,
A tq; serenatum super ardua tolle cacumen
A stra. Tibi adueniet (patula sub regmine quercus
D um circum in letos glomerantur Oreades orbes,
E xercèntque leues thyaïos, procul abditus almam
I pse Palen dudum modulantem hæc carmine vidi,
E t vidi, & pauidis spectabam letus ocellis)

A dueniet (ne vana putes præfagia nostra
V ocis : amat te sacra Pales super alta Lycæi
P ascua, iamque tuo permutat Manala luco)
P rogenies demissa polo : iam nostra pararunt
M ænia nascenti cunas : pueroq; sagaci
V ana rudimenta, & ciuilibus lucra negoci
D amnoſa obijcient : queis tantum limine primo
L ibatis, retro, presso velut angue, reducet
C ontinud ille pedes : vilèſque è pectore curas
D eturbans, animo grauiora inoleſcere coget.

P æstor erit : saltus olli hinc, æſtiuâque cordi
P ascua erunt : nec parua satis : nec finibus arctis
C ontentus : patrioque solo consistere tantum
N on illum millena gregum quondam agmina, nec iam
S uccrescens fœtura finet : tua lata profectò
N on fat erunt pecori venturo culmina alendo.
H inc è vicino prospectans vertice magna
I ncrementa gregis pater imbrifer Apenninus,

P rima tibi auxilia expediet, primòſque receptus
I lle ouibus pandet : sociòſque in munere tanto,
P icenos secum colles asciscet amicos.
N ec non Tyrrheni tractus hinc pinguis latè
A uxilio ventura tibi, iam pascua seruant :
I nde Sabinorum vulgò gens aspera, saxis
P ræruptis caulas mille extruet : accola mille
L ittoris Adriaci : latis quot Daunia campis
S epta paret, nec scire mihi, nec dicere fas est. (mam,
S ed quid ego hæc modò pauca loquor? rerù accipe sum-
Q uos oriens, quos deinde cadens Sol afficit altrus,
Q uos premit Arctos iners, madido quos concitat Auſter
O re, Subasæi pascentur montibus agri.

Q uid verò tu sola nocens Hispania? quidue
I nſidos saltus, atq; illatavile pandis
H ospitium? quid in arma furens, crudeliter agnis
I mocus molire necem? da pascua saltem
A h tu Pyrene daſida, aut tu bona Calpe
E xcipe balantes, & tuto in culmine serua :
D onec semiferos animis gens impia mores
E xuat : & Furijs longe, monſtriſque fugatis
T artareis ; sanctum deferre assueſcat ad aras
L ibamen puras, & Numina certa vereri.

Q uid referam quòd Roma ingens, Scythiaq; niuosiſ
F ormidata iugis, tecum pia fœdera iunget?
H inc tu olim arte potens, proprijsq; salutifer herbis,
M ulta lue infecti pecoris contagia tolles.
A t qui septenos paſtor moderamine colles
C ompesit sacro, iuſtiſque inflectit habenis,
V ulnus opem quodcumq; tua præſenſerit artis,
N ec tentare manu, non ferro, aut vrere flammis
A udebit, non iam Tiberinis eluet vndis.

Favidico iuuenis sic tantis ore locutus :
 Tandem improuiso finem dat voce repressa.
 Tum simul enervat chelyn, illustremq₃ coronam
 Subligat, & Phœbo minus suspendit eburnum.
 Tollitur extemplo clamor, perq₃ ampla volutus
 Atria, Franciscum ingeminat : puer erinus alta
 Viderat è specula venientem : ergo ocyus omnes,
 Instaurate dapes, sublatâ reponite, clamant,
 Pocula : festinant famuli, rursumq₃ iuuentus
 Lecta ministerijs repetitis ordine sudat.
 Primus Thestias sed enim latissimus Idas
 Dimissas reuocat, melioraq₃ carmina poscit.
 Interea insignis præda Franciscus honesta
 Ibat ouans, multumq₃ gerens sub corde magistra
 Virtutis nomen : cui sese hinc, inde sodales
 Obijciunt, suadentq₃ ades diuortia ad altas.
 Ille animum incepto fixus, vestigia nusquam
 Torquet : nec mentem vis, aut ciet vlla voluptas,
 Non thyasi, non læta trahunt conuiuia : dulces
 Odit concentus : Sicula de rupe puella
 Semifera sic Dulichias ; dum persona velis
 Saxa insopitis, agutaq₃ littora vitant ;
 Carmine tergemino, frustra allexere carinas.
 Obstupet insueto iuuenem manus excita casu.
 Iamq₃ illum attonito similem, pariterq₃ figura
 Exutum aspiciunt solita : iam tum ora, coloremq₃
 Immutasse vident : mirantur lumina clavis
 Aequa astris, nec non radijs ardentia lucis
 Auricomæ, vultumq₃ nouo fulgore micantem,
 Mirantur tacita præclusa silentia lingua.
 Concussi hinc animos horrent, trepidantq₃, pauentq₃ :
 Attonitiq₃, noua chari super indole amici ;

M ulta

Multa inter sese vario sermone volutant :
 Monstrum quippe insueti haud credunt Numinis experts.
 Sunt qui (diuina nam vis corda excitat aura)
 Continuo pueri fata aduentantia narrant.
 Ille viam interea secat alto Numine plenus,
 Non iam animum quassus fatis, aut turbine rerum
 Ambiguo, cæcis nequiququam erroribus actus,
 Gædia iam ridens humana, & corde quieto
 Spemq₃, metumq₃ dormans, Fortunam calce minantem
 Securus valida premit, increpitâtque superbam.
 Mens verò excelsa, vitio sublimior omni
 Arce sedens, vulgi curas despectat inanes.
 Ergo iter accelerans, notas genitoris ad ades,
 Seu casu, seu more puer, iam tum inanimor ire,
 Oblitusque senis rabiem, tendebat : & ecce,
 Vt forte è primo tum sese limine agebat,
 Obuius huic ille, haud certo sine numine Diuum.
 Accipior, heus, inquit, quæ te fiducia adegit
 Has iterum sedes petere ? hæc inuisere tecta
 Perfide adhuc audes ? sceleris nec territat vitrix
 Te pœna, accessus nec te pudet improbe raptor ?
 Tunc ergo olim heres, multum cui nostra laborat
 Dudum canities ? cui scæua incommoda suffert ?
 Sed piget obsequij, piget & genisse nocentem,
 Et genitum tanto simul enutrisse labore.
 Semifer horrendo potior mihi Cacus in antro
 Creuisset, manibusque meis illectus, & ore,
 Hyrcana de rupe leo mansuetior isset.
 Sed iam equidem faxo, ne tantum impune piaculum
 Edideris : te dira famas, te turpis egestas,
 Et, qua paulatim faciem depascet, & artus,
 Te manet extenuans macies : torreberis astu :

G 4

Et inui-

Et niuibus canis, Boreâque, Euroque, rigesces.
 Quippe meis iam frustra opibus spem ponis : ad artes
 Te miserum ignotas, acrésque accedere posthac
 Conuenit : expertémque domus, sortisq̄ue paterna,
 Cedere oportet agris : nec fas sperare regressum,
 Quin (hercle) externi potius mihi sanguinis heres
 Ignotus succedet : opes cui perfide magnas
 Transcribi spes ipse tuas, elusus inani
 Incepto aspicias : longéque eiectus auito
 Limine deplores, lamentâque tristia fundas.
 Dic agedum ; si qua est olim ventura senectus,
 Quam reor, vlticem scelerum, tibi Numina seruant ;
 Qualis erit ? nempe innumeris circumdata morbis,
 Marcida, fœda, grauis, rerum indiga, debilis, orba.
 Hæc te olim expectant decora : his effulgere signis
 Mox dabitur : tantis insignis honoribus ibis.
 Audierat natus conuicia seua parentis.
 Vtq̄, senex cessit, simul vt vox atra quieuit,
 Excepit puer, & sedato corde locutus,
 Demulcetq̄ animum, atq̄ irati pectoris æstus.
 Magnæ senex claros inter veneratæ colonas
 Ritè Subasigenas, non huc me (vt rere) profanus
 Egit amor, non hos, canabula nota, Penates
 Sortè peto : sed consilio, assuetiq̄, reuiso
 Mox domum patriam : non aduena pulso : sed olim
 Progenies, sanguisq̄, tuus : damnosa voluptas
 Dum me delictis, aurâq̄, elusit inani.
 At modo ; discussa errorum caligine cæca,
 Cum verum agnosco, promissaq̄, vana dolose
 Temno voluptatis, iam tum meliora secutus
 Consilia ; exortemq̄, domus, rerumq̄, tuarum
 Immunem ire iubes. Esto, haud me hæc cura remorder.

Sed

Sed quis agè hic furor est ? animum qua tanta subegis
 Ira, vt me virtutis iter, Diuûmq̄, vetares
 Iussa sequi ? si te quondam mala cepta secutus,
 Mortalem colui genitorem ; operisq̄, profani
 Sape quidem auctor eram, tua dum mandata facefso ;
 Nunc ergo immenso Diuûmq̄, hominumq̄, Parenti,
 Et rerum auctori fallax parere negabo ?
 Si te lucra iuuant, & inexcaturabilis ardor
 Vrit opum : quas vna dies fert, atq̄, eadem aufert,
 Quæ tandem inuidia est, me nunc optare sereni
 Diuitias cali, solidumq̄, capeffere regnum ?
 Quæ me iura vetant, quod fas subducere puppim
 Quassatam ventis, & tuto condere portu ?
 Pro Superûm pietas, æquis hæc æthere ab alto
 Lumimbus spectas ? tuq̄, ô simul inclyta Virtus
 Hæcine prima meis desers modo præmia factis ?
 His animum attollis, meq̄, ad maiora suburges
 Muneribus ? durosq̄, fones sic blanda labores ?
 Sed quid ego his audax onerem te Diua querelis ?
 Nullæ in te fraudes, non me petis arte dolosa.
 Et tua regna mihi dudum patuere, tuiq̄,
 Mores : & vitæ cultus iam notus, & vsus :
 Cum tu saxosos calles, sauosq̄, labores
 Militiæ obiectas, spondes castra aspera bellis.
 Sed iam agè nunc ad te pater, & tua dicta reuertor.
 Non equidem timui, nec erat mihi causa timoris,
 O senior grandæue tuos inuadere cæca
 Thesaurus sede abstrusos : nec criminis auctor ;
 Qui dudum indulgens ludis impunè profanis,
 Et toties largè conuiuia læta reponens,
 Depradatus eos minui ; mihi visus, ab alto
 Aethere nunc monitus, diuinâq̄, iussa secutus,

G 5

Sipar-

*Sic partem eriperem (fateor partem ipse reuelli)
 Nempe superuacua tibi: sed quam iure reposcit
 V ulgus inops. Quid enim terra communia auara
 A litus infodisse iuuat? quo crimine cacas
 P romeruit latebras aurum? quid carcere in imo
 M ille seris pressum gemit, & compagibus arctis?
 E sto autem, non te miserorum tangit egestas,
 A uxilioq; iuuare homines, opibusq; recusas.
 A t magnus saltem meritis quin ponis honores
 C alicolis? quin tu finis, instaurare volentes?
 Q uippe modo ipse tuis opibus, proprioq; labore,
 D esertas aptare aras, veterisq; nouare
 D euexos postes, & tecta labantia templi
 C onabar: praeceps animi cum tu irruis in me.
 I amq; tui oblitus decoris, morisq; paterni,
 O blitusque Deum, & sancta pietatis; amaris
 M e petis infensus dictis: & probra, minasque
 I ntentans acres, poenas cum sanguine poscis.
 V t verò me cuncta iuuant! vt talibus aures
 D emulces nostras probris! aegedum tibi surgat
 N unc externus, opes tantas qui sorbeat, heres
 S urgat: ego eni mox cedo bonis, nec demoror vltra:
 C edo volens: neu quis mea dicta redarguat vnquam,
 N eue olim vlla dies valeat rescindere factum:
 F axo equidem sit teste ratum, sit praesule sacro
 I mmotum, fixum, certum irreuocabile, sanctum.
 Q uare age, tolle moras segnes: simul accipe dextram,
 I nq; vicem da magne senex, & praesulis altam
 M ecum vna i, sedem: atq; ambo sacra tecta petamus.
 D ixit: & haerenti obnixus simul instat, & vrget,
 A ccelerátque abitum: dictis audacibus ille
 P erculsus nati stupet, & vim sustinet ager,*

Cuncta

*Cunctatúque efferre pedem, & multum ire recusat.
 A c veluti immanis; cum victa represserit atram
 I ra famem; iam mollè tuens, iam lumina mitis
 T orua leo; stragem, mutumque horrescit ouile:
 E t pigeat magna (ni vis neget efferre) cadis:
 S ic pia Francisci confestim dicta, parentis
 M ulserunt rabiem: iamque aspera probra, minasq;
 A tq; odium, Furiasq; cadunt, pacatáque linquunt
 C orda: ferósque senex mollito pectore sensus
 E xuit, induitque hominem, patremque professus
 V ix iam complexus, vix distinet oscula nato.
 A t puer (insani quanquam emigrarat ab ore
 I am patris furor, atq; ardens mansuerat ira)
 N il abitum differt: placidum nil mollius vrget,
 C unctantemque senem, ventum ad praetoria donec.
 M óxque introgressis, primum vt data copia fandi,
 O ccupat intrepidus puer, atq; his vocibus infit.
 I ustitia columen, speculátorque optime caule;
 N on sortè has sedes, non haec sacra limina adiu,
 C alicolim me nullius numine agente:
 C onsilio feror, atq; animo succedo volenti:
 E t me iussa Deum, reor, & bona sidera ducunt.
 P rincipiò ne tu Praesul venerande mouere,
 Q uod rudis, & non dum iuuenili robore firmus,
 A usim ego te coram (nec me reuerentia patris
 V lla vetet) prior insuetas deferre querelas.
 N am me causa potens facti, & bene conscia virtus,
 E xardensque animus, sanctoque agitatus amore,
 N ec non & simplex, atq; intemerata voluntas
 C ompellunt, coguntque meus pro casibus vltro
 P auca loqui, & magnam breuibus rem pandere dictis.
 H ic vir, hic est, cui me voluerunt numina natum
 E sse:*

Esse: neq; erubui tali genitore: neque ille
 Dissimulans, me me dudum genuisse negabat;
 Dum mihi par animus, diraq; cupidine capta
 (Qua nunquam non ipse volens ignescit, & ardet)
 Mens erat, & lucris hæsit male suasa profanis.
 Cum verò humanis rebus, iussisq; paternis
 Posthabitis, mandata sequi diuina pararem,
 Contemptisq; opibus, caelestia querere regna;
 Mox amens animi, Furiarum exaestu attris
 Ignibus: atq; apro traiecto haud mitius ardens
 Me petit, increpitaq; acer, probrisq; lacesit.
 Vixq; manus cohibet: sanos vix continet vngues,
 Quin fœdet vulcus, laceros quin dissipet artus.

Præterea, vix digna sacri casa nomine templi,
 Semirutisq; ferens maris nutantia tecti
 Culmina, præcipiti stabat malè fida ruina.
 Hanc equidem iussu Diuùm instaurare parabam.
 Sed quid ego? haud tantùm nostro contenta labore
 Res erat hæc: poscebat opem, poscebat & eris
 Auxilium: nihil est visum opportunius, vnde id
 Expetere, quàm patris opes, penitusq; repostum,
 Infossumq; aurum: accessi, dextraq; reclusi,
 (Suasit enim diuinus amor) partemq; reuelli
 Torpentem, longos desuetamq; vsibus annos.
 Hic furit, & totas irarum effundit habenas.
 Continuòq; i, raptor, opum procul, i, procul expers
 Nostrarum, exclamat: sortiùq; domusq; paterna
 I, procul immunis: nec spes erit vlla regressus.

Hæc causa accessus, hoc, te pater inclyte posco
 T este ratum fieri: nostris precor annue votis.
 Nulla mora est in me, nihil est quòd dicta retrahem.
 Cedo bonis, ac sperno libens modò cuncta, relinquo

Prædia, rura, domos, fundos, lucra, fœnora, merces.
 Immo agedum, vestes (nec erunt dispendia tanti
 Hæc mihi, quin ausim coràm me prodere nudam)
 Hæc cape, nèue animo trepida, ne magne recusa,
 Ne cunctare senex, cape, reddo, atq; exuor vltro.
 Feruidus hæc iactat: Tum Regem assatus Olympi,
 Summe, ait, ò Diuùm Pater, ac sator optime rerum;
 Qui iam primæua nascentis origine mundi;
 Cum Sol, atq; dies vix primi, luce recenti,
 Iam tum effulissent, & picta fidere noctes
 Aternis issent vicibus, tenebrâsque dedissent;
 Primos gentis auos nostros, duo germina tantùm;
 Postquam diuina violarant fœdera legis;
 Auricomos inter lucos, se fronde tegentes
 Consuta, vocémque tuam, faciémque trementes
 Spectasti, & miserans nudos Heroas, amictu
 Semideos primo velasti protinus ambos;
 Aspice me, coram genitore, & præsule magno
 Nudatum, pater, ecce, mihi iam denegat omne
 Præsidium, nulla hîc, frondes que suggerat, arbor.
 Iamque vrget pudor. O tu qui vaga sidera torques,
 Floribus exornas qui versicoloribus agros;
 Da rude, da lacerum genitor mitissime textum:
 Da (non magna peto) Tyrius puerilibus annis
 Sat mihi notus honor, rutilo sat fulsumus auro.
 Hispida nunc, attrita, rudis, satis vna superque
 Lana: regi contenta, ornari membra recusant.
 Da pater ipse mihi, Deus idem, solus & auctor.
 Sic orans, torto vestem dissibulat auro,
 Denudatque artus, sternitque ante ora parentis
 Purpuream increpitans clamydem, nudusque refulsit.

FRANCISCI MAVRI
HISPELLATIS
MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIBER V.

RÆVERAT iustis Praesul iustissimus aures
Intentas pueri dictis: pariterq³ querelas
Turbidus ingratas, castasq³ probauerat iras.
Ergo odij (neq³ enim tantum insatiata cupido
Tum primum manifesta, olim sed cognita vulgo
Patris erat) causa increpant: simul effera cuncti
Facta indignantes senis execrantur avari.
Totaque mussantum varijs strepit aula susurris.
Praecipue verò turbato pectore magnus
Incepitans praesul, facinusque exosus iniquum,
Illum ipsum incusat, dictisque incescit amaris.
Contra animo facili, & magno complexus amore
Prosequitur puerum, consolaturque pudorem.
Nec minus illum ardens virgus, & iam agnita plebi,
Et nomen nil laudis egens, morèsque viriles
Tutantur, placidèque fouent, & honoribus augent.

At postquam contemptor opum, contemptor honorum
Franciscus media nudatus restitit aula;
Obstupuit magnus primum, obtutūque sacerdos
Ora solo defixa tenens, immobilis haesit.
Vt verò excussus stupor, & lux reddit a menti
Emicuit, casu indoluit: seseq³ morantem
Incusans, late extemplo pia brachia pandit,
Protenditque manus, & sacro tegmine nudum
Excipiens, chlamydis puerum circumtegit umbra.
Qualis; sorte repax vacuas dum circumat auras

Milius; implumes foetus cristata volucris
Mollibus obnubit pennis: crepitūque cohortem
Imbellem ciet, & rauco canit ore receptum.

Tum verò (id nec fors, alta sed mente premebat
Sic Pater aethereus, diuini is numinis ordo)
Improuiso, annis, seraque atate colonus
Iam grauis; ad notam quem cura aduexerat urbem
Sollicitum agrestis; coram affuit: ergo vbi nudum
Hic puerum aspexit, facinusque exterritus ingens
Deuouit, mox ipse suis rude tegminis aufert
Ex humeris textum. Tuque ò puer, effera quem vis
Nescio qua nunc vrget, ait, cape latius amictum
Hunc, mihi qui superat: mollis tibi carbasus est o.

Hac memorans bonus agrestis, simul horrida nudo
Tegmina coniecit, sed enim meliora sacerdos
Continuò afferri iubet, increpitātque, vocātque
Nunc hos, nunc illos famulos, vrgetque morantes.
Franciscus verò donum letabile agrestis
Accipit: & forma quamprimum insignit amat &
Texta crucis, consuta dehinc simul aptat habenda
Tegmina dura sibi: rigidam tum pectore leto
Complectens lanam, his dictis affariet insit.

Vt te Acheronteis performidabile monstris,
Calicolamque animis iucundum & amabile signum,
Accipio, venerorque libens? vt me, bonus olim
In te, hominum, Diūumque sator, quod pertulit acre
Supplicium iuuat, & sanos meminisse dolores?
Te pœna informi, te longo mortis hiatu,
Difficilique obitu quondam mulctare nocentes
Assuetum, horrebant homines, probriisque notabant.
At modò numen habes sanctum, tibi gloria passim
Personat, ingentes vulgò dicuntur honores:

S ternunturque tibi gemmis, auróque micanti
 Supplicibus gentes manibus : tu regibus altos
 Insuper decoras apices : tu præuia coëptis
 Norma hominum fulges, itidem tu ritè secundas,
 Succesúsque alis, & lato das sine potiri.
 Ergo ades, & nostris felix adiungere coëptis,
 Iam pridem optatum, & precibus mihi sæpe petitum,
 Questúmque diu, & tandem nunc ritè repertum.
 Túque adeo rudis, & tergo vix commoda lana
 Iumentivectantis onus; quam mollia nostris
 Donatura venis humeris gestamina, quam me
 Ipsa iuuas, nostros artus quam levis obibis?
 Hinc ego nec mallem Sarrano effulgere textis
 Murice conspicuis, lentóque rigentibus auro.
 I, nec Arachneoes, Phrygio aut cessura labori,
 Nunquam succedet mollis tibi carbassus heres.
 Sed iam age læta sinu duro me conde volentem.
 Dixerat, & nudos pariter velauerat artus.

Hic verò (lirémque nouam, insuetúmque tumultum
 Spectatum è populo cœtus conuenerat ingens)
 Infringere vnà omnes, detestarique profani
 Crudelem sceleris faciem, casúmque nefandum.

At præsul (mentem athereus vigor occupat olli,
 Prasagúsque animus sacro in pectore sidit)
 T alia diuini nequicquam expertia nutus
 Esse ratus; puerum secum nil vile putantem,
 Nil mortale animo versantem, his vocibus ambit.

Quis te magne puer, quis te Deus vrget ab alto?
 Quæ tibi contemptum rerum hunc modo Numina suader?
 Vnde amor hic? quæ tantæ animi causa incitat? aut quæ
 S pernacem vis fecit opum? mercede labores
 Dic qua nunc acres vitæ solaris egenæ?

Qui

Qui te adeo modo texta iuuant horrentia, pridem
 Mollibus assuetum? poteris ne hac tegmina lætus
 Ferre diu? an tristem mox coëpti peniteat te?
 O vbi nunc Tyrio fulgentes murice vestes,
 Mæonioq; illusa auro? aut vbi semper ad annos
 D electi, iustiq; sinus? visura paratus,
 Sollemnesq; dies vbi tantum purpura? vbi vsus,
 Et variatus honos, alternatusq; coloris?
 En tibi cuncta iacent pedibus despecta sub imis.
 At non hac temerè, aut certo sine numine Diuum
 Eueniunt: bonus atherei sed rector Olympi
 T alia demittit. Nosco modò visa, repente
 Quæ dudum; arcana penetralis sede recondo
 Dum me me ipse volens; cæli de parte serena
 Ostendit Genitor Diuum, tonitruq; sinistro,
 Et non obscure sonitu vox acta per auras,
 Detulit in terras, manifestóq; omine sanxit.
 Nosco equidem (me Numen agit) quid mōstræ futurum
 Pertendant, quid ritè ferant; quid nuntiet ardor
 Hic nouus; vnde animi tantæ hæc fiducia surgat.
 Scilicet innumeras, duce te puer inlyte, gentes
 (Haud longum) aspicio noua ad arma coire, nouisq;
 Moribus addictas, cultusq; habitusq; laboresq;
 Appetere insuetos, & te tolerare magistro
 Militia casus, & duri prælia Martis.
 Tu tamen interea (seu læta insignia ductor
 Immensum egregius longè, lætèq; per orbem
 Attollens, crebras acies ad castra vocabis
 Indiga: seu celsus suggestis, voce rebelles
 Mulcebis valida populos, & pectora dictis
 Dura hominum finges) nostram ne desere plebem,
 Nèue lares patrios auertere, nèue Subasi

II

Parsua

P ascua lata fuge : at mecum miseratus inertes,
 Ignarosque via, nostros inuise colonos.
 Immo agedum (quanquam decus immortalale futurum
 Concilijs Diuum, cali te sidera poscunt)
 Ne properes terris excedere : tarda sed adsit
 Sublimem qua te magno lux donet Olympo.
 E de sacros populus ritus, praecepta saluis
 E de prius : quæ, turba sequens non rara, per annos
 Perpetuos, toto felicia secula mundo
 Condat : & ignota virtuti instaurat honores.
 Tum verò, tua composuio non premia deerunt
 Certa tibi : nec durorum promissa laborum
 Palma aberit : quæ fixa manent, immotæq; seruat
 Astra inter Pater æthereus. iam tum vnde vocari
 Assuescit votis : & templis ritè dicaris,
 Ipse aderis, sidus præsens mort alibus æris.
 Talia fatidius præful canit : ille cauentem
 Nescit, & obiectos simul aspernatur honores.
 Interea vulgus totam rumoribus urbem,
 (S cilicet in somnem crepitantibus alta domorum
 Tecta super famam pennis effisse vol tum,
 Et graue nesi, in quod crebrò ingeminasse loquaci
 Murrare. Francisci claro sub nomine, factum,
 Audierat) varijs permiscet : vbiq; tumultus,
 Rumor vbiq; sonant : narrant bi præfule coram
 Vt puer exuerit chlamydem, vtq; aptarit amictus
 Ipse sibi horrentes, atq; hisida tegmina nudis
 Artibus, vt sese sortiq; domuq; paterna
 Fecerit immunem. fretis vt cesserit vnà
 Sponte bonis : mirantur opum, mirantur & auri
 Contemptorem alij : vita mirantur egera
 Vnde animo desuetus amor, tristiq; cupido.

Præcipui

Præcipui verò, & quorum pietatis imago
 Corda mouet; patris vesanas acrius iras
 Incusant, auroq; haud exaturabile pectus.
 Sunt & qui puerum (nempe hos agit effera Erinmys)
 A tracia furiatum arte, Acæisq; venenis,
 A mentemq; animi credant, videntq; furorem.
 Ille autem largo diuini numinis haustu
 Iam tum addo expletus mentem, iam turbine rerum
 Quassatus nullo, aut cæcis erroribus actus;
 Arce sedet summa : & vitio sublimior omni,
 Degeneres hominum curas, vanosq; labores
 Despicit, atq; animo placido spes ridet inanes.
 Nec, qua fama canit : nec, quos per compita vulgò
 Dant turba, plausus arrecta percipit aure.
 Ergo dura noua tum primùm exordia vitæ
 Molitur, tentatq; vltro bellator in armis
 Insuetis tener, insueta certamina pugna.
 Pectore ceu nondum rutilo fulgore comanti
 Terribilis, nec dum magno litus atra cruore
 Cassius ora leo, tenero tener imbuat iras
 Sanguine primæuis : animos dehinc viuida magnos
 Attollens virtus ; cælem indignatur inertis
 Quadrupedis, poscitq; pares, hostesq; feroces :
 Sic puer intrepido, primis congressibus audax
 Sese corde infert : nec, quæ grauiora parantur,
 (Quippe truces Erebi, monstra exhorrenda, colonos;
 Ipse sibi, generiq; suo, stirpiq; nepotum;
 Si qui olim adueniant, acres iam fecerat hostes :
 Religionè sacra, Superuq; in vota vocatis
 Ritè inimicitias, paueriq; odia aspera firmans)
 Bellatimet : quin vltro audax, animisq; superbus;
 Haud vllis cessura malis, vllisue periculis

H 2

Corda

Corda parat: non assultus, non tela, nec vllas
 Vitatur a vices: quamuis horrentia surgant
 Prælia, & insani subeat Mauortis imago.
 Iam verò ex illo, tantis interstita cœptis
 Nulla quies: non parua quidem mora temporis vsquam
 A sũduos pueri potis est mollire labores.
 Tristibus omne æuũ studiũ addicit, & omnes
 Corporis, atq; animi cultus: amat aspera quæq;
 Leta fugit, iucunda odit: nec ludicra mentem.
 Vlla mouere queunt, illabi aut sensibus imis.
 Tantũ autem separ, Diuũ sacra limina vñst,
 Perq; urbem, lucosq; sacros, locaq; horrida durũ,
 Sicubi templaiacent magnus euersa ruinis,
 Mox adit, & gemitu memorum alta cacumina quassat.
 Præcipue verò, flauũ sub vertice montis;
 Siue antrum horrificum, nigra siue ilicis vmbra
 Nactus; saxa pũs, & duras vocibus ornos
 Mulcet, & alituum genus ad noua carmina sistit.
 A urorãque illic; nigris dum surgit ab Indũ,
 Et Phœbum, Hesperio bijuges dum gurgite anhelos
 Proluit, immunis Cereris, dulcisq; quietis;
 Sæpe videt; totumq; interdum ex ordine mensẽ,
 Sub dio inuictus, patulãue sub arbore vitat
 A estum, hiememq; æcrem: quãque alta silentia suadet
 Aut spelunca horrens, vñstã aut deserta locorum;
 Hæc puer ingressus, voces ad sidera iactat
 Luctificas: gemitusq; graues, lacrymasq; profundens;
 Multa luit, tristiq; volens admissa dolore
 Peccata incusat: diuinãque numina votis
 Supplicibus testans; veniam, pacẽque reposcit.
 Quales; prærepi mater cum funera nati
 Tristia componit, desletãque membra supremo

A cclinat

A cclinat tumulo; luctus exterrita fundir:
 Et nunc magna amens dictis incusat acerbis
 Numina: languentes frustra parcentibus vlnis,
 Hunc legit amplexus, frigentiaq; oscula carpis:
 Tales ingeminat fletus noctesque diesque
 Franciscus marens, & questibus implet amaris
 A ethera: mens donec crebris exercita penis,
 Concretam labem, & dira contagia culpa
 Exuat: & sensus puros, animũque reducat
 Ignibus athereis flagrantem, & luce coruscum.
 Et iam flammiferis Cancer bis feruidus astris
 Expulerat, bisq; ad nigros remeare nitentis
 Iusserat Aethiops Phœbi de more quadrigas.
 Et bruma exhorrens bis nostrum exusserat orbem.
 Nec verò interea Franciscus deficit vlla
 Fortuna infractus, fessũsue labore: sed vltro
 Instat agens, durisq; malis sese obuius infert,
 Vsq; adeo obnixus non cedere casibus vllis:
 Nec turpi dare terga fuga, aut se vertere retro,
 Donec mortales vigor igneus occupet artus.
 Ergo animo exardens, nequicquam absistere cœptis,
 Nequicquam ingentes operum exhorrente labores.
 At prærupta æuo, desertãque templa ruinis,
 Atq; intermissos cultus, & sacra Deorum,
 Ignotãque aras, ignotãque nomina, cura
 Præcipua insequitur, meritõsque instaurat honores.
 Proinde autem nec magna humeris vectare per urbem
 Saxa piget, pãrque vmbrosas excidere siluas
 Ligna, suburbanisq; aduoluere grandia templis.
 Tum cœtus si quando inter, mediũsque frequentem
 Conuentum astaret populi; mox aggere capto,
 Suggestũue alto tripodum, turbam eminus omnem

H 3

Vnde

Vnde oculus legere aduersam, atq; agnoscere posset;
Talia fundebat dictis, populumq; monebat.

O plebs, ò diues proauis, animisq; iuuentus
Viuida, quæ generis vos tanta obliuia vestri
Fecere immemores? quæ nunc diuortia regnis
Abiungunt Superùm? cognata spernitis vltro
Gentis amicitias? patriq; alia atria cali
Linguis auersi? ò quò vos dementia captos
Cæca trahit? quò fœda animis illapsa voluptas
Abducit? quantos heu sensibus implicat inuis
Furtim ignes, quantis perfundit corda venenis?

O ciues cùm nulla boni vos cura supremi
Pertentat? magni quin vos solia aurea cali
Iam tandem aspicitis, deseratasq; ætheris oras?
Quas Diuum Pater, insidias ex arce colonis
Deiectis summa, vobis transcripsit: & vltro
Iam tum hominum stirpem primis delegit ab annis
Hæredem: & generi deberi sidera nostro
Constituit, mortalesq; immortalibus addi?
Et tamen (ah scelus) hæc ò ciues spernere dona
Non pudet? abnuere hæc audetis munera? cali
Hospitium tanti, tanti aurea penditis astra?
Vôsne ea cura poli tenet, is rapit ardor Olympi?
Cælestis memores doni, sic gratia vestros
Tanta animos fecit? sic vos in fœdera diuum,
Sic in amicitias, sic ius ad æthera? summis
Caliculis, hominum sic vos iuuat addere gentem?
Prò dolor, ignariq; boni, vgnariq; malorum
Quò ruitis? quin præcipites, laxata quadrigis
Insanis, quò lora trahunt, mould cernitis? ah mox
Supprime, audaciq; manu, reflectite habenas.
Blanda voluptatis captiuo vincula collo

Excute: & lætas mentes attollite calo:
Vnde animis genus, vnde hominum spes certa salutis,
Excute ah torporem, & iam defendite longè
Cordibus insanos ignes, & carmina vestris
Colchica: Circa quamprimùm linguite terra
Crudele hospitium: miscens vbi dira venenis
Poculæ Tartareis, & sacro murmure adurens,
Vos hominum expulchra facie, illaudata voluptas
Induit in vultus, & tergora sæua ferarum.

Iam verò (ne fœlla loqui, ne ludicra credas)
Huc primùm, huc acies aduertite luninis ambas.

Hic aliè tumidam ceruicem attollit, Olympo
Aequat sese animo, quid fas, quid iura monendo
Edicant, nescit, calog; iracitur alto.
Ecquid mentis eum, & diuini creditis haustus
Consortem? aut ira potius, fremituq; leonem
Raptantem inmani Libycos armenta per agros?
Hic struit insidias auro, semperq; rapaces,
Semper inexhaustos opibus præpandit hiatus.
Coge pecus, tege pastor oues: hominem exiit ille,
Iamq; immane vltans lupus insidiatur ouili.
Ille in concubitus, Veneremq; obscænus in atram
Soluunt marcentes artus: sic terga palustri
Nõne voluit abrosus horrida vertere sœuit?
Ille piger somno indulget, lentusq; veterano
Torpet: eum obrusum cur non fateamur asellum?
En furor hunc ardens, subitæq; agit imperus ire,
Igne micant oculi, scintillantq; ora: quid vltra
Fulmineumque aprum, turpem aut mirabimur vrsum?
Sed rerum quis erit modus? aut comprehendere dictis
Quid certis nunc conor ego? astrorum ignibus æther
Quot micet insignis: deuexo à vertice nubes

Quot niger Auster agat, nostri dum sidera celi
 Condit, & Aethiopum Soles de more serenat;
 A utè equidem explorem, & tertio prius ordine discam,
 Quàm monstra eualeam, & fœdas percurrere formas,
 Vos quibus immutans superinduit effera Circe.

Ergo agite, astra animo, moneo, affectate volenti;
 Dum vacat, & Genitor Superum pacatus Olympo
 Clamat ab æthereo, vosque ad solia aurea celi
 Compellit: dūnque ille hominum sator, atq; potestas
 Inmemerata Patris, natura inuentor & auctor,
 Vos, malo ex alto pendens, & brachia late
 Arduus attollens: sed mutua ad oscula prono
 Ore, in complexus vltro ruiturus amicos;
 Voce vocat magna, calog; inuitat aperto.
 Quin etiam horrenti perfossum cernite sacrum
 Vepre caput, quin pectus hians, & lubrica tabo
 Vulnera, traiectâsq; immitti cupidis ictu
 Vulmifica plantas, eu mollis sanguine barba
 Puluereo concretariget: squalentiâque horrent
 Colla: rigent flauï crines: riget aurea cervix:
 Pallet sidereo multum expectatus Olympo
 Vultus, adoratusq; astris, nitidâsq; coronis
 S tellarum euinctus, lustratusque ignibus æthra.

At verò (o mentes cacas, o dira furentum
 Corda hominum) tantos nunc dissimulare dolores
 Sic iuuat? ah siccè abnuitis, iam tum ille periclis.
 Vos quibus eripuit? nanquid non sanguine loti
 Illius, exemptique atri Phlegethontis ab imo
 Gurgite, sulfureisq; atq; igne tumentibus vndis
 Seruati, & magnis asciti, fœdere sacro,
 Concilijs Diuùm? calo desiscere ab alto,
 Et rursus veterem Stygis horrida monstra vocare

Sic in amicitiam iuuat, atq; exposcere pacem?
 T artareis ne vos, moneo, ne fide pactis.
 Heu eu caue plebs, malè suasa caue: heu iam pectora ciues
 Excute ò tandem, cacâsq; agnoscite fraudes.
 Aspice vt sese toruis accincta colubris,
 Agminâq; vsq; ciens dirarum insana sororum,
 T isiphone à tergo vobis attollat, & instans
 Insidias struat, ab capite arma, repentè periclis
 Consulite in tantis, defendite sribus hostem:
 S ape etiam antiquis odijs, accensâque diris
 Inuidia facibus, blanda vos impetit arte,
 Vipereiisque dolis, si quâ alto auertere Olympo
 V astra queat, captôsq; Erebi detrudere ad imum:
 V sque adeo vobis transcripta sedilia celi
 Inuidet, & toruis diuinos spectat honores
 S eua oculis: ne verò atri, ne fide monstris
 P romissis: valido sed iam tum pectore ad altum
 A spirate polum, obmixique cape site sedes
 Felices: vocat æthereus, palmaq; labores
 O biectu pater emollit, nitidâsq; coronas
 O stendit latus, summôque inuitat Olympo.

Quare agite, ò veterum contagia dira malorum
 Eluite, & pestes animi deponite fœdas,
 Et veniam lacrymis tristes orate profusis.
 Discite iustitiam, rectoque assuescite: néne
 Iussa verenda Deum, neu sacras spernite leges.
 P arcite virtutem iam prodere, parcite vestris
 D eturbare animis: date moribus hospita sanctis
 C orda: pijs latos monitis aptate receptus.
 S ic via fidereas vobis pandetur ad arces:
 V os vbi lata manent longæua sacula vitæ:
 Quæ nou vlla dies, non vlla explere senectus

Eualeat, nullo componere terminus auro.
 Scilicet haud desunt illic sua sidera caelo,
 Haud Sol, purpureo caelum qui lumine vestit.
 Illic vita manens, varias non ducta per horas,
 Extra obitus, extra iura indignantia motus,
 Extra anni cursus, extraeque volubile caelum.
 Ergo agite ò ciues, ò plebs aduertite mentes
 Huc lacti, ò tandem rapidum huc impellite cursum.

Hæc, & plura dabat Franciscus vocibus altis,
 Stans saepe in medio vulgi; saepe agmine cinctus,
 Confessusq; parrum magno: cunctisq; monebat.
 Iamq; erat insignis fama, totamque per urbem
 Non omne clarus: cum pueri, matresque, nurusque
 Mirantur; iam tum iuuenes, cæcisque seueri
 Obseruant patrum, vultusque, animisque verentur:
 Et passim multa sublimem ad sidera tollunt
 Laude: neque Heroas tantum virtutibus aras
 Promeruisse olim priscos, atque æthera nisu
 Conscendisse graui: sed enim mox affore tempus,
 Semideos inter primos cum effulgeat alto
 Subnixus solio, cinctusque ardentibus astris
 Franciscus, terris meritos sibi poscat honores.
 Plebs canit omnis ouans; auertitur ille cauentem:
 Et plausus odit vulgi, indignatur & auris.

Inter primores fama notissimus vrbe
 Ciuis erat tota: genitor quem protinus ortum
 Francisci (primus quoniam florentibus agris
 Vernaturus erat) perflatus diuinis aura
 Pectora vaticini, Vernardum dixerat olim.
 At plebs Romana nimium tunc amula lingue
 Turbauit vocem, Graioque cacumine dempto
 Inseruit Latium, primisque assuevit ab annis

Surgentem

Surgentem puerum Bernardum dicere: donec
 Pausatum nomen tota notesceret vrbe.

Hic validos artus iam firmus robore, & auro,
 Connubijq; expers, omnemq; exosus ab annis
 Primæuis Venerem; quamuis ditissimus agri,
 Atq; Subasgenum fortunatissimus esset,
 Consilio grauis, & lingua, dictisq; disertus;
 Audierat vulgi plausus, vocesq; sonantis:
 Audierat monitus, diuinæq; iussa cauentem
 Franciscum: attonitusq; animo spectauerat illum,
 Admirans oculis ignem, lucemq; coruscantem
 Aflatam, & toto fulgorem abistere ab ore.

Hic ergo aggrediens illum, prior excipit, heus tu:
 Quæso agedum nostros lætus Franciscæ Penates
 Hospes in, mensas ne dedignare paratas,
 Næue horresce dapæ, poterisq; (agit Hesperus axem
 Iam tum purpureum) mecum vitare tenebras.

Sic Heros breuiter: iuuenis sic rettulit orsus.

O mihi prima uos aded venerate per annos,
 O columen patria, lux ò virtutibus ardens,
 Multum oculis spectata meis, & saepe magistra
 Obseruata animo; quid nunc hortatibus instas
 O pater, & mollis iussa, imperiumq; reponis?
 O mihi forte hodie veniat quid munere tanto
 Gratius? aut quæ me vlla domus tam læta receperet?

Hæc contra dabat ore: dehinc vna (haud mora) dextris
 Implicitis, subeunt tectis, cætusq; relinquunt.
 Ingressus posita sedes fecere quierem.
 Moxq; toris micuere dapæ: quibus inde remotis;
 Olli non cithara modulos, non carmina vocum,
 Non bifores poscunt sonitus, thyrsosq; petulcos:
 Sed facta Heronum, & virtutum insignia longos

Sermones

Sermones præclara trahunt: noctisq; profundum
Narrando absumunt: cedit pars vltima somno.

Postera vix nigras radijs Aurora tenebras
Urgebat primis, motusq;, & viuida rebus
Lumina reddebat: cum iam Franciscus ab altis
Correptus stratis, supplex de more parenti
Calicolum magno liba intemerata ferebat:
S cilicet haud fibras pecudum, prosectâue in aras
Porriciens, sed corda animo candentia puro.
Ergo ritè suum Genium sic voce vocabat.

Fide comes, Diuum cui me Rex maximus, olim
Mox genitum, vigili cura, assiduôq; labore
Seruandum addixit: donec spirabilis aura
Iucunda fas luce frui; modo lætus honores
Accipe me consueta tibi per vota ferentem.
Oranti nunc dexter ades, dextroq; potiri
Da mihi sine hodie, pedibus da tramite recto
Tendere iter certum, summo quâ tollere calo
Me valeam: plenos diuini luminis haustus
Da tandem: & cæcis erroribus exue mentem.
Immo vbi sideres nox atræ accenderit ignes;
Tu vigil, Eumenidum assultus, anguesq; retortos
Frangere potens, hostesq; manu contunde furentes,
Et ne quâ à tergo mihi sese attollere possint
Monstra Erebi incauto, custodi, & consule prudens.

Talibus orabat iuuenis: cum nobilis hospes,
P arte alia sese Bernardus lumen agebat
Sub matutini iubaris, sedemq; petebat
Francisci, cui multa animo narranda ferebat.
Congregati sedere, manus hinc inde reuincti.
Tum prior his æui maturior orsus: amicis
Franciscus dictis patulas dat cominus aures.

Principid ingentem Diuum sator optimus orbem
Condidit, & formis tellurem implent inianem
Monstrificis rerum, iussitq; micantibus astris
Efulgere polos, Ponti q; enabile nutas
Squamigerum pecudes aquor versare natatu,
Alituumq;, anima magnum transcripsit inane.
Nec contentus eo (quod enim dehinc cetera posset
Imperio premere, & rebus dare iura creatis,
Nû dignatus adhuc) extemplò gnarus ab alta
Mente hominem fundens, opus immortale, laborisq;
Extremum dedit ipse sui: quem mox nouus orbis
Accepit regem sceptris, solioq; potitum.
At (ne longa quidem morâ) captus fraude clubri
Excidit infelix felicitis lumine regni.
Tum Rex calicolum, magni patris vna propago,
Quasiturus eum, summo descendit Olympo.
Quin etiam exili casus miseratus iniquos,
(Ab spernax anima virtus, & prodiga magna)
Quò raptum patria sedem reuocaret ad altam,
Mortem vltro, & diras luit atro in sanguine penas.
Quid verò imperium, sceptriq;, insignia tanti
Reddere profuerat, delectamq; arce suprema
Gentem hominum, solio rursum statuisse superbo:
Nî calo demissa potens tutela, reductam
Seruaret, validoq; fouens munimine circum
Ambiret celsam sedem, & scepra aurea regni?
At non vna satis tantis custodia rebus,
Non vigil vnus erat: non tela immania contra
Eumenidum, fragilis clypeus, non marcidus ensis
Sufficere, aut tenues poterant consistere vires.
Hinc cali donitor, Volucrum de gente petitos
Demisit vigiles, assertoresq; potentes:

Qui genus infelix hominum celsa arce receptum
 Tutari, atq; hostes longè defendere possent.
 Olli nec quicquam segnes, data munia complent :
 Ardentesq; animis simul, & caelestibus armis,
 A siduè cum Tartareis bella aspera monstris
 Ducunt : victores sequitur sua gloria passim
 A ligeros : turpes contrà infelicis Auerni
 Dira cade acies fusa, plaguq; pudendus;
 Multa gemant ignominiam, vinctaq; lupatis
 Ora, fremunt, frustraq; cient sub corde furorem.
 Ni verò inuidia tanta, irarumq; potestas
 Immanis domita, & caelesti robore fracta
 Sic caderet; piceas hominum genus omne sub vndas
 Deuolui Stygis, & quam primùm Manibus imis
 Siderei videas miseri lampada Solis.

Non hec fatidicis vatum monumenta piorum
 Carminibus tantùm me me docuere : sed hausi
 Ipse oculis qua dicam : animo tu conde sub imo.

Cynthia supremum culmen superarat Olympi :
 Et matutinam iam tum meditata quietem,
 Prona leues currus properabat tingere Iberis
 Fluctibus : ostentum (nec somno urgebar inertis,
 Sed vigiles alto versabam pectore curas)
 Cùm mihi terrificum mox visam astare iacenti :
 Sublustrem, quã pendentis fax viuida lychni,
 Effundens lucem, tenebras pellebat inanes.
 Nanque improuisò, non vmbra simillima fumo,
 Sed viuax species veri, & conformis imago;
 Ante oculos, medio in thalamo, pulcherrima virgo
 Constitit : ornatu miro velamina palla
 Illam insignibant niuea : quam plurima flexo
 Illusa argento percurrrens purpura obibat :

Tum circum, quã colla nitent, suprema smaragdus
 Insertus, palla micat ora, & fulgurat auro.
 At; quoniam atra sinus labes infecerat albos,
 Fulgoremq; auri rutilum fœdarat, & ostrum
 Proluue immunda; vultum demissa nitentem
 Mærebat virgo, & lacrymis simul ora rigabat.
 Dumq; gemens, & crebra ciens suspiria ab alto
 Corde, m. nu pectus gemina pertundit honestum,
 Diciectq; animo tristis sese increpat vltro;
 Improuisò astat coram teterrima Erinmys,
 Nexibus intorti pectus succincta colubri :
 Læua faces, vncum vibrat ardua tridentem :
 Ora efflant ignes : oculi fumantia iactant
 Fulgura : præcipites capiti pro crimine cæcra
 Dependunt, perq; ora vagi, perq; atra retorti
 Colla gemunt, linguisq; humeros, & pectora lambunt.
 Mox ergo horribili monstrum exitiale puella
 Voce, ait, insultans; heus expectat a trifauci
 Dudum præda cani, Stygiòque sacraata profundo,
 Qua modò vis manibus te nostris excimet? aut quam
 Infelix spem mente fecas? via nulla salutis.
 En vltrix en dira adsum scelerum ipsa tuorum.
 Obscœnam nunc ede animam, nunc ede nocentem;
 Insidamque suo Regi, dominòque rebellem :
 Ede, face hac Stygiis ibit devisa sub vnda.
 Sic dira infrendens quassat caput : illicet hytri
 Concusit gemuere atrum, linguisque trifurcis;
 Oraremulcentes stridentia, nexibus æcthis,
 Virginis intentant captiuo vincula collo.
 Quin & dirarum extemplo simul affuit agmen,
 A siluitque immanè vlulans, trepidamque puellam
 Ambyr : igne micat facis hac, illa angue retorto

S tridentem attollit dextram, hac præfulget abena
C usside, castus eam grauat, hanc immane flagellum.
Centum alias alia, arma premunt, insignia certa
P ænarum. ergo omnes certatim auersa tremunt
V irginis ora petunt telis, dictusq; laceffunt.

I lla (quid hoc ultra mollius, & femina posset?)
D iuam implorat opem, & clamorem ad sidera iactat.
A udiit orantem cali regnator: & vna
A egide præfulgens, & formidabilis hasta
A liger insonuit pennis, coramque resulsit.
E xtemplò Eumenides retro cessere procaces.

T um sic increpitans tumido leuis armiger ore,
V nde, ait, hac animis tam saua licentia vestris,
O pestes, diraq; canes? qua lege supernum
P erturbare orbem, nostrosq; intrudere fines
A udetis? vosne athereis è sedibus olim
F ulmine deiectæ, fœdâsq; informis Auerni
S ub tenebras contruse, impunè has luminis oras,
A tq; iterum aspicitis iucundi sidera cali?

Q uam (scelus) audetis cacas mortalibus agris
I nsidias struere, & monstris terrere profanis?
P recipitate fugam, tenebraeq; reuistite notas.
D issugere omnes, totumq; euauit agmen.
V na, atque ipsa adeo trepidans, dux effera Erinys
D istulit effugium, fremituq; hæc edidit atro.

E cquid, io, vnquã animos linquet odia aspera vestros?
I llene Rex vnquam; generi pulcherrima nostro
Q ui decora (ah meminisse piget) malus abstulit; iram
E xuet? heu ne parum est; summo quod fulmine Olympo
P recipites Erebum nos deturbauit in inum,
E t tristes sine luce domos habitare coëgit,
A eterno ingentis claudens nos obijce terra?

Quodq;

Q uodq; etiam inuisis aurata sedilia cali
V i nobis crepta olim, transcripsit iniquus
T errigenis, ac nostra homini modo regia paret?
N ec dum longa obitis iam tum per secula pœnis;
C alicolum crudele odium, Regisq; superbi
I niustasq; minas, tumidasq; exhaustimus iras?
I nsuper (heu nec vos leges, nec iura coërcent)
E n nostras impune domos, & Tartara nigra
D iripitis: nostrisq; immania sape trophæa
D itata exuujs, calo super astra locatis.
A t nobis ne regna quidem tutarier armis
N ostra datur: nostras gentes domitare vetamur.
E t nunc quid superest, qua nos regione potiri
C ogitis? an rursus lucem speramus, & astra
R apta, quibus præstant malè fidam Tartara sedem?
E sto autem hæc leuia esse rear, si qua afforet atas
S upplicijs positura modum: aut serus impia vester
M oliri interdum dextra Rex fulmina cesset.
A t frustra hoc animis votoq; optamus inani.
S ed tandem furor hic quid fert nouus? excitus ira
Q uid tantum increpitæ, probrisq; insensus amaris
M e petis? anne meis etiam num per fide tentas
E riperè hanc manibus prædam? dignatè triumphis
T am fœda athereis, conscendet femina calum?
S at fessas aures longis ambagibus, alta
V oce, morâ impatiens, cali bonus excipit Ales,
(Quippe animus casta diuinus inarserat ira)
I am dedimus: satis auditum est: absiste, nec ultra
T artareos intende sonos. quid si ista per annos
L ongos virgo nocens? fateor, sub pectore gessit
F œdam animam, fontemq; diu, caloq; rebellem:
A t tu causa mali, dum te malè cauta secuta est.

I

V ipereos

Vipereos dum tu flatus, auramq; nocentem
 Inspiras; alitè sublapsum corde venenum
 Lethiferum bibit, & potu se proluit atro.
 Tartarei patuere doli (fera cede) tuiq;
 Apparent astus olim, insidiaq; relecta.
 Iam tum illa exacta culpas, & crimina vitæ
 Admissa incusat: labes iam ritè nefandas,
 Atq; ignominias animæ, tristissima luctu
 Diluit: & rapti decus immortale pudoris
 Multa gemens; nunc te diram execratur, & odit.
 Proinde nitor viden' vt redijt iam in pristina palla?
 Virgineusq; decor suffusus vt ore nitefcatur?
 Si qua tamen veterum penitus concreta malorum
 Restat adhuc animo labes; expendere corpus
 Supplicia insectum paulatim longa necesse est:
 Donec contagies excedat funditus omnis.
 Atq; hinc egregio virgo est credenda magistro,
 Quo duce multa ferat: varijsq; exercita pœnis,
 Quæcumq; exuperant scelerum vestigia, ponat:
 Audis? hoc caput, hæc nostri sententia Regis.
 Ales ait: inuermisq; vna coram ilicet astat
 Improuisus: eum circum horrida lena tegebat,
 Laxaq; percurrrens rudis illa restis obibat.
 Ad quem sic placido Volucer leuis ore locutus.
 O iuuenis prestans animi, tibi creditur vni
 Hæc virgo: tu fidus eris seruator, & acer
 Depositi assertor: donec demissus Olympo,
 Nuntius huc adsim concredita dona reposcens.
 Nec plura his. inde attonitamque, atq; ora tenentem
 Desixa obtutu, dextra parcente, puellam
 Excutiens; sensus tactu, mentemq; refecit.
 Tum leuis ex oculis, tenues secedit in auras:

Mortalem.

Mortalemq; aciem fugiens simul astra reuifit.
 Vt; Borea cum vasta lues florentibus aruis
 Ingruit; horrescunt sata lata, rosaria marcent,
 Virgineas deiecta comas candentia languent
 Liba: vitalis tum si leuis aura Fauoni
 Aspiret; præfulget honor mox graminis omnis,
 Conuestitq; recens in formæ gloria plantas;
 Sic, monstris virgo procul infelicibus actis,
 Atollit vultus latos, frontemq; serenam.
 Tum iuuenis pedibus proiecta aduoluitur imis.
 Hæc me visa cient, vigilem his terroribus vrget
 Insopita quies, turbatq;, agit atq; iacentem.
 Quare agedum Franciscæ nouum, quod pectore verso,
 Percipe consilium: atq; animo perpende; quid illud
 Exposcat, quid ferre queat, quod deniq; tendat.
 Vidi equidem, prudensq; tenaci mente notavi:
 Vifaq; sub memori penitus modò condita seruo
 Pectore; celestis quàm clara insignia vitæ
 Monstraris: cum tu sublimis ab aggerè voces
 Eminus in populi circum fusa agmina iactans,
 Ore tonas diuina Patris mandat a supremi:
 Cumq; iter ostendis virtutum: & spernere facta
 Dona voluptatis, fraudesq;, & pocula Circes
 Monstrificæ vitare mones, & rumpere nexum.
 At verò vnum illud mirum, præq; omnibus vnum
 Obseruasse iuuat, quondam & meminisse iuuabit:
 Quod tibi nec plausu turba, nec manibus auvis
 Commouere animum, nec lato gloria vultu
 Pellexit surdas blandis rumoribus aures.
 Nec temerè hæc, reor, eueniunt: sed, mi meæ vanis
 Fallitur augurijs mens, protinus alioribus
 A ligeris inuectus equis: maioraq; passim

*Pertentans; magnos populos, vastumq; ciebis
Ore orbem, & saeuo quassabi Tartara pulsu.*

*Ergo operis tanti, quod dehinc molire, laborum
Ne, quaeso, me me primum exhorresce sodalem,
Neu fuge me comitem summis adiungere rebus.
Est animus ceptus par hoc sub pectore, & ardens
Magnarum contemptor opum: quiq; insuper altum,
Morte obita, quem tu captas, mercetur honorem.
Præterea, validiq; suis cum viribus artus,
Integrumq; aui, constansq; in robore corpus
Flore inoffenso, naturaliq; vigore.
Nec verò ignauos antehac, turpiq; veterno
Exigere obductos vacui consueuimus annos:
Non vitare acres, non exhorrere labores.*

*Primum autē (quanquā haud huius satis ardua facti
Gloria) prouentu quicquid fortuna benigno
Defert blanda mihi (neq; enim sunt tenuia nostri,
Scis tu, iura Laris, scis ut me dicere suevit
Felicem vulgus, scis ut non esse beatus
Hoc vno videar, soboles quod nulla senectam
Solatur a domi ludat mihi) suadet egenis
Mens largiri modo certa: & funditus omnes
Spargere opes miseris: quo me me deinde caducis
Exitum rebus, dubia nec casibus ultra
Fortuna addictum varijs; tantum igneus ardor
Sublimem virtutis agat, celsaq; locatum
Arce; hominum curas, & spes contemnere vanas,
Et summo doceat paulatim assuescere calo.
Nec verò sine te quicquam mens inchoat: expers
Consilij non vlla tui me fama sequetur.
Te duce cuncta geram: tibi sese deuouet vni
S ponte, volensq; animus: tu ne, rogo, desice, neue*

*Differ open: eximijs dextram ne subtrahere rebus.
Vt tandem his Heros finem dedit ore loquendi;
Excipit, & primum iuuenis sic intulit orans.*

*Summe parens, rectorq; Deum, sator optime rerum,
Ecquid ager primo vix dum proficissus aratro
Noster habet segetem? iacto vix semine, turgens
Surgit ador? messes inarata iugera terra
O genitor sic ferre iubes? Sed non mea virtus,
Non ars, non labor hac, mea non fert dextera: rebus
Haud equidem his satis, haud par tantā euoluere molem,
Maior agit virtus: tua vis, tua magna voluntas,
Cuncta afflans aura vitalis lumine complet.
Tu tamen ò pater hac facili precor aspice vultu
Liba pius: iam nunc primas bonus accipe fruges.
Daq; animum inuictum, atq; opera ad maiorā paratum.*

*Nunc vltro ad te hospes venio: nec iam tua visa
Disimulo. Primum (ne tu modo singe) profecto
Nil equidem ignauum de te, nil vile, nec vnquam
Indecoremus animum, morésue habitare sub isto
Pectore degeneres, veritus: sed viuida virtus
Semper honoratum, semper te fortibus ausis;
Seu dum lata venit, seu dum fors ingruit atra;
Retulit insignem, & nullius laudis egentem.*

*Quis verò, quod deinde ardens sub pectore versas,
Consilium arguerit? quis non pia facta probarit?
At non tanta quidem fas hac molimina obire,
Non dare precipiti, tam vasta per æquora, tutum
Vela Noto, inuitis caelestum nutibus: at mox
Supplicibus votis, precibusq; vocare necesse est
Numina magna Deum, veniamq; exposcere rebus.
His simul auspiciis nullus labor irritus ibit.
Et monstris quacung; atrox portendit Erinnyis*

Terrificis, animos urgebunt mitius olim.
 Ergo agē (quando aēr primo iam sudat Eoo
 Rore leui : stantq; ad cantus altaria circum
 Pura sacerdotes puri, laticemque Lyzum,
 Et sacras libant fruges, dum pocula Regis
 Suprema aetherei instaurant, & Numina placant)
 Vicini pariter templi sacra tecta petamus,
 Poscentes dubijs pacata oracula ceptis.

Dixerat, vnaq; ingressi, delubra subibant.
 Procumbunt simul ante aras, Diuósque precantur,
 Interea, dum certa petunt responsa Deorum,
 Dum, quid ab aethereo mandet Rex altus Olympo,
 Suspensi expectant : sopor improuisus opacat
 Attonitum Heroem : moxque artus ille resoluit,
 Alta per obtusos sensus obliuia passus.
 Ignea vis animi tantum collecta silenti
 Sede micat : tum spectra modis errantia miris
 Multa videt, vocésque audit : fruiturque calore
 Lucis inaccesa, & diuini luminis aura.
 At Pater aethereus calo ter luce coruscos
 Dat tonitrus : nubemque obtendens obijcit orbe
 Fulgentem aurato, & radiorum ardente corona
 Præcinctam : ac de nube caua vox protinus ingens
 Redditur, edicens monitus ex ordine trinos.

Ne tu consilium (Diuisum Pater illius auctor)
 Verte Subasigenum vir prudentissime, quod nunc
 Corde foues. Mox diuitias (labor hic tibi primus)
 Funditus elargire : inopum manus obuia passim,
 Perque vias, perque ampla tibi fora : languet vbiq;
 Pauper, vbiq; gemit : tristes agē comprime luctus.
 Exilium mox acre instat, nullisque leuandum
 Olim opibus : nec dehinc vestigia crudus obibit

tibi, duplexue premet te penula : nulla
 peni subeat : monitus ea forma secundi.
 ostremò (immanis labor hic, teq; acrius olim)
 Hauriet) aetherei vestigia nuda sequentem
 Te Regis, tua vota sequi non posse, necesse est :
 Sed frena accipere, atq; animo parere volenti,
 Atherius iussis, malaque exuperare ferendo.

Vox tantum hac, stupor vnà Heroa, soporq; profundus
 Continuo linqunt. Francisco exterritus ille
 Mox visa oranti simul, & mandat a renarrat.
 Sustulit ille manus, vultumque ad sidera, grates
 Persoluens Superis : breuibus dehinc talia contrà
 Cunctanti responsa viro, sic reddidit orsus.

En tibi (rebar enim, nec me spes vana sefellit)
 Aurea nunc calo, tenues delapsa per auras,
 Fax iter ostendit : multa que in luce refulgens
 Ducit ad aethereas certo te limite sedes.
 I, monitus ne sperne sacros : i, nunc, agē segnes
 Rumpe moras : vocat insignis te gloria facti,
 Clamore ingenti vocat indigna turba : reclude
 Nunc nunc thesauros : agē lux ne craftina tantum
 Spectet opus : sed te diues iactura fatiget
 Tota hodie : mora parua mali tibi causa pericli.

Non dum finis erat monitis : cum prouidus Heros
 Expletus mentem diuini numinis haustu,
 Ibat ouans, notique Laris iam tecta subibat.
 Continuo famulum simul ad consueta paratus
 Seruitia accurrit cœtus : quos sic bonus vltro
 Aggreditur dominus, dictisque affatur amicis.

Hactenus ò fidi (neq; enim non credita semper
 Curarum vobis summa est, rerumque mearum,
 Verborumque fides) animis mea iussa secuti

D emissis, vltro imperium, facileſque tulistis.
 N unc finem hæc veſtro lux eſt poſitura labori.
 V os autem quæ dicam animis aſſigite certis,
 (H aud etenim ludicra hodie, aut communia vulgo
 Cernere erit) meaque hæc ſint irrita dicta, cauete.
 Quæ ſors, quicquid lares, mihi quanta opulentiæ, noſtis.
 H inc felix dicor : ſed non ego protinus ille,
 Quem fingunt : quippe ambiguos agnoſcere vultus
 Fortuna equali tandem : didiciſque ſuperba
 V t dextra ſublimè fouens attollat iniquos,
 Et temerè immeritos colludens æquet Olympo.
 V t contra inſultans ſedes deturbet in imas
 Inſignes, & quos ſubuexit ad athera virtus.
 P arte alia ; quoniam quicquid mortale creamur,
 N on exorat & pallentia mortis in ora
 P recipites agimur certa, atque ſine ordine præda,
 V ltriciſque premunt fontes, verſantque flagellis
 E umenides ; timui, & veſtigia fixa retorquens,
 F ortuna inſidias, actusque, doloſque refuſi.
 Quare agite (expoſcit vos hic labor) ite frequentes,
 I te citi : quota ſit nunc explorete peculi
 S umma mei : mox cuncta ſimul date cognita venum ;
 P radia, rura, domos, fundos, lucra, fœnora, merces :
 E t dapibus ſedate famem, atque horrentia amictu
 M embra fouete inopum : vacuas quibus in ſuper auro,
 A rgentouæ explete manus, doniſque grauate.
 N eu quis ob inſuetum morem conterritus, ingens
 A uerſetur opus frugi mihi : quod minus omnis
 P rouentus digeſtus eat, clauſtrisſque ſolutis,
 D iuitijs exhauſta gemant æraria totis.
 N on hominum, non hæc, mortalia, credite, mandant
 I uſſa : ſed ora Deum : voci parete Deorum.

A t vero ne certa olim ſua munera veſtris
 S eruitijs deſint, neu vos meminiffe laborum
 I am pigeat ; prima, ante alios ſit præmia vobis
 F as forti excipere, & lata iam mente potiri.
 T alia iuſſa dabat famulis : muſſare videntur
 O lli, nec facti cauſam ſcit ariter audent,
 N ec iuſſa expediunt : ſed tantum aſtare ſilentis :
 C unctantèſque animis rem voluere preſſius imis.
 I ncrepat ille moras. exciti protinus omnes,
 S eſe operi inuiti accingunt : venalibus agris
 H ic ſorte addictus, mox arua feracia multo
 A uro permutat : tum latè conſita Baccho
 I ugera, & umbratos flaua Tritonide colles,
 A ere nouis tranſcribit heris, mutatque recepto.
 I llic greges, & quæ flaua iuga lata Subaſi
 V ulgò paſcuntur, conſeſtim armenta reuiſens ;
 D at venum, atque procos vltro compellat emaces.
 P arte alia, haud ſegnes alij ſcrutantur in vrbe
 P rouentus, mercesque graues : & fœnora paſſim
 L arga recognoſcunt : iam quantus arua per annum
 C ulta ferunt meſſes, quicquid nemora ardua mittunt,
 V mbroſique gerunt ſaltus, oleaque ſub vinctis
 Q uicquid flauentes exudauere trapetis,
 Q uicquid & ærei pecuaria lata Subaſi
 R eddiderant, quicquid tandem fortuna beato
 V exerat indulgens reditu ; feſtina miniſtrum
 T urba recenſebat : feruensque inſtabat herili
 M andato : iamque abſumptis ſimul omnibus ; ades
 R eſtabat tantum : Laribus quid parcitis, Heros
 C ontinud exclamat : nil dè mihi nil opus iſtis
 S eruatis : parent famuli : ſimilique Penates
 E xitio damnant : eadem auctio diripit illos.

Tum simul omne aurum manibus stipatur egenum,
 Iamq; adeo vir magnanimus nil mente cadacum,
 Nil animo ignauum, nil corde agitabat inane.
 Sed magnus contemptor opum, contemptor honorum,
 Sede sedens tuta, solidaq; locatus in arce,
 Ludicra fortuna ridet, casusq; proteruos.
 Iamq; vnum obseruat tantum, comes vnicus vni
 Hæret Francisco, & multo dignatur honore,
 Grandæcum iuuenem, sequiturq; haud degener illum,
 Non impar animo, curis, operiq; futuro.

FRANCISCI MAVRI
 HISPELLATIS
 MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIBER VI.

NTEREA magno totam rumore per vrbe
 Fama canens, populum crebris sermonibus
 implet, (pandens
 Tami magis ingeminans voces, & garrula
 Gutturâ; quàm rerum species monstrosior ipsa est:
 Quamq; inter primos fulget conspectior Heros.
 Ergo omnes stupor altus habet: mirantur & omnes
 Prodigâ facta viri, & certatim ad sidera tollunt.
 Ille hominum plausu nequicquam excitus inani:
 Sed cura maiore actus, melioraq; versans
 Pectore consilia; insani præcomia vulgi
 Despicit, & vanos vitro auersatur honores.
 Tantum autem ipse suo tacite cum corde locutus,
 Ardua cæpta animo repetit versatq; sub imo.

Multaq;

Multaq; se incusat, primam quod lentus, inersq;
 A etatem, quod deinde graues inglorius annos
 Egerit: aut saltem quod non prius vile damnum,
 Et rerum insignem iacturam ascuerit vltro.
 Tum verò sese vitam exhortatur ad acrem,
 Accenditq; animum stimulis: durosq; labores
 Percipit ipse sibi, belliq; instare tumultus.
 Scq; adeo angustis paulatim assuescere rebus
 E docet, obduratq; malis: animoq; volenti
 Fortiter addiscit perferre incommoda rerum.
 Nec sinit ignaue pulsus formidinis vllò
 Quassari mentem: quin imperterritus instat,
 Cæpta alta inspectans: venturorumq; laborum
 Irritans species vocat, expectatq;: nec acres
 Aduersosq; horret casus: sed fortibus ausis
 Insultansq; animo, contra sese obuius offert.
 Nam parte ex alia spectat, quæ premia virtus
 Aerumnas mulcens seuas, durosq; labores;
 Prætendit dextra, & certantibus ardua monstrat.
 Hòc tum, animum attollens, ardet magis, acrius instans
 Vota acuit, firmatq; libens, spemq; haurit abundè.
 Nec minus inde noui facili bibit aure magistri
 Consilia: obseruat iam tum hunc, miratur, amatq;
 Quin & nocturnis hunc ipsum credere visis
 Portendi haud dubitat, seruat oremq; puella.
 Hòstem Erebi immanem, vastatoremq; profundis.
 Ac veluti armento abductus; cùm nocte per agros
 Errauit multa vitulus, si, luce diei
 Iam tandem exorta, stabula exoptata reuisat;
 Continud alludit matri, simul hubera circum
 Faucibus insiliens vrgetq;, trahitque petulcis;
 Sic obit assidue Franciscum prouidus Heros

Altorens

Altorem, sequiturq³ ducem, fruiturq³ magistro.

Interea; quicq³ corda acuit pulcherrima virtus;
 Exurgunt alij, non inferioribus ausis
 Ardentes: hi se geminis non impare iungunt,
 Agglomerantq³ animo, seseq³ laboribus aptant.
 Et iam bissepi, lectissima corpora circum
 Astabant, pruniq³ duces insignibus armis
 Ibant fulgentes: quos inter vertitur alto
 Culmine mentis ouans niuea, graditurq³ superstans
 Franciscus dux ipse ducum: non murice fulgens
 Vestis eum obnubit: sed circum tegmen acutis
 Consertum fetis obit, & complectitur artus;
 Illaq³ immitis succingit mollia vestis:
 Inde cauum, in morem galea, procumbit in armis
 Tegmen ab occipiti summo: quo saepe reducto
 Fronti; hiemem, nubos, & Solis temperat aestus,
 Prædurata pedum iam vincula planta recusat.
 Hos ductor cultus amat, hoc effulget amictu
 Conspicuus: similiq³ bonos effulgere suadet
 Tyrones: paret monitis non aspera pubes.
 Qualis; Strymonias volucres, iter ordine prima
 Seruantes bifido vocis, dum stagna tepenti
 Frigida permutant Nilo, captantq³ calorem
 Assuetum; prospectus habet: qualisue magistri
 Fida greges docti vestigia ponē sequentes,
 Sensus agit; tali comitum delecta piorum
 Turba, ducis præcepta animo, ac simul aure capepsit.
 Quos vbi Franciscus, nil iam virtutis egenos
 Cognouit: circumq³ aded sese agmine denso
 Consertos, vidit monita expectare salutis;
 Constitit in medio, & sic altius intulit orsus.
 Si libet o socij cunctarum semina rerum,

Ordine quouē fluant, vel quis quibus impetus, aut quis
 Insit amor, quibus aut subsint, euoluere, fatis;
 Nil erit, humanam quod præstet origine gentem,
 Cernere: nil dabitur rationis honestius vsu,
 Nil & amabilis: nil semine pulchrius almo,
 Quo; gens vna hominum calo demissa sereno,
 Terrenam vt molem exagitet, corpusq³ caducum;
 Aethera rursum adit, seseq³ interserit astris,
 Et nostra effulget cognato gloria calo.

Et piget ergo animum, piget excoluisse per artes
 Virtutum? ignauos & nos iuuat ire per annos?
 Et patimur, moles, terrenaq³ corpora, sensus
 Aethereos domitent? aurai simplicis ignem
 Mortales hebetent artus? inserpere labem
 Hec inimus menti, virúsque ingignere amarum?

At vos; delectos quos nunc Rex altus Olympi,
 Degeneres extra curas, extraq³ frequentes
 Esse acies hominum iubet, & conuexa tueri
 Summa poli: atq³ astris iam tandem atrollere vultus;
 Ne rursum a quoreis fragilem committite puppim
 Fluctibus. Insanus iam vos deterreat Euris,
 Terreat excelso veniens à cardine, raptu
 Precipiti Boreas, inuoluensque aethera Ponto,
 Nigraque ab aduersa regione minantibus Austris
 Prælia, terrifico occurrens, siccoque volatu.
 Dicam autem ipse mea que nunc sententia menti
 Insedit: vos fixa animis mea dicta tenete.

Dum; quæ sidereo cecinit bonus ore magister
 Bissepi mandata viris quaq³ entheia mundo
 Immenso monumenta dedit; sub pectore verso,
 Prescius ipse agitans mecum; sese obuia nostris
 Plurima dant oculis, quæ cepta accommoda vitæ

*N*orma forent: sed longa animum, numerosaque rerum
*E*xterret series. Pauca hinc excerpere ab iisdem
*M*ens dictis angusta iubet: que ritè, per alta
*D*enia, fiderei nobis vestigia Regis;
*A*tq; iter insuetum, quà vertitur orbita nulla,
*C*allis inaccessi, ceu lucida sidera monstrant.
*H*is me me addico, leges mihi talia sunt.

Francisci
 Institutionum.
 Cap. 11.

*P*incipid ergo, agendum, celestis dogmata Regis
*O*bservanda quidem, & sincero corde tenenda
*A*ccipio: his vitam instituo: atq; horum auspice ductu.
*P*rocinus ire viam, & longos perferre labores,
*I*nsueto in more, insuetoque, in tegmine cultus,
*H*aud dubitem. Faxo posthac mihi nulla supersit
*L*ibertas animi, votique licentia nulla.
*N*imirum stat sponte sequi, quocumq; vocarint,
*M*e iussa alterius: stat qualibet cre volenti
*F*ren: pati, fastidiumque animi calcare superbi.
*A*t frustra hic aciem struimus, frustra que ciemus
*H*unc hostem: nec leta quidem victoria nobis
*S*peranda est, ni victus opum cadat ardor, & auri
*P*ulsa fames: alijs non hic ruit ictibus hostis.
*Q*uocirca, victus posthac, cultusque parandi
*L*ongè omnis mihi cura animo: sed longius auri
*I*mpacatus amor: sat erunt è fontibus haustus
*P*erspicuus laticum: properatisque ignibus ossa
*F*rugis tosta, famem poterit comescere foedam:
*V*el magis vmbiferis collecta sub ilicibus glans:
*Q*uali, seu latitans specubus, seu fusa per agros,
*N*ec dum luxuria mollis, nec marcida somno,
*P*rimævis victu noua gens contenta sub annis,
*F*elices duxit Soles, noctesque quietas.

*T*um mihi si gemina dextra, lenaque sorores;

*H*ac domita incedens humilis ceruice, subactos
*P*onderibus detrita humeros, atque inscia mentis
*E*lata, pariterque animum deiccta: modesto
*I*lla grauis vultu, pallamque excissa fluentem,
*A*tq; assueta malo, & paruo contenta paratu;
*A*stiterint; mediam extemplo sese aurea iunget
*R*itè Pudicitia, & geminis interferet vltro
*C*asta comes, fidasque agnoscet Diua sorores.
*M*oxque & Acidalios comescet saga tumultus.
*T*u verò; astrigeros aditus, mortalibus agris
*P*andere cui datur, & rursus praecludere eosdem,
*C*um libet, & pietas, & fas, Pater optime, poscunt:
*C*uique orbem immensum paribus comescere habenis,
*E*t licet indomitas mentes premere, atq; rebelles
*E*xterrere minis, missoque è collibus ira
*F*ulmine, septenis, vlticibus vrere flammis;
*M*agnos pande sinus, chlamydisque capacibus vmbria
*M*e conde amplifica: tua nunc iuga pronus adoro,
*E*t iussu do colla volens: subigoque per annos
*P*erpetuos, olim sobolem (quacumq; erit illa)
*V*enturam: imperio tu nos, monitiisque fatiga.
*Q*uandoquidem ipse tibi, & fraternis cœtibus vltro
*M*equè, meoque hodie, voti reus (excipie) subdo.
*P*raterea numero ex omni, dux ordine semper
*V*nus erit post me lectus: cui pareat omne
*C*oncilium, obseruentque meæ simul agmina gentis.
*A*t quicumq; animo, quicumq; & viribus audax,
*H*is votis herere volet: desuetaque fudit
*S*e posse angusta perferre incommoda vite:
*N*ec immet Eumenidum incursum, nec tela: sed vltro
*M*onstrosas acies Erebi in certamina poscit;
*A*d sit ouans, canoque patri se sistat egenum.

Instit.
 Cap. 2.

Cui ius militiæ: cui tantum prima potestas
 Credita centuriæ: datur & regere indiga castra:
 Arvirrioque eadem validis implere colonis.
 Ipse autem primò (quippe imprudentia cordi
 Turpe ducis) mentem tyronis, & alta necesse est
 Consilia addiscat, tacitæq; indaginis astu,
 Exploret quid verba sonent, quid pectora clausum,
 Muta gerant: nunc hæc dictis, nunc differat illac:
 Excutiat quæ causa trahat, quæ ue incitet aura
 Tam duros, tamque extremos tentare labores.
 Præcipue verò petat, ac sollertior instet
 Quæsitior, num viperei mens labe veneni
 Lueat: aut turpis rubigine criminis atra
 Squalseat, & dira in Superos, sub corde profano
 Murmuret impietas, & sanctis ritibus obstet.
 Prætere a ipse aded pater illud prouidus vnum
 Scrutetur, num forte tori consortia blandi
 Præpediant inuenem tacitum, vinclisque retentent.
 At verò ambages longas, diuersaq; passus
 Tentamenta sui; si nullam innectere fraudem,
 Flagitijsq; animum nullis fedare videtur:
 Et iam cuncta probat, votiisque tenacius heret,
 Si facilem sese præstet, si fortibus ausis,
 Obiectet bellis caput vltro, acrique labori;
 Confestim monitis; quæ Diuûm ad sidera pandens
 Rex aditum, & populis spondens communia celi
 Hospitia, edixit; sacro ductoris ab ore
 Auditis; quæcunque domi sibi candida seruat
 Libertas; lætus turbis donabit egenis.
 Dux verò (hoc aded prohibens edico) peculi
 Vel tactu abstineat, dedigneturque profanum
 Auersus lucrum, atq; obiectum sponte recuset.

Immò agè, diuitias quibus, aut quo more profundat
 Ille suas; nec consultus, multumque rogatus
 Consulat, aut dictus moneat pater ipse rogantem.
 At si quem norit recti, pietatis, & equi
 Seruatorem acrem, sperantemq; abdita Diuûm
 Consilia, atq; iras: huic sistere prouidus illum
 Dux queat: hoc ignarus opum tentare magistro
 Iacturam addiscat inuenis, damnumq; lucrosam.
 Exin reiecto, quocumque tegatur, amictu;
 Quamprimùm ante patrem nudo se corpore sistat:
 Qui geminas tantum, truncatas scilicet ambas
 Casside, & à tergo capitis tutamina nulla
 Pendula gestantes, tunicas circumdabit illi.
 Subnectetq; femur campestribus, ilia reſte.
 Penula trunca dehinc pectus, dorsumq; repandum
 Obubrat, tantum postrema parte rudentes
 Nodosos lambens. Id primum insigne per annum
 Esto illi, data prima nouis ea forma colonis.
 At si vbi signiferi Titan percurrerit orbis
 Igneus astra semel: nec iam mala radia cepta
 Vita animam tyronis habent; pater optimum illum
 Couentu in medioſtantem, sic ore monebit.
 Annus habet finem: vita hinc noua, te vetus illinc
 Pelliciunt: agedum maius vtram elige: sed te.
 Hanc semel arreptam semper seruare necesse est.
 Da pelago, si vis, puppim, da vela regressus
 Nescia: Romulide patris intemerata potestas
 Hoc mandat: quippe agrestes, vbi terga labori
 Dant segnes; frustra expectent iam frugis acervos.
 Ille autem, si dicta probans patris, annuat vltro,
 Scq; volens subdat; tyronum insignia prima
 Reiecta ex humeris, ponat: tunicæq; retenta

Vna iam tantum (vel si cupit, altera detur ;
 Id neq; enim prohibere volo) sese induat hortor :
 Cui circum castis supremam assuta per oram
 Hæreat, bibernos capitis tutamen ad imbres.
 Pes verò ; si qua res dura exposcat ; aluta
 Muma (sape gelu id, longumque iter, atq; malignum,
 Sape valetudo, seniumq; expectat) habero.

Præterea mollis pretiosa licentia vestis
 Sit proci, edico, sat erunt horrentia setis
 Tegmina, & his futis texta instaurata tapetis.

Postremo (id certis monitis onerabo) caueo
 Conspicuos gemmis, tunicisque micantibus ostro,
 Et lento illas auro, luxuq; profusos,
 Despiciat, probri sue notet : verum aspera secum
 Iudicia exercens, sua facta redarguat vltro.

Instit.
 Cap. 3.

Iam verò exutus terrenis pectora curis
 Magnanimus tyro ; quò calo assuescat habendo.
 P aulatim, trahimq; Deum consortia discat ;
 P rimùm ; si Diuum celesti more sacerdos
 D uctus eat, si perpetui custodia libi
 O lli sorte cadat ; quamprimùm gnauus honores ;
 Q uos Superis cantat totus sacer ordine coctus
 C um patre Ausonio ; addiscat, pariterq; canoris
 V ocibus ipse ferat : supplex tum frugis opima
 M uneribus cumulans aras, stata sacra frequenter.
 H inc, Diuum qui sancta ferunt oracula, libros
 H aud adeò magnos (passim breuiaria dicunt).
 V ersandos sacris olli dæmus vsibus vltro.

A t rudis, & cuius sanguis non viuudus, artes
 P allidas refugit ; vi dispar, dispare cantu
 D icat in exhaustos Diuum, ac breuiore, triumphos.
 E rgo agè, purpureum magno dum gurgite tollit

Sol

Sol caput, & rutila persundit lampade terras ;
 Sifat se templo, & confestim talibus oret.

Noster ades Pater astra tenens : sic perfleret vbiq;
 Nominis aura tui : regniq; immensa potestas
 Calcet inaccessos populos, gentesq; rebelles.
 Velle tuum, sic terra velit, cœu sidera seruant.
 Tu verò assiduam vitalis suffice nobis
 Frugis opem : pariterq; reus (quando hostibus & nos
 Sponte dæmus nostris) veniam concede rogatus.
 Tentamenta atrox quacunq; innectit Erinnyis
 Da terere, incurfus dat tandem exire malorum.

Terq; quaterq; orans hæc primo cantet Eo.
 Tum, quæ deinde subit, vacet hora : ac tertia rursus
 Orantem reddat : eademq; piamina cogat
 Soluere voce pari, numeroq; simillima primis.
 Mox sileat, facturum idem, cum flammæ cursus
 Orbita Phœbei sextam produxerit horam.
 Intermissa quiete tunc rursus irrepit, & oç
 Sit mora, quanta ambas suberentes hauriat horas :
 Quis dehinc elapsis ; indictum nona tributum
 Hora sibi exposcat, resonetq; precatibus isdem.
 At cum fraternis requiem meditat us in vndis
 Nocturnam, occiduo præfulserit Hesperus ore ;
 Tunc rursus atherœum Patrem exorabit eadem
 Voce : eademq; canet, vicibus, sermone relato,
 Imparibus tantum : bissepi piamina magno
 Quando hæc ferre Deo monet hora : sed vltima complens
 Meta diem ; repetat primus quæ cantat Eous.
 At postquam latus nigro velarit amictu
 Humida nox terras ; dent erecta cubilia membris
 Desessis requiem : donec flammantia promissis
 Curribus astra manu facili dat a lora relaxent.

K 2

Tunc

Tunc rudis excussa ex oculis iam nocte, cubili
 Stramineo exurgens tyro, tecta impiger adus
 Sacra petat, solitaq; Delum prece concitet aures.
 Sunto eadem : at numero diuina piamina crescant :
 Quandoquidem hoc ter dena iubet dare tempus : at vnum
 Nempe superuacuum, subducit mysticus ordo.
 Postremò atherei defunctas luminis aura
 Cura leuare animas, pœnis immanibus, esto :
 Calestemq; illis tandem exorare quietem.
 Sic quicumq; olim captus stipe, nostra subibit
 Castra ; Deum colat assidue, atq; his ritibus oret.

Iam verò exiguis quàm sit comes aspera rebus
 Prodiga luxuries : modicus quantum artus honestet
 Victus opes, quantum tennes simul excolat ades ;
 Disimulare nefas : hinc omnis (si qua erit illa)
 Progenies nostra stirpis ventura sub auras,
 Procuret castris pestem illam auertere egenis.

At, quanquam tennes semper, modicasq; parari
 Ipse edaco epulas, longè tamen artior ire,
 Qua trudit noni mensis, lux prima, Kalendas,
 Incipiat : seraq; neget commercia cana,
 Obiciens indicta sacro ieiunia ritu,
 Nequicquam soluenda, dies natalis ab astris
 Ni priùs atherei Regis præfulgeat orbi.

Immo & ; qua Reges Nabatheis munerera ab oris
 Mystica portantes Regiq; hominiq; Deoq;
 Acthiopas duxit ; nostrum lux ritè laborem
 Expofcit, sacriq; monet ieiunia rursum
 Moliri auspicijs, & cœna parcere suadet.
 Donec Atlantæos fluctus de more reuifens,
 Clauserit occiduus Vesper, quater ordine dænos,
 Pone secuturos astri stata tempora, Soles.

Quippe

Quippe hos Rex Diuum, proles æquana Parenti,
 Soli uago dum lustra colit noctesq; diesq;
 Impete, frugis inops, Lenicq; inscius haustus,
 E mensus totos, magno sacravit honore.
 At qui non iussi, sed sponte, meoq; rogatu
 Vos monitus sacra hæc explete : sed altera parò ;
 Quorum meta, Deum reuocatum ad luminis oras
 Cantat ouans : sunt o iussi indicta seueris.
 Postremò (labor hic pariter sancerus abibit)
 Quaq; toris parcum soluet lux sexta tributum.
 At si ubi lassu cadunt, ieiuniaq; arcta recusant
 Membra ; cadant pariter mea iussa, atq; irrita suntò.

Iamq; agite ò socij (neg, enim non sape per orbem
 I binus extorres, ignotaq; regna teremus)
 Consilia accipite hæc, animisq; recondite in imis.
 Ingressis iter, aut intri hospita tecta receptis
 Pax comes haud desit vobis : pacataq; verba
 Ora sonent : lites atra, ac mala iurgia longè
 Pulsæ gemant : morumq; adsit, vultusq; modesta
 Temperies : animi discant mansuifcere sensus.
 Præterea, ni fors rerum insuperabilis instet,
 Excramur equos, vectorum inhibemus & vsum.

Este autem hospitij memores, simul este recepti
 S eruitij : ingressiq; domum (quæcumq; erit illa)
 Vestibulo pacem, veniamq; exposcite primum :
 Hac stet apud memores vos saltem vt gratia facti.
 Hospitij inde toras, seu cura pararit optimos,
 Seu modicos ; terrici non auersaminor illos.
 Immo agite (atherei dant hæc monumenta magistris)
 Quæcumque extruitur, læti discumbite mensæ.

O felix stirps prisca hominum, ac bis, tæque beata,
 Quam nondum gemmis, auròque accenderat atas

Instit.
Cap. 4.

Perdita luxurio: cum nondum fruge reperta
 Staret mensa gravis, dulciq; imbuta Lyæo.
 Chaonio sed enim tantum gens aurea victu
 Contenta, & riuus per lævia saxa volutis;
 Felicem in terris vitam siluestris agebat.
 Ecquid sperandum est nobis, modo posse reuerti
 Fortè iterum nostra hæc præscos in tempora mores?
 Ecquid desuetos reditus, conamine duro,
 Si quæ iter inueniant, nobis tentare negatum est?
 Nempe homini audendum est: etenim quid fortibus ausis
 Non cedit? quid non domat imperterrita virtus?

Ergo agite d' socij (quanquam vestigia nulla
 Oblita præfulgent oculis) vos aspera primos.
 Ne pigeat terere hæc, nudisq; lacessere plantis
 Dumeta, obnitiq; altas virtutis ad ades.

E sto autem nostra comes indefessa cohortis
 Aurea paupertas: læta hæc insignia tollat
 Militia: hæc præmonstret iter dux præuia genii.
 Hæc etiam stabulis (manet irreuocabile votum
 Hoc herens animo, & multa vi pectore sedit)
 Auertat nostris pecuaria cuncta, necesse est.
 Ipsa aurum castris longè propulset egenis,
 Longè auri infandos vsus: Immo hoc modo certum
 Accipite, atq; vnquam sint irrita iussa, cauete.
 Aere merere meo qui destinat, exuat æra,
 Acris & horrescat tactum: ac de gente petitum
 Externa, qui seruet opes, aut queritet aurum
 Tyrone nitu, iam tum succedere quenquam
 Vsque adeo abnuimus, firmaq; id lege vetamus.

Ne verò, quibus incumbit custodiæ cætus,
 Dissimulent, sedeantq; ignaui, inserpere libes
 Si qua per insectas acies, perq; agmina gentis

Incipiat:

Incipiat: sed mox vitro pater optimus adsit:
 Exploretq; sagax, quid cuique sit vtile: quoue
 Quisq; egeat: fessus quam curam exposulet ager.
 Tum si Phœbeæ languor iam tabidus artis
 Pofcat opem; ille pios quamprimum exquirat amicos
 Cultoresq; adeat recti: quorum excitet vsum
 Mox sibi in auxilium, supplex roget, ambiat, oret.
 Quales; Masylos rabies impasta leones
 Dum sauis agitat stimulis; armenta magistros
 Expectant; tales castris aptamus egenis
 Excubias, nostra his tutamur, & agmina gentis.

Præterea (neque enim vna omnes clementia cali
 Exercet terras: quippe hæc Aquilonibus horret
 Arctous regio, & niuibus, gelidisq; pruinis
 Assidue canet: madet hæc glomerantibus Austris
 Olenios imbres: scindit Canis æstifer illam:
 Adde quod alternis vicibus modo flammae Cancri
 Brachia, Chironis modo frigida tela, reducto
 Sole per obliquum, pugnantiæ tempora portant.)
 Sint ex primorum numero, qui nosse laborent,
 Quæ plaga, quo rigeat Borea, quo Sole tepescat:
 Duratus quo quisque gelu: caloque, laborique
 Assuetus: quid ferre queant, viresque recusent.

His animaduersis, certos querantur in vsus
 Tegmina cuique sua, in morem: execrabilis auri
 Auxilium modo longè (id terq; quaterque negamus)
 Absistat: certi nec fors iuuat vlla peculi.

Iamque aded vitæ dura, atque insuetæ facultas
 Ne vobis animos quasset, ne vos dare terga
 Turpi versa fuga cogat; primum hæc mea dicta
 Accipite: atque animis rerum dabit ordo quietem.

Quis nescit prima sortitum à stirpe laborem

A crem, hominum mortale genus? quis nescit ab aluo
 M aterna egressos, & iam vitalibus auris
 V ix haustis; geminus, & lamentabilis ore
 M ox querulo ordiri nos turbida munia vita?
 A n pueros non deinde grauis dolor excitat? an non
 E xercet labor? an non iurgia saeva furentes,
 V erberaque intentant patres? Subit inde iuuentus,
 D urior ipsa quidem: sed non & protinus expers
 A erumna: mox acer adest durata reposcens
 M embra labor, cogitque malis assuescere curis.
 Q uid referam cana procurua incommoda vita?
 Q uae requies animis? quae gaudia mentibus? an tunc
 L eta micat, cum membra labant, cum febre calescunt
 C um simul omne genus morborum, & tota malorum
 V na acies, artus circumsiluere iacentes?

Ergo hanc ingenitam sortem mortalibus agris,
 E t nos sponte sequi fas, & seruare necesse est.
 H inc non indecorem si quem compellet ad artem
 V i natura acri; liceat tentare vocantis
 B landa voluptatis studia, & parere Mineruae.
 Q uin; vt desidia, mentisque, animique cruentam
 P erniciem extrudat, nostrisque auertat ab oris;
 M ulta instare operi, moneo, ac perferre labores.
 A t morem seruare pium, fidumque iubemus,
 N e Superum cultus, & sacris debita curis
 O cia, sollicitus labor enecet arte profana.
 Q uippe orta, aeternis rebus seruire necesse est.
 A t merces operum (procul as, procul eris & vsus)
 Q uicquid alit duros homines, & corpora curat,
 R ite dabit: ne vero illam violenta reposcat
 L is, moneo, aut fastus (tumido nihil indiga fastu
 C astra ferunt grauius) sed enim de more receptis

(Quartus

(Quantula sint) lucris; cedat saturata cupido.
 V erum aedum, (positos quando exhorreare labores
 N ec vos posse recor, nec velle abistere ceptis,)
 I am tum animis fretus vestris, ac fortibus ausis,
 M ecum vna maiora agito: grauioraq; tento
 A djcere obiectis, vos mente tenebitis, edam.

G ens hominum (antiqua piget ab meminisse ruinae)
 S idereo deiecta polo; spelaea ferarum,
 E xul habet terras, alienasq; incolit edes.
 E t nunc secum animo, regna alta ingentis Olympi,
 F ulgentesq; domos, atq; aurea tecta reuoluens,
 O ciaq; & latos roseo cum lumine Soles;
 A estuat infelix angusto limite terra
 C lausa; gemensq; acres casus, longiq; labores
 E xilij; insidus auertitur hospitis oras:
 D onec ad erepti remeare tubilia cali,
 E t tandem patrijs detur confidere regnis.

Q uare agite o socij (quoniam nec certa domorum
 H ospitibus data iura vagis: non praedia, non fas
 L iminis, aut fixa cedit fiducia sedis)
 Q uae vis incubuit menti, quiq; ardor inhaesit,
 D icam equidem, nec vos diuersa ambae tenebo
 S ussensos: animis terror procul omnis abesto.
 N e mihi, ne vobis, ne proli (posthuma quondam
 S i qua mihi aetherea lucis ventura sub auras)
 H ospitium, fundumue, agrumue, Larumue, locumue,
 R emue aliam quantumuis aspernabilis vsus,
 I us detur premere, & certa ditioe potiri.
 P arcite vos hac vota malis incessere dictis,
 P arcite eant illis contraria vota, caute.
 Q uin vos demissi, atq; vltro rerum omnium egeni,
 D iscite caliculis sincera laudis honores

Infit.
Cap. 6.

K 5

Deferre:

D eferre : ac ; profugi velut accincti^q, suborta
 Luce, viatores, stabulis de more relictis
 Incertis, reddunt mox sese ritè labori;
 Sic vos certa domus horrescere tecta necesse est.
 Nec pudor (atra fames vobis modò suadeat) obster,
 Quin mendica manus (quando & Rex altus Olympi
 Vltro ignominias inopum tulit) ostia pulsans,
 Querat frugis opem, & properatam postulet offam.
 Felices nimium, mos hic quoscumque aget olim,
 Felices : nempe eberneas attollet ad arces
 Exutos opibus, sed nil iam laudis egentes
 Perpetua, egregijs agite ah nò absistite ceptis.
 Currite iter certum, totasq; intendite vires
 Calestiq; hærete duci : tum cetera sunt o
 Longè animis. O sed tu tanti muneris auctor
 Aurea paupertas : nobis vestigia sacra
 Tu sola ostendis : tu coniunctissima Regis
 Siderei custos, primis vagitibus astas.
 Prima foues ortum : teneris, prima, vbera labris
 Insertas : Pelusiacas tu fida per oras
 Extorrem sequeris : reducent tu reddis auitis.
 S edibus : esurientem animam tu nectaris hauustu
 Diuite læta reple, trino dum confodit anguem
 Tartareum ora clo : summo tu denique malo,
 Pluereo affixum liuentia brachia tabo,
 Suspicias, atq; auidis nudatum amplecteris vlnis.
 S alue magna parens, cali, quæ sola colomis
 Atria terrigenis gemmata recludis, & alta
 Sede locas, opibusq; auges, regniq; superbis.
 S alue, nosq; tuos ne dedignare clientes.
 E n læti (nos læta foue) tua castra subimus :
 A bnuimusq; bonis posthac seruire caducis.

Tu verò

Tu verò mater, nos tandem interfere Diuum
 Concilij, daq; æthereis accumbere mensis.

Interea Diua (quis enim satis efferat illam ?)

L audibus abstineamus : & ordine cœpta sequentes,
 Aurea perpetuo dicamus carmine iussa.

Ergo agedum ; seu nos pariter stabulemur in ijsdem
 Hospitijs : siue extorres, atq; inter eundum,
 Ungere in occurso dexteras, vestigiaq; vltro
 O buia ferre simul detur ; placida ora vicissim
 Ostendamus : at inde grauis res si qua maligno
 Alterutrum casu premat, atq; incommoda dura
 Intentet ; charo comes impiger adsit amico,
 Et læuet, auxilioq; iuuuet, tollatq; iacentem.
 P recipiue, ingrueat corruptis tabida membris
 Si qua lues, tristisq; dolor deprenderet ægra
 Corpora ; mox alius, quicumq; erit utilis arte
 P aonia, herbarumq; haud quicquam ignobilis vsu,
 H areat officio indulgens, ac sedulus agro
 S eruitum accedat, iussusq; fideliter astat.
 T um verò impendi sibi quale exposceret agro
 Auxilium, aut certè quantum pia mater alendis,
 D'ulcibus aduigilans cunis noctesq; diesq;
 A bsomit natis ; socio præstabit anbelo.

Ecce autem (d hominum non eluctabile fatum)

I nuidia exardens, quas non molitur Erinny
 I nsidias ? quas non fraudes innectit, Olympo
 A ethereo quò nos fallax auertat, & altris
 S edibus abductos, Erebi deuoluat in imum ?
 H eu modò quid refert magno quòd semina celo
 D ucimus, & sperare animus solia alta iubemur
 A etheris : informes si nos Phlegætonis ad vndis,
 T isiphone infandas agit atra sine ordine præcæ ?

At sator

Instit.
Cap 7.

At fator ille Deum fati ea iura superbitis
 Abstulit, auxilioq; vltro bonus affuit agris.
 Vidit enim infidus, & caca fraude colubri
 Tartarei, humanum genus olim e sede beata
 Deiectum, & nemoris felici limine pulsum
 Auricomi; colere (ab scelus) horrida lustra ferarum,
 Nimirum ingratasq; domos, sedesq; pudendas:
 Vidit, & indoluit miserans, simul illud, & omnem
 Progeniem ex illo venturam expendere pœnas
 Pro meritis iussam, & duros perferre labores
 Exilij: quippe ex illo stirps visa subinde
 Tota hominum ruere in peius: cuncteq; malorum
 Ingruere infectis animis, denso agmine, pestes
 Fœdantes mentem, & diuini luminis haustum.
 Hinc labe informes, sacro pia Numina celi
 Hospitio prohibere animas, & prodere longè.
 Ergo aded exardens, magnosq; accensus amore
 Omnipotens pater, aethereas monstrauit ad arces
 Esse viam reditus, voluitq; patescere callem.
 Hunc maror, qui diua animo vestigiū culpæ
 Eluat admisse, primùm conferrere suenit:
 Vota dehinc patrem Diuum, quæ voce, manuq;
 Suppliciter veniam, pacemq; irata reposcant
 Numina: postremò, quæ dixit immunia culpæ
 Tempora agat vitæ; quæcunq; erit inde superstes,
 Mens sancta, & patrio quæ ritè affuescat Olympo.
 Hic reditus: celosq; via hac, sese ardua tollit
 Gens hominum, & magnis Diuum mox cœcibus infert.
 Et nunc ergo agendum; pellacis Erinyos astu,
 Si cuiquam è nostrâ quondam fœvis gente, piaculum
 Turpe animum inficiat, menti q; infederit alta
 Decolor ad vitium Labe; dolor acer amaro

Continuo exardens gemitu (quando hic labor vnus,
 Vna via hac, pœna vna animus hac fontibus aufert
 Funditus omne malum, labem, ac scelus eluit omne)
 Prosubigat mentem, stimulisq; exerceat atris.
 Tum, quicunq; is erit (longè mora segnis abesto)
 Grandæuo sese patri, cœtusq; magistro
 Sistet, agatq; reum: commissaq; crimina pandens,
 Se multa incuset, veniamq; exposculet orans.

At senior; Diuum Patri modo ritè sacerdos
 Ductus eat; tristis casum miseratus alumni,
 Indicâtque leues pœnas, monitisque iacentem
 Attollat, solidaque infractum sede reponat.
 Sin magis indocta veniat de plebe petitus
 Ipse quidem absineat pœnis: sed deligat vnum
 Insignem probitate virum, plebs ordine ductum
 Quem nostrâ è sacro dabit: hic mox criminis instans
 Quæsitore, vitæque rei, mentemque profundam
 Audiat, & fontem meritas det pendere pœnas.
 At tu, quisquis eris custos, populique magister,
 Asperet, inq; reum te concitet ira, caueto.
 Quippe animis, atq; ira, lues non acrior vlla.
 Hæc vbi Tartareos ignes accenderit amens,
 Impuleritque manu laxis iugæ feruida loris
 Precipiti; ignaua circum mox nube refusa,
 Turbata lux mentis hebet: liuescit, & atro
 Felle ardet mox castus amor, Furiisque citatus
 Degenerat: iamque insano sub pectore nullum
 Constat consilium: socialis vincula cubilis
 Franguntur: labat vmanimis concordia fratrum.
 Iam verò qui gentis honor, quæ cura regenda
 Post hac exurgat nobis, quæq; infert habendi
 Firma ducis: qualis moderaminis vsus, & ordo,

Expediam : dicta hæc animis mea figite vestris.
 Principid nostris (neq₃ enim infelicis vllum
 Exitium populis, quàm sceptri bina potestas)
 Afferret cætus, præses, duxq₃ vnicus esto :
 Quem penes omne olim fas, imperijq₃ futurum
 Nascens regimem, totiusq₃ ordime gentis.
 Hunc procerum è numero delictum, ac ritè petitum
 Votorum auspicijs, summum plebs tota ministrum
 Dicat; cumq₃ animis vltro veneretur, amè que.
 Immo (equidem hoc bis, terque volens edico) verendo
 Vos parere duci, data iussa facecite leti.
 Contra, animo sese tumido ferat ille, caueto :
 Sed mage, quid moneant seruilia nomina, discat.
 At vbi fixa dies, plena trieteride, functum
 Ritè ministerio, ductorem excedere coget :
 Inq₃ vicem exposcent alium stata iura, cohortes
 Qui rursus cunctas regat : & tota agmina gentis,
 Præceptis, legumque sacro munimine firmet ;
 Continud exurgant proceres, coèantque vocati
 Vnde omnes certam ad sedem, quancunq₃ ministri
 Deligat emeriti iam iam cessura potestas.
 At non quale dabit cunq₃ hæc comitia tempus
 Sed modo certa dies, certosque voluta per orbes
 Sacra feret, cogetq₃ patrum de more senatum,
 Scilicet æthereo quæ cantat ab axe ruentem,
 Igne sonante, Deum, cumulatque altaria donis,
 Annua sollennes recolens ex ordine pompas.
 Hæc lux ductorem dabit : atq₃ vbi seruida Cancræ
 Brachia ter fugiens, retro data lora quadrigis,
 Torserit auricomus Titan ; eadem eximet illum.
 Interea si sortè animam fato egerit, aut iam
 Longa valetudo, rerumue inscitia damnet,

Degeneremq₃ ostendat eum, plebisq₃ leuanda
 Seruitijs adeo segnem ; tum prouida patrum
 Turba illum è solio iubeat decedere : moxque
 Rite gubernaculo custos datus hæreat aliter.
 Præterea quanquam vnus debere ministri
 Tantum iussa sequi legionem edicimus omnem :
 Hanc tamen in multas diduci posse cohortes
 Annuimus : nec non ductorem adungimus vltro
 Cuiq₃ suu, haud dubijs qui dehinc premat agmè habentis :
 Et certam ad sedem (si fert ita corde voluntas)
 Cogere centuriam queat, ac numerare quotannis.
 Ac veluti excelsa rupis de vertice pastor ;
 Præcipiti è scopulo siue ore fugacia tento
 Dum virgulta inhiant, seu dum alti littoris ora
 Senium credunt ; manibus virgæque minaci
 Reicit exclamans hados, hirtasque capellas ;
 Sic ductor celerem nunc huc, nunc prouidus illuc
 Verset, agatque animum, atq₃ oculos ferat omnia circum.
 Præcipue verò, moneo, ne linquat inultas,
 Dissimulans, animas, calo quas efferat Erinnys
 Auertit : mox egregios sed deligat omni
 E numero gentis : quos tum bonus arbiter ipse
 Et probet, & virtus non dedignetur amicos.
 Hos oratores dicat, monitûsque salabres
 Deferre ad populos iubeat : parere iubenti
 Olli festinent lati : magnasque per vrbes
 Ingressi, pèrque exiguos absq₃ ordine pagos,
 Seu tumulis captis, humiles, atq₃ aggere : seu iam
 Excelsi, in morem positis suo gestibus, ore
 Diuina ætherci resonent monumenta magistræ.
 At præsul si sortè suis è sinibus illos
 Ire velit, sanctisq₃que inhibens absistere coëptis

Inlit.
Cap. 9.

Imperet; haud contra fas sit contendere: sed mox
 Cedant, edico, victi, penitusque cessant.
 Tandem oratores hic multa monemus eosdem,
 Ludicra ne populis, aut insincera locuti,
 Ritibus obijciant malè consona dicta seueris.
 Quin breuius (breuia, athereus cum inuiseret imas
 Rex terras, monumenta dedit mort alibus agris)
 Eloquijs fingant animos; virtutis & ades
 Praemonstrent: volitèrque ades qua gloria circum,
 E doceant: probriis queis sordeat atra voluptas,
 Queis, de more, suos pœnis agat ipsa clientes.
 Hac populis mandata ferant, his pectora firment.
 Nunc agè, per duros casus, pèrque aspera vita
 O comitum spectanda manus, discrimina; quali
 Inrisat, moneâtque suos dux ordine cœtus,
 Expediam, paucis antiqua exorsa repositens.
 Prima hominũ gens, orta recens (haud rumor iuanis)
 Primum felicitis stabulasse sub arboris umbra
 Fertur, & auricomum nemus incoluisse, recentis
 Delicias terra: mox verò, vt fœdera rupit,
 Et pactum atherei sanctum patris abscedit audax;
 Hec uo luco deiecta sacro, longæua beata
 Amisit vitæ dona: ac vitalia tempe
 Infelix inueniens; aliena requirere iussa est
 Hospitia; immans scelus exitiabile facti
 Exilio vt lueret, pœnasque expenderet equas,
 Per genus omne mali. At nos porro inde hausimus omnes
 Labem animis: quam mox concretam ab origine prima,
 Ingenitamque alitè ferimus: quæq; inficit aura
 Simplicis athereo sensus, hebet. atque vigorem.
 Hinc incestus amor, nos hinc vesana cupido
 Exagitant, pelluntque, trahunt, fœdântque profanis

Crimini-

Criminibus: pestes vrant quas saua, necesse est,
 Supplicia, & puros sensus, animosq; relinquunt.
 Quocirca proceres, quoscunq; ea cura manebit,
 Inuisant gentis sape agmina credua signis
 Quisq; suis: tum multa rogent: contra, orsa rogatoe
 Reddentes, audire inuet: quin arte dolosa
 Cogant consilia, & subigant secreta fateri
 Pectoris arcani: quæsitoresq; sagaces
 Indagent vitas, admissaq; crimina discant:
 Castigent, monitug; acri torpentibus instent.
 Si verò infecti mores, si decolor atrum
 Fortè aliquem reddat labe, & crimina fontem
 Ira animum culpent (longè inclementia, longè
 Irarum indomiti frenitus, & verbera sanro)
 Ritè luat peccata, ac per leue prorsus agatur
 Supplicium: donec mens labe remideat atra
 Abluta, athereoq; effulgeat igne relato.
 Præterea nostris iussa aduersantia dictis
 Vlla suis, scelerumue irritamenta malorum
 Cœtibus obijciant proceres, hic multa cauento.
 At contra, iam tum pubes addicta seueris
 Parendi studijs (iterum hoc iterumq; iubemus)
 Omnino obseruans animi inuiolabile votum,
 Iussa patrum (quæcunq; dabunt, modò dissoma nostris
 Nequiquam edictis, animæ ue insensa saluti)
 Excipiat festina: volens, & leta faceffat.
 Interea si quis nostræ de gente futurus,
 Tecta colat malè fida animæ, suspectaq; castis
 Moribus, & quæ obstant aded, ne presius ille
 Hos monitus seruet, nèue hac mandata capeffat:
 Quin & perniciis illic, & multa suburgens
 Causa mali, asiduè cogat peccare colonosq;

L

Continuè

Continuo ductorem adeat, veniamq; precetur,
 Transferriq; loco, moxq; ad meliora reduci
 Postulet hospitium, & tutam stationem reponi.
 Dux vero haud tristem dictis incessat alumnum
 Acribus: at placido, faciliq; arrideat vltro
 P oscenti vultu: mentemq; animumq; remulcens
 Seruitium obtendat, tetrica ditione remissa:
 Quippe hac delectus veniat dux sorte iubemus,
 Seruitium accedat, non regni ut sceptrum capeffat.
 Prater ea vacuas defendite mentibus auras,
 Pramonero, o socij, tumidos defendite fastus:
 Inuidia atra lues, & inexturabilis auri
 Esto animis ardor longè: neu pectora curis
 Fortuitis onerate: vnum hoc, praesq; omnibus vnum
 Commemoro; ne vipereis incesite dictis
 Vos quenquam: obductum, in vulgus ne spargite crimen.
 At cuius vis mentis hebet: neue ipse per artes
 Cecropias bonus ire queat; praecordia circum
 Obstet sanguis iners, & non bene viuuda virtus;
 Hic Superis non thura dabit, non instruet aras
 Frugibus aethereis, sacro non rore Lyai
 Imbuet: ad Diuum tantum raptatus amore;
 Seq; suosq; volens sensus, animamq; litabit
 Viuentem: viuens cali placet hostia Regi.
 At ne etiam lasus quis vestrum exardeat ira,
 Nec sese vltorem contraferat: at magis vltro,
 Atq; minas, atq; atra pati conuitia discat.
 Nec minus & morbos, morborum & tedia duro
 Aegra animo exuperet. Sed adhuc maiora supersunt,
 Qua moneam: placidas mentes adhibete monenti.
 Rex Superum quondam mortali voce Parentis
 Aetherei mandata canens, defendere nostris

Vsq;

Vsq; eadem nos ex animis odia aspera iussit,
 Ut ne etiam infensos hostes odisse liceret.
 Quin vltro potius veniam dare, numinaq; illis
 Exorare Deum, pacemq; exposcere mandat.
 Hisq; olim spondet caelestia premia factis.
 Quare agite, o socij, quicumq; optatis in armis
 Effulgere inopum, nec iam exhorrescitis ista
 Qua vobis mandata cano; rogo parcite diris,
 Parcite decertare odijs, & ledere lasi.
 Discite & indomitos animi lenire furoros
 Effreni, irarumq; atros comperescere fluctus.
 Postremo arreptis ne quae absistite coeptis:
 Ne date terga fuga: sed iter superate malignum.
 Palma vocat fessos: sed tantum extrema labores
 Ornatur victorum, & meritis dat finis honores.
 Ecce autem, dum multa cano, vitaeq; futura
 Condo pios ritus: dum vltro, atq; agere nostram
 Cingo urbem, & fossas circum longo ordine duco;
 Improvisa astant acies Amathunta colentes:
 Haec nostra blando circumstant agmine muros
 Urbis, & assultus variant molimine caeco
 Nunc hos, nunc illos, caedes, obitusq; ferentes.
 Hinc, socij, audendum est animis: hinc omne necesse est
 Praesidium struere, & totis decernere contra
 Viribus: acre instat bellum, simul acer & hostis.
 Quocirca hoc primum, mando ne femina vobis
 Iungat amicitia sese vlla licentius aequo.
 Incautis tum vero animis commercia caecos
 Quae subdunt ignes Veneris, suadentq; nefanda,
 Non secus ac Stygios iubeo vitare colubros.
 Rursus & aethereo sacra ergastula Regi,
 Virgimbusq; habitata pijs horrescite: neue

 Instit.
 Cap. ii.

(I d multa edico) accessu violate profano
 L imina, ne violate: adituq₃ absistite sacro.
 E xcipio sed enim, exortes discriminis huius,
 R omulida quoscunq₃ patris suprema potestas,
 S eruitio addicet lectos de more puellis.

N unc verò (huc faciles animos aduertite) Diua
 T ertia Acidalia commenta excindere tento.

F ons sacer est, quo gens hominum, vit alibus auris
 M ox haustus, demersa caput; contagia culpe
 E xuit antiqua, ninoeq₃ effulget amictu.
 A t qui non sacra, fact, lustratq₃ salubribus vndis,
 Q uisquis is est, natum (sic fert mos) dicere suenit
 L ustratum: contra pater ipse vocatur ab illo.
 A t dum se nimium simul hac consortia miscent,
 S ape amec incestat mollis, turbatq₃ fluenti
 C aelestu latices, diuinaq₃ sacra profanat.

H inc vos ab fugite hos ritus: incognita vobis
 H ac sacra esse volo: hac iritamenta malorum,
 P eruadant inoptum fines, gentemq₃ nefanda
 L abe vnquam insciant nostram, probisue, caucte.

E xtremum hunc tandem dictorum audite laborem.
 P auca loquemur adhuc, opera haud vulgata mouentes.

E ffera gens, sacras iacet extra limitis oras
 R omani, incerti cultus, dignataq₃ turpes,
 S emiferosq₃ Deos, aru, & thuru honore.
 H anc Superum genitor, cecis erroribus actam
 A ethere despicens summo, & miseratus inanes
 C ulcorum ritus, certa q₃ ignara virorum
 C orda via: inuitat calo, Diuimq₃ beatia
 C oncilijs: vltroq₃ illi manifestat apertum
 A uctorem sese rerum: cui maximus ather,
 C ui paret tellus, cui Pontus, & aurea cali

L umina, flammigeratq₃ acies famulantur ouantes.
 Q uin etiam pietate graues, linguaq₃ potentes,
 S ape oratores Romanâ e gente petitos
 I re iubet: qui paciferos frondentis oliua
 P ratendant ramos dextra: moresq₃ feroces
 C omponent: leges simul, & pia Numina monstrant.

E rgo olim nostra si quem de gente futura
 H oc opus, hac moles, caelesti Numine raptum
 E xagitens, virtusq₃ vocet, pius incitet ardor;
 A nnuimus lati, pariterq₃ hortamur, & ausis
 F ortibus adijcimus vires: sed protinus ille,
 V t q₃ animus fert, ire queat, nos deinde negamus.
 E xplorete sed certa sui prius ipse magistri
 C onsilia, addiscatq₃ animum: mitiq₃ precetur
 S ese oratorem, ad gentes sine lege superbas.
 A t dux magnanimi virtutem laudere centem
 M ilitis attollat blanda, ac demulceat vltro.

T um largus nimium venia, facilisq₃ caueto
 P areat optatis: sed multa interroget illum,
 M ulta animi euoluat, perscruteturiq₃ recessus.
 C ondiscat qua causa trahat, quibus impetus oras
 I ncitet ignotas, externiq₃ visere regna.
 A t si corde nefas penitus nullum occulat atro:
 N il premat indignum: nulla insincer, voluptas
 P rouocet; indulgens votis pater illius vltro
 A nnuat: actutumq₃ sacro pius indice lustrat.

N unc tandem, vos o proceres, gentisq₃ futuri
 D uctores nostra tantum hac extrema fatigent.
 V os tantum seruate, animisq₃ ea condite in imis.
 T empora purpurcis redimitus sacra guleris,
 C oetus Romuliden cingit lato agmine parem,
 O bseruatq₃ pij diuina sedilia Regis.

Vos agite ò proceres, pater optimus, eligat, huius
 E numero cætus, orate impensus, vnum :
 Progeniem nostram, totiusq; agmina gentis,
 Qui regat imperio simul, & tutetur eandem,
 Auxilioq; iuuet, si quæ rerum indiga poscat.
 Præcipue si forte animis in serperet olim
 Vlla insinceris labe, & vocibus atris
 Per streperet rumor circum impia corda profanus :
 Aut tumidas fastus mentes inflaret inanis,
 Ingrueretq; ardens amor execrabilis auri ;
 Tum bonus assertor, pietate insignis, & ore,
 Consilioq; sacraq; potens Tritonide, fontes
 Castiget monitis, cogatq; expendere pœnas
 Pro meritis aquas : donec iussa enthea Regis
 Aetheri ; sese quibus addixere volentes ;
 Agnoscant, reuocentq; animo, assuescantq; vereri.
 A usoniumq; patrem discant audire monentem :
 It casti certa sub velligione manere.
 Tantis dux fortes prudens onerabat amicos,
 Edicens inopu desuetæ exordia vitæ.

FRAN-

FRANCISCI MAVRI
HISPPELLATIS
MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIBER VII.

OLUITVR interea pallentis ad ostia Ditis
 Francisci vox, sacra canens : atque assonat
 atris
 S edibus : extemplo magno confusa tumultu
 Tartara nigra fremunt : luctu Cocytus amaro
 Turbidus increfcit : Phlegethon torrentibus vndis
 A estuat, ad piceumq; ardeat flammantia limbum
 Flumina : triste gemens ululat Styx, expaueat, horret.
 Ergo omnis trepidat vis illat abilis Orci :
 Regia succutitur diri tremefacta tyranni ;
 Ad quam mox Erebi monstra infelicia tendunt
 Concurfu rapido : collectisq; vndiq; turbis,
 Complent terrificis fumantia tecta figuris.
 Ipse autem vmbraarum dux, atq; immanis Auerni
 Noctiferam medio residet ferus arbiter aule,
 Sulfureoque ardens folio constrictus inhaeret :
 Centum illi assurgunt flammanti è vertice, linguis
 Sibila luctifonis lambentes ora cerasta :
 Centum colla obeunt : centum horrida pectora circum
 Errantes, circumque dati fera terga lacertis ;
 Oscula ad immittis tollunt capita alta tyranni.
 Ebibit ore atro linguis spumantibus ille
 Vipeream saniem : flammâsq; è naribus efflans,
 Terrificam lustrat fumanti lampade noctem.
 Stat facibus succensa manus solia ignea circum
 Eumenidum fremebunda cohors, regisque parata

S emiseri imperio, nurus obseruat heriles.
 Ille homines poscit culpas: & crimina vite
 Explorat quasitor atrox: & prodere cogit,
 Quanta, quis aetherea vespens feliciter aura,
 Incumbensque opibus magnis; admiserit olim.
 Tum vero addictos aternis luctibus, arro
 Igne tumens Phlegethon rapit vltro, vt saeva per astus
 Supplicia expendant, meritisque ex ordine penas.
 Nec tantum ille hominum genus insectatur & vrget:
 Confortes regni sed enim implacabilis odit,
 Intentatque minas, cunctisque irascitur Vmbris.

Ergo vbi concursus trepidi, magnique tumultus
 Accipit causas: desuetaque bella sub orbe
 Aethereo, indicique sibi, mundoque nocenti
 Perdidicit; subitum rurorem expauit: hiansque
 Terrifico ore silet: donec sub corde recepto
 Igne, ferox noto simul ira recanduit astu.
 Dentibus inde atrum frendens (Chaos attremitt vna,
 Ignipotensque Erebus stridenti, ac desuper vrgens
 Accinat sese nutanti pondere tellus)
 Ingemit, atque vndas flammaram e pectore vasto
 Euomit, inuoluens rutila caligine noctem.
 Increpuit tandem, dirarumque effera poscens
 Agmina; terribili sic peronat oris hiatu.

Ecquid vera meas iam tum peruenit ad aures
 Fama; apud aetherei letas modo luminis oras
 Gentem hominum exortam, reuehat qua sacula mundo
 Aurea polluto? simul & mort alibus agris
 Praesentii auxilio veniat, nostrisque futura
 Exitio regnis? Deus hoc quis dedecus Vmbris
 Tartareis, qua fata canunt? que ue astra minantur?
 At si ita, quid misera, imbelles quid inertia dextras

Tela

Tela grauant? quid tunc ore faces, quid lampadas attris
 Ferre iuuat manibus? que tanta potentia, qua vis
 Extinxit furialem animam, elisitque colubros,
 Vestrarum robur, decus, atque insigne comarum?

Ergo hic tandem performidatus Auerno
 Iam pridem ingenti (nec stare ex agmine vestro
 Vlla audet contra) dux alta insignia mundo
 Sustulit aethereo? iamque ordine signa phalanges
 Clara secutura coeunt? statque ore coruscans
 Armorum seges? & strictis micat aurea pubes
 Ensisibus? heu nostris exultabunda ruinas,
 Possit audax iactat sese has popularier oras?
 I, praeceps, I gens ignaua, atque ingruue vastis
 Agminibus, procul his auertere sedibus: ingens
 Excidium contende ferox: age pectore segnes
 Pelle moras: foecunda odijs corda excute diris.
 Aethereum Stygio pratexe Hyperiona fumo:
 Bellacie, strue saua acies, superosque laceffe.
 Ne verò huc aude moliri victa regressum.

Efferus hac rabido strepit ore, ita concitus atrum
 In scelus agmen agit. Monstrum auolat ocyus omne.
 Tisiphone vna haeret: qua postquam in terga colubros
 Ex ore obstantes manibus reiecit obuncis;
 Incipit. O noctis pater implacabilis, o rex
 Vmbrarum, domitorque Erebi, mundi que nocentis
 Regnator; nostri fiducia quod tibi cessit
 Roboris? an ne tuis hac olim dextera signis;
 Cum tu sidereum bello nouus aethera quassas
 Ciuili princeps. summasque attollere ad arces
 Contendis sedem; longè absfuit? aut nihil vltra,
 Mille nocendi artes; didici quas saga sub annis
 Primauis; iam posse putas? ne concipe tantum

L 5

Ne modo

Ne modo finge nefas animo : mihi tota sororum
 Vni plebs aedem cedat : penitusq³ quiescant
 Pestes Tartarea, & monstra exitiaria cessent.
 Nil hac, nil equidem, diras nil posco sorores.
 Hi crines comites operum : his vlcis car opacos
 Sola Deos : hominum dextra hac, genus omne profunda
 Sub Styge mox videas, commistumque athera Auerno.
 Quando insuetum, ingens, quod tu mireris, & ipsa
 Inuentum stupeant geminae, inuideantq³ sorores,
 Ordior ipsa nefas. audi placabilis, edam
 Vltra dolos. Habet atherei plaga lucida mundi
 Mille acies hominum, prima eius cauta sub annis
 Quos ego non lacte, aut Cereris, dulciusq³ Lyaei
 Munere : sed Stygijs fouiq³, aluiq³ venenis :
 Mox & Lernaei sensim lit a sanguine monstri
 Corpora, vipereo docui consuescere victu.
 Nec cura abfistens vnquam, nocte³que, diesq³
 Mollibam dociles mentes, & caca nefandis
 Corda profanabam dictis, tacitisq³ venenis :
 Donec me, scelus omne animis hausere, magistra :
 Omne nefas, omnes artes didicere nocendi.
 * Horum equidem e numero (nou i quibus ira, quibusue
 * Inuidia liuor, quibus aut odia aspera cordi)
 * Delectos fontes, corda immanissima, prudens
 * Excipiam : quos arte mea simulare docebo
 Religionis opus : tacito sed pectore fraudes
 Qui norint struere, & fratrum abiungere amorem :
 Exin supplicibus votis, animisq³ dolosis ;
 Gentis ad inuisum ductorem proinus aurea,
 Centurijs sacris, cuneisq³ recentibus, vltro
 A scisci orantes ; stimulis accedere cogam
 Vipereis : quod deinde malis sacra agmina turbent

M oribus :

M oribus : incescentq³ pias, scindantq³ catervas.
 Hac dira. insuetum scelus, atq³ immane tyrannus
 Corde fouens hilari ; tenta mox accipit illam
 Oscula ad atra manu, & propius complexus inhaesit.
 I licet implexi per mutua terga colubri,
 Insonuere atrum, & linguis micuere trifulcis.
 Intulit inde ferox. O caci robur Auerni
 Eximium, o Superum terror, nostraq³ ruina
 Eumeni certa vltrix ; si detur perdere gentem
 Insensam, & victrix redeas, pradaq³ potita ;
 Mox hac sceptrum cape, & solio hoc simul alta sedeto.
 I, velox, I, ne promissis defice tantis.
 Non citius ; radijs cum Sol tepescit arenas
 Sidereis Libycas ; densis niger imbribus Auster,
 Axe screnato linguens de more Canopum,
 Incubat Ausonijs, pennis rorantibus, agris,
 Atq³ auras caeli superas conscendit Erinys.
 Ergo acri inceptis animo feralibus instat :
 Acta q³ Gorgoneis magnum secat aera pennis :
 Heu tristem exercens infelicemq³ volatum.
 Nec verò immanem sine more aggressa laborem
 Molitur : certa sed enim de mente petitis
 Auspicijs versat : primumq³ inuisit alumnos
 Lata suos, latis feralia munerum portans.
 His namq³ anguifera crines e fronte reuulsos
 Insinuat tacite obiectans : his cominus auram
 Vipeream inspirat : sensim ad praecordia virus
 His subdit, fraudum nempe irritamen ad artes
 Acre adeo infandas : alijs mille, effera corda
 Mille dolis replet, & crudelibus instruit ausis.
 Arrident lati fontes, veteremq³ magistrum
 Agnoscunt : docilesq³ animis assueta capessunt

P abula,

Pabula, Tartareos ignes, flammâsq; rapaces.

Talia per gentes pestis lethalis Auernei

Pasim Tisiphone dat monstra: ea prima malorum

Semina diffundens, regnis molitur egenis

Excidium, inuisumq; parat contundere gentem.

At circum interea ductorem personat ingens

Turba Subasæum: & lateri sese agmine denso

Agglomerant iuuenum cœtus, vitâq; recentis

Vltro desueti asciscii cultibus orant,

Pectorâq; obijciunt iussis, duroq; labori.

At non sincerus, non castus suscitât omnes

Religionis amor, non mens eadem omnibus ardet.

Mille adsunt vltro, quos illa tabile numen

Tisiphones agitât: corde insidiosa sub imo

Consilia hic tacite occultant, versantq; dolosos

Ore sonos: responsa ferunt simulatâ rogati.

Miratur dux ingentem iuuenumq; senumq;

Concursum, stupet audaces, vitâq; tenorem

Durum, insuetum, acrem optantes: vltroq; labores,

Sors rerum quocumq; ferat, tolerare paratos.

At quamquam innumeros ductor bonus agmine sancto

Amouet (ignauos quippe hos mox conijcit: illos

Mentis obire dolo, atq; insido pectore egenam

Militiam: tum centum alios, bis, terq; petita

Verba eadem, nec iam penitus sibi consona, produunt;)

Non gentis tamen exiguas tener ille cohortes,

Non solus deserta colit dux castra: sed ingens

Circumstat populus: nec iam virtutis egentes

Ductorem stipant acies, & signa coronant.

Ille infert sese medium: sciscisq; vocatis,

Et crebro in cœtum, patris de more coactis;

Nunc bonus hortatû, iussis nunc lenibus instat:

D'emul-

D'emulcétque rudes animos, & pectora fingit.

Tum ne qua incepta ventura incommoda vita,

Néue iter horrescant durum virtutis ad ades;

Multis illis memorat: neu iam monstrosa laborum

Agmina formident; monitis cauet, ardua monstrans

Premia desessus palme, optatâque quietem.

Præterea angustos rerum denuntiat vsus.

Præimit & pugnas, durique horrentia Martis.

Prælia: nequiquam ignauos, sed viribus acres.

Esse hostes, fraudum gnaros, bellique potentes,

Expertosque monet: nobis qui læta Deorum

Concilia inuideant: calo quiq; arte dolosa,

Si quâ hominum possunt genus omne auertere summo

Contendant, captiûque imo deuoluere Auerno.

Non tam sollicitam, Masylæ per aua pascens

Imbellis, nec dum lunata fronte iuuenca,

Dat matrem: horribilem fremitu, impastumque leonem

Si fortè audierit: pauet illa: hæc cornua pugna

Optat, & haud trepidans iam plagis obijcit armas

O bnixos, gemitu proles exaggerat iras.

Interea clarum Francisçi nomen ad astra

Attollit, pèrque ora virum, pèrque arua, per vrbes

Ingentes, pagosque breues, fama ardu iactat.

Nec verò Ausonios intra gemit anxii fines:

Apennini:olis nec tantum cœteribus alinum

Angusto cavit ore ducem: sed concitâ pennis

Præpetibus; rutilus flauentis combibit vndas

Lætâ Tagi, extremos populos, atq; vltima Calpes

Littora peruadens. At tu quoq; Galli nomen,

Vnde datum puero est, quamprimùm agnoscis amatum,

Gallia post Latiæ vrbes, qua proxima subdis

Colla iugo, monitisque sacris: & ad ardua cogis

Signa

Signa ducis non parca acies ; agē nomine tante
Insignis, iam lat a poli super astra, beatos,
Francisco dufore, aude sperare triumphos.

At pater ipse, animo secum vnā pressis alto
Incepta iam tum repetens exordia vita,
Innumerasq; videns late vigilare per orbem
Se duce centurias, & plenis ire suorum
Successus operum votis ; noua pectore versat
Consilia : vt pater ; Ausonias qui temperat arces,
Et septem geminos moderans cum Thyride colles,
Fulminis igne sacro diuini territat orbem ;
Mox leges, ritusque pios, vitæq; futura
Et cultum, & mores ceptos minimine sacro
Firmet : eos ne longa dies, ne sera vetustus
Frangere, siue odij queat infestare venenis.

Ergo his ; angustiis de rebus habere, quibuscum
Consilia, & curas partiri, acrésque labores
Suerat ; bisseos dictis affatur amicos.

O socij non sorte meis, verum auspice nutu
Diuum olim iuncti, fidsissima pectora, votis :
Magna quidem (eia animos iam tum ad maiora parate)
Pars rerum effecta, angusto cum limite vitam
Clausimus, & legum vinclis pracinximus arctis.
Quod superest, nostraq; reor (si qua exeat olim)
Auxilio veniet genti, nunc addimus vnum.

Religione sacros, magnum quoscunq; per orbem,
Aurea conuentus hominum prudentia iungit,
Romulides nutu torquet pater optimus : olli
Quisq; ab aduerso insurgens, animoque superbus
Nequicquam pariet : sed perfida signa vocatis
Concilij tollens, dare confidentius audet
Ductorem sese, & sedes spondere beatas ;

Ipsa sua cum plebe ruat, quassante fragore
Desuper horrenti cum tempestate ; neceste est.
Nec fas vltra animo, aut spem sumptis ponere in armis.
Hinc noster, ne iam tenues vaneſcat in auras
Effusus labor, & spe nos eludat inani ;
Prestat opem magni patris implorare supremam :
Et cultum, legesque nouas, vitæq; repertos
Nunc primum insuetæ mores addicere sacro
Iudicio : quos deinde ratos longum ire per auum,
Ipsē velit, iubeat que coli, foueatque, rogemus.

Ergo Aurora nouos cum primum euekerit ortus
Crastina, adeste omnes, mecumq; vniatē frequentes,
Tendite iter pedibus, Romanas tendite ad arces.

Dixit, & ad notum montem sese ipse recepit :
Illum vbi prærupto scruposus fornice, & atris
Illicibus tectus specus, atq; imperuius astris,
Sape die, sape & noctis nigrantibus vmbriſ,
Calicolū affatu, & diuina voce potiri
Assuetum fouet, & sanctos dat mire sopores.

Cetera plebs comitum (neq; enim sub pectore & ipsa
Degenereſ agitatur curas) diuerſa sub altis
Arboribus stabulat, duro contenta cubili.

Interea è summo Diuum Pater altus Olympo
Lumina oliuifero figens deuexa Subaſo,
Speluncam notis audit resonare querelis.
Tum circum spectans, late agmina fusa Volucrum,
E numero sistit lectum sibi protinus vnum,
Gnarum nempe operum, atq; explendis ordine iuſſis ;
Qua Pater ipse imis supremo ex athere terris
Deferri iubet, & figi mortalibus agris ;
Aprimè assuetum : cui sic dehinc ore locutus.

Fide puer ; liquidum cui non præcludit inane

Vsq̄am iter, astrigeros seu te inuēt ire per orbes,
 Nūbila seu mauiis, unāsque inuisere terras,
 Siue minis fontes Manes terrere necesse est;
 Vade agē, scinde auras, prauertere cursibus Euros.
 Cūm verō incesſu Tarpeia rupe potitus,
 Magnū adeō aspicias patrem, cœtusque magistrum
 Romani; mox illum alta per membra quiete
 Perſuſum, & regni iam tum ſedisque tuenda
 Securum, alloquere, & dictis inceſſe ſeueris.
 Non idēd Superūm Rex ipſe, idēmq̄ue repertor,
 Seruatōrque hominum ſceptra aurea credidit olli:
 Siderei que aditus caſtodem addixit Olympo,
 Et vigilē inſit caeſtia clauſtra tueri.
 Quid ſtruit? aut quid cunctatur? quin aſpicit adūs
 Culmina ſacra meae vaſtis caſura ruinis?
 Et iam lapſa forent; humeris ni pronus adactis,
 Vir malē notus adhuc, deſpectūque gentibus vltro
 Ora ferens, torqueret onus, templūque leuaret.
 Tu mođ ſinge domum labentem: Heroique ſubter
 Ncmpe laboranti ſimilem: ac labenti tecta
 At tollentem humeris: patris dehinc obijce menti
 Sopiti eſſictam molem: tantūm hoc memor vnum
 Adde: Heroa (aderit nam mox veſtigia ſacra
 Amplectens, ac multarogans) viſum, effice, magnus
 Quamprimū agnoſcat praſul, ſaciliſque rogantis
 Annuat optatis, magnisque indulgeat orſis.
 Hac patri mandata feras, hic nuntius ibis.
 Ille hac fatuſ erat: ſimul & bonus Aliger, orbes
 Menſtrua Luna tuos, auratis inſima cali
 Clauſtra ſecat pennis: mox turbida nūbila tranans
 Pronus carpit iter, liquidūſque intermicat auras:
 Donec piniſerum caput, ac nigrantia denſis

Ilicibus latera aſpiciat Soractis amatis,
 Soractis: cui fumoſis iuga mille per alta
 Ara in ſpeluncuſ fulgent, ſpirantq̄, Sabaas,
 Et Cilicum meſſes, patruſ de more vetuſti
 Cultoris, quondam latuit qui primus in illis.
 Hic ſigens Zephyrū geminas ſublimibus alas,
 Atq̄ humeris nitens Volucer pulcherrimus aquis,
 Conſtitit: inde ſacros oculis, animoq̄, probatos
 Prateriens lucos: & te iuga celta tenentem
 Narnia ſaxoſi montis, cum fonte Velino
 A tergo linquens; demiſſo tramite longum
 Radit iter: volucriḡ, fuga prauertitur vndaſ.
 Ihybri tuas: quaq̄, auratas cituſ explicat alas,
 Aura micat, ſeruatq̄, diu via clara nitorem.
 Non ſecus ac ſi quando polo decuſſa ſereno
 Sidera nocte volant, longoq̄, meantia tractu,
 Limitem agunt flammis, & multa luce coruſcum.
 At poſtquam excelſas Capitoli contigit arces,
 Vidit Lethæo rorantem flumine ſomnum,
 Opportunū operis comitem: qui tecta ſubibat
 Praſulis alta pij: nec dum ſecreta cubilibiſ
 Intrarat ſtratis cūm iam pater optimuſ aureiſ
 Incubuit, multoq̄, Deo perſuſuſ inhaſit.
 Tum ſecus interpres cali ſidiſſimuſ inquit.
 Non nihil effectum eſt: noſtri ſtant fixa laboriſ
 Principia: en agedum ſuperēſt quod, ritē ſequamur.
 Nec plura eſtatuſ: ſollereſ mox euocat acriſ
 Ingenij caeſtem aciem, templiq̄, ſuperban
 Egregij ſpeciem eſſingit: ſed culmina paulūm
 Deprimat, & caſu nutantia tecta minaci
 * Inuergit, limenq̄, poſteſq̄, nitenteſ
 Molliter inclināt, iam, iamq̄, ruentibuſ aequat.

P arte alia praestantem animi, vultuq; seuerum,
 Non auro insignem, Tyriaq; in veste micantem,
 Sed dura obiectum lena, veste ilia cinctum
 Heroem format, formatumq; ilicet adis
 Deuexa subdit tellis, ac postibus altis.
 Paret ouans magni iussis mox Alitis Heros:
 Intrepidusq; manus, ceruicem, humerosq; ruina
 Supponit: totis obnixum viribus illum
 Aspiceres; qualem praecliso vertice durum
 Atlantem aethereos axes torquere putamus.
 Hac vbi diuina caelestis nuntius arte
 Perfecit, mouet extemplo, lapsuq; quieto
 Ingens ducit opus: sopito machina sacra
 Vasta domus patri donec sistatur: & alto
 Insomniq; animo penitus surrepat imago.

At pius antistes, nutantis culmina templi
 Deuexa vt vidit: solijq; excelsa supremi;
 Cui datus harebat custos, rectorq; verendus,
 Agnita vt effigies; exhorruit: aridaq; olli
 Ossa tremor quatit: & gelidus mox corpore toto
 Proruptus sudor frigentes eluit artus.
 Iamq; aded tristes bis, terq; effundere voces
 Pectore conatur: bis, terq; eludit hiantem
 Vocis opus, frustra q; auras pulmone recepat.
 Vix tandem has tenui visus dare voce querelas.

Pro dolor, vnde nefas? sceleris fax vnde profani?
 Tempestas ad, is vnde hac immissa repente?
 Excidium d' Superi vos, immanemq; ruinam
 Securi sceltatis, & ira parcitis vltro?
 O vos hic saltem, vos d' succurrite magni
 Remissida: prohibete nefas, prohibete ruinam
 Insandam: nitentem numeris sub pondere vasto

A auxilij

A auxilijs Heroa iuuate, & adeste frequentes.
 Tum Volucer questus procedere longius atros
 Praesulis haud passus, clamantem his occupat orbes.
 Parce metu, manet alta domus, sacra culmina templi
 Stant immota loco: tristes dimitte querelas:
 Non adis monstrant, vt reru, talia casum:
 Sed monitis te visaperunt: ea nuntia mentis
 Adsunt diuina: vitaeq; insuetas futura
 Monstra tibi ostentant: agendum nunc prouidus, omne
 Et rerum specimen disce, ac mea corde sub imo
 Condememor dicta: haud equidem mortalia veni
 Mortalis mandata ferens, sed nuntius aethro
 Imperio magni patris demissus Olympo.
 Vidit ab aetherea Diuum sator optimus arce,
 Quae scelerum facies, populos quam dira per omnes,
 Noxa hominum serpat, quam surgat decolor atas:
 Vidit, & obiecit iam tum saepe ira videnti
 Fulmina, saepe manus armarunt nimbus & ignis.
 Abstulit pœnis Genitor bonus, atra recondens
 Fulmina: iacturamq; hominum miseratus acerbam,
 Sontibus ignouit, nec non se liquit inultum.
 Nunc flagrans magno, & penitus deuictus amore,
 His visis, hac te perterret imagine: sed tu
 Mitte hoc ex animo templum: curam illius omnem
 Pone modo. Stat quippe ingens, augusta, columnis
 Mille innixa ades, saxoq; extracta supremo,
 Non arte, ingenioque hominum, non ficta labore,
 Mortaliq; manu: at Diuum Rex maximus altam
 Congerie ex hominum aggesta, vnanimiq; piorum
 Effigie, molem ipse opifex eduxit in auras
 Aethereas, solumq; ingens sibi fixit in arce.
 Hac eadem d' pater (agnosce) hac tibi credita tantum:

Tu vigil huic olim datus, ac bonus arbiter vnus.
 Quin igitur prono nurantem respicis illam
 Culmine? quin sacro euulsos e cardine postes,
 A tria^q, & magno penetralia quassa fragore?
 Sceptra vbi nunc, vbi ferta iacent? vbi gloria magna,
 Et decor, & virtus, & lata potentia gentis?
 Exiit ornatum caelestem, extabit ingens
 Robur, hiant acies, & raro milite fulgent.
 Hanc instaurari iubet, hanc pater ipse Deorum
 Mox refici, quid iam struis, aut teris otia segnis?
 Alta vides humeris torquentem Heroa, manu^q
 Culmina: disce oculis, animo hunc memor (ardua versans
 Consilia hic actutum aderit) modo conde sub imo.
 Tum verò huic illum similem ora, habitum^q, colorem^q
 Exemplo visum agnoscas, tecum^q volentem
 Adde operi comitem: nempe hic tua regna reponet.
 Hic lingua, dextra^q bonus tibi restituet rem.
 Præterea qua te supplex, humili^q rogabit,
 Ne rere illius male viribus aqua: sed vltro
 Mox indulge ausis, magnis pius annue votis:
 Darata sint quacunq; petet, da rite per annos
 Perpetuos, natus posuit qua iussa, minores
 Seruent venturi, venturorum^q nepotes.
 Sic fatus Volucer, densis se miscuit vmbri,
 Astra petens: nox vnâ oculos, somnus^q relinquunt
 Præfuls: e stratis mox sese ille excitus altis
 Corripuit, multa gressus formidine quassus,
 Atq; amens animi, casu^q exterritus atro.
 Vt tandem ossa tremor gelidus titubantia liquit,
 Et redijt membris vigor, & lux reddit a menti;
 Continù geminas tollens ad sidera palmas,
 Prima^q liba ferens supplex de more supremis

Caliculis;

Caliculis; magnum sic patrem in vota vocauit.
 Summe Parens, genus vnde Deus, genus vnde caducis
 Terrigenis, en iussa volens, animo^q sequaci
 Accipio, & facilis me me quocunq; vocarit
 Imperium caeleste sequar: tantum ore sereno
 Aspice me, placidus^q iuues, & sidere nostris
 Adis ò fausto cœptis, & visa secundes.
 Tuque Ales decus excelsi pulcherrime cali,
 Quo te cunq; polo, quocunq; sub orbe morantem
 Sidus habet, vigili^q hominum statione tuentem
 Indignos casus, miserantemque aspera fata;
 Dexter ades: votique tua parere parantem
 Accipe me, laetisque foue, & rege numine certo.
 His pater orabat dictis, vnâque ciebat
 Auroram crebrò, & tardos Hyperionis ortus
 Sæpe incusabat: neque enim, qua multa recurant,
 Sollicitantque, vrgentque animum, dant visa quietem.
 Instat vi multa spectandi cura labantis
 Tecta adis: menti sed prima insidit imago
 Herois, roburque ingens, & viuida virtus.
 Illum animo ardenti iam tum cupit, illius egrè
 Aduentum perfert serum, culpât que morantem.
 Interea Oceano surgens Aurora quadrigis
 Purpureis inuecta, polo, terrisque colorem
 Spargebat roseum: cum nil iam nocte grauatus
 Nil somno effractus Franciscus liquerat antrum:
 Et simul in cœtum socijs de more vocatis;
 Destinabat iter Tarpeia ad culmina rupis,
 Conspectumque sacrum, diuinique ora petebat
 Patris Romulida: bissemm it passibus aquis
 Olli turbaducum, & paribus comes excita curis.
 Ventum erat ad limen sacri regale palatii.

M 3

Exemplo

Exemplo simul introgressis, copia fandi
 Larga dat. i est : coram Franciscus praesule magno
 Incipit, & supplex, humiliq; ita voce profatur.

O pater, o sancta custos fidelissime gentis;
 Da facilem dictis animum, da peruia votis
 Corda precor nostris : neue his spectentur ab annis
 Qua ferimus : maiora audax, quam viribus aquet
 Orsa animus (fateor) ciet : at tua maxima virtus,
 Quicquid nos agere gerimus, supplebit abunde.
 Te penes imperium est, pater, inuolabile rerum
 Sacrarum : tu diuini seruator honoris
 Maximus : aetherea fidus tu ianitor arci
 Assistens : te, concilijs quicumq; vocatis
 Rite hominum, attollens caelestia signa, magistrum,
 Ductoremq; vltro sese dat coetibus ; ante
 Auctorem imploret rerum, postcatq; necesse est
 Auxilium ille tuum : sanctas nec condere leges
 Vllifas, cultumue nouum ; aut indicare ritus
 Religionis sacros ; tua ni prius alta voluntas
 Annuat, & positis certo munimine firmet.
 Quocirca o bone dux, pater o sanctissime, gentis
 Incrementa tua ne tu modo despicere quaeso ;
 Surgentemq; recens facturam asciscere sacris
 Coetibus haud pigeat : comites mihi (respice) iuncti
 Biffeni gens fida animis, delectaq;, magna
 Nil virtutis egens, totumq; inficta culpa.
 Hos ego, meq; tuis, hodie, sobolemq;, labores
 Si qua olim nostros ventura sequatur ; in annos
 Perpetuos subido imperijs : age maxime magnos
 Iam tum pande sinus, chlamydisq; capacibus vmbriis
 Conde : manus tibi enim, & fraternis coetibus vltro
 En damus : alme reos sacri nos accipe voti.
 Paterere a d genitor, ne nubibus irrita vanis

Caepa hac obijciam, vulgo aut ludibria mit tam ;
 Aspice nunc, tanta, qua fundamenta locarim
 Sub mole : obdiderimq; sacro que robora vallo :
 Quas turres vrbi, que propugnacula porro,
 Mœnia qua circum dederim, quoue ordine leges
 Ediderim genti ventura, vrbisq; colonis.
 Quae rata sint, da cuncta pater, da numine firma
 Esse tuo : da ; perpetuum currente per auum
 Gente olim nostra ; vitam, legesq; seueras,
 Quas ferimus ; longæua coli per secula : neue
 Se contra attollat liuor, tu consule nobis.

Hac Heros, vnâque aperit (nam veste latebant)
 Ostendit que patri, demissa fronte, tabellas.
 Ille datas bis, rerque oculis metitur adactis.
 Nec toties vidisse satis : iuuat vsq; morantem
 Inspicere, atq; animo rem voluere pressius omnem.
 Ore sacro hac tandem contra sic rettulit orsus.

O prestans animi iuuenis, virtute cornifcans.
 O noua, nescio quo lux igne exorta repente ;
 Quis Deus ista tibi tam sancta oracula ab alto
 Detulit in terras ? qua te ciet aura ? quis ar dor
 Raptat ? an Ales agit cali pulcherrimus idem ;
 Qui me nocturnis visis petit, increpat, vrget,
 Diuinisque onerat monitis, iussisque fatigat ?
 Ast vtcunq; ageris (nam te non vlliis implet
 Vis Superum) quondam monumenta excindere nulli ;
 Fas hac mortali : quin nos ea peccore toto
 Complexi accipimus, veneramurque hac tua vota.
 Nec sine mente Deum, certo aut sine Numine remur
 Eueniant, Sed præmoneam te, nunc sine tantum
 Hoc vnum (ne sperne) olim monita ipsa inuabunt.

Magna petis : quaque ire paras, via nullius antehac

*T*rita iacet plantis : animo hinc, & fortibus ausis
*Q*antum ipse exuperas, tanto maturius optat
*R*es noua consilium : meque alta impensius aequum est
*P*rincipia, & rerum metuentem expendere finem.

*D*ic age (inquo animi, libertatemque subactam
*S*pontē voluntatis : mitto consortia blandi
*P*ulsa tori : me tantum inopis fors aspera vitæ
*S*ollicitat) qua fidis ope, aut quam mente secas spem ?
*E*sto olim duros cultus, atque horrida tentas
*I*nsueta, exoptasque audax incommoda vitæ.
*S*ed tamen atra fames, seuque vrentia bruma
*F*rigora num deerunt ? aut sortis protinus expers
*T*u tantum humane, & natura lege solutus ?
*E*cce etenim canis niuibus, gelidisque pruinis
*H*orret hiems : contra validis ecce astuat aer
*I*gnibus : alternis vicibus pugnantia ducit
*T*empora, perque nouas, semper nouus exit ab ortu
*A*strorum species Titan, noua lumina portans :
*Q*ueis noua temperies, alternaque tegmina semper
*O*rdine debentur, diuersaque cura paratus.
*Q*ueis ergo auxilijs : tantos solabere casus ;
*S*i cultus, omnemque peni, victusque recusas
*V*sque adeo curam : si rura, atque hospita tecta
*A*spernare volens, cunctisque abiungere rebus ?
*Q*uare agendum, nostros monitus ne temne : sed aut hæc
*V*ota insueta preme : & si iam libet ardua linque
*C*æpta : aut me patrio, sine, tantos more furores
*E*mollire animi : & qua tendas, mitius ipsis
*S*ternere iter pedibus : rebus me me sine egenis
*C*onsulere, & medium vitæ monstrare tenorem.
*A*specte res inopum, duros metire labores.
*P*arce, olim ventura tibi quos deferet ætas,

*G*natis parce tuis : neque enim forte ardor habebit
*I*dem omnes : sed degeneres, trepidosque referri,
*S*ublabiisque retro, infractos formidine rerum
*A*spicies multos : & te dolor anget amarus.

*T*alibus instabat dictis, talesque ferebat
*A*nistes monitus. Nequicquam desicit ardor
*D*iuinus iuuenem, nequicquam pectore magno
*A*bstitit virtus : atque, ut pater ora repressit ;
*I*lle hæc mox contra placidis super intulit orsis.

*Q*uam bene, pro immenso supremam maximus orbe,
*O*pater ipse geris, magnosque in pectore versas ;
*T*am reor esse pium, te paruam attingere curam,
*P*ro me, reque mea. At si cæpta incommoda vitæ
*E*xhorres, hominum nec vere laboribus illam
*T*entandam, suadesque, animo, pedibusque regressum ;
*Q*uid Superum Rex, atque idem bonus ipse magister
*H*anc docuit ? fusuque labor ? num fuit ille auctor
*I*pse operis primus ? num mendax, aut vaser astu
*E*ludit comitum cætus, dum sedulus illis
*T*radidit hanc, animoque pio seruare iubebat ?
*Q*uod si illis ea vis, si tanta potentia cecidit,
*N*empe & adhuc rudibus, sanctaque expertibus aura ;
*V*t noua vel primi, Regis præcepta subirent,
*E*t struere auderent teneris operæ ardua dextris,
*M*ortales, nobisque pares, fatisque caduci ;
*C*ur desperandum ? cur non superabile nobis
*H*oc cæptum ? Heroas sed enim monumenta priorum
*S*acra canunt illos, memorantque, & Numi ne plenos
*A*bdita multis sonis cecinisse oracula linguis.
*E*sto : at rimosis quid dum vada falsa phæselis
*S*ulcabant, pisces ad littora sicca trahentes,
*S*olantesque vados tenui mercede labores ?

An verò extinctus Superùm leuis ignis, & aura
 Siderea liquidi flatus posuere, nec vltra
 Corda hominum persflant? & habet iam sidera liuor?
 Cede precor, cede, optatus pater annue nostris.
 Ne turbare metu: vita neue ardor egena
 Sollicitet vana sacrum formidine pectus.
 Neue, quòd hæc rerum fors intentata, mouere.
 Numina quippe aderunt magna, auxilioq; iuuabunt.
 Quorum hæc imperio ferimus in monumenta: nec ausis
 Tantis deesse pater successus rere petitos.
 Vidi equidem multos longo torpere veterno:
 Et segnes sine honore diu, sine laude iacentes:
 Quos tandem monitis grauibus, stimuluq; pudoris
 Excitos, fortuna manu, vultuq; sereno,
 Sustulit, & claros pracelsa in sede locauit.
 Adde quòd haud animis desunt sua roborata nostris;
 Cerne meos annos: comitum simul aspice firmas,
 Florentesq; artus, & viuida corda meorum.
 Ne quaeso his obstes, ne tu pater optime votis
 Inuideas (breuis hora) mihi indulgisse iuuabit.
 Hæc tum reddiderat iuuenis: pater ora tenebat
 Obtritu defixa solo: responsaq; dictis
 Nulla dabat: tantum sed enim altè corde sub imo,
 Anxia nocturni repetebat visa soporis.
 Hæret fixa animo procumbens machina templi.
 Hærent diuini caelestia iussa ministri.
 Pracipue sed tectæ adis deuexa ruentis
 Ipse Heros humeris attollens, multà recurfat.
 Omnia cui similem, vultumq;, manusq;, coloremq;
 Hærentesq; habitus, tritosq; laboribus artus,
 Ostentat iuuenis se coram, ac viuudus infert.
 Hic ergo antistes tandem sic voce locutus,

Vincit,

Vincit, ait, vincis; quicquid petis (exue curam
 Hanc animo) dabitur: caelestia iussa sequemur.
 Nuncò sancte poli vigil, interpretesq; Deorum,
 Nunc oculis tua dicta patent: agè vera locutum
 Quis te fide neget? quis non oracula supplex
 Tam certa accipiat? coram nunc ecce tueri
 Monstratum datur Heroem: nec somnia fallunt.
 Hic vir, hic (agnosco) certè hic: quem nocte sopora,
 Aethereo somnus lenis mihi lapsus ab axe
 Detulit, ostenditq;: animo per sedit imago
 Altius acta meo. Salue ò fortissime nostra
 Seruator, columenq; domus; salue addite terris
 Et decus, & sidus clarum, & spes certa salutis.
 Vt te agnosco libens? vt te diuina loquentem
 Accipiq; animo, atq; arrectis auribus hausi?
 At non hæc temere, aut certo sine numine Diuini
 Eueniunt: quippe astrigera pater altus ab arce
 Talia demittit: video mox surgere gentem,
 Rege nouo, noua signa manu, nouaq; arma ferente,
 Innumeram. quàm densa acies, quàm letia piorum
 Heroum nostras (medij breue tempus) obibit
 Turba aras! quàm multus io concursus ad aedes
 Mox sacras! quos nostra feret castissima fortus
 Religio! ò posthac hominum quàm crebra supremis
 Agmina sese astris, & Diuùm coetibus addent!
 Iam vocem et herci, celeremq; agnosco volatum
 Altis, & lauos tonitrus, quos auribus hausi.
 At tu agedum lauos cape dicta, & pectore serua
 Nostra olim hæc, nullos non constatura per annos.
 Est mihi, non bello, non vi, non fraude potestas,
 Non quaesita manu, non armis parta: sed alto
 Progenies aquana patri moribunda reliquit,

T ranscri.

T ranscriptq; mihi: caliq; immensa reuisens
 A tria, me me illa, nostra tutamine sedis
 A eterno, iussit certa ditione potiri.
 N on hac finitimas gentes, non extera regna
 I mpetimus, non magna cadunt quassa oppida: non hac
 C ade tepent campi, spumantue cruore fluenta.
 P ulsa aded haud nostras pietas auertitur oras.
 H i crudele gerunt nihil, aut immane Penates:
 S ed cali monstrare aditus, & pandere suerunt
 F lammantis limen: qua sidera lata reuisat
 E rrabunda hominum gens, & potiatur Olympo.
 M ollibus inde pias gentes tractamus habenis,
 E t monitus, legesq; damus de more paterno.
 A t vero indomitas, & que pia iussa rebelli
 D etrahtant, ritusq; sacros ceruice recusant;
 F ulmineo afflatu diuini sueuimus ignis
 I mpetere, & flammis vitricibus vrere: donec
 I mperij iuga ferre sacri, & mansuescere discant.
 H i mores nobis, hac arma, his castra mouemus
 P residijs: hac prima tuis accommoda rebus,
 E t reor, & tantus labor experit. Ergo age primium
 T eq; tuosq; omnes; olim quoscunq; nepotes
 S era atas feret; hac mea dextera, Numine certo,
 D efenso dabit, & magna inter premia ducet.
 T um vero, ne casta animi pia vota seueri,
 E t labor iste tuus vacuas effusus in auras
 T efallant, tristemq; pudor te vulneret acer;
 H ac monita, has leges, hac iussa, hac deniq; mcrum
 N unc primium tentata tibi discrimina, & olim
 M ilitibus seruanda tuis, gentique futura;
 N umine firmamus nostro: & sacra robora circum
 P onimus: excubias, & propugnacula tantis.

M anibus alta damus, fossisque incingimus vrhem.
 Q uin (maiora audi) se ne qua audacia contra
 A ttollens, dictis nostris insultet, & amens
 M unimenta atro nixu conuellere tentet;
 C onsulimus, tonitrusque sacros, & fulminis ictus.
 D iuini obijcimus contra: geminosque vocamus
 C alicolas, cura quibus hoc seruare Penates,
 E t nostras poenis firmare vitricibus iras.
 H ac tela, hos ictus; quicunq; procacibus ausis,
 L egibus insultare tuis, & robora nostri
 A ut quatere alta manu, aut rescindere morsibus attris,
 T entarit nutus; spem posse euadere, ponat.
 H ac vice perfecta sermonum; Heroas opimis
 I am votis aded latos, pater optimus vitro,
 C armine diuino ter lustrat, & indice sacro.
 I lli abitu accincti, grato dant ore salutem.
 I amque vna egressi tectis fulgentibus omnes,
 A rdenes ibant animis; atq; inter euntes
 F ranciscus lato medius sese ore ferebat,
 V irtutumque acuens stimulis, sub pectore vires;
 M ente operis tacita spes, euentusque futuri
 V ersabat: tum satidica mulcebat amicos
 V oce, atque ex animis curas pellebat inanes.
 Q ualis glandifera ramos philomela per altos
 I licis, eductos foetus, nidoque repulsos,
 T raicit: ipsa breui volitat dux prania tractu:
 S ape redit, tergoque premit, segnesque fatigat:
 N unc longè insidit, simulatque erimur ira,
 P rouocat increpitans alis, probrisque canoris;
 T alem bisseus ductorem prouidus Heros
 D at socijs sese, & varijs sermonibus instans,
 F allit iter longum: donec te candide puro

Fonte sacrum Clitumne caput sub luminis oras
Tollentem aspexit: viridūq; in margine ripae
Procubuit: comitesq; vna defessa quieti
Membra dedere breui, & properata corpora cura.

Tum dux (arvectis circum) astitit auribus omnis
Mox pubes) stans in medio sic vocibus infir.

En socij (non alta hominum fors improba misceet
Consilia, aut temerè rerum Dea versat habenas)

Nostri suus successus habet modo vota: laboris

Ne pigeat quæso: placido caelestis eunt res

Namimis afflatu: nobis hæc munera, diuis

Quis neget auspicius data? flectere præsulis vlla

Pectora num afflatu quondam, aut molliore precando

Nostri opis, atq; animum dictis m'alcere verendi

Patriis erat? cur ille, viros nos omnium egenos

Virtute exiguos non dedigr, atus amico

Reppulit afflatu, non se delusit inani?

At verò optatis rebus, plenoq; potitos

Voti successu, pietas qua sancta repositat

Dona olim; iam tum nos dissimulare, nefandum.

Ergo agedum ò pubes (animis defendere quando

Turpem ignominiam, crimenq; auertere certum est.)

Dicamus Superis meritos, dicamus honores.

Votaq; sola amamus, iam nunc pro munere tanto,

Quod ferimus: posthac studium hoc solum, hic labor vno

Nos præerat assidue: nostris ea prima recuset

Cura animis: alia; quas fors feret aspera rerum,

Hanc dominam agnoscant, cessurae protinus vltro,

Illam graui nutu cum ritè faceffere coget,

Vna sed huic tantum par, pane atq; amula surgens

Me premit, atq; acres stimulos sub pectore versat

Ancipiti, & mentem nunc huc, nunc diuidit illuc.

Non secus, ac subitis malè prouida fluctibus alius

Vndisono deprensa vado, quassante fragore

Ventorum, icta sonat, spoliataq; remige nutat.

Quocirca, qua dicam, animis, & mentibus aquis

Accipite hæc, olim nostræ opportuna salutis.

Rex Diuum, æthereo proles æquæua Parenti;

Dam fragilem animam nexus, & membra caducus

Languida ferret adhuc, & nostras carperet aurat;

Non stirpe insignes, non claros vrbibus altis,

Sed vada fluctifoni circum piscosa vagantes

Aequoris, intentosq; rudes optare phaselos,

Retiaq; & laceros pariter nexare rudentes,

Et dura expertes fortuna, acriq; labori

Assuetos comites delegit: magna quibuscum

Conflia, & curas impertiretur amaras:

Quosque inter casus, intèrque pericula lethi

Horrída terrifici secum vna ducere posset.

Hos verò; quanquã Rex idem, hominumq; magister,

Iam tum vltro ad patrij regna alta vocarat Olympi,

Aurea pollicitus solia, aurea tecta, domosque

Auratas; non continuo fortuna secuta est

Læta: sed insueto quamprimum tramite callis

Scruposus, durusque adeò sese obrulit illis

Ouius: ingressos Heroas, itèrque malignum

Tentantes primos; tristis penuria rerum

Protinus angustis vltro est complexa lacertis:

Cui labor, insensus comes vna iunxit inherens

Confestim sese: improvisoque agmine denso,

Curarum exciit circum strepuere caterua.

Primum nang; suis ipse obiecit auit amicis

Rex bonus inmites, formidandisque labores,

Et tentare vltro, atq; animiq; tolerare volenti

Iussit. An hac Regis non dura, atq; aspera vox est?
 Ite modò d' socij, via longa est, ite frequentes.
 Ite, superuacuas, si quæ sunt, ponite lanas,
 Exuite, & binos posthac horrescite amictus.
 Vnius obtentu sat erit velaminis, artus:
 Vel dum horret Chiron, & tento semifer arcu,
 Dirigit Aemonias nervo stridente sagittas;
 Si tantum incaleant. Ite, alta palatia regum
 Vos saepe ingressos, positus non ordine mensis,
 Non ostro excipiens famuli, thalamisque superbis.
 Sed mox praesidiibus sauis, toruisque tyrannis
 Sistent ceu fontes, euersoresque dolosos
 Regnorum, pacisque hostes, Diuumque profanos.
 Quin etiam adiciens, ait, Ite; occurrite magnis
 Regibus; audaci sic ore monere potentes.
 Discite iustitiam, sanctosque agnoscite cultus.
 S miseris ne vos aras, nèue aurea fictis
 P onite templa Deis. etenim quid saxa, quid aurum,
 Quidue ebur, aut lignum meruit? sic thuris honore,
 Cum prece, cumque pijs colitis mita ignibus? d' gens
 Mentis inops, rerum auctorem, dominumque potentem
 Aetheris auertens, monstra horrida thure vaporas!
 Ab saltem viua, ac spirantia pectora, fufis,
 Non saxa, d' miseri, precibus quateretis, & ara:
 Crimen erat leuius, nec vos tam dira manerent
 Supplicia: immanes iam nunc exasperat hydros
 Tisiphone, & pernis vos olim vrgebit amaris.
 Hac, & plura suis quondam mandauit alumnis
 Aethereus Rex, legatos dum destinat illos:
 Tempora qui ramis compri flauentis oliua,
 Munera felicitis portent celestia pacis,
 Immanem ad gentem, & populos sine lege superbos:

Ignarosq;

Ignarosq; via, ritus cultumq; piorum
 Calicolum doceant, ignotaq; Numina pandant.

Iam verò d' socij; tanti monumenta magistris,
 An prodesse queant nobis, & commoda nostris
 Inceptis quondam veniant: an inutilis vsus;
 Explorare adeò est opus, & rem scire necesse.
 Quare agite hic magnū Patrem, dominumq; supremū
 Supplicibus donis, precibusq; animisq; rogemus:
 Edoceat, pramonstret iter, callemq; recludat,
 Quā nos ire velit, quò nam vocet, aut quibus olim
 Adici inbeat studijs, quas voluere moles.
 Praecipue verò descendum est; insigne: quæ tunc
 Celestis Rex ipse dabit, monitusq; seueri,
 Nos peterent: nò sine illa eadem via dura maneret:
 Et pariter nobis, qui nunc exurgimus, ille
 Monstraret, caneretq; acres, ferosq; labores.
 Siue per umbrosos nos frondea ponere lucos
 Tecta, atq; horridicos malit celebrare recessus,
 Exustumq; solum, & sitientes quarere terras:
 Magna vbi perpetuis placemus Numina votis,
 Orantes nobis veniam, & mortalibus agris.

Hæc me agit, hæc dubium nunc huc, nunc acribus illū
 Cura animum pellit stimulus, atq; vrget vtroq;
 Ergo his compertis: quò nos celestia ducant
 Numina, vtra ambiguus potior sententia rebus,
 Vtiliorq; animis vter alternantibus olim
 Sit labor; omnino par est nos ritè doceri.
 Quocirca aërei repetamus nota Subasti
 Antra, breui quem vos cursu distare videtis,
 Nona (& adhuc Phœbi primo sub rove recentes
 Enituntur equi) nos hora Subaside terra
 Sistet: ibi assuetis poscemus Numina votis.

N

Nec

Nec deerunt tantis diuina oracula rebus.

Certa neq; æthereus Genitor responsa negabit.

Fidite, signa dabit: neu spes amittite vestras,

Continuò leua tonitrus de parte coruscans

Fulgebit: qui pandat iter, qui limite monstret

Sidereo, quâ nos caelestia iussa sequamur.

Talia diuinis memorat dum vocibus Heros,

Demulcetq; animos sociorum, & pectora firmat;

Audiÿt arreÿta crystallinus aure sub vndis

Clitumnus gelidis: niveo qui flumine tauros,

Et pulchros perfundit agros pulcherrimus ipse.

Audiÿt, & dictis fundo mox dulce sub imo

Gurgitis arridens; crepituq; & murmure sacro

Plausit, & arcanum resonans, immugÿt antro.

Muscosiq; vnâ ex adytis, per mutua nexis

Excitata manibus iuxta mox Naiades astant,

Alphoq;, Crinoq;, Ritheaq;, Dexamencq;,

Nodosos vincÿta crimes sub retibus aureis.

Leucoieq;, Geloq;, Nisinaq;, Callianassa:

Amphinome, Meliteq; humeros, viridesq; lacertos,

Nudæ ambæ, simul ambæ acri certare natatu

Assuetæ, sæpe ambigua desistere palma.

Garrulaq;, Ismene, formosaq;, Liliopeia,

Atq;, Aegle, atq;, Erate, flaua illa, hac cerula crime.

Inde Thoe, Dorusq; caput grauius vtraq;, fertis.

Calliloge, Actæaq;, & Larimia pulchra Diana.

Auersata choros: auro, pictisq;, corburnis

Omnes cuiuncta furas: genuum tenuis omnes

Collectæ vestes, auro, nodosq;, fluentes.

Tum pedibus micuere leues, flexusq;, retortos

Implicuere simul, lorasq;, miere choreas:

Ceruleiq;, sacris vitreo sub gurgite orantis

Continuò

Continuò oraculis assultauere parentis.

Discessum interea moliti Heroes, amoeni

Fontis, & herbofi linquebant fluminis oram:

Sectantur quos ponè secundo Naiades amni,

Et prona lapsa gratantur euntibus vnda,

Exposcuntq;, abitum felicem, & terga saluant.

Olli nequicquam segnes, pernicious omne

Corripiunt plantis spatium, nymphasq;, relinquunt:

Nec mora longa, tenent flauis latera alta Subasi.

Et mox diducti notis conduntur in antris.

FRANCISCI MAVRI

HISPELLATIS

MINORIDÆ

FRANCISCIADOS LIBER VIII.

V quoq;, magnanimo tellus generosa Subasis;

Si nosset tunc, quãtus erat mox ille futurus,

Et tibi quas laudes, quantosque parabat bonores;

Lata duci, letisq;, animis gratata reuerso,

Dulcisonos passim cantus, thyasosq;, dedisses:

Nec sacris pia thura focis, nec adorea decissent

Liba aris, laticumq;, sapor: nec postibus altis

Floreæ templorum, Peneaq;, ferta negasses.

Sed iam solue animo, tristemq;, age pectore curam

Pelle, neq; offensa, tacitaq;, iniuria laudis

Te moueat: nutu sic rem sortitus Olympi

Re ex erat atherei: nam te meliora sub annis

Venturis, nec longè aberant, iam fata manebant :
 Quippe erat, vt quondam ductor, maturior auro
 Cum foret, Etrusci linguens capita ardua saxi,
 Descendensq; grauis summo de vertice montis,
 Et spolijs humeros inimica stragis onustus,
 (Non secus, atq; olim, bellis iam Marte secundo
 Pugnatis, seu dum ipsa Getas, Parthosq; fugaces,
 Seu dum Arabum populos, & odoriferos Nabathæos
 Insequeris, dextraq; potens contendis ad Indos;
 Roma, tuos patres spectabas læta reuersos.)
 Felices patriæ, notâsq; reus feret ades :
 Inferretq; tibi decora immortalia : fama,
 Quæ te olim insignem, summis attolleret astris.
 Tuq; adeò, ex illo, pater ò simul alme Subasæ,
 Supra Idæ, & Rhodopen, Pindumq; & Caucason altum,
 Fama effulgeres : tantique insignis alumni
 Nomine, ventosos tractus, & vertice nubes
 Exuperans, slauum caput alta ad sidera ferres.
 Interea Ausonia (seu diffusa semina rerum
 Excierant acres nature ad prælia vires,
 Seu Stygijs superum spumis infecerat orbem
 Tisiphone, seu periuro cum sanguine pœnas
 Sic dare terrigenas, Diuum Rex ipse iubebat.)
 Effera tempestas fines inuaserat omnes :
 Et lætè inserpens, corruptis vndiq; cali
 Limitibus, funesta lues, & lethifer aër,
 Gentibus vnâ agris passim incubuere repente.
 Iamque vrbes altas, humiles iam luida pagos,
 Rurâque, & inultos campos : & sicubi densos
 Pastorum saltus inter, manus horrida suerat ;
 Obsedit rabes : crudelis sauit vbiq;
 Iam vñ dæra mali, facibusque exæstuat atris.

L inquit

L inquit vbiq; animas dulces plebs agra, trahitq;
 Corpora lapsa gemens : nec rurus amœna, nec vmbra
 A litorum profunt nemorum, taciturne recessus
 Tristibus auxilio subeunt : sude terga iuuenicum
 Dura premens valida, stiuâq; inmixta arator,
 Inter opus subito tabo correptus inertis
 Occidit, & longos incestat funere sulcos.
 Sæpe greges medijs, armentâque buccera pratis
 Pastores rapta relinquunt cum luce cadentes.

Ecce autem sine more Lares, & mœnia ciues
 Alta cateruatim fugiunt, non rura petentes,
 Non virides campos, nemorum aut genialia tempe.
 At deserta locorum, inuisâque lustra requirunt.
 Hi caua montanis sub rupibus antra, ferarum
 Mors ineunt : hi saxosi capita aspera montis
 Obsedere : alij conualles strata perimas
 Corpora subiiciunt astris, nudoque sub axe,
 Rore hument, ventis pulsantur, & imbre madescunt.
 Nec verò effugiunt duri miserabile fati
 Exitium : nusquam non plurima mortis imago,
 Nusquam non teter, nusquam non tabidus aër.
 Lætitiæ primum blandæ, ludique, salutis
 Esse adeò visis, fuerantque : at protinus ydem
 Exitio subeunt : quantoque impensius agris
 Indulgent animis, Genioque, & corpora curis
 Quò magis agra fouent blandis ; hæc acrius angit
 Corruptitque lues cæco præcordia tabo.

Inde vbi perniciës morbi sub corde resedit
 Alitius acta ; grauis pectus quatit halitus agrum.
 Tum superaccensam faciem rubor igneus vrit :
 Igne ardent oculi : linguam tumor asperat horrens :
 Quassa micant tremulis singultibus ilia : tætri

N 3

Naribus

Naribus illuuiis it scæda per ora cruoris.
 Aspiceres papulis stellantia corpora nigris.
 Sed moritura breui, & iam tum pallentia morte
 Vicina, insequitur sudoris frigidus humor.
 Hæc tum prima mali, simul & communia morbi
 Lethiferi indicia: at causas ediscere longum,
 Enarrare graue est: & non tamen alitius omnes
 Abstrusa latuere locis, penitûsque repostæ
 Effugere oculos: numero comprehendere sed fas
 Quam multas, certòq; datur cognoscere visu.
 An non lethiferis spirantes astibus Austri
 Ingentis vulgò subdunt incendia fibris?
 Aridâque immixtis torrent præcordia flammis?
 Quin etiam (horrendum visu) sine more per agros
 Strata, per umbrosos saltus, pèrque auia passim,
 Corpora scæda, leues vitiant pædoribus auras.
 Fama quoq; est (Strygijs qua non lethalior vndis
 Extulerat caput vlla lues) fontèsque, lacûsque,
 Vitreâque, & saxis manantia flumina viuus,
 Pèrque agros latè, vallèsque meantia; tabo
 Nescio quo immisso puris mox de super vndis;
 Pocola vipereis temerata dedisse venenis.
 Quid, quod sæpe anima luctante in limine vita
 Extremo, dum quis morientia lumina figit
 Corpore in alterius, præcordia ad intima labem
 Subdit scæda acies, atq; osibus implicat ignem?
 Hinc etiam infectos, rabies (miserabile visu)
 Et cæca exagitant Furia, mentèmque phrenesîs
 Dira ciet: qua sæpe manus sibi mordicus ipsi
 Diuulsas, inter duros triuere molares.
 Heu malè tum quisquam seruitum accesserit agro.
 Ergo absunt matres longè, natique, patrèsque,

Longè frater abest: tanto haud se credit amicus
 Exitio: nec erat, qua sese credere vellet,
 Spes vlla auxilijs, spes vlla salutis: oborta
 Vndique enim dira nigra caligine mortis
 Obtecti; auertuntur opem, auertuntur & auras
 Vitales, luctûque atro, gemitûque fatiscunt.
 Quid tum Philyrida, quid vere Machaonis artes
 Poffe, aut dictamnnum, panaceâmue? acrius ipsi
 Nimirum officium primis: frustra que petuntur
 Montibus ex altis, aut imis vallibus herba.
 Ergo aded infausta Romana per oppida gentes
 Quancumque atris superant iam mortibus, acrem
 Exercent gemitum, & tristes sua funera lugent.
 Desunt qui tumulos ponant, quique osibus vrnas
 Collectis statuunt, & carmine nomina signent.
 Corpora vix terra infodiunt, vix aggere puluis
 Ad datur exiguo circum, vix vltima dicunt
 Verba, sed heu passim quam multa sub ætheris ora
 Nuda iacent! quis vulgus inops heu funere donet?
 Aut saltem quis humo tegat, & de more recondat?
 Horrent vsque adeo viduata ciuibus vrbes:
 Horrent templa Deûm, squalent que sine ignibus ara:
 Desertæq; via, fora, compita, tecta silesunt.
 Squalor ager: sat a nulla virent: gemalia torpent
 Rura: silent pagi, pagorum exesa per agros
 Armenta iacent: operum quoque torpet agrestum
 Cura, laborque grauis: passimque armenta, gregèsque
 Tondentes campos nullo custode vagantur.
 Præcipue verò deserta Subasæ, colonis
 Arua tua abductis squalent, horrètque sub alto
 Vertice oliuiferum latus: it Tritonia virgo
 Humicentes dciscta oculos: collèsque relictos,

Marcentésque oleas, nec iam de more comantes
Luget, & indomitos effundit pectore questus.

S odiam lata dies aderat mortalibus ægris :

Qua Genitor Diuûm, & magni regnator Olympi,
Exitium infandum, atq; inmania funera ab alto
Tandem hominum miserans ; crudelem auerteret oris
Iam cladem Ausonia, & pœnas compesceret atras.

Quis verò hanc veniam calo deduxerit alto,
Et patris vltices magni placauerit iras :
Dicite calicola (non poscimus ex tera vobis)
Dicite : res manet : exiguo sed murmure quondam
Nos docet, & fama tenui ciet aura volatu.

Stat latere in medio flauit prærupta Subasi
Rupe flex alta, deuexi lumina Phœbi
Ignea prospectans, subterque patentibus aruis
Fronte minans celsa, gressûque haud trita frequenti.
Huic veteres, Saxo iam primis nomen ab annis
Indigena fecere Rubro, seruântque minores.
Hic spelunca fuit tum dorso subdita montis :
Ora aditus cui caca, altoque haud peruia Phæbo,
Sed tantum occidui sero lustrata rubore.

Ante fores modicas antri iacet area parui
Vestibuli : quam sublustris, tremulisque coruscans
Sæna vmbis, cinctum ilicibus frondentibus ambit.
Non strepit hic aër, non turbine concitus atro
Miscetur : non insurgunt ad prælia cauri.

Quale nemus crescit, dum quis geniale fluenti
Excoluit littus, seu collem impleuit amœnum
Arboribus lætis, laurum Parnassida primam
Figens, tum Paphias myrtos, nigrâque cupressum,
Nec non auricomas lauros, tua robora Mede,
Per longas ederas dans tandem inserpere truncos ;

T alia,

T alia, protentis pariterq; hinc, inde reductis
Fert humeris atro saxum tutamina rubrum,
Et circum arboribus læto simul ordine iunctis ;
Vestibulum obnubit sacrum genialibus vmbis.

Ergo hic non sedes dirarum sæda volucrum,
Non immunda feris statio, catulisq; ferarum :
Non gemit informis ferali carmine bubo :
Non quicquam obscœnum, nil deniq; trux, nihil atrum.
Sed tantum ætherei plausus, sacriq; canores
Assultant circum : & dulces sub frondibus altè
Arboreis resonant voces, & carmina Diuûm.

Quippe hic aligeris cali (si credere dictis
Agestum fas est) choreis gratissima sedes :
Nam credunt sese, alarum, narrantq; per auras
Et vidisse vmbas, celeresq; audisse volatus.
Ex illo indigena ; saxum terroribus, & iam
Religione sacrum ; sese expauisse fatentur.
Quò verò hæc tandem, cui rara insuetaq; Diuûnè
Munera ? cui mitis læta indulgentia cali ?
Ingeniumq; loci placidum, rupiq; benigna
Stat facies ? nempe id non tu fortuna procaci
Das nutu : aut temerè alta suo sine sidere moles
Exurgit : sed Rex Superûm bonus ipse colono
Venturo, quondam sub rupe parauerat antrum,
Panthiada vatis nimirum in sede quieta
Hospitium felix. Ergo insons, labis & expers
Ille dies agit hic, vitioq; excelsior omni,
Exemptusq; animum satis, rebusq; caducis ;
Spemq; metumq; domat : curisq; è pectore magno
Impurum longè eiectis ; mens ignea tutâ
Arce sedet, verum cernens, atq; otia captans,
Qualia, mox prima nascens origine mundi,

N 5

Aurea

A urea gens nemoris carpsit (brevis hora) sub vmbra
 Auricomi stabulans, & adhuc ignara malorum.
 Deniq; in ambiguis, hic ritè Subasides omnes
 Concurſu gentes poſcunt reſponſa frequentii.
 Ille canens, trepidis diuina oracula pandit.

At verò Auſonias peſtis dum cladibus oras
 Fœda comest: ſparſisq; furens & hiantibus hydriſ
 Tiſiphone infelix agit atra per oppida morbos,
 Infandosq; obitus, & funera miſcet vbiq;
 Pantiadides ſacri cuſtos ſanctiſſimus antri,
 Alta tenens ſumma, pacatq; culmina rupis;
 Nunc prece, nunc triſti gemitu, lacrymiſq; profuſis
 Compellat, crebriusq; vocat pia Numina votis.
 Tentat & vltices detur mollire precando
 Si quã ira Superùm, veniamq; expoſcere terris.
 Ad quem ſuppliciter de more Subasides, vrbe
 Effuſa, properant matres: ac triſtia palmis
 Pectora tundentes, vlulatuq; æthera dno
 Complentes, ſcandunt ſtauum longo ordine montem.
 Iamq; aderant, iamq; aſtabant radicibus imis
 Rupis ſaticana: quibus alto è vertice ſaxi
 Diuinus ſacro vates excitus ab antro,
 Continuo letum dat ſeſe, ac talibus inſit.

P arcite merentes luctu, iam parcite matres.
 Vltia Deos, ſpretasq; aras ſatis vltia Deorum
 Nimirum ſuneſta lues: iam prorſus vbiq;
 Supplicij exhauſtum ſatis eſt: ſatis ora ſuperq;
 Auſonis acta malis, pœnasq; expendit acerbas.

Nunc pater omnipotens (audiuè, his auribus hauſi.)
 Deſpiciens terras multat at cladibus atris,
 Atq; animo miſerans viduatas ciuibus vrbes;
 Hac ſecum ipſe dolens, alto ſub corde locutus.

O regio inſauſta, vnquãme eripiere nefandis
 Caſibus? ò nimium diuis exercita ſatis,
 Torq; malis adeo vexata, tot excita pœnis;
 Têue decet ſperare manu iam poſſe lenari
 Humana? dabitur ne tibi has euadere clades
 Mortali auxilio? an Superùm magis æthere ab alto
 Feſſa ciebis opem: lacrymiſq; humiliq; precatu,
 Rebus in afflictiſ, Diuos pulſabis ad aras?
 O vos celicola, ò tandem miſereſce labantis
 Heus Latij noſtrorum aliquis, tutare, vadêmque
 Te mihi dede volens; & fulmina ſeua reponam.

Sic breuiter ſecum genitor: cui filius vltro
 Aſtitit: & contra hæc non importuna parenti.

O genitor (mitto innumeros, tua robora, cœtus
 A lituum: aſcitosq; aſtris de gente colonos
 Mortali, & Superùm donatos ſedibus altris)
 En mea; cui noſtri proceres, cui ſidera parent:
 Maxima cui latè ſolido de marmore templa
 Mille gerit tellus, cui ſuſtinet aurea mille:
 Cuius & ingenti de nomine, ſacra colentes
 Innumeri delubra chori, ſimul ordine feſtos
 Inſtituere dies, cumulantq; altaria donis;
 Mater aedeſt. Ecquid turela potentior vſquam eſt?
 Hanc metuunt triſtes regni illatibilis vmbra:
 Hanc; dum ſauit hiems, dum fluctibus æquora canent,
 Dum caua diſcerpunt obnixi nubila venti;
 Audit, & equato ſternit freta marmore Nerens:
 Vndarumq; minas ſrangit, tumidasq; procellas.
 Sic licet haud potis hæc tantis obſtare ruinis?
 Non hæc Auſonias validè tutabitur oras?

Præterea, oranti quem tu Pater annuis olim
 Sæpe mihi, monſtrasq; æterna mente futurum:

Quemq; adeo similem nostra hac mihi signa, paremq;
 Dum proceres dictis equidem solabar amicia
 N ostros; venturum promisi sapius vltro;
 En vigil arcano noctesq; diesq; sub antro,
 Indulget gemitu: fletu largè irrigat ora,
 Multa orans Diuos, onerans multa athera votis
 Supplicibus precibusq; pijs: auertere si qua
 Finibus Ausonij dira contagia pestis,
 Irarumq; æstus valeat lenire tuarum.

Da genitor, da quod petit hic: da protinus, optat
 Quod mea chara parens: da quod meruisse lacertos
 Hos tunc ipse dabas, cum me altus ad athera malus
 Conspectum populis tulit, atq; inuexit Olympo.

Filius hac: contra Genitor cui totus inharrens,
 Mox torum sese, cum tota immiscuit aura,
 Osculaq; alta ferens, alto sic intulit ore.

Nate quid hoc precibus tantis onerare necesse est?
 An ne quod ipse petis, non tu prestare roganti
 Nate queas? maiora potes, quam qua exigitis: aut quid;
 Quod nequeas, vsquã est? tibi enim tibi maximus ather
 Paret ouans: cumq; ingenti te sidera mundo,
 Auctorem, dominumq; suum famulantia norunt.
 Quare agedum: seu te genitrix Reginaq; Diuum
 Inclyta: ductoris seu iam spectanda futuri
 Aurea signa mouent; modo Nate petentibus illis,
 Da veniam, indulge, da: sint rata munera faxo,
 Per te equidem, quacunq; hominum gens agra capestat.

Hac fatus: tunc excipiens, sic filius almam
 Compellat matrem, atq; his vocibus excitat vltro.

O genitrix, agedum (quando hac te cura reposcit)
 Tu gentes quascunq; meo de nomine dictas;
 Sive sub extremo quantumbilibet axe repostas,

S eu medijs pressas Zonis; alit vberè magno
 Terra parens, tutare tuo Dea numine sancto.
 Præcipue verò Ausonias modo respice ad oras;
 Pelle luem, preme Diua nefas, compeste cruentos,
 Illic Tisiphone quos nunc agit effera morbos.
 Quippe vna ò mater tu contra ire obuia monstribus
 Tartareis impunè vales: tu fumea quassas
 Eumenidum rela, vna potens: anguemq; superbum
 Deijcis, vna anguis superas lethale venenum.
 Nec te vllam in faciem versus deterruit vnquam,
 Qui mare Cerbereis, & terras insicit auris.
 Quiq; ignes summo astrorum deiecit Olympo.
 Sed te horret Phlegethon, te formidabilis Orcus.
 Nomine & ipse tuo rex infelicis Auerni
 Mox tremit audito, & cæcis se condit in vmbribus.
 Ergo agè Diua tuos dextro pede vise clientes.

Audiit extemplo genitrix pulcherrima natum
 Dulcè oculos deiecit suum, & pia dicta capeffit.

Hac modo siderea Diuum Pater optimus aula,
 Consilia humanis prudens de rebus habebat.
 At postquam virgo, Regis diuina potentis
 A uidiit iussa: (ò matres, vidi ipse, notauit,
 A ccepitq; sonos mente, exultanti que astra
 Mox circum aspexit) lætos contorsit ad imas
 Lata oculos terras: & inexasurabile monstri
 Tartarei indignans odium, execransque venenum
 Inuidia, & prima gentis miserabile secum
 Excidium repetens animo; festina gementi
 Destinat auxilijs Latio succurrere, & Orco
 Quamprimum athereis fera monstra auertere ab oris.

Insuper accipite hac: vestro de sanguine cretus
 Vir læter haud longè, vobisque ignotus, & vltro

D electusq₃, humilisq₃, piusq₃ in pectore mores
 A sseruans : quem dehinc (medij breuis hora) sub auras
 Tollentem caput, & fama super aethera notum
 A spicietis : & ò vobis qua gloria surget !
 M aenia qui circum vestra hac tunc laudis honores
 At tollent sese : vicina per oppida clarum
 C um primùm fulgere viri, & crebescere nomen
 Incipiet ! Quin ò matres (me nunc agit aura,
 C redite, agi vigor aetherae) mox ille, vbi sine
 D efunctus, superas latus conscenderit arces,
 C oncilijsq₃ Deùm ascitus, nitida astra tenebit ;
 A ssuescet votis hominum, precibusq₃ vocari.
 F ulgebitque ingens sidus mort alibus agris.
 E rgo hic praecepta secretorupis in antro
 N unc latitans ; gemitu tristis, supplexque, profususq₃,
 A sidua cum voce vocat, pulsátque supremos
 C alicolas, terrisque infandam expellere cladem
 C ontendit : iamque aethereus Pater aspicit illum
 M itior, orantique offert placabile pectus.
 H ic, vir, hic (audistis) quem pridem filius orans,
 I pse sibi a similem sua signa : ducémque futurum
 I nuictum cecinit : supremoque obtulit vltro,
 O biecitque patri : hic caecis erroribus, actis
 G entibus auxilio venit : & quos decolor aetas
 I nfecit, mores rursus excolet ore, manúque :
 C omponétque nouos ritus, vit aq₃ salubres
 O stendet leges : atq₃ ad meliora reducet
 D egeneres populos, felicia secula condens.
 s ed iam, ne, moneo, vos hunc modò quaerite, néue
 I llus, ante diem, libeat cognoscere cultum ?
 T empus erit (breuis hora) ferens cum splendida signis
 A uricomis membra, atq₃ astris ardentia quinis ;

A urova fines, extremáque littora Calpes,
 N omine percurreret claro, & lustrabit virosque
 A ethiopas : quin vester adhuc inglorius, atque
 V ix Latio auditus sola iam voce, Subasus ;
 S upra Idam, & geminum Parnassum, & culmē Olympi,
 S upra Aemum, & Rhodopē, Taurūq₃, & Caucasum altū,
 N onnen inexhaustum feret, & caput inseret astris.
 N unc verò sat scire, olim qua gaudia vobis,
 Q ue fors fata dabit : bona, qua Pater altus Olympo
 D emitte terris : quibus & vir protinus oras
 E xiritus Italas, & mœnia vestra leuabit.

I nterea, his, qua dicam, animos adhibete paratos.
 C onsilijque meis matres parete volentes.
 I te, negata diu, & more intermissa profano
 R eddite liba aris : neglectaque sacra frequentes
 I te, nouate Deum : templisque reponite honores.
 I nstaurate pios ritus, & ad aethera palmis
 S ublatis pulsate Deos, Diuinūq₃ supremum
 V oce cietē Patrem : totisque in votis vocatis
 C alicolum cuneis, onerate altaria donis.

I am verò quò tantarum certo ordine rerum
 S uccessus fortuna regat ; vos cogite primùm
 V irgineos cœtus, matronarūque cateruas :
 S ollemnēque die sacra ducite pompas,
 L imina sancta Deum celebri de more terentes.
 P racipue verò ante alios, vos muerā poscit
 S iderei Regina poli : primam illius auram
 I mplorate animis, donisque orate potentem.
 T um pueri, scelerum gens experts, in scia culpa,
 A tq₃ ignara animi fraudum, & purissima corda,
 L imigeri vobis procedant ordine longo :
 E t magna incensas Diua sistantur ad aras :

R ite vbi carminibus sacros puerilibus ortus
 C alestis dicant Regus, matrisque verendos
 I ntaçta partus, illibatúmque pudorem.
 V os parte ex alia, non aspernabile pepli
 E gregij, moneo, quamprimùm intexite velum,
 A rte laboratum, simul ofstro diues, & auro,
 D onum ingens Superùm domina, calisque potentè
 R egina, & pulchrum simulacro tegmen eburno.

P rincipio magna texto formetur imago

V iua Dea : cui deinde hominum, diuùmque, repertor;
 I rrarum exardens æstu, dextrâque corusca
 F ulmina demittens terris, & turbine fontes
 M ortales caco inuoluens. super arduus instet,
 I ncumbâtque minans : & iam dispendia gentis
 V rgens humana, Pyrrheos aduocet imbres.
 T um Regina potens nequicquam territa, Patrem
 L eniat, ardentisque animi demulceat æstus :
 P rotentisque vniis, & passa tegmine palla,
 M ortalem excipiat gentem, & tutetur eandem.
 P ostremò Heroëm patrium, velaminis ora
 I ma gerat : quem gnara manus circumdet amictu
 H orrenti : dehinc perfossum thoraca, pedésque,
 I nsignemque notis palmas rurilantibus auro,
 P asâque sidereo tendentem brachia celo,
 E ftingat, magnúmque Patrem simul exorantem.
 H oc ebur ò matres tandem velamine sacrum
 I nduite : his grates Diuæ persoluite donis.

H ac vbi supremo vates è vertice saxi
 P racinnuit, monitiisque accendit pectora matrum
 T ristia lugentum ; siliuit, notúmque sub antrum,
 S urripiens sese, leuis auersúsque recepit,
 A ncipites animis linguens, ac multâ parantes

Dicere

D icere : nec coràm sese deinde obtulit vltra.

I lla autem pauida (neq₃ enim rerum omnibus ordo
 N otus erat, nec femineis sub cordibus altè
 H arebant adèò diuini carmina vatis.)
 D iuerfa inter se, varijs euoluere votis
 C onsilia : hæc vatem rursum tentare rogati
 S ollicito, monitusq₃ addiscere prescius optant.
 A St alie, quid rursus eum compellere oportet
 E dere, quæ dictis iam fata exoluit apertis ?
 Q uid monitus vobis, quid lucis egere videntur
 I ussa ? diem sat scire, iubet quo ducere pompas
 S ollennes, ferrig₃ sacris pia munera templis.
 P ars (cupere vt semper noua, semper femina suenit
 I rruere in vetitum) quin nos ; sub rupe latentem
 M ontis, ait, patrium Heroëm, qui voce potenti
 I ratos placat Superos, magnúmque Tonantem
 C onciliat terris, & certo fœdere iungit ;
 Q uerimus, eq₃ antris abductum sistimus aris ?
 Q uæramus : quippe ambages, obscuraq₃ vatis
 D iuini verba exoluet mox ille repertus :
 I lle dabit vires animis, operumq₃ Labori
 C onsilij aderit, simul auxilioq₃ iuuabit.
 H as lites querula miscent, diuersaq₃ matres
 C onsilia hæc simul inculcant, & inania stridis
 D icta notis fundunt, & nubibus irrita mandant.
 N on secus agrestum puerorum in margine ripæ
 F luminea collecta manus ; qui ponere ludos
 C ontendunt ; strepit altercans, certatq₃, diuq₃
 D isidet : inuentum præfert dum quisq₃, probatq₃
 V oce, manuq₃ suum, & primo dignatur honore.
 H ic numero ex omni ; Cumæa virginis vna
 A equa annis, iamq₃ ostendens Cisseida canis,

O

Eustorge;

Euforge; multi à indulgens Tritonia Pallas
 Fecerat insignem quam lingua, atq; arte decora,
 Ingeniumq; sagax dederat; media asiritit vltro.
 Talibus inde instans monitis, sic orsa, locuta est.

D'esinite ò matres tandem vexare tumultu
 Discordes animos: & qua modò pectore vates
 Fatidico cecinit (longè mora segnis abesto)
 Explete: hac equidem non expectare paratum
 Accipitem responsa reor: diuina, monemur
 Qua, vox, non hominũ tantum: mihi credite matres.
 Et sonus, & vultus color, & (si rite notastis)
 Fulgor in ore sedens, & scintillantibus aqua
 Lux astris, afflansq; oculos, & spiritus ardens,
 Hoc vobis monstrare queunt. Ergo, ite, sacrandum
 Donum Regina confestim ordiminor: aurum
 Fundite quaq; volens: scelus hoc in munere tanto
 Parcere diuinijs: equidem haud postrema labori
 Dona feram: nec; si totas, quarum mihi suauius
 (Scitis enim) prouentus, opes venerabile donum
 Deposcat; moueant animum dispendia rerum.
 Adde (manus neq; enim, quanquam mihi frigidus auro
 Iam tum sanguis hebet, nostras Dea Cecropis horret)
 Artus opem: & si qua ingenij sollertia nostri est,
 Vltro aderit: me prima operi (ne spernite) sacro
 Ad dico: vos certatim conferte frequentes
 Munera: Regina meritos ponamus honores.
 Qua pompis sacrandæ dies, ne querite: virgo
 Deliget, ostendet certam, propriamq; dicabit.

Hæc illa, at matrum cœtus simul omnis eodem
 Assensu fremit, & dictis ore annuit vno.
 Tum sedes patrias lata, celeresq; reuisunt:
 Intentaq; animos operi, dextrasq; labori,

Festinant

Festinant reditum. Vix alta ad moenia ventum
 Urbis erat: cum feruet opus: cum ritè coactum
 Quicquid gemmarum, patrius longa æquora mensus
 Institor, Eois pridem vectarat ab oris.
 Quaritur & multo fucatum murice velum,
 Sardoniosq; alitè quod iam bis senserit æstus,
 Non gregis è niueo balantis vellere textum,
 S tamine sed tenui, Serum de messe, petito.
 Nec minus igne crepant, sensimq; liquantur arena
 Herme tua, lentosq; Phrygum tenuantur in vsus.
 Hic verò hortatu matrum, lectissima turba,
 Virginea tantum bisseña è plebe puella
 Siftuntur medio, coramq; astare iubentur:
 Omnes carbæseus velatæ corpora pallis,
 Omnes in morem, nodosos, tempora circum
 Intorta crines, & vinctæ retibus aureis,
 Omnes edoctas à Pallade credere posses.
 Virginibus sed mox delectis insuper vna
 Euforge longæua datur, qua ritè magistræ
 Omnis eat labor, atq; operi labor addat honorem.
 Ergo omnes, curas sortitæ protinus adsunt,
 Ordine, quaq; suam: & calathis de more paratis,
 Accingunt sese, atq; æquatis partibus instant.
 Tum verò primum, in medio velaminis ampti,
 Reginam Diuim, curæ est, firmare potentem:
 Argenti niueo obtentu quam mollis obumbrant:
 Huic & Erythreis fulgor quaesitus ab vndis,
 Mæandro extremas duplici circum figat oras.
 Ollitum digitos gemmarum ardore nitentes
 Purpureo incendunt: sacri diadematis altum;
 Fulgore irradians orbis, caua tempora circum
 Aureus, & vario stellantes ordine gemma;

Suggestum attollunt, capiti spectabile tegmen.
 Hic trata super magni Genitoris imago
 Imminet, aëreo tractu sublimis, & atris
 Exercens pennis gentes, & fulmine quassans.
 Regina extemplo precibus, quem pectoris astus
 Pacatum ardentis, & inermum fulmine dextram,
 Cernere erat: tanta est Diuæ vis, tanta potestas!
 Adunt Heroem, postremi insigne laboris:
 Et patria ignotas pingunt in margine veli
 Extremo laudes: hunc primum horrentis amictu
 Tegminis obnubunt: cruda veste illa cingunt:
 Transodiunt illi palmas, thoraca, pedesque,
 Sanguineoque notant stellantia vulnera cocco,
 Incendantque comis circumradiantibus aureis.
 Quales manè rosa primo sub Sole rubescunt,
 Purpureæ inter ceu Narcissos Hyacinthi,
 Siue coma rutilant quali modo Pleiades ortæ.
 Ille autem æthereo Patri fulgentia tendit
 Brachia, nec surdas precibus diuerberat aures.
 Tandem operis iam finis erat: pulchrisque nitescens
 Stabat imaginibus textum mirabile pepli:
 Atque vnâ lux certa aderat, qua lata frequentes
 Sacra agerent matres, donaque ingentibus aras
 Turicremas struerent: & iam simul ordine longo,
 Solennes magna sacra ad donaria Diuæ,
 Tendebant pompa, promissaque dona ferebant.
 Ibant linigeri pueri, innuptaque puella,
 Ibant longæuæ matres, sed passibus agris:
 Nituntur tamen, & lente comitantur euntes:
 Donec succedant sacrata postibus adis.
 Tum precibus dominam primo de limine adorant
 Supplicibus, magnoque vocant clamore potentem.

A spice

A spice nos, Latiumque gemens, populosque cadentes
 Siderei Regina poli: miseresce tuorum,
 Et cladem infandam nostris (potes) excute ab oris.
 Hesperia defende mala, extremoque sub axe
 Pulsa gemant Helices, Rhodopesque in vallibus errent.
 Hac, & plura sacris dant voce Subasides aris
 Affusa matres: puerum chorus assonat altis
 Cantibus: interea Diuæ simulacra potentis,
 Ornat virgineus pepli velamine cætus.
 Et iam finis erat votis, rebusque solutis
 Diuinis; hilarisque nurus, puerique micantes,
 Templo sese referunt. At lætus Etrusci
 Franciscus tunc arua soli longinqua tenebat.
 Namque Subasideo pernox modo conditus antro,
 Orarat veniam, & Diuum responsa frequentis
 Voce implorarat. O magni rector Olympi,
 Da precor haud dubijs da nunc cognoscere signis,
 Quæ me fata premant: simul & da scire pericla,
 Per quæ me ire iubes olim: daque insuper, anceps
 Incertusque animus sese quibus implicet orsis,
 Non esse, quibusque hærens studijs operetur, & instet.
 Tu tandem, regere inceptam quo iam ordine vitam
 Eualeam, monstra Genitor bone: certa voluntas
 Sit tua mi, nemora an ne velis, penitusque repostos
 Secessus petere, & me dura per auia, Solis
 Ardentes astus, & scintillantia noctis
 Lumina, rotansque umbras; vitare sub antris
 Mœnia seu iubeas colere, atque inuisere gentes;
 Auxilioque iuuare pius: & ad ardua segnes
 Præmia virtutum stimulis impellere mentes:
 Perque agros, vicisque, & clara per oppida, nati
 Magna tui canere eloquio mandata frequenti.

Effrenosq; sacris animos effingere dictis.
Hac nunc affatu Genitor tonitrūue sinistro,
Pande oro, ignarumq; doce, & me dirige euntem.

Talibus orabat summota rupis in antro
Franciscus: Diuum interpres, pulcherrimus Ales
Improuisè aderat, caelo demissus ab alto,
Orantemq; virum caelesti voce monebat.

Nec, quod es ipse tibi tantum debere, tuoq;
Rere animo: quando orta suis labor, vsus, & ordo
Cuncta vocat: certis fors quaeq; obnoxia rerum
Seruitij: seruit quicquid vada caerulea sulcat:
Quicquid alit tellus, magnum fert quicquid inane:
Aetherei nec summa poli plaga voluitur exers
Seruitij: astrorum cursu data iussa citato
Expediunt ignes: generis quid munia nostri
Enumerem? quantos caelum nos poscat in vsus?
Quanta homines terris tutandi cura fatiget?
Hinc aegedum, rerum sator optimus, ire labores
Te quoq; per magnos iubet: & te destinat orbi:
Naui fragoq; mari sidus spectabile donat.
Nimirum auxilio quondam mortalibus agris
Ipse venis: tu dux linguaq;, manuq; potenti,
Inuictisq; animis collapsam restitues rem.
Sic monet, & monitum linquens, se miscuit aura.

Hic Heros primum, subita formidine mentem
Perculsus, stupuit, tacitoq; immobilis haesit
Obtutu: sed caelestis leuis umbra volatus,
Diuiniq; oris decor, & vox certa loquentis
Alitis aetherei; cunctanti protinus omnem
Excussere metum: & placida lux reddita menti est.
Tum verò attollens animos, & plena sub imo
Pectore vota fouens, lato sic ore secutus,

Aloquitur

Aloquitur fugientem, & supplex voce precatur.
Quisquis es, o certè magni decus Ales Olympi;
Seu te; quàm Diuum Patris ardua regia summi
Pauditur, inq; sinus immensos funditur aether;
Sedibus auricomis, felicia tecta locatum
Excipiunt: seu sub certo tenet orbe morantem
Te sidus, vigiliq; hominum statione tuercis
Infelix genus, & miserans fata aspera fulges;
Dexter ades, ceptisq; faue, & rege numine fausto
Nostrium opus: en tua dicta volens, animoq; sequacè
Accipio: mandata Patris quàm me pia ducunt,
Sponte sequor: tantum ipse iuues: atq; ore sereno
Aspice me: placidusque veni, & dux praeuius esto.

His orat dictis: orantique assonat antrum,
Tum verò exurgens, confestim ac cersit amicos
Bissenos, vocemque refert, & verba monentis
Alitis: vt vitæ duos instare labores
Nuntiet: vtq; Parens Diuum, rectorq; supremus;
Vrbesque, & vicos, populosque inuisere mandet,
Auxilioque iuuare homines, operumque labore.

Exultant socij, & iustis parere frequentes
Festinant: verbisque pijs, atque indice patris
Lustrati, mox ire parant, mandataque Regis
Aetherei populis latè deferre per orbem.
Tum verò in senas partes diducitur equas
Tota cohors: qua deinde (mora breue tempus) eundè
Quò quanq; urget amor, diducta iter ocyus omnes
Corripunt, acrésque patrem, montemque relinquunt.
Egressi diuersa petunt, tractusque peragunt
Ignotos: hi monticolae, atq; ardua latè
Castella inuisunt, agrestumque aspera dictis
Demulcent corda, & monitis caelestibus implent.

Hi lustrant humiles pagos: hi clara frequentant
 Mœnia, & ingentes populos læto ore salutant.
 Idem omnes tamen ardor agit, simul omnibus instat
 Cura eadem: virtutis iter, mortalibus ægris
 Monstrare, & sese quàm celso Diua receperet
 Vertice, quàm niveo cultu sese arduus olli
 Ungat honor comitem, quàm læto gloria vultu.
 Felices nimium gentes, nimiumque beata.
 Felices, positaq; astris felicibus vrbes:
 Quis oratores tales felicia quondam
 Pacis dona ferant, & nuntia verba salutis.

Extra bisfenos comites, erat insuper vnus,
 Fatalémque extra numerum (dixere Lyænon)
 Hunc fortè errantem, & solum auia tunc lustrantem
 Montana, aggreditur pater, atque his increpat orsis.

Quid tu age dic hodie nemora inter densa Lyæne,
 Longa animo solus vacuo teris otia? nec te;
 Quæ nunc sollicitat nostros, duròque labore
 Exercet socios; mouet ardua cura? quid vnus
 Expers diuini monitus, expersque laboris
 Quæsit, tandemque Deo monstrante, reperti?
 Eia animum hic effer, calòque attolle iacentem.
 Te nunc, meque labor vocat vnus: idem expetit ambobus
 Nos opus, I, mox, I, celer, ardua res premit: ingens
 Imperium exercet: labor instat, itèrque malignum.

Talibus vrgebat dictis pater ipse Lyænon
 Increpitans: atque ex illo sibi fœdere magno
 Iunxit eum, comitèmq; æterno asciiuit amore.
 Tum primùm admisit rerùmque, operùmque suorum
 Præcipuum testem: quæsitoremque sagacem,
 Arcanùmque animi accepit, mentiisque profunda.
 Qui cum etiam curam primam tunc ordine, qui cum

Tum primùm partitur iter, primùmq; laborem.
 Et tandem patrio simul excessere Subaso.

Ergo dum tristes clamoribus alta frequentant
 Matres templa pijs; Franciscus Thybridis vndas
 Trans pater euectus, fido comitante Lyæno,
 Finibus errabat Tusci: quæ; milite Pæno
 Dum vincente, acies caderent, gementq; Latina;
 Ingeminans atras lacrymas Thrasymenus amaro
 Intumuit luctu, Romanaq; vulnera lymphis
 Sanguineis lauit: tristes latuere sub imo
 Gurgite Naiades, gemitusq; dedere profundos.

Fortè dies aderat, mensis, quæ rite Kalendas
 Florentis lætas aperit, fertisq; coronat:
 Muneribusq; aris instructis, annua Regis
 Siderei, geminos proceres deducit Olympo:
 Quippe hanc Heroës; diuini iussa magistri
 Dum læti subeunt; effuso sanguine, claram
 Morte obita fecere simul, calòq; sacrarunt.
 Hinc & Tyrrhenas fulgebat crebra per oras.
 Præcipue Tarchontis agros, Corinti; ruinas
 Quæ veteres, Clusiq; Laras, gens Lyda frequentat.

His tum compertis; animo exultauit, & ore
 Infremuit lætùm pater, atq; ita voce Lyænon
 Aggreditur. Nos ergo hodie fors improba tanta
 Lætitiæ dabit expertes? tantùm malus error
 Nos hodie abducens, sacræ arcebit ab aris?
 Dùm nobis meliora velint: proceresque gemelli
 Hanc lætam dent ire diem: sed iam tum agè segnes
 Rumpe moras, agedùm festas properemus ad aras.
 Non iter auertit durum, non flexa viarum
 Distinet ambages: rutilòq; Hyperionis ortu,
 Nunc primùm effulgent, emittunturq; recentes

Sub luce auricoma hijuges: immo aspice tecta
 (N empe errabundis simul, ignarisque locorum
 Iam tum improvisò verus vrbs ostenderat altos
 Arretum muros, seseq; obiecerat illis)
 Ardua: non procul aufugiunt, nec tramite longa
 Iam distant: breuiter visa sistemur in vrbe.
 Perge modò: haud vanam pars hac nos prima diei
 Ad curam accersit: non hic labor irritus ibit:
 Nostra hac successus non deseret orsa petitus.
 Hæc ille effatus, gressus equante Lyano,
 Festinabat: & vnâ urbem, portamq; subibant.
 Ventum erat ad magni fulgentia limina templi:
 Pronus uterq; cadit, veniamq; altaria circum
 Exorat, Diuosq; ciet per vota gemellos.
 Interea rebus diuinis ritè peractis;
 Stant nui ei sine voce chori; purusq; sacerdos,
 Igne vaporatas vigili, donisq; Sabeis;
 Lustrata in morem iam plebe, reliquerat aras.
 Fû strepitus: passim coeuntq; fremuntq; corona
 Lætantis vulgi: serpitq; per æthera clamor
 P aulatim. Hic Heros (fandi sese obtulit vltro
 Copia) suggestum stantem, ac de more paratum
 Forte operi, scandens; oculis vnde eminus omnes
 Et legere aduersos cætus, & noscere posset;
 Infit: eum extemplo populus circum ambijt omnis.
 O proceres atavis gens nobilis, ò bona pubes;
 Vota hodie Superùm qui soluitis annua Regi:
 Et geminis meritos læti instauratis honores:
 Sacratumq; diem geminorum nomine, ritu
 Perpetuo colitis præcorum: atq; ordine pompas
 Sollemnes agitis, fruitisq; altaria donis;
 Ne pigeat, ne quæso, animos adhibere quietos,

Atq; aures nostris dictis præbere parumper
 Arrectas: breuiter pro vobis, req; tuenda
 Vestra vrbs, dum pauca loquar, dum mœnibus altis
 Præsidia adiiciens, & propugnacula iungens;
 Ut arig; domos, longeq; arcere furentem
 Vos hostem edoceam, & sedes seruare quietas.

En fragilem æquoreis audet dare nauita puppim
 Fluctibus: & fremitus, tempestatesq; sonoræ
 Vndarum premit, atq; insanos despicit Euros:
 Eoas vt quærat opes, & littora Rubri
 Diripiat maris, & fulgoribus exuat Indos,
 Gemmarumq; decus patrias conuectet ad oras.
 En iuuat agricolas duros perferre labores:
 Nec, dum bruma horret Borea, glacieq; niuali,
 Nec, dum findit agros ardenti Sirius astro,
 Lenit arator opus durum, somniue quiete
 Excubias molli, & curas demulcet agrestes.
 Luce sed obnixus terram insectatur inertem,
 Excercens rastris, & adunco vomere glebas:
 Contra autem incusat, damnatq; silentia noctis
 Importuna operi, seuoq; inimica labori:
 Nec non increpitans lentis irascitur astris.
 Tantus amor mesû, tantis vacua horrea curis
 Sollicitant animos: is demum agit ardor habendi.
 Iam verò huc oculos, celeresq; aduertite mentes
 In partem aduersam: discriminaq; horrida passim
 Armorum, & graue Martis opus, seuosq; labores
 Aspiciat ò proceres: non formidabilis amens
 Bellorum fremitus? non vis fumestaq; ferri
 Exhorrenda acies, dirarum immania cadum
 Instrumenta? an non incendia, furta, rapinaq;
 Et fraudum ambages cæcæ, insidiasq; latentes,

Exterrere queunt animos? memorémne cruenti
 Vt vulgò interitus, & plurima mortis imago,
 Lugubrisq; dolor, scissq; insanus amictu,
 Et lacryma, & gemitus bellum comitentur amari?
 Vt saepe in cineres clara cum mœnibus altis
 Consedere vrbes, crebro vt cecidere superbi
 M arte sub infando reges, populiq; feroces?
 Et tamen ecce audet passim hæc discrimina obire
 Gens hominum, gens quippe amens, gens indiga mentis,
 Consiliq; expers, & dulcis prodiga vita:
 Dum petit infandum pretium, tristisq; corona
 Sanguineum decus, & funesta laudis honorem.

Contra autem (ò praua mentes, ò caca furentum
 Corda hominum) quid nos auersis munera Diuûm
 Certa animis vltro abnuimus? sic laua sequentes
 Consilia, irruimus vetitum? oblitq; supremi
 Hospitij, patriæq; domus; vnde ignea nobis
 Vis animi, quod nos durum, ac miserabile mensos
 Exilium, magni reuocant tecta aurea cali;
 Querimus externas sedes, alienaq; regna?
 Felices ò nimirum, & felicibus astris

Exortos, quoscunq; vebit leuis ardor ad auras
 Vsq; adeo excelsas; donec sua noscere possint
 Gaudia, quæq; illis seruat bona, rector Olympi.
 His neq; vipereis vltra mentita venenis,
 Imbuet incautas mentes, animosq; voluptas:
 Non captos fortuna bonis seruire caducis,
 Ambiguas non coget opes optare: sed vltro
 Degeneres hominum curas, & inania vulgi
 Gaudia vesani iam deridere parati,
 Exemptiq; malis virijs, & casibus; extra
 Errores, extra spem turpem, extraq; timorem

S ecuri;

S ecuri; Diuûm tantum otia læta capeissent.

Quare agite ò tandem ciues, tuq; incluta pubes
 Eximite ignavis torporem cordibus atrum:
 Et magno exutas mentes attollite calo:
 Vnde animis genus, vnde hominum spes certa salutis.
 Blanda voluptatis captiuo vincula collo
 Projicite: ah, moneo, longè defendite vestris
 Pectoribus cæcos ignes: & fœdera turpis
 Rumpite amicitia: neufelle venefica vobis
 Vipereo inficiat mentes, & fascinet atris
 Vocibus athereos sensus: iam carmina posthæc
 Colchica non segnes surda auersaminor aure.
 Inquite Circaæ quamprimum linquite terræ
 Crudele hospitium: miscens vbi dira venenis;
 Pocula Tartareis, & sacro murmure adurens;
 Vos hominum ex pulchra facie, illaudata voluptas,
 Induit in vultus, & lurida terga ferarum.

Ecce autem (neq; enim tantum marcentia turpis
 Dona voluptatis, fucatæque gaudia dictis
 Acribus impetere, immanisque ostendere fraudes
 Fert animus) contra sese gerit obuia virtus:
 Quanta olim inuictos Heroas ad astra vocabat;
 Dum rata praesidiis tumidis, seuisque tyrannis
 Intrepidi responsa darent: mandatæque Regis
 Ardua siderei, diuina voce tonarent:
 Spernentesque minas regum, simul obuia ferrent
 Supplicij vltro, & vibratis pectora telis.

Hanc ego (diuinos quoniam sibi poscit honores)
 Ne dictis efferre queam, ne laudibus aequem;
 Obstet iners animus, gelidusque in pectore sanguis.
 Et tamen haud dubitem custodem mœnibus illam
 Addere nunc vestris, seruatricemque potentem.

Præsida

Præside non hac vos, fremitur, subitosq; tumultus
 Bellorum, non incurfus, seuasq; rapinas,
 Non dira excidia, aut clades horrebitis atras.
 Omnis Hyperboream furor, impetus omnis ad Arcton
 Hinc pulsus fremet, extremoq; sub orbe gemiscet.
 Quin etiam atra fames Scythiæ deserta niuosa,
 Caucasiasq; domos repetet: notisq; sub antris
 Conditæ, saxosæque tenens, & frigore campos
 Exustos; vanas captabit hiatibus auras.

At vos certa quies, & læta munera pacis
 Securos tranquilla manent: non mensibus egros
 Vltra infida Ceres vacuis eludet agrestes:
 Frugiferis sed terra parens redimita coronis,
 Attollet lætæ florentes viuuda vultus.
 Immo agite ò ciues, ò plebs ne credite quæso,
 Fortuitas tantum nutu virtutis ageres,
 Donariq; manu Diuæ, mortalibus agris,
 Diuitias solas, terrenaque præmia ferri:
 Nimirum illa aded curam hanc haud pectore versat:
 Nec tam deiecti lætatur nomine regni.
 Sed leuis astra petit cursu, sedesque supremas
 Alta colit: vocat vnde hominum lætissima cœtus,
 Et magni ad celsas arces inuitat Olympi.
 Quippe fores sedet ad nitidas fidissima cali
 Portarum custos: vementesque accipit vltro
 Felices animas, clarisque interserit astris,
 Transcribitque pijs choreis, magnaq; quieti.
 Interea Diuæ sacra vos ne linquite signa,
 Neue horrete acres, quos obijcit ipsa, labores.
 Tûque aded ò pubes animos attolle: nec vltra
 Desciscite à Diuæ castris, ne verte fugaci
 Terga gradu, ne cede malis: sed fortibus ausis

T ende

T ende volens contra: & quæ te Dea concitat, altum
 Vince iter, & summos obnixæ capesse Penates.
 Tolle oculos cælo, & sedes metire beatus
 Mente hilari, virtus quod te vocat ardua: ne tu
 Desice, neu deiectæ cadas; præcludit eunti
 Ipsa tibi dux fida, manu cælestia portans
 Præmia, & iniuctæ protendens inunera palma.

Contra autem demitte aciem, & Stygæ despice nigram:
 Cerne illic tumidum lacrymis Coccyton amaris,
 Et Phlegethontæas ripas torrentibus vndis
 Fumantes: cerne immanes ex ordine penas:
 Quæ fontum exercent animas: quibus aurea virtus
 Despecta ad superos, ira sedet impius ardens
 Vmbrarum rector, vitæque, & crimina, fontes
 Poscit inexhausta rabie: semperque cruentus
 Irritat sæuos angues, & Erinyas atras
 Aduocat increpitans, tardasque incusat ad iras
 Vltrices: misero feruent loca turbida luctu.
 Fumificæ regemunt vnda, exustasq; lacuna.
 Hæc monstra ò ciues, hæc exhorrescite penas,
 Hos luctus, claudit nullo quos terminus euo.
 Iam plura expectans, animis turba omnis hiabat:
 Finem improuiso cum dat pater optimus orsis.

FRAN-

FRANCISCI MAVRI
HISPELLATIS
MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIB. IX.

VRGIT ab his magnus procerum confessus
ouansque

Paulatim exoritur rumor, vocesq; fauentis
Crebescunt vulgi, & clara praemia laudis.

Sicut apes; gens prisca nouos excedere reges
Cum iubet antiqua è sede, & noua querere regna;
Dant primum lenes sonitus, tractimque susurrant:
Donec tota fauis, castrisque effusa iuuentus,
Seu propter riuos, seu sub frondentibus vmbis
Pendula ludit ouans, camposque sonoribus implet.

Ergo omnes vno ore fremunt: stupor insuper omnes
Altus habet: simul Heroem dignantur honore
Omnes diuino: pueri, iuuenumque caterua
Illum suspiciunt: illum admirantur, amantque
Primorum cœtus patrum: obseruantque piarum,
Attonitisque inhiant animis tota agmina matrum.
Tum referunt, vt prima dabat monita aurea pubi;
Obscena vt fraudes, vtq; exitiale venenum
Nosse voluptatis simul, & vitare docebat.
Vt virtutis opes, regnumque insigne canebat:
Cum tantum illa animis felicibus aurea donet
Hospitia, & calo sedes parat vna beatas.
Contra autem exceptos pellaci fraude voluptas
Præcipites voluat, Stygiâsque agat atra sub vndas.
Inter primores fama notissimus vrbe
Cuius erat tota, simul & ditissimus agri

Tuscorum:

Tuscorum: omnis eum, primis consuevit ab annis
Iam tum surgentem puerum, gens Lyda vocare
Oranden: tantum hic, fama gliscente per oras
Tyrrenas, dudum clarum, ac venerabile nomen
Francisci audierat: multumq; Heroa petitem,
Quæsitumq; diu (ò supersum bona numina, votis
O nullis pietas non exorabilis) olli
Tandem improuisum, insperatumq; attulit vltro
Sacra dies, lux alma, fauens, & amabile numen.
Ergo aded huic animus magno exardebat amore
Compellare viram, dextraq; innectere dextram.
Accessit tandem, & placido prior infuit ore.

O mihi lata dies, ò felix orbita lucis
Siderea, atq; animo nimium expectata volenti:
Que vehit optatum lumen, specimenq; beata
Nunc insigne meis oculis dat cernere vita:
At tu magne pater (quanquam primoribus istis
Multum hodie veneratus abis) ne despicere nostros
Quasæ Lares: me me veterem nouus hospes amicum
Nosce hodie: Dijs auspiciibus; quorum alma triumphum
Fulgēt in exhaustis, atq; hæc redit annua pleno
Orbe dies; reor hæc direxisti ad mœnia gressus.
Sic ait, accepitq; manu, & procuruus imbasit.
Procedunt, vnaq; equatis passibus ibant.
Iamq; altos subeunt postes, tectiq; superbis
Succedunt: inssa extemplo stant ordine mensæ.
Vtq; suus dapibus finis datus, ilicet ambo
Excessere toro simul, & penetrabilibus altis
Excepti sedere: dehinc gratissimus hospes
Occupat Orandes prior, ac mox talibus insit.

Audieram pater, & dudum sub pectore nomen
Seruo tuum: audieram, sese quam clara subasi

P

Tollis

Tollit oliuiferi, & quam forti gloria nixu
 Calum adit, & nitidis summum caput inserit astris :
 Quam crebris magna resonent tua facta per omnes
 Vocibus Ausonia fines : quam prapete cursu
 Fama tuum defert Romana per oppida nomen.
 Nec me dura fides tanti rumoris habebat.
 Credere suavit amor pius omnia : nec malus error
 Credentem abduxit, nec murmure lusst inani.
 Hinc votu te saepe meus Francisce cupitum,
 Vt tandem huc vectum affisco ! vt te nostra terentem
 Limina nunc pater agnosco ! vt iuuat ora tueri
 Exoptata diu ! Sed enim tua maxima virtus ;
 Quae, reor, huc hodie sese diuinitus vrbi
 Ostendit ; super at famam : & memorabile nomen
 Extulit, insigniq; adeo clarauit honore :
 Dum monita ingeni tonitru caelestia pandis :
 Et pubem angustis rebus consuescere suades,
 Obnitiq; altas clarae virtutis ad arces. (tum
 Verum aegedum (quando haud animum comunia tan-
 sollicitant, sed certa suum iam cura mearum
 Tempus amat rerum) primum hoc pater accipe de me.
 Cum primaui mihi, nec dum bene firma iuuentus
 Vix malas tenero vestiret flore nitentes ;
 Non ego, quod senior studijs pater ipse parabat
 Sollicitis, inhiabam aurum : sed protinus acer
 Et contemptor opum, & cura auersator inanis ;
 Ad cultus, ad templa Deum, rituiq; ferebar
 Sponte sacros : totaq; volens cum mente vouebam
 A ris pubentes annos, seniumq; futurum.
 Hoc autem tacitus versabam corde sub imo
 Mecum ipse, expectans, si fors vlla afforet vnquam
 Celo lapsa dies, qua plenis auspice votis,

Tandem

Tandem aris, sacrisq; focus me rite dicarem.
 Vnde opibus spretis, vanisq; e pectore curis
 Iam procul emotis ; liquidus anima ignibus auræ
 Aetherae flagrans, penitusq; exempta caducis
 Vfibus ; in numerum Diuum sublata volaret,
 Et solis tandem cali succederet alis.
 Consilij rumor sed enim, contingeret aures,
 Multa equidem patris vigilans, tacitusq; cauebam,
 Exhorrens fremitus senis, indomitosq; furores.
 Interea (o nostris nequicquam aquabile fatum
 Optatis, o Parca obstans, o lugubre pensum)
 Festus hymen patris accitus iam voce, per vrbeni
 Auditur totam ; mihi vincla iugalia tendens.
 Fando autem nostras vox tandem percutit aures.
 Tum cordi incubuit, durisq; sub osibus haerens
 Altius insedit dolor, & spes excidit omnis.
 Tum perij, tum me nox circumfusa tenebris
 Obduxit caecis, luctuq; inuoluit amaro.
 Quid facerem ? quae tum praecipua fuga, qua'ue latentem
 Tuta satis loca, terra aut quae satis ima dehiscens
 Me me ore acciperet ? quae animo hic sententia tandem
 Surgeret ambiguo ? patrias steterit alicae plantae
 Linguere saepe domos : terraq; inuisere fines
 Deserta, & saltus, horrendaq; lustra ferarum
 Querere, longaeuamq; fuga deludere patrem,
 Atq; atro infectos luctu incestare Hymeneos.
 Non hoc fata dabant, reor, inde audacia rebus
 Succubuit, futeor, tantis, animusq; refrixit.
 Ergo aderat ; thalamos quae iam de more pararet ;
 Tediaq; ingrati me ferre inuisa cubilis
 Cogeret ; atra dies : resonant atra atrij plausu :
 Pendentes ardentis lychni : funalibus vmbrae

P 2

Cedunt

Cedunt nocturna incensis : domus instrepat omnis
 Latitiae. vnus ego, haud animum mulcentibus vllis
 Marentem ludis, imo suspiria tantum
 Anxia, & assiduos fundebam e pectore questus.
 Sensit luctifonas voces, atq; affuit vltro
 Mox pater, & gemitus causas scitatur amari:
 Nullaq; non tristi spondet solatia cordi.
 Dissimulans partim silui, partimq; negaui,
 Vera diu longis sollers ambagibus abdens.
 Vi contra ille instat multa: ac de mare paterno,
 Nunc me blandus obit, placidus nunc aspera iungens,
 Turbidus ira, acerq; minis incepsit amaris.
 Hic animi tandem retegens arcana profundi,
 Heu cessi, heu perij, heu victus fera iussa subiui
 Tunc equidem infensi patris: atq; exinde iugalis
 Me torus inuitum tenet, ac dolor angit amarus.
 Nec tamen vllus adhuc (quamuis Lucina vocarit
 Te quater ad partum coniux: quippe omnis ab ortu
 Erepta est primo soboles) mihi seruat auitas
 Diuitias haeres, vacua aut iam ludit in aula
 Progenies, seram consolatur a senectam.

Quare age, ne tantis opibus; fortuna benigno
 Quas non parca sinu rediens vehit vndiq; nobis;
 Externa de gente olim satus, incubet haeres;
 Tu pater obsta hodie: ambiguus tu consule rebus.
 Siue inopum turbas alere, atq; horrentibus artus
 Nudatos tegere ipse iubes; siue alta per vrbem
 Pondere me maui picto de marmore templa
 Caliculis, meritosq; aris indicere honores,
 Et festos sacrare dies de nomine Diuum
 Edicis; mox ipse volens mandata faceffam.
 Nec quondam vlla animum tangent dispendia rerum.

Præterea;

Præterea; quo iam non opportunius vllum
 Esse tibi, captiūq; tuis, reor, accipe munus.
 Stat capita attollens præruptis ardua saxis
 Vndiq; mons, campis longè conspectus Erruscis:
 Vtilis vmbrosis tantum mihi salibus, &; quæ
 Lanigeriq; greges nobis, armenta q; late
 Tondent; dumetis, herbisq; virentibus aptus.
 Exerit vnde pater primo Tiberinus in auras
 Fonte caput superas: qui postquam cornua fronti
 Aptarit gemina, & famularibus auxerit vndas
 Annibus ascitis flauas; mox obuius Austro,
 Iliade petit aurato sacra monia cursu.
 Hunc, fama est, veteres olim de more profano,
 Prædonum, furumq; Dea sacrasse Lauerna:
 Et primum horrenti luco tam nomen ab illa
 Fecisse: indigenum vulgus quod ritè minorum
 Seruat adhuc. Exin raptorum huc agmina sucunt
 Magna coire simul, nigroq; in culmine montis,
 Solis inaccessas radijs celebrare cauernas.
 Ergo hic non lati cantu, tenuiq; cicuta,
 Pastores mulcere greges, non carmine lites
 Alternis miscere leues, non ponere ludos:
 Sed spolijs tantum prædatrix turba cruentis,
 Et conuictatis simul exultare rapinis.
 Cadibus hinc, taboq; atro, sanieque tepebant
 Spelunca horrentes, hominumque auuisa sub altis
 Illicibus semper pendebant ora, volucrum
 Dirarum sædæ rostris immanibus esca.

Aduenisse diem iam nunc reor (o bona tandem
 Saxum ingens tua nosce libens) quo nominis atris
 Deponas ignominiam: veterumque malorum
 Exutum probris, nemus, immanisque cauernas

P 3

V sicut

V sibus additas sacris : noua gens, nouus hospes
 A dueniet, cultusq; nouos, nouaq; ingeret antris
 Ille tuis spolia, & magno ditabit honore.

Ergo agè (si te amor is, si fert ea corde voluntas)
 Ille tibi, socijsq; tuis iam cedat habendus.
 Illic ; longa animo dum propulsare iuuabit
 Tedia, & ambigui penitus commercia vulgi
 L inquere ; certa quies : illic lata otia fessum
 E xcipient . at si (sortè hoc impensius optas)
 A rdet fidereas animus condescendere sedes,
 S crutariq; iuuat nitidas stellantis Olympi
 M ente domos : scire vnde animas, hominumq; ferarumq;
 A rcessat genus : vnde satis leuis imber : & astris
 V nde vie, vnde ortus, defectus vnde : quis ignes,
 L uminaq; inter se pugnantia temperet illis ;
 V t montem, vt densum nemus, vt saxa ardua votis
 A equa tuis reor ! vt specus, atq; immanis hiatus
 T e capient silicis, præruptaque culmina rupis !

Præter ea in medio montis, viridissima tractu
 C onuallis iacet exiguo : cui tramite recto,
 H inc, atq; hinc modici descendunt flamina colles :
 I licibus densis, proceraque abiete vtriusque
 E xhorret dorsum, lucusque hinc, inde silentem
 O bnabit vallem obtentu, ac superimminet atro.
 D ira loci facies, & religionis honorem
 T errifica multum iam tum ostentare videtur.
 V mbrarumque horrorem, & nigra silentia luci,
 I am pridem indigena sese expansisse trementes,
 H aud temerè agrestes perhibent : audisse canores,
 Q uippe inter densas frondosi culminis umbras,
 C redunt calicolum, atq; alas vidisse micantes.
 O quis te superùm non iam mox sistat amœna

V alle? quis optandam vasta sub rupe quietem
 I nuideat: néue ethereas attingere possis
 O bsset delicias? eia extemplo cape tantæ
 S edis opes : agè montis ama solatia sacri :
 V nde animum attollas ; magni penetratia celsi
 V nde incas : vbi mille Pater spirantibus aura
 I gnibus omnipotens Volucrum fouet agmina sancta.
 Q uois etiam sese, manifesta in luce resurgens,
 T otum indefessus spectandum visibus offert,
 I mmiscétque volens : sensusque infusa per omnes
 L ux agit at turbam, & totos alit ignea cœtus.

At tibi ; ne tantùm ramis frondentibus arbor,
 R orantes stellas, & Soli temperet astus,
 D efendatque hiemes, & frigora dura, niuésque ;
 M ox equidem vltro adero : nec te vsquam in rebus egenis.
 D imittam, fessumue tui me cura relinquet.
 B ina autem primùm excelsa sub rupe loco
 T ecta, humilésque casas : at si dehinc auctatuorum
 G ens comitum exurgat, pluresque ex ordine poscat ;
 E sto, ipsi iam tum numerumque, modumque domorum
 P racipiant tantùm : me cura, laborque fatigent.

H is bonus Orandes animum pulsauerat orsis
 H ospitis : ille pio sic rettulit ore vicissim.
 R em magnam, votiq; hominum nullius egentem,
 N ulli non aded frugi, bone consulis hospes.
 M ortales vltro cuncti se velle fatentur
 N osse iter, & summas virtutis scandere sedes,
 P ramiaque alta petunt, animis que ardentibus omnes.
 I llus exoptant. Quid verò (heu perdit a rerum
 C onditio nostrarum) animos vota irrita ludunt
 S æpe auidos? quid præda boni tam rara petiti
 C ontigit nobis? qua fors, quis debita fato

M unera, promissumque decus, pactoque Deorum,
 M ortali addictum genti, rapit inuidus hostis?
 E t tamen est summa Diuum Pater optimus arce
 I ntonat assidue, densisque micantia flammis
 L umina prae monstrans, accliuè ingentis Olympi
 S ternit iter, panditque aditus: vultuque sereno
 M ortales caelo inuitat: sedesque beatas,
 H ospitia infidæ quondam malè credita genti
 O hijcit, ignauum nos contra, & futile vulgus,
 F ortunaq; palam ludibria vana iocantis,
 A bnuimur Diuum certissima munera: fixas
 D edignamur opes: animisque hæere caducis
 (H eu facinus) iuuat vsque bonis, iuuat vtile passim
 L inquere, damnosis iuuat vltro incumbere lucris.

H unc ò magne hospes; sermonis gratia tanti
 N e tibi nulla; ad te simul, & tua dicta reuertor.
 S i tua vota pater primis discepsit ab annis,
 I nuiditque tibi latam, eripuitque quietem:
 S i non sortè olim Diuis sacrata supremis,
 S eruitioque aris, templisque addicta iuuentus:
 S i te præpediunt sociati vincla cubilis;
 N e modò, ne quaeso desponde ingenia cali
 A tria: neu Superùm iam tu commercia rere
 P erdita: amicitias antiquo sœdere iunctas,
 C ognata cum stirpe Deùm ne desere, nèue
 C eu desperatas, contractasque omine desle
 I nfausto, patet vsque poli, patet omnibus ingens
 I anua siderei: quem non latissima Diuum
 C oncilia expectant? cui non folia aurea circum
 S ceptiferi Patris, volucres de more ministri
 E xpediunt sedes, & constatura per auum,
 O rdine cuique sua, auratis tentoria velis,

A ffigunt

A ffigunt latè, magnumq; per æthera pandunt?
 N empe haud gens vsquam, nulloq; sub axe reposta
 (S iderei modo dicta sacro de nomine Regis,
 I ustitiaq; tenax; cultrix pia seruet honores
 C elicolum) iacet vlla hominum, cui limen Olympi
 N on pateat. multos; quos ad diuortia raptans
 T isiphone immani iam pridem eluserat astu,
 V ipereiq; aded sœdarat labe veneni;
 R espexit tandem Genitor bonus æthere ab alto,
 I mmundamq; animis pollutis; ignibus auræ
 D iuina exussit pestem, ac scelus eluit omne,
 A ethereos sensus pura sub luce relinquens.
 H ósne ades habitare poli, sedesq; piorum
 I ncolere addubitas? hos tu non vere beatos?
 N on ita: sed, quanquam ad templum custodia sorti
 N on illis cecidit, nec sacra etinxit honestas
 V itta comas; haud exortes fas credere regni
 S iderei: neq; enim impurus caelestia liuor
 C orda habet: haud vlli Superùm Rex inuidet astra.
 I mmo animis ò qua diuinis, cœtibus ò qua
 L ætitia Alituum, quam densa per agmina crebri
 I nserpunt plausus, quam festis maximus æther
 E xultat thyaïs! simul vt bona sidera gaudent!
 D um pater indigeres magno transcribit Olympo
 A ligerumq; acies, Heroum cœtibus auget.

Q uare agè nunc hospes spem certam agnosce salutis:
 C aelestes agnosce aditus, Diuosq; fauentes.
 A ude animis: desponsa pijs agè præmia factis
 I am ne dissimula, ne quaeso auertere: passim
 C erne, ea siderea Diuum vt sator altus ab arce
 P remonstrat, tendatq; manu, ac bonus offerat vltro.
 I nterea, conceptum animo ne discute votum,

P 5

N e m

Ne tu magne hospes sanctum, atq; optabile verte
 Consilium: vocat insignis te gloria facti
 Clamore ingenti: vocat indiga turba: reclude
 Nunc nunc thesauros: agè (mādat nō hominū, hæc, vox,
 Rex magnus, rex nempe Deūm, bonus ætheris auctor
 Precipit) horrentes inopum tege vestibus artus,
 Ieiunosq; foue, postrisq; per atria mensis,
 Ne e pigeat crebrò conuentum accersere egenum.

Præterea (quo iam non ardor honestior vllus
 Te, reor, hospes agit) magnis non parcus honores
 Calicolis defer meritos: delubra per vrbe
 Pone frequens, arasq; sacra, ac simul instrue magnis
 Muneribus, festosq; dies de nomine Diuum
 Institue. O qua fama tuum, qua gloria nomen
 Attollit celo! quam te tua viuida virtus
 Ciuibus insignem quondam dabit, ò tibi quantis
 Laudibus assultans, generosa per oppida circum
 Perq; agros passim, tua facta Etruria dicet;
 Ardua calicolis effulgere ritè dicata
 Aspicient populi cum templa: auctorq; per vrbe
 Tutorum Orandes operum, postorq; feretur!
 Quamquam autem, ò moneo, ne tu popularibus auris,
 Ne vulgi mulcere animum clamore profani.
 Votorum tibi enim, summi regnator Olympi
 Spectator sat erit tantum, assertorq; tuorum.

Iam verò hæc multis, ecquid mihi tertia dona
 Excessere animo? præruptine horrida montis
 Saxa, Lauerniculis malè quondam in seffa profanis,
 Et nemus vmbiferum, & cæca antra indicta relinquam:
 Cum tu olim ista meis scæijs, gentiq; futura;
 Postuma si qua mihi ventura sub ætheris auris;
 Cedere cuncta velis, nostrosq; exire sub vsus

Constituas.

Constituas. At me donis sine numine Diuum
 Haud reor his oneras. Quid dehinc, si commoda votis,
 Antra, nemus, scopulos, lucos, deserta, latebras,
 Alta dabunt montis iuga nostris? ò mihi vere
 Quicquam optabilius contingere posse? quid æquè
 Demulcere animum queat, ac tua munera nostrum?
 Ne sic alta quidem Parnassi culmina (nec si
 Nulla redarguerent priscos mendacia vates)
 Sollicitent: non sic pomaria flaua fororum
 Hesperidum moueant, non sic genialia Tempe
 Me capiant; vt saxa iuuant, atq; antra Lauerna.
 Quis verò tibi magne hospes, quis præmia factis
 Aequa tuis referat? primum dignissima, recti
 Dignis semper memores: tua dehinc te maxima habebit
 Semper honoratum virtus, nec laudis egentem
 Vnquam destituet: sed enim tua dona loquetur
 Longa dies: canet Etruscas ea, fama per vrbes
 Ardua, & externas vehet indefessa per oras.
 Sed iam ego quid tantis onerans te demoror vltra?
 Non vox, non præco, non deerit gratia factis.
 Crede (viam inueniet rerum certissimus ordo)
 Crede: exurget enim sandi non fictor inanis,
 Non leuis, at numeris grauibus narrator, opimas
 Qui laudes dicat, qui facta ingentia cantu
 Attollat celo. Tantum hic ego pectore toto,
 Ingentis quem das monumentum, & pignus amoris,
 Accipio montem, & nostros complector in vsus,
 Natorumq; ac dehinc si qui meæ fata sequentur
 Natorum nati, quibus horrida suadeat ardens
 Incolere antra animus, lucosq; habitare Lauerna.
 Me verò; sese primo cum crastina Eoo
 Attollens Aurora, polo dimouerit vmbra,

Et ro-

Et roseam terris lucem, rebusq² colorem
 Reddiderit; mox hinc digressum longa, necesse est,
 Accipiat via, tanti haud quicquam muneris olim
 Immemorem. sed quas caelestia fata per oras
 Ire velint: lustranda meis qua gressibus arua,
 Mene It alas tantum gentes inuisere: seu iam
 Duj magis externos fines, & noscere mores,
 Ignotoq³, acres sub Sole haurire labores
 Compellant; aded incertum est: mihi sed vaga solium
 Seruitia, instabilisq³, obtundunt munia vitæ.
 Hinc reditus ne certa quidem mihi tempora: nec te
 Exigere id fas rere hospes gratissime: quanquam
 Multa licent de me tibi, quanquam exposcere multa.
 Et tamen haud frustra (nostram sic Numina firmant
 Sancta fidem) spondere ausim, me me hospita rursum
 Tecta hæc visurum: tunc & scruposa Lauerna
 Nubifera antra mihi lustrandi tempus: ouantem
 Tunc me læta sinu frondoso culmina montis
 Accipient, primum nemora inter densa colonum.
 Tu verò interea ne rebus desice egenus:
 Sed strue rupe casus, aut frondea tecta sub alta.
 Talibus Etruscum consolabatur amicum
 Franciscus. Sol interea soluebat Ibero
 Littore defessos bijuges, pronusq³, lauabat
 Hesperio sub fonte comas, vultumq³, rubentem.
 Dant mensæ, Cereris: nox intempesta, quietis
 Munera: compositosq³, sopor suus occupat artus.
 Postera lux primo Franciscum excusserat ortu.
 Impiger è stratis mox sese corripit ille,
 Sopitumq³, manu fidum de more Lyænon
 Sollicitans; agè digressos, ait, haud breue nos hinc
 Poscit iter: labor eximius compellit ad oras

Externas:

Externas: tu rumpe moras: nos afflat anhelis
 Pæbus equis, rurila perfundens lampade terras.
 Sic memorans, fidi præclaras hospitibus ades,
 Ipsum & marentem, festinatosq³, regressus
 Orantem, & dextra acceptum sese vsq³, tenentem.
 Linquebat, multamq³, dabat læto ore salutem.
 Ceu pater; Eoas longinqua per æquora Ponti
 Quæsiturus opes; extremo in littore natis
 Nunc instat monitis, nunc oscula, nunc rapit arctos
 Amplexus: ciet interea de puppe morantem
 Nauita, iamq³, sinus pandit, soluitq³, rudentes.
 Ergo aded egressi simul altis mœnibus ambo
 Festinant Heroës iter, cursuq³, citato,
 Transiliuntq³, cauas valles, montesq³, supinos
 Obnixi exuperant: cæpto non vlla labori
 Interfusa quies: fulgentem præmia virtus
 It simul obtendens vultum, sternitq³, malignas,
 Emollitque vias: olli pernicious ingens
 Corripiunt plantis spatium; Rubicone relicto;
 Exigui donec libantes flumina Rheni
 Prægelidis curent defessi corpora lymphis.
 Et tu Cecropia sacrata Bononia Diua,
 Heroas pacis caelestia dona ferentes
 Agnoscas, vltroque pios læto ore receptes.
 Sol iubar Oceano demerserat: atraq³, fuscis
 Nox terras complexa alis, lucemq³, coloremque
 Abstulerat rebus, somnisque oppresserat altus
 Gressigerum, volucrumque genus, pictosque colubros:
 Flaminæque, & siluæ, colles, ager, arua quierant.
 Tantum indefesso currebant sidera lapsu.
 At pater in morem Franciscus, tecta domorum
 Suffugiens, mollisque tori, dulcisque quietis

Donæ

Dona exhorrescens; herbofo in litore Rheni,
 Sollicitis imo versabat pectore curis
 Longum iter: & magni simul, externiq; laboris
 Euentum orabat facilem: cum victa sopore
 Duro membra solo strauit, tandemq; petiuit
 Non importunos de fesso corpore somnos.
 Ecce autem sensus vix prima obliuia passi:
 Cum Regina Deum, qualis Naroq; Patriq;
 Sese vltro spectanda infert, astare iacenti,
 Et mulcere animi curas sic visa loquendo.

Quid tu longinquos ardes lustrare recessus?
 Quidue acres tentare paras, vetitosq; labores?
 Non datur hoc, Natus non his meus annuit orsis:
 Non Rhodanus, non mitis Arar, non te excitus vndis
 Fluctisonis Liger expectat: non magnus Iberus,
 Non Tagus auricomis vocat inuidiosus arenus.
 Gens externa tui sortitus inscia: sed que
 Iam tibi Romano surgens è sanguine passim
 Ostentat sese pubes, inopung; sub armis
 Effulget (scis ipse) olim tua rite capessens
 Iussa, neq; Alpinas cautes, aditusq; niuosos
 Horrescens; sponte hoc tanto sub fasce laborat:
 Et nunc aquorea partim limosa Garumna,
 Partim Atlantei flauentia littora Baetis
 Peruadens; clara festina propaginis vrget
 Incrementa tuis castris: sociatq; Latinis
 Barbaricas acies: longo haud post tempore ductor
 Vna omnes quas ipse, meo sub numine coges,
 Concilium in magnum: tantis formosa Subasis
 Hospitium dabit ora, ea seruiet vna cateruis.
 Tum prolem ipse tuam aspicias, procerumq; ducumque
 Et numerum optatum, & preclara insignia disces.

At modo surge, moras rumpe, arua reuise Subasi.
 S opitum sic Diua monet, monitumque relinquit.
 Excutitur, gelidòque solo se corripit Heros
 Attonitus visis, supplexque ad sidera palmis
 Sublatis; tali fugientem voce precatur.
 Diua potens cali, genitrix pulcherrima Regis
 Sideri, thalamique expers, sanctique pudoris
 Haud vnquam immunus: que te modo tantafatigat
 Cura mei? duròsne hodie mihi Diua labores
 Solatura venis? ò, me quocunq; vocaris,
 Sponte sequar: tu parentem me me accipe iussis
 Diua tuis, arcèque malis, & numine dextro
 Adsis, euentumque pio tua dicta secundes.
 Talibus orabat, Diuam sic ore ciebat.
 Tum verò accersit fidum, ad seseque Lyanon
 Accipit: & monitumque Dea, & visa ordine narrat.
 Moxque iter incæptum linquunt, retròque citatum
 Ad flauum vertunt cursum, celerantque Subasum.
 Interea Latia pacata per oppida gentes
 Secura Martis fremitus, securam malorum
 Otia, felicitisque agitant bona tempora vitæ.
 Nang; vt ab æthereo Diuum Pater altus Olympo
 Despicens terras iam tum placabilis imas,
 Et cladem pestis tandem miseratus acerbam,
 Finibus Eumenidas superis decedere iussit;
 Haud mora, continuo, populi meliora sequentes
 Consilia, in priscos reuocant liuentia mores
 Pectora: rursus amant monitus, legesque seueras.
 Ex illo Superis merui instaurantur honores.
 Intermissa diu, passim sua liba repostæ
 Accipiunt aræ: atq; ignes pia dona cremantes
 Aethera fumifico nidore, & templa vaporant.

Franciscus verò (neq₃ enim vsquam pectore virtus
 Ardens absistit, non vsquam insperere quicquam
 Herois dat segne animo) non dura laborum,
 Non trepidus perterritos horrescere casus.
 Quin mentem assueto, sanctoque accensus amore,
 Et vitæ inceptæ curis ardentibus actus;
 Attollit confestim animum, virisque sub imo
 Corde ciet, stimulatque, hortatuque arrigit acri.

Tunc stat Iapygios (sacri fortissimus Ales
 Gargani custos id pridem suaserat, & iam
 Ardore ingenti saepe illum acciuerat antè,
 Sape & nescio quis cupientem abduxerat error)
 Perlustrare agros: populósque per oppida magnos,
 Perque arua incultos, durósque inuisere agrestes:
 Nuntiâque æthereæ pacis mandata frequenti
 Eloquio vulgare: acrique incessere fontes
 Verborum increpita, & vitæ monstrare nocentis
 Vltrices pœnas, durumque aperire quietas
 Virtutum ad sedes, & clara palatia callem.
 Paudit mox comiti fido præstabile mentis
 Consilium: ille audit, votisque vnâ incitit iisdem,
 Vltro abutum celerare, morásque abrumperè suadet.
 Ac veluti hibernis torrens super imbribus auctus,
 Iam cultum irrumpens agrum; si fortè colonus
 Saxa, trabes, glebásque putres, ramósque virentes
 Percipiti opponat; raucum sonat obijce fractus,
 Nec mora, parte alia, stridentem spumeus vnda,
 Aggere subsultat rupto, & latè obruit arua.
 Sic pater æthereæ Franciscus numine vocis
 Permonitus, sublapsa retro vestigia torquet:
 Et ceptum abrumpens iter, ignotóque sub axe
 Inquens ignotas vrbes, populósque repostos;

Fatales sectatur agros: seseq₃, laboresq₃
 Ipse suos vltro concessis deuouet oris.

Ergo Heros flauis iam tum alta è sede Subasi
 Digressus, fido vestigia fida Lyano
 Vnâ aquante, ibat: qui cum multa ore serebat:
 Multa animo seruanda dabat mandata sub imo:
 Multa iidem alterno miscent sermone, leuantes
 Tadia longa via scruposa, acrisq₃ laboris.
 Iam Marrucinos campos, fontuq₃ Velini
 Rofea pretereunt arua, ac saxa aspera linquunt,
 Prica Sabinorum stabula, horrentesq₃ recessus.
 Nec longum, excepti hospitio Sammitidis ora,
 Demulcent cursum, & paulisper corpora curant.

At ne tanta quidem frustra, aut impunè viarum
 E mensi spatia: haud quicquam labor irritus auram
 In tenuem prorsum effusus: quippe inclytus Heros
 Eloquio exardens passim mandata salutis
 Sparserat: & virtutis opes, vitæq₃ nocentis
 Turpem ignominiam, & pœnas monstrauerat acres.
 Scilicet audierant illum alta per oppida gentes
 Præclara, audierat pagana per arua iuuentus
 Agrestum, turbæq₃ nurum, matrumq₃ chorea.
 Et tunc perspicuus, vitreisq₃ subalbidus vndis
 Fucinus illum ipsum circum piscosa morari
 Littora, multum illum diuina oracula vulgò
 Spargentem eloquijs audire, animisq₃ vereri.

Iam post ter denas, succedens nona, quadrigis
 Purpureis subuecta, polos Aurora patentes
 Lustrat iubare auricomis: atq₃ ex ordine ceptum
 Carpebant Heroës iter: simul improuisò
 Gargani tandem cum summa cacumina magni
 Apparent longè: Garganum voce Lyenos

Mox prior ingeminat: supplex, ad sidera palmis
 Sublatis, vnaque hilaris Franciscus ouanti
 Assultans comiti, lato sic ore secutus.

Salue ingens, salue athereum gratissima sedes
 A lituum vertex, salue ò mihi saepe cupitus,
 Nec plura his. Cursum accelerant: amor acrius vrget,
 Quo sese montis iam iam vicinius offert
 Ardua siderei moles, crescitq; videndo.

At verò intento tandem vt conamine ad imas

Radices ventum: & sedis tetigere sacrata

Limina prima gradu; rorantia sidera noctis,

Et fracta vires leuam suasere quietem.

Parent Heroës suasi; sternuntq; virenti

Membra solo defessa: alta frondentia quercus

Brachia defendunt rores & sidera lassus.

Voluit interea circum polus, & rapit ignes
 Astorum ardentes, partim hinc sese aquore condunt;
 Luce aduersa illinc partim noua lumina surgunt.

Et iam præcipiti nigrantes humida currus

Nox temone vrget: Heroas mitior angit

Cum sopor, & tenui sensus obnubit amictu.

Ecce autem astrigeri leuis alto è vertice Olympi

Delapsus Volucer, Francisci ante ora iacentis

Astitit: horrida præfulgurat Aegide pectus

Olli diuinum: performidabilis hasta

It dextra: aurata sopitum cuspide patrem

Tunc vnà excutiens, his vtrò affariet insit.

O longum optato; Regina numine fausto

Siderea, & fido me me ductore; potite

Tandem rite solo: certam hic ne rere quietem

Inuentam, aut penitus te iam exhaustisse labores.

Namq; hinc diuressum latis te maxima campis

Hac regio exposcit: te rura, vrbesq; morantur.

Te iuuenum cætus cupiunt, patrumq; senatus.

Quin & pastorum vulgus rude; siue per altos

Secessus nemorum, seu prata per herbida, magnos

Collectum in cætus, & te circum vndiq; susum;

Audiat effantem caelestia dicta, necesse est.

Nec tu adeò quondam latrantia saxa biformis

Horrescas Scyllæ, non assibus ora Charybdis

Feruida; peruadas Siculam quin prorinus oram:

Et populis sanctos monitus, diuinâq; iussa

Insiuans, iter ostendas virtutis, & ades.

Et nunc surge, agedum: rosea te luce suborta

En Aurora afflat, matutinisq; volucrum

Cantibus assultant campi, ramiq; virentes.

Surge, iter accliuum supera: obnixusq; per altum

Montem agè carpe viam: horridici sacra limina donec

Contingens antri, nostras conspexeris aras.

Illic supplicibus votis, manibusq; supinis,

Cum precibus castis; Diuùm intemerata parenti

Conda feres: liba hæc bonus ille, hos poscit honores.

His Volucer dictis, leuibus se miscuit auris.

Sominum Heros, noctemq; oculis vnâ effugat atram:

Emitat inde solo, constansq; ita voce precatur.

Magne Ales, magni decus at heris, inlyce ductor

Calicolum quò raptus abis? an non tibi sedes

Hic prisca, an non lecta animo domus vna volenti?

At tu; seu nunc astra poli, seu culmen amati

Montis habes: seu te Stygis inuida monstra per aquor,

Perq; altas nubes mox debellanda repossunt;

Adsis ò bonus, & fausto me me accipe latus

Numine: dira mihi custos mala longius arce:

Et casus defende atros: tandemq; labores

Tu felix, mitisq; foue, placidusq; secunda.

Talibus orantem iam tum vigil aure Lyænos
 Hauerat arrepta: cui mox pater: en bona iussis
 Numina (quid tu heres) rursum caelestibus vrgent.
 Tolle moras: lux alma vocat: via pramonet acris.
 Sic memorans, velox iter arripit: impiger vnâ
 Insequitur comes, & gradibus se concitat aquis.
 Non tam sollicito reditu, plausuq; canoro;
 Cum matutinis arguta volatibus errans
 Ieiunis primas iam tum captauerit escas
 Fœtibus; ad nidus Procne desertur amatos:
 Pectore quam gemini valido, nisusq; potenti
 Heroes superant montis latera ardua sacri.

Et iam siderei prospectu limina templi,
 Vestibulumq; patens, gradibusq; eductus ab imo
 Ter trinis ingens suggestus liminis alti,
 Apparent primo: accelerant vestigia lati.
 Nec mora, continuò succedunt postibus aureis,
 Fumosiq; antri, & diuino horrore tremendi
 Arcanum penetrabile ineunt: adytisq; profundis,
 Accurui, affusiq; ara; venerantur opacum
 Saxum horrendum, ingens, fortunatumq; Volucris
 Aetherei affatu, atq; oraclo insigne vetusto.
 Tum Franciscus ouans, diuinâq; ignibus aure
 Deflagrans liquidis; magnum flammantis Olympi
 His Regem implorat dictis. O qui tua nutu
 Sidera perpetuo torques, & pondere figis
 Tellurem ingenti: qui lata tumescere fluctu
 Das freta, moxq; eadem fremitus compescere cogis;
 Accipe nos, qua; vltro hodie damus, accipe corda
 Puris iuncta animis: ades ò Pater optime fausto
 Numine, ades felix, & nostris annue votis.

Da (tunc

Da (tuus vrget enim Volucer, seriemq; laborum
 S opto mihi nocte canens, denuntiat acrem)
 Non esse viam optatam: quâ tandem limite certo,
 S eruita defessos magno nos sistat Olympo.
 Tuq; adeò interea nos cedere casibus vllis
 O Genitor prohibe: contra sed fortibus ausis
 Ire doce, aduersisq; caput, grauibusq; periculis
 Obiectare inbe, & dare prodigia pectora vitæ.
 En lati accipimus, da nunc sanctissime iussa
 Da, sequimur quocunq; trabis, paremus & vltro:
 Iuueris auxilio tantum, & felicibus astris.

His postquam orauit Patrem; sic ore Volucrem
 Compellat calestem iterum, votisq; precatur.

Tu dehinc ò Superum interpres fidiissime, ne iam,
 Ne patere hæc discripta notis, volitare per auras
 Dicta leues: sed mox precor insinuanda Parentis
 Auribus aetherei, summo leuis infer Olympo.
 Sic antrum hoc, Pario nunc marmore diues, & auro
 Barbarico effulgens, semper tibi laudis honores
 Diuina resonet: sempèrque horrentia luces
 Saxa colant hæc ritè tuo de nomine sacras.

Conticuit tandem, pressoq; immobilis ore
 Hærebat miranda tuens: simul ecce coruscans
 Gemmisque, auròque, ac medijs interlitâ guttis
 Sanguineis, labi calo crux visa per auras,
 Turicremâsque ambire aras ter concita circum.
 Dùmque Heros animo stupet, obtutuq; rigescit;
 Vocem insperatam mox insuper auribus hausit.
 Ne visa ò flauii proles generosa Subasi
 Hæc horresce: tuam sortem hinc agè percipe: signo
 Fata sub hoc te dura manent: tu fortibus ausis
 Tolle mōdò: insignem te quondam hoc ire, necesse est.

Q 3

V 03

Vox siluit: crux alta polo se sustulit vnâ.
 Iamq; antrum attonitus, mentemq; exterritus Heros,
 Præcipue verò confusus imagine visâ.
 Obscura, egrediens ibat: cacosq; sub imo
 Multa animo oraculi euentus secum ipse putabat.
 Nec verò vlli vsquam, non ipsi visa Lyano;
 Arcanum ire palam, in morem cui sueuerat omne;
 Miranda effatur: sed tantùm his instruit olli.
 Vidimus (ò latam & felici fidere lucem,
 Auspicibusq; Deis exortam) vidimus antrum,
 Antrum ingens fama, atq; ingenti nomine clarum.
 Et nunc ignitæ epis diuina affatibus aure,
 Et Volucrum plausu caelestum ingentius illud
 A siduo, quis non crebat? quis Numina saxis
 His addicta neget? felix ò terq; quaterq;
 A lituum ductor cui prisca oracula pandens,
 Dixit; ego huic me me, cæcis mortalibus, antro
 Custodem addixi, seruatoremq; potentem.
 Nunc ergo vnde animis hæc tanta ignauia nostris
 Inserpit? quo gens hominam male sana veterino
 Torpet, hebetq; aded, meliora vt sepe relinquat.
 Confusilia, & Superùm dona auertatur, & ades
 Spernat fidereas? ah tandem agnoscite certas
 Spes ò mortales, caloq; attollite mentes:
 Ducitis vnde genus, delapsa vnde ignea vestris
 Lumina pectoribus fulgent: huc, huc modo gentes,
 Huc agra properate omnes: hic Numina vestro
 Et generi cognata, animisq; addicta tuendis;
 Dum fas, dumq; sinit tempus, præsentia dum se
 Ipsa vltro obijciunt, dumq; exoranda patefcunt
 Corda; agite ò votis, donisq; accersite opimis.
 Hæc pater exardens animo conclamat: & ò tu

Nunc age fide comes, nos hinc, ait, auocat ingens
 Iam tum opus, & duri superat quod demde laboris
 Poscit: iterq; abutum monet acre, vrgetq; morantes.
 Perge modo: nec tu certusue, ancepsue doceri
 Quere adeò, qui te callis, quo limite ducat:
 Quodue solum, pagine humiles, vrbesue potentes
 Hospitio accipiant: mitte hanc è pectore curam.
 Astra viam ostendent certam: tecta hospita flagrans
 Calesti delapsa sinu mox aura parabit.
 Sic monitis instat pater: ille vnâ incitus acri.
 Mox prior ire gradu: linquunt sacra culmina, & antrums
 Sidereum auersi geminata voce salutant.
 Festinant ergo: passimq; ingentia latis
 Arua agris lustrant oculis: si qua oppida claris
 Gentibus infessa, aut pagos de more iacentes
 Flumina seu propter, seu vasta per aquora campi,
 Prospiciant: aut iam collectos ordine detur
 S altibus in magnis pastorum offendere cætus.
 Interea rubet, & deuexo Phœbus Atlantis
 Califeri temone iugis super imminet altis:
 Et iam improuiso tectorum culmina Syrus
 Celsa aperit: coràm apparent ignota repente
 Mœnia: prospectu subito, pater intonat ore
 Mox lerum, exultansq; animo gestiuit: & ò quàm
 Certa, inquit, nostris aspirant Numina votis.
 Quippe haud, ignarasq; via, ignarasq; locorum,
 Nos hodie buc vacuo fortuna volubilis egit
 Appulsu: aut regio defuerit errare sefellit.
 Vis maior, vis nimirum stellantis Olympi
 E sede, ingenti cum numine lapsa subegit.
 Hæc dabat ore, vnaq; gradum, comitemq; citabat.
 Iamq; propinquabant porta: maiorq; videri

Vrbs sensum, & celsa paulatim assurgere turres.
 Vir fuit hic (primum nomen fecere parentes
 Euphrosio) præstans animi, pietatis, & aequi
 Seruator, iustique tenax, & clarus auitis
 Semmatibus, latèque agris opulentus, & auro.
 Ergo hic; nescio quo (nanq; haud ea ferre voluptas
 Suerat eum) tum multa animum raptatus amore;
 Liberiore gradu, porta se eduxerat alta:

Desueta cui mox in veste Subasius Heros,
 Atq; insperato gressu simul obuius ibat.
 Admirans primo aspectu vir constitit: atq; hæc
 Secum vnâ. O nunc si de gente Subaside sortè
 Hi veniant: gentis sed quam magis inclytus ipse
 Dux Franciscus (eum vulgò sic nomine dicunt)
 Afforet optarim! quam mallet hæc nuntia pacis
 Verba salutifera illum ipsum spectare canentem!

Ille hæc secum animo versat: simul ecce propinquat
 Franciscus: iam, iamq; astat, iam verba salutis
 Edidit, amicitiaq; haud asfernabile signum.
 Cui cuius bonus arridens, qui vos genus, inquit?
 Vnde domo? quo sacra duce hæc insignia fertis?

Signa (vides quæ fors nunc primum, subdidit Heros).
 Iam pridem sub flauicomogens orta Subaso,
 Tollimus alta Deo: & vitæ discrimina egenæ
 Tentantes; casus fortune euoluimus acres.
 Est quoq; turba ingens comitum, atq; experta laborum,
 Iuncta adeo, & lateri nostro subnixæ, meoque
 (Dic agè tu pudor hoc) primum de nomine surgens.
 Nec verò ignotam iam pridem finibus istis
 Hanc reor. Obstupuit cuius percussus amati
 Nominis auditu: nec plura inferre loquentem
 Desinit: extemplo sed enim procuruus inhaeret:

Et dextra

Et dextra acceptum, & geminis hinc, inde reuinctum,
 Implexumq; vlnis; sic magno affatur amore.

Chare pater, quod Numen agit? quis te Deus, olim
 Optatumq; mihi, & toties simul ore vocatum
 Dirigit huc, atq; has sedes iniisere suadet?
 Dî faciles, hodie quid vos felicitus orem?
 Aut quid amabilius poscam? nec numine duro,
 Nec parco me me aspicitis: non irrita Coris
 Vota dedi: non auersas pulsauimus aures.

Sed iam ad te redeo pater: eia agè limina ne tu
 Nostra fuge, externis de more patescere sueta
 Hospitibus: tu letus ini: quando illa morantur
 Læta ineuntem, vltroq; tibi arisura recepto.
 Talibus hærentem dictus bonus incitat hospes.
 Tum simul ingressi, subeunt vrbeq; domumq;
 Desesis mox optatam fecere quietem
 In morem posita sedes: dapibusq; paratis,
 Instructi micuere tori: tunc ordine primi
 Vnâ Heros, sociusq; alto accubuerunt sedili.

Vt primum dapibus finis datus; occupat hospes
 Hîs prior Heroas dictis: nox humida calum
 Fuscis multa aliis complectitur: astra quadrigis
 Surrepunt tacitis, & scintillantia suadent
 Corporibus requiem fessis, oculisq; soporem.
 Ergo & colloquijs iam tum mihi sæpe cupitis
 Parcamus, noctiq; vltro cedamus opaca:
 Quo pariter mentes somno curemus, & artus.
 Parent hortanti Heroës, penitusq; recepti
 Sub sede arcana, se composuere cubili.

Interea humentes pressis addensat Iberis
 Nox umbras: contra Eoas Tithonia coniux
 Illustrat croceis surgens fulgoribus oras.

Q. 5

I amq;

Iamq̄, ortus de more tuos lux annua signans,
 O magni Regina poli, lux aurea, lux qua
 Diuino terras, & calum lumine complet,
 Expectata oritur: cum sese corrigit altis
 Franciscus pater è stratis: Geniumq̄, vocatum
 In morem ipse suum, breuiter sic voce precatur.
 Accipe me, infandisque malis, sauisq̄, periculis
 Arce hodie vigil almae: ades, & me tranate recto
 Tendere iter certum, & dextro da sine potiri.

Hæc tantum ille: altis foribus gratissimus hospes
 Iam iam aderat, iungitq̄, manum, & de more salutans
 Infit. Ego haud volucrem tantummodo nominis auram
 Audieram Francisce tui: sed clara per aures
 Facta meas ierant: factorumq̄, incitus omnis
 Rumor Lapygia, sonitu nunc verberat oras.
 Quin & oliuiferi que gloria, quiq̄, Subast
 Iam tum honor exurgat, summisq̄, inter serat astris
 Iam caput; Ausoniam fama indefessa per omnem
 Concinit, audituq̄, vrbes simul implet, & agros.
 Nec minus & gentes; quas indiga ad arma coactas
 Dux monitus formas bonus, & virtutibus amplis
 Imbuis; at tollitq̄, & claris laudibus effert.
 Cuncta hæc nimirum de te pater optime dudum
 Audieram: sed enim ex illo mihi corde sub imo,
 Interdum fandi tecum vnâ, amor arsit iniquus.
 Et nunc quid superest? video, potiorq̄, cupito
 Te pater. Vnum adeo hoc par est, luxq̄, annua pascit;
 Regina meritos Diuum da gratus honores
 Da, disferre nefas tanta praconia lucis:
 Da monitus hodie populo, diuinâq̄, nostro
 Eloquio mandata cane, & plebem instrue dictis.
 Sic hospes: lato hæc Franciscus rettulit ore.

Oportuna

Oportuna aded, nec iam spernenda profectò
 Exigis alme hospes: rerum nec me labor ipse
 (Quandoquidem haud clara sine luce, sine omine fausto,
 A ut sine mente Deum hac nos sistimur vrbe) grauat.
 Te verò; qui nos (gratum, ac memorabile factum)
 Ignotos, inopes, sed nil pietatis egentes,
 Sponte domo socians das victibus ire resectos;
 Non scenus nullum, non gratia nulla sequetur:
 Officij non te magni, non muneris ampli
 Pœniteat: dignas grates persolvere nostræ
 Non opis est, fateor, sed Diuum: age protinus hospes
 Magnanime, aude olim his sperare ingentia factis
 Munera: teq̄, hodie sedes age rere beatas
 Promeritum: spectare pius tu Numina mentes
 Ne dubita: fandi stant præmia, stantq̄, nefandi.

Dixit: & ad templum, multa cum luce diei,
 Natorum Euphrosius turba florente, Lyano
 Franciscus comite, appropereat: iamq̄, alta subibans
 Limina: summisq̄, Regina numen adorant
 Siderea, magnosq̄, vocant ex ordine Diuos.

Interea rebus diuinis rite peractis;
 Conticuere chori: purusq̄, reliquerat aras
 Thure vaporatas, crepitantiq̄, igne sacerdos.
 Hic Heros (fandi sese haud breuis obtulit vltro
 Copia) suggestum stantem, ac de more paratum
 Fortè operi, scandens; oculis vnde eminus omnes
 Et legere aduersos cœtus, & noscere possit;
 Infit: eum extemplo populus circum ambijt omnis.
 Magnanimi proceres, genus altum, & clara propago,
 Insignisq̄, atavis, Graiorum & sanguine fulgens:
 Tuq̄, annis florens, & firmo robore pubes;
 Annua qui magna vota instauratis Olympi

Regina,

Regina, meritoq² diem signatis honore
 N atalem, & ductas p²scorum ex ordine pompas
 Sollemnes agit, struitisq³ altaria donis;
 Parcite vesano modo parcite queso tumultu:
 N eue animos pigeat nostris adhibere quietos
 P aulisper dictis: pro vobis, reg² tuenda,
 V estra vrbis dum pauca loquat, dum mœnibus altis
 I nstituam vigilas, & propugnacula circum
 A dijiciam cum fossarum munimine longo.

P rincipio sed enim ò patres agnoscite, rerum
 C uius vestrarum, totiusq² vrbis habenas,
 C uius potestatem par sit committere legum.
 C ui regere imperio populum, atq³ ignobilis iras
 C onueniat vulgi, & subitos mulcere furores.
 N imirum immanem, quondam illaudata voluptas
 D et regem immani vobis de gente, cauendum est.
 V erum felices, fortunatique profecto,
 S idereo delapsa polo sanctissima virtus
 S i dux lata adsit vobis, si mœnibus istis
 P rasideat custos, & portis excubet, altis.

E cce autem (auer sam, dedignantemque superbo
 M ore, homines focios Diuam, ne credere fas est)
 I lla vltro vobis sese gerit obuia passim:
 Q ualis bisseus Heroas ad astra vocabat;
 D um r at a principibus coram, sauisque tyrannis
 I ntrepidi responsa darent, atq³ enthea Regis
 S iderei, populis canerent mandata profanis:
 S pernentisque minas tumidas, violentaque regum
 I ussa superborum; vibratis pectora telis
 O buia, supplicijsq³ darent immanibus vltro.

Q uare agite, hanc delectam animis, & pectore toto
 C omplexam accipite, atq³ ingenti asciscite amore

H uic

H uic vestræ reginam vrbis: tūque inlyta pubes
 H anc, moneo, sectare ducem, ducis ardua signa
 T olle manu, cane sideræ præconia Diua.
 N eue vltro è fidis castris descisce, nec villo
 T errere incursum, hostilē mue horresce tumultum.
 N ec te aded infringant duri, insuetique labores;
 Q uos primū ingressis obiectat, iterque malignum,
 Q uæ te præuia agit: neq² enim fastigia rerum
 A rdua per molles nixus, per inertia vinces
 O tia: sublimes posuit sibi Diua Penates:
 M ox, vbi, per præceps, pèrque aspera saxa clientes
 R aptos, læta suos tandem locat ipsa beatis
 S edibus. O tum felices quoscunq², manet fors
 T anta olim. Ergo illis virtus bona gaudia serua.
 E xemptique malis vitijs, & casibus; extra
 E rrores, extra spem turpem, extraque timorem,
 S ecuris, lætisq² animis læta otia ducent.

C ontra autem deflecte oculos, iamque aspice turpis
 R egnæ voluþratis: simul ipsam sceþra tenentem
 T urpia cerne modo: atq³ animo metire sagaci,
 Q uas struat insidias, quas cæco pectore fraudes
 V erset: agat quò præcipites iuuenesq², senesque.
 P romissis vidē vt blandis fucata dolosi
 O ris verba sonent? latet ab (ne crede) venenum
 S ub donis lethale: manu lethalia miscet
 P ocula Circeæ, & sacro ter murmure adurit.
 E xcute quam primū ò pubes generosa nefanda
 T urpia dona Deæ: quibus (heu fax dira malorum)
 I lla homines pulchra ex facie, sanctoq² decore,
 I nduit in vultus, & lurida terga serarum.

S ed iam agedum, tum forte iuuat, tum grandia deseret
 M unera, cum bella accendit, cum funera, luctus,

E xcidia,

Excidia, & clades parit, atq; incendia miscet.
 Hac Priami tum seruat opes, tutatur & arces
 Rhoræas, cum Tyndaridem dedit ire sub vlnas
 Pistoris molles, & semiuiros amplexus.

Quod verò iam me rapit intractabilis ardor?
 Quidue Mage noxas (nullius nescia culpa)
 Prodere conor? eam haud aquis incessere dictis;
 Quamuis mille sonent arato in gutture lingua:
 Perualeam & diuos euoluere pectoris astus.
 Nunc tantum d' libeat ciues sedem illius altam
 Noffe, vbi regnet ouans, sese quò celsa receperet:
 Quaq; suas acies stipe dux tandem inclyta dicit.
 Despicite ergo ini stagna exhorrentia, & astus
 Cocyti lacrymis tumidos, & lucibus atris:
 Et Phlegethontei fumantes gurgitis vndas.
 Cerne illic d' plebs immanes ordine poenas,
 Qua fontum exercent animas: quibus atra voluptas
 Dilecta ad superos: illam ipsam cerne suorum
 In medio affixam, & poenas cum sanguine dantem.
 Horresce hæc ergo tormenta, atq; effuge pubes:
 His terrere malis: fucata auertere turpis
 Dona voluptatis: summoq; attollere Olympo:
 Vnde tibi genus, vnde salus, vnde aurea virtus
 Te vocat, expectatq; tibi immortalia neclit
 Serta, vltroq; offert. agè tu festina capeisse.

Finis erat: plebs omnis hians, immobilis hæret,
 Et plura expectans fremit ore, silentiaq; amens
 Improvisa aded, & finem indignatur iniquum.

Tum verò exoritur, serpitq; per agmina murmur.
 Fit globus extemplò gentis: confusaque circum
 Heroa addensat sese omnis turba, iuuatque
 Comminus vsque aded spectare, & noscere patrem.

Ille autem auertens plausum, & rumoris honorem,
 Exosusq; auram vulgi, & precoma laudum;
 Vm fugit vndantis turba, incursumque molesta.
 Et furtim elapsus. noto mox hospite tantum
 Rite salutato, populūmque, & menialinquit.

FRANCISCI MAVRI
 HISPPELLATIS
 MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIBER X.

AMA Subasca gentis pridem ardua fines
 Ausonia extremos linguës; peruaserat orans
 Sicanam, & populos rumore exciuerat omnes.

Nanq; vt prima sua Franciscus germina prolis
 Cedere oliuifero pariter diducta Subaso
 Iussit, & externas quam primum inuisere gentes,
 Et canere eloquio populus diuina magistri
 Praecepta atheret, morésque ostendere sanctos,
 Et durum virtutis iter, sedésque beatas;
 Haud mora, continuo, Tancredius exilit ardens
 Bissenum è numero comitum, & primoribus vnus:
 Harentemque sibi Moricum, sic vocibus instans,
 Occupat; Vnus adhuc hæres Morice? eia agè mecum
 Te labor idem vrget, nos fors vna atcoipit ambos.

Tantum effatus: & in dictis vestigia vterq;
 Quò primum ardor agit, quò vis debine entheca raptat;
 Contorsere acres. nusquam mora: fronte Pelorus
 Arduus aduersa donec sese obtulit illis.

Ergo hos iam pridem Sicana acceperat ora
 H ospitio : cultusque novos, habitusque rigentes,
 E t curam vitæ angustam, insuetumque tenorem
 A dmirans ; sacro iam dignabatur honore.
 T um verò coetus iuuenum diuinitus acti,
 E t cultus nouitate pijs, melioris & vsu
 F lagrantes vitæ ; passim per vota gemellos
 C onueniunt vltro Heroas, seseque volentes
 A ddicunt illis, gentisque Subasidos orant
 C astris ascisci, iuramentisque ligari
 M ilitiæ insuetæ, & sacratæ foedere iungi.
 C eu quondam ; magnus cum rex signa ardua tollens
 C ogit ad arma acies, bello noua querere regna,
 S eu iam sceptrâ sibi, terrâsque reposcere abactas
 C onstituens ; subito excita circum vndique densis
 A gmimbus coeunt, stipantque insignia fortes
 C elsa manus ; crebro complentur milite castra :
 S ic acies vulgò innumera iuuenumque, senumque
 A gglomerant sese, circumque Heroas mundans
 A fflusa geminos, non cultus aspera, non iam
 A ngusta horrentes vitæ, non dura laborum :
 S ed læta monitus, & toto pectore iussa
 A rdua complexæ ; signis fulgentibus hærent.

I amq̃, aded noua gens, pia, sancta, atque inscia culpa,
 C rebra locis ; humiles pagos, arua, oppida complet :
 N ec non & lucos sacros, nemorumque recessus
 V mbrosos tenet : & iam sicubi cæca per altos
 O ffoendit montes ; quæ religionis honore
 H orrescant, antra ; extemplo subit, atque frequentat
 L atæ, caterinatimque colit : Cererique, Lyæique
 V sque aded parcir latisci, mollisque cubilis
 I mmunes ducit noctes : tantum athera cordi,

Diuini

Diuinis pulsare modis, Regemq̃, Deorum
 E t canere est illis, & compellare precando.
 D umq̃, ea Trinacrias noua gens monumenta per oras
 S pargit ouans, vulgusq̃, animos accendit amore
 V itæ inopis, callemq̃, aperit virtutis ad edes ;
 P arte alia ; nequiquam animum conterritus, arua
 D aunia percurrens ; pagos Franciscus, & vrbes
 I nstitit, monitusq̃, instat caelestibus acer :
 E t passim ignaros populos hortatibus implet
 D iuinis : rudibusq̃, animis inserpere mores
 D at castos, sensusq̃, pios habitare pudicis
 P ectoribus : gaudent turba, sanctumq̃, verentur
 H eroa. ille autem quæ se cunq̃, aureus infert,
 A urea virtutis sua post vestigia linquit
 S igna : micant gentes morum pietate refecta.
 N on secus, ac si forte polo decussa sereno
 S idera per noctem, longo transversa meatu
 P ercurrant, signentq̃, vias, & perpetæ sulco
 L imitem agant flammis, & multa luce coruscum.
 E t iam insopitis longè, lateq̃, patentes
 P er campos, vrbesq̃, altas, populosq̃, frequentes
 F ama vagans pennis ; sanctum, ac memorabile nomen
 F rancisci ingenti sonitu, magnoq̃, fauore
 S parserat : illum vsens, illum & flauentia Livis
 L ittora arenosi, Vulturniq̃, accola norant.
 N ec vos Romanis ducibus, Latijq̃, triumphis
 C anna olim insensa, non audiuit sibiantes,
 H eroa effantem caelestia dicta magistræ
 A etherei : illum ipsum simul audiuere, supernum
 M ille vrbes, quæ litus habent : mille, alluit vnda
 Q uas maris inferni : mille insuper oppida, latè
 Q uæ media ingenti, pinguiq̃, alit pberè tellus.

R

Nec

Nec verò natorum expertis Franciscæ tuorum
 Tum regio hæc : nempe occurrunt tibi gentis vbiq;
 Agmina crebra tua : simul hic insignia fulgent
 Clara Subasæi cultus : & milite egeno
 Plena merent hic ære tuo castra indiga passim.

V oluitur interea polus : & monstrosa suburgens
 Signa per, altus equos Titan, afflare gemellos
 Tyndaridas, iam, iamq; minari incendia Cancro :
 Intortusq; comis, flauusq; tumescere aristis
 Pulchra Ceres : cum sic Franciscus voce Lyænon
 Compellat fidum, cunctantemq; incitat vltro.

F ama (etenim audisti) canit vt Tancredius, olim
 Digressus flauo, Morico comitante, Subaso;
 Scyllæosq; canes, aduersusq; arcta Pelori,
 Intrepidusq; animo, tutusq; euaserit : & iam
 Sicanis insedit agris, crebrasq; coëgit
 Indiga ad arma acies : nutusq; fauentis eunt res
 Siderei Patris : & successu gloria lato,
 Alta Subasæa gentis se tollit vbiq;.

Quare agedum (cura quando hic satis, atq; Laboris
 Exhaustum, iam, iamq; vides conferta manipulis
 Castra Subasæis) nos hinc absistere fas est.
 At ne terra quidem veniat mihi gratior vlla,
 Nec magis optanda est, quam quò Tancredius ardens
 Aduocat, atq; animo iam nos expectat anhelò.
 Adde quòd etherci monitus impensius vrgent
 Per noctem volucris, latrantiaq; inguina Scyllæ,
 Angustamq; vetant rabiem exhorrere. quid ergo
 Distinet ? aut qua causa moræ ? breuis hora profectò,
 Extremo (tu perge modò) nos littore sistet.

H ac ille : aquatisq; vnà mox passibus ibant.
 Nec longum, infernam contingunt lunitis oram

A usonij,

A usonij, subeuntq; antiqui mœnia Rhegæ.
 Affuit optatò leuis hinc subducta faselus,
 Immunitusq; operis, vacuosq; sedente magistro.
 Hanc simul Heroës conscendunt : proximus illè
 Seruitio latus subit : hæud ignara vadorum
 Enat at vnctæ ratis, notosq; assuetà per æstus
 Currit, & alternos fluctus secat ocyor aura.
 Et iam Zanclei saxa eructantia monstri
 Cautius euitans ; Sicula confidit arena.

V ix dum Franciscus terra pede constitit : & iam
 Fama viri accessum passim vulgarat : & ecce
 (Lucus eum tum fortè mari vicinus habebat)
 Primus sacrato descendens vertice collis,
 Occurrit patri lato Tancredius ore.
 Unguntur dextris, mistaq; hinc, inde salute;
 Itar in excelsum collem, lucumq; sacratum
 Tum primùm insueti cultus statione verenda.

I nterea ex vrbe Zancleæ mœnibus altis
 Effuse appropèrant turbæ, luoq; frequentes
 Conueniunt, magnum Heroëm, lectosq; sodales
 Compellare auida, coramq; audire loquentes :
 Quas, vltro occurrens, vultusq; & pectore lato
 Excipit, ingentiq; ardens affatur amore
 Franciscus pater, & monitus celestibus implet.
 Ille animis contrà intentæ sitientibus astant :
 Attonitæq;, soloq; hærentia lumina fixæ,
 Mirantur simul effantem, mirantur & oris
 Non importuno depressa silentia more.
 Nec tantùm spectasse viros, cultusq; virorum
 S at semel insuetos : sed enim vsq; hærerè, nouæq;
 Scitari iuuat, & primordia discere vitæ.

L iquerat amplexus iam terq; quaterq; seniles

R 2

I. urea

Lutæa purpureis subiecta Aurora quadrigis :
Accitos vltro medius cum constitit inter
Franciscus comites, atq; his pater optimus in fit.

Multum olim ò socij cura, vigiliq; laboris
Per Salentinos agros, perq; Apula multum
Latè arua exhaustum nobis : populiq; frequentes,
Multum littoreas nos distinuere per oras.
Nec verò frustra id, reor, aut sine mente Deorum :
Liquimus alta etenim passim tyronibus aucta
Castra Subascis : nos audiuere loquentes,
(Sic rem fortiri Diuum Rex, maximus Ales
Gargani custos sic aspirare labori)

Perq; humiles pagos, per rura, per oppida, gentes.
At postquam Aetnaos nostram pubescere prolem
Per campos, auditum ; animis amor ilicet ardens,
Non expectatos, improuisq; subortos,
Visendi incessit natos : hinc nec mora segnis,
Non longum terra spatium, non monstra, nec astus
Aduentum horrifoni nostrum vetuere profundis.
Et nunc, siue altos nemorum, viridesq; recessus,
Siue casas, siue antra habitent, & frondea tecta ;
Compellare alios comites, & visere cunctos,
Multa auco : multa amplexus & iungere dextras
Iam dudum exopto : eia agè nunc mihi fide laboris
Tu comes ò Morice optati, monstrator & idem
Atq; virum, atq; via ignota, iam prauius ibis.

Hæc pater : vna omnis turba infremit ore, recessusque
Impatiens ; causas parat innectitque morarum.
Ille manu, in morem, tristes mox lustrat, itèrque
Ingre ditur, dicta simul, acceptaque salute.

Ergo ibant sociusque recens, fidusque Lyænos
Assuetus nusquam curis absistere patris.

Ibant

Ibant alternis Diuos, Diuumq; canentes
Sidereum Regem : vestigia pone secutus
Amborum ; sese pater aquis passibus infert.
Qualis lucifero excitus, pradurus arator,
Terga gratis Cerere exigua cum vomere adunco,
Mæne agit abiunctos incurua ad atrata iuuenços.

Promus Atlanteas rutilis iam cominus vndas
Sol afflabat equus. En ò pater aspice montem,
Cum Moricus prior, excelsum : Lilybaea dicunt
Saxa illa indigena : non hos nulla agmina nostræ
Gentis habent scopulos : sunt hic nemora ardua passim,
Antraque, saxaque hiatibus exhorrenda profundis :
Et circum abrupta montis latera aspera pendent
Frontibus exesis rupes : posuere sub illis
Partim iam comites angusta cubilia nostri,
Tecta super quernis texentes concaua ramis :
Partim speluncas subiere, & nocte frequentant.
At cultus simul idem omnes habet, omnibus idem
Ritus, idem studium placet, vna corpora curant.

Talia commemorat Moricus, pariterque sequentem
(Iam iam etenim fuscis nox calum amplectitur alio)
Festimare patrem hortatur, fidumque Lyænon :
Et tandem ; stellante polo, multaque sub ymbra
Noctis ; ad excelsas rupes, atq; ardua saxa
Deueniunt festi. Stabat tum forte sub alta
Spelunca, somni immunis Gorradius Amesto
Germano comite : vno olim quos Larva partu,
A cis arenoso flauentis littore mater
Ediderat, pariterque vouens addixerat aris
Ambos Calicolum, & capere indiga iusserat arma.
Hilucum ingressos, per nigra silentia noctis,
Tum primi sensere viros : primique sub antro

R 3

Exceptos.

Exceptos, pariter duro staturere sedili,
 P aulatim interea per tecta virentia murmur
 D esuetam inserpit: comitum plebs cetera ad antrum
 M ox excita coit: in speratumq; cupiti
 V t patris aduentum norunt; simul ore, manuq;
 C ontinuo plausere omnes: Latum arduarupes,
 L atum anxia assultu simul increpuere profundo.
 A t postquam vnâ animas, & corpora lassa refecti,
 S tramine præduro se composuere; siletur.

P osterâ iam nigris Aurora citabat ab Indis
 Q uadrifuges, croceis immensi gurgitis vndas
 I llustrans radijs, terrasq; coloribus ornans:
 E xcussus, duro Franciscus membra cubili
 C orripit exemplo: ac primum flammantis Olympi
 S upplex voce vocat Dominum, Geniumq; subinde
 C ompellat de more suum, faturq; precando;
 F ide Ales, custosq; vigil: cui creditus aura
 V escor inoffensa: primo iam semita ab ortu,
 Q uo monstrante, mihi summo patet ardua celo;
 D exter ades, felixq; veni, & me me accipe fausto
 N umine: neue hodie patere vlllos cominus hostes
 I nsultare mihi: quin tu mala longius arce,
 E t casus defende atros: acresq; labores
 T u tandem mitisq; foue, placidusq; secunda.

H is pater implorat Franciscus amabile Numen.
 N ec minus arbuteis, comitum sanctissima pubes
 S ub tectis, Patrem athereum cum plebe Volucrum,
 R eginam sed præcipue Diuumq; poliâ,
 S upplex ore ciet, votisque precatur opimis.

I amque aded ipse suam exoptans cognoscere prolem,
 E t coram spectare avidus pater optimus; vltro
 A ccitu sistit totum sibi protinus agmen.

C onueniunt

C onueniunt omnes, animisque volentibus adsunt.
 I lle his, in medio postquam stetit, ore serenus
 I nsit. Ego vt tandem, longo post tempore vectus
 H uc, vos cerno libens! vt me inuat ora tueri
 O socij dudum optata, & miscere vicissim
 S ermones castos, vitæq; enoluere egenâ
 P rincipia, atque acres sanctis mollire labores
 O racles! eia ergo hodie spes discite vestras:
 A tq; animis penitus memores mea fugite dicta.

P rincipid nostra ne vana exordia vite,
 N e prorsus deserta opibus, ne credite, nullis
 A uxilijs suffulta: iacent immota sub alta
 F undamenta operis cæpi frue. Terreat asper
 F ortè animos cultus, durisque horrentia fetis
 T egmia, sed magnis nunc purpura regibus arcet
 A crem hiemem, seuûnque gelu, aut morte eripit atra?
 E xortésque mali facit, exortésque dolorum?
 E sto, agimur totum extorres, domuûnque per orbem
 I gnari erramus, rerum premit arcta facultas.
 O vbi, dicite, opes Cræsi: scepra aurea regis
 L aomedonteï, monstrate, arcemque superbam.
 S cilicet hos aurum, regni que immensa potestas,
 F ortunaq; anceps manus, ac variabile numen
 D onauere astris, & cali sede beata?
 P rô dolor, ignarósque via virtutis, & alta
 O blitos patria simul, hostitii que supremi;
 S ors instructa dolis, rerumque infanda cupido
 A biunxere bono, & cæco miserere Barathro.

C ontrâ, bisfeni, iam tum spectate, clientes
 S iderei, nempe electissima pectora, Regis;
 Q uo cultu, quo nam vitam excoluere parati.
 D iscite quos monitus, qua iussa, audite, magister

R #

O lim

Olim errabundis dederit : quæ præmia subdat,
Percipite, vna acres demulcens rite labores.

Ite, ait, este humiles, animisque ardentibus vltro
Temnite opes, aurumque nocens, contemnite honores.
Immo agite, extemplo ne dum deponite amictus
Conspicuos : sed bina fouens ne pænula posthac ;
Veldum horrens Chiron nervo stridente sagittas
Dirigit Aemonias ; algentes ambiat artus.
Vna satis : superat quicquid, natura recusat.

Prosequitur Dux Rex, atq; ita mandat alumnis.
Ite modo, & magnis occurrite regibus vltro :
Et simul audaci sic ore monete potentes.
Discite iustitiam, sanctos iam discite cultus,
O gens mentis inops : auctorem agnoscite rerum.
Semiferis ne templa Deis, ne ponite monstros
Thuricremas aras : neq; enim saxa aspera : sed nec
Aera pios ignes cum thuris honore merentur.
Tum contra iratos, tormentaque sæua minantes
Formidetis (adest quippe haud superabile numen,
Aethereo demissa polo leuis aura) cauete.
Ergo ite intrepidi, vibratis pectora telis
Obiectate vltro : cedent tela impia, cedit
Sæua acies ferri : nec demum præmia vestris
Digna ausis deerunt : magno solia aurea celo
Stant : vbi certa quies vobis, læti que triumphi.

Hæc canere æthereus Rex olim fuerat amicis
Bella suis : sic deinde acres mollire labores.

Ergo agite (ipsa eadem quando & certamina nobis
Instant, sæua ipsæ Rex ipse incommoda mulcet
Promissis) ne dura animis horrescite victis :
Næue acer vitæ cultus premat, arctaque rerum
Conditio : brevis vrgentum, facilisque malorum

Nos agit at series : vocat immortale per auum
Longa quies, longaq; expectant gaudia vitæ,
Nempe ignara metus, fortunæq; inscia caca.

Sic pater. At comites assult auere loquenti.
Et circum nãa omnes addens auere coronam,
Assensu vnanimi diuina exorsa probantes.
Ille autem populos sanctæ virtutis egenos,
Ignarosq; boni : monitis caelestibus optans
Imbuere ; excessum parat : affatusq; Lyanon,
Tu Moricum nostrumq; ducem, comitemq; fidelem
Siste, ait, actutum huc : opera intermissa, viæq;
Qui superest cœpta iam nos labor ipse reposcit.

Dux aderat : breuius quem mox pater occupat vltro.
Littoreo stant clara sinu (sic fama) Panhormi
Mœnia, tranquillo ratibus fidissima portu.
Huc ; postquam pagiq; breues, atq; oppida clara,
Nos monitus sanctos, diuinæq; iussa canentes
Audierint, callemq; arctum virtutis, & ades
Monstrantes, populi cognorint ; vltimus esto
Cursus : ad Hesperium vel nos breuis inde fœelus
Abductos reuehat littus : demumq; Subasus,
Reginæq; poli sedes veneranda receptet.

Hæc effatus, iter Moricum iam rite tenentem
Subsequitur, multa arcano sub corde volutans
Secum vna, multaq; via taciturnus obibat.
Iam verò haud temerè protent a silentia sermo
Ruperat opportunus : & ingeminata vicissim
Verba ierant passim ; cum dux : pater optime, campos
Cerne Arethuseos, ait, excelsumq; Pachynum,
Cerne Syracusias turres, vrbisq; vetusta
Mœnia famosis apprimè infessa tyrannis.
Crastinus affulgens primo cum lumine Vesper

Vmbrosa nos sede, reor, lūcoq; Panhormi
Sistet littorea, & socijs coniunget amatis.

T alia dux, patri nequicquam audita, ferebat.
N am neq; festinum cursum, sed lentius omnem
Destinat ire viam, & medias peruisere gentes.

E rgo animo exardens populosa per oppida ciues
A loquitur, monitisq; ciet: corda inscia recti,
E t mentes cali expertes; pietatis amore,
A tq; aquifouet, & diuinis ritibus implet.
N on humiles pagos, non dedignatur agrestium
C onuentus, non pastorum magalia linquit.
O mnes affatur, simul omnes instruit, omnes
E t virtutis iter docet, & caelestia monstrat
P ramia: contra aperit dictis; ignaua voluptas
V na suos ignominijis queis turpet alumnos.
T artareis demum ostendit quàm dira sub vmbri
S upplicia expectent fontum miserabile vulgus.

H ac pater intentis passim diuinitus actō
O re dabat populis; apparent celsa Panhormi
C ùm iam improuiso conspectu mœnia: & d, mox
D ux prior; extremumq; via, extremumq; laboris.
H ac, pater, hora dabit: nigri vidē' ardua luci.
C ulmina? turba loco nostrorum haud degener alto.
C onfedit comitum, felicisq; omine seruat.
S ic memorans, iter haud segnis breue corripit: & mox
E micuit prior, & iam iam nemo ille tenebat.

C onuentum in magnum comites de more sedebant
I nstructi, Heroum q; inter se facta vicissim,
V irtutumq; recensēbant insignia clara:
C ùm iam improuiso Moricus coram astitit: olli
L atitia exciti, plausuq; & voce repenti
T urbant concilium, venientemq; agmine cingunt.

T um

T um fesso, & longè vestigia lenta trahenti
O ccurrunt patri: multaq; salute receptum
M ox breuibus tectis statuunt, & corpora curant.

I am rer ab Eoi Titan excefferat Indis,
C ùm patri sedit Trinacrida linquere terram.
E rgo omnem aggreddens cœtum, sic protinus insit.

V idi equidem (ò Superùm iam tum indulgentia voiis
N on diuersa meū) quàm lati flaminis aurā
R es nostras successus alat: quo numine gentis
C astra Subasæa vulgò tentoria pandant;
E t quàm felices, fortunatisq; labores
I am credi possint nostri, diciq; beatis
S edibus, atherei quos Rex dignatur Olympi.
E n modò quis cœtus, nemorum per opaca, sequentes
D ura Subasæi ritus insignia tantos,
F inibus his vnquam se posse offendere credat?

Q uis; quot Iapygijs inuenimus agmina campis,
C ommemoret dictis? turba qua littora egenā,
I llic ignota, & nostræ non hospita genti?
H orrores qui lucorum, nemorumq; recessus
I mmunes inopum cultus, ritusq; Subasæy?
E rgo agite ò socij tantos agnoscite honores.
A t verò angusta quidd vos incommoda vitæ,
E xpertes, & opum, simul expertesque quieti
H ospitij, malè suada premant; iam muneris esse
C redite diuini: neq; enim solia aurea cali,
L uxuries quos atra fouet, turpisq; voluptas;
P romeruisse queunt, nec sese tollere in auras
A ltius athereas, cuneisq; inferre beatis.
T artareos sed adire lacus, Stygiaq; necesse est
N octe premi, aternosq; vrgeri carcere, & igni.
V as autem; quibus è calo spectabile lumen

A ffulsit,

Affulfit, dudumq; animis penetrabilibus hæsit;
 Quo nunc exemptis, errorum ambagibus atris,
 Et sperare polum fas est, & cernere verum;
 Accipite hæc quæ dicam hodie, & date mentibus imis.

Durum iter, acre, altũ, præceps, immane, tremendum;

Quæ vocat, & magnis hortatibus aurea virtus,
 Ire aded nobis dux prudentissima suadet.

Sed iam contra acies deflectite luminis ambas:

Et pariter spectate Deam, spectate supremo

Quam posuit celsi montis sibi vertice, sedem.

Nimirum æthereis illic splendoribus ades

Exstructa effulgent: st at formosissima moles:

Aurea, vestibulo in magno, mox prima teruntur

Limina; compages laterum aurea surgit, & aureum

Tectum omne auratis incumbit rite columnis.

At circum ex altis vulgò numerosa trophæis

Dependent spolia, Heroum immortalia quondam

Et decora, & longum rerum monumenta per ævum.

Hic tandem (ò vestras spes discite) seruat alumnis

Diua suis, non mortalem, satisq; malignis

Mercedem addictam: at letos sine labe triumphos,

Otiq; occasus ignara, & gaudia: quæ, quis

Dixerit? haud fas hic bona tanta efferre loquendo.

Et nunc ergo animos certatim attollite, & altum

Arripite ò virtutis iter: neu terreat acer

Vos labor: ite vltro duris affuescite rebus:

Atq; animos durate malis, durate niuali

Membra gelu, ne magna quidem, ne clara putanda est

Gloria, per duros veniat nisi paria labores:

At quæ vim passa est validam, nisusq; per acres

Trita diu; extremos nequicquam seniet ignes,

Nec cineres visura rogi est: sed læta per auras

Inserpens,

Inserpens, claris sese mox implicat astris.

Iam verò ò socij tempus monet, ipsaq; rerum
 Conditio impendens me me hinc excedere cogit.

Vos autem vnanimi iam dudum pace iugati

Estepij, sinceriq; & date mutua amoris

Vinclæ hæere animis: fœda sit nescia culpa

Vita, pijq; habitent sincero in pectore mores.

Hæc postquam: hærentem compellat voce Lyænon.

Atq; vnâ ad portum tendunt, sociosq; relinquunt.

Olli supplicibus votis comitantur euntes:

Et lætum pariter cursum properantibus orant.

Interea molles (sic Numen agebat) ad vndas

Stabat subducta vacuus de more sæselo

Rector: hic Heroas venientes occupat vltro

Mox prior, inuitatq; rati: simul accipit ambos,

Ingentes parua vectores puppe ferendos.

Nec mora longa, Notos vndantia vela secundos

Accipiunt: flatu ratis acta, & numine dextro,

Lætæ secat fluctus: validus Neptunus habenis

Instat aquis, currusq; premit, sternitque sonanti.

Subsidunt vnda: Thetis, & chorus excîtus omnis

Nereidum circumsilunt, lustrantq; choreis,

Impelluntque citam dextra, læuâque carinam,

Haud nandi ignara, velox fugit illa per vndas:

Donec Sebethi formoso in margine sidat,

Semisferaq; altam contingat virginis vnam.

Franciscus verò cum primùm littoris ora

Constitit Ausonij, sic fidum voce Lyænon

Affatur prior: en votis labor omnis abunde

Plenis noster igit: nec non expleta Volucris

Ætherei mandata: vrget super vna laboris,

Quæ nos ad flauum reuehat iam, cura Subasum.

Hinc

Hinc modò carpe viam, sequar ipse, agè præuius ito.
 Nona (ego ni fallor) cùm se lux fessa sub vndas
 Condet Atlanteas; prima cum nocte Subaso
 Reddet, & aetherea domina nos sistet ad aras.

Hac effatus: & vnà excitis passibus ambo
 Corripiunt iter. Extorrem; iam longa per oras
 I gnotas terra, & ventosa per aquora Ponti,
 Perq; hominum immanes ritus, gentesq; feroces,
 Vsque adeò expertum chara discrimina vitæ;
 Sic domus, & nati, coniuxq; pudica reposcunt.

Iamq; adeò vallesq; cauas, collesq; supinos
 Transiunt: iamq; Iliadæ superantia longè
 Mœnia prospiciunt, septenaq; culmina Roma.
 Accelerant, auidi geminorum limina Diuùm
 Visere (tantum animis ea cura recur sat) & alta
 Iam porta excepti; mox sancta ad templa subibant.
 Summissi Diuos precibus venerantur, & vritè
 Suppliciter geminis geminata ter oscula figunt.
 Dÿs vbi factus honos, & casta mente litatum;
 Nos iter abruptum renocat (pater inquit) & vnà
 Corripiuntq; viam, templumq; & mœnia linquunt.
 Accipit egresso regio mox limite claro,
 Flamini qua strata manu saxa aspera fulgent.
 Et iam piniferi dextra latera ardua radunt
 Soractis: mox te saxoso in vertice linquunt
 Narnia: teq; albo pingues Nar flumine campos
 Scindentem euadunt: nec dehinc mora longa Subasum,
 Reginaq; poli propius sacra culmina cernunt.

Interea socijs optatum nuntia patris
 Fama canit reditum, Francisci & amabile nomen
 Haud dubio præcone sonat: simul ipse propinquans,
 Iam tum imprauisò Regina templa subibat

Aetherea:

Aetherea: sed enim longo haud post tempore, turba
 Conueniunt auidæ Heroem de more loquentem
 Audire, & sanctas virtutes rite doceri.
 Quas ille & placidis monitis, vnâque seueris
 Prosequitur dictis: & hiantia ritibus implet
 Corda pijs, mentesque docet seruare pudicas.
 Quin etiam ipse vltro assuetò de more frequentes
 Inuisit populos: rivos, rura, oppida vulgò
 Percurrens, diuina canit præcepta, minasq;
 Commemorat Diuùm insensas, scelèrumque malorum
 Vltrices penas instare nocentibus atras
 Commonet: inde animos acuens; simul aurea contrà
 Præmia virtutum ostendit: clarosque triumphos
 Effulgere polo, & quondam expectare beatas,
 Felicesque animas. Ille hac canit: auribus astant
 Arrectis populi, mentesque ad sidera tollunt.

Hac inter, magno circum labentibus astris
 Orbe poli; auratam vergens puer aureus vnam,
 Aurato auricomi perfuderat imbre iugales
 Auricomos Phœbi: & iam mitior ire solutis
 Alma dies nitibus: cùm iam pater otia mentis
 Tranquilla Franciscus agens, latabile magni
 Orande hospitium reminiscitur: altâque sedis
 Colloquia arcana, penetrali. que intima tantùm
 Conscia sermonum, simul & memorabile prima
 Fœdus amicitia, & nemorosa dona Lauerna;
 Cuncta animo subsunt: dextra data dextra, fidesque
 Iam reditum exposcunt promissum: & tempora suadent.
 Sed quid agat? quo nam respondeat ordine rebus
 Diuersis? nam parte alia, venerabile magna
 Regina oraclum, & mandata impensius vrgent.
 Ergo multâ animum nunc huc, nunc diuidit illuc,

A accipi-

Ancipitemq; trahit : cum tandem numina Patriæ
Calicolûm implorat, supplexque ita voce precatur.

Tu Pater ; vnde genus nobis, arcesimus vnde
Aethereos sensus ; lux vnde, & spiritus astris :
Vnde ignis vegetusque calor, vnde aura caducis
Rebus inest ; animi dubium bonus aspice me me :
Ignarumque via tu dux rege : limite, monstra,
Quo me ferre pedem iubeas : quid postulet vsus
Ostendas : propiusque adsis Pater optime cæptis.
Tum vires, animumque foue : tandemque labores
Damites simul ire, & certo fine potiri.

His ille orabat dictis : vnaque repente
Afulget tonitrus laeva de parte coruscans.
Prosequitur subito è media vox reddita luce.

Tu ; tibi qua mandat Diuim Regina ; necesse est
Expeditas : primus labor hic te agit : arduus vltro
Ecce aditus rerum sese offert : eia agè mox te
Latitia excipiet : cum tu numerosa tuorum
Agmina natorum aspicias : ne desice rebus
Sub tantis animi victus : nam præside magna
Diua, opus hoc geris : haud tanto sub numine fas est
Formidare tibi. mox verò his rite peractis ;
Festinum Etruscus te iure reposcit amicus.

Vox tantum : auditu primùm vir constirrit hærens,
Obtutuque oculos defixus inhorruit : at mox ;
Latitia postquam exorta, vis reddita menti est ;
Accingit sese curis, animumque vigentem,
Rerum adeo versat successum, agit atque per omnem.
Tum verò accersit fidum de more Lyanon,
Consiliùmque aperit, totisque ex ordine rebus
Edictis ; certumque facit, mandatque subinde
Certamini serio quam primùm explenda fidei

Munia, solliciti nempe exposcentia curam
Stractoris : subit ille animo mandat a volenti,
Nec secus, ac iussus (medij breuis hora) facefit.

Interea comitum simul omnia cœlia rerum
Fit turba : lato paruas rumoribus per ades
Vox resonat, tempus iam tum aduentare petiturum,
Tota Subasæa quo mox simul agmina gentis
Conueniant certam ad sedem : numerumq; suorum,
Nominaq; atq; acies, & sacra insignia discat
Franciscus pater ipse ducum : & præclara Subasæ
Gloria, quaq; Indos, & quæ Sol spectat Iberos,
Fulgeat, ac sublime caput tandem inferat astris.
His inopum cætus tum sic rumoribus actus,
Instaurat sacros cantus, atq; acrius instat
Ritibus aethereis, donisq; impensius aras
Instruit, ingeminans cultus, & laudis honores.
Sic illic imploratq; Deos, summumq; Deorum
Supplicibus voris Genitorem, animumq; precatur.
Regina sed enim aetherea spectabile numen
Multà vocat : tantiq; assuetam Numinis auram,
Auxilyq; exposcit opem : euentumq; negotij
Felicem exorat magni : tandemq; vocatu
Indigetes crebro, & precibus compellat amicos.

At pater (hic primùm rebus fortuna gerendis
Nimirum oblata est par, atq; accommoda visa)
Centurias gentis mox rite Subasædis omnes
Ad sese accri, sistiq; ex ordine curat.
Præcipuè verò iussu, ductoribus instat,
Conueniant multà edicens : iam tum ipse coactos
Quos adeo vna omnes optat spectare : quibuscum
Oportuna queat magnus de rebus habere
Consilia, atq; acres iusto simul ordine curas

Quondam partiri, & duros aquare labores.
 Nec non & leges, &, qui modo traditus, ordo
 Vitæq; & cultus, quo iam venerentur honore,
 Explorare optat: num liba, & munia Diuis
 Nosse cupit, num iugis honor præfulgeat aris.

Ergo aded cursum simul accelerare iubentur,
 Flauaq; conuentu celebri petere arua Subasi,
 Et sacra atherea delubra inuisere Diua.

Nuntia fama volat, primum vulgata per vrbes
 Finitimas (nec dehinc mora) tollitur alta per auras;
 Nubilaq; atra secans cursum rapit excita, & oras
 Externas inuisit ouans: longeq; repostos
 Sese agit in populos, vigil. immunisq; quietis;
 Donec sublimi, celeriq; impulsu volata,
 Limina cuncta manu gentis contingat egena.
 Atq; improuiso mandata vrgentia cursum
 Concilium ad magnum, valuis affigat apertis.

Tum verò vnâ aded cunctos idem ardor eundi
 Vrget: amant omnes quàm primum linquere sedes,
 Quisq; suam: haud animos labor: haud perplexa viarum
 Territat ambages: Heroa audire loquentem
 Tam magis exardent, quam lux magis aurea gliscit
 Vsq; vini, nomenq; ingens crebescit vbiq;.

Nec mora, iam è cunctis egressa partibus ibant
 Centuria, flauiq; petebant arua Subasi.
 Non tamen effusas passim, ac sine lege ruentes
 Ire datum: sed quæq; suum de more caterua
 Ductorem insequitur, certoque iter ordine tendit.

At tu magne pater (tibi primum hæc agmina nosse,
 Signa, duces, structasq; datum lustrare cohortes:
 Nobis iam facti seriem longa occultit atas)
 Pande modo: quam, quisq; ducum, quibus egit ab ori.

Tunc

Tunc aciem: flaua dic deinde è rupe Subasus
 Arduus aspexit tentoria quanta per agros,
 Tam multas, tam diuersas coisse sub vno
 Nominè demirans gentes: dic deniq; pubis
 Tam spernacis opum, & iam tum simul omnium egena
 Agmina, quod Numen calo respexit ab alto:
 Quis Deus auxilio victis aduenerit illis,
 Gramineosq; toros, positasq; sub arbore mensas
 Struxerit, extemploq; epulis oneravit abunde.

Prima; Lauernigena passim qua Thybridis oras
 Fecundas abiuncta locis, quæq; arua Subasi
 Flaua colit, quam sulfurea Nar albidus vnda
 Alluit, & niueo Clitumnus gurgite creber
 Perfundit; generosa cohors, duce lecta sub vno
 Ingreditur. non hac è toto pulchrior vlla
 Succedit numero: nulla hac violentius atras
 Eumenidas premit, & regnis insultat Auernis
 Acrius. omnis eam legio miratur euntem:
 Attonitûq; inbians animis hanc suspicit vnam.
 Ipsa caput populis, sceptroq; insignis eburno,
 Incessu Regina graui sacra arua pererrat,
 Mente polos, atq; astra tenens, animoque furentes
 Proculcans hostes, Stygia fera monstra paludis.

Post hanc, Picenis è collibus exiit ardens
 Signa improuiso attollens, pulchriusq; sub armis
 Effulgens ductor: totum cui proiunus agmen
 A tergo subit: & longo micat ordine pubes,
 Gens quippe haud virtutis egens, haud indiga laudis,
 Nil armorum expertis, molli haud assuetæ quieti,
 Non ignara mali. qualis sub nocte minores
 Astrostrum currus intermicat aurea Phœbe,
 Iam luce aduersa fraternæ lampados iccæ.

S 2

Nanque;

Nanq; ; vt flauicomio vicinior alta Subaso
 Castra tenet, magnūmq; patrem vel prima vocantem
 Audiuit, captaq; ducis stipe, fortibus ausis,
 Ad dicit sese castris, patriq; vocanti;
 Viribus inuictis, ita clara, animūq; superba,
 Nequicquam trepidans, nequicquam bella perhorrens,
 Ardua signa sonet: latisq; onerare triumphis
 Festinat: tantos versat sub pectore honores.

Hinc & Tarpeij supremo in culmine saxi,
 Assuetus lustrare suos, & cogere cœtus,
 Et mulcere rudes, & fortibus addere saua
 Iura animis; cano præfulgens vertice ductor
 Procedit: tota non hoc maturior auro,
 It turba: & Pylios cui iam non aspera Soles
 Fata negent, dignus: iuxta hunc Aeneia sese
 Prima acies infert: cui mox bonus incola sacri
 Soractis, comites nequicquam adiungit inertes.
 Ad dunt se lati celso de colle Falisci.
 Et qui Vestinos rastris, & vomere curuo
 Exercent colles, Marruciniq; coloni
 Accedunt, caniq; ducis sub nomine fulgent.
 Adsunt qui gelidos vrna, potuq; Velinos
 Exagitant fontes, & Rosea vomeris vnco
 Arua insectantur: mittunt Amiena magistro
 Flumina longæuo, lectissima corda virorum.
 Mittit opes Anxur niueum, crebrosq; colonos
 Delegat Pontina palus, delegat & Vfers.
 Insuper herbosus Marforum è montibus acres
 Adsunt tyrones, tetricaq; è plebe Sabella:
 Durum vtrūq; genus: quibus & pastorius omnem
 Mos cultum, victumque dabat: sed proxidus illis
 Demulcensq; animos dictis, & pectora lambens

Signifer

Signifer ore pio; seuos mansuescere sensus
 E docuit: legesque pari monitusque coëgit.
 Centum alia, ex alijs vicis, insignibus altis
 Romulida sese ducis, addixere caterua.

Nec mora, continuo, longo structa ordine latos
 Linqvit Iapygia campos, signa alta ferente
 Sub duce, lata manus: patriâ huic vnâ, aut genus vnum
 Nec mores, nec lingua sonant: quanquam omnibus idem
 Cultus, idem studium: & cura raptantur eadem.
 Nanq; hos dux, Solymi deduxit membris: illos
 Plebs Canusina dedit: gelidis dehinc Fucinus vndis
 Mille alios misit, corda indefessa labore.
 Tum variæ gentes; magnus quas vertice ab alto,
 Per latos sparsas Garganus prospicit agros,
 Garganus duce sidereo, temploque superbus
 Augusto, ingenti, atq; argento diuitem, & auro:
 Fumoso horrifici cui fornice mille sub antri,
 Igne calent ara vigili, redolentque Sabæas,
 Et Cilicum messes, serisq; virentibus halant;
 Agmina dant passim: mittuntque ex ordine cœtus,
 Quos Salernini, quos educat ipse Neatus,
 Quos Sibaris, Samia quos mentia docta Crotonis,
 Quosque Arpi, atq; Hydrus, Lacedæmoniumq; Tarentin.
 Accedunt acies, mittunt quas rite coactas
 Olim Romano spumantes sanguine Cannæ.
 Tum, quæ Sebethi ripas, cineresque vetustos
 Sirenis liquere, adsunt, atq; agmine denso
 Signa ducis stipant hilares: quibus ordine Locri
 Narycij dant se comites: tum deniq; iungit,
 Littore ab extremo, postremum Rhegyon agmen.
 Cesserat Hesperia, Siculūmq; euaserat aquor
 Fama Subasæ conuentus nuntia: iamque

S 3

Sicania

*S*icania tota ora fremit: moxque indiga pubes
*F*eruet amore via, studioque ardescit eundi.
*T*um bonus exurgens dux, atque insignia tollens
*L*ata manu; ciet ingenti clamore phalanges.
*N*ec mora, festinant: cœtus simul vndique lecti,
*Q*uisque suam, linqunt sedes. Zanclea vocantis
*D*uctori mox prima acies, non segnibus ausis,
*H*æret: eam Arctoi linquens angusta Pelori
*L*ittora subsequitur: tum qua saxa alta Pachyni
*I*ncolit imbriferi, subit: huic Lilybeia sese
*A*gglomerat pubes, ijstlemque insignibus hæret.
*C*etera confuso varias gens ordine sedes
*L*inquit: adest Erycis cultor: properantque caterua,
*Q*uas Agragas præcelsus alit: que mitis Elori
*S*tagna bibunt: & qua circum Symathon aquantur:
*Q*uæq; Arethuseos permiscunt ore liquores:
*E*t Cyanes haustu lacrymas, vrnâque frequentant.
*A*dsunt, quas Drepani littus, quâsque alia Panhormi
*S*ive antrû rectas, seu lucis, mœnia pascunt.
*I*amque instructa omnis legio vndas classe premebat,
*N*aufraga quâ Pontirabies, vîsque effera, littus
*H*inc Italum angusto, Siculum illinc proluat aestu.
*I*am vasto epotos reuomentem gurgite fluctus
*Z*ancleam è summa spectabat puppe Charybdin:
*P*lenâque circuitu flectebat carbasia leuam
*I*n latius, æquoreis canibus resonantia Scylla
*S*ub rupe aduersa desirans ora biformis.
*T*um verò optatos velis à puppe sequentes
*D*at Zephyros: rapit acta leui placida æquora cursu,
*E*t lata Euboico potitur mox litore classis.
*E*micat in siccum, primòque in margine pubes
*C*onstitit omnis: eam monitis, victiâque resectam,

*D*ux bonus, accingique via, longòque labori
*H*ortatur: parent omnes hortatibus: at h. x
*N*ona Subasæis parentes sistit in agris.

*I*nterea parte ex alia, percurrit Etruscos
*F*ama agros, scandit montes, cæca antra recludit,
*I*nuit lucos, nemorûmque silentia rumpit.
*T*um verò effulgens pulchrus dux pulcher in armis,
*A*t tollit signa, & cœtus vocat vndique egenos.
*H*aud mora, continuo primi; quos sufficit Arnus,
*A*rnus florentem pulchro qui diuidit urbem
*A*mne, secaturque agros cursu formosus amæno;
*A*sistunt vtrò: sequitur dehinc mœnia linquens
*A*rretina acies: tum qua Clusina frequentat
*A*rua; errore latent non extricabilis vrna
*Q*uâ cineres Porfenna tui; subit agmine lato.
*H*uic sese comites addunt qui littoris oram
*P*iscosam Thrasymene tui, tenuisque faselos,
*R*etiâque, & remos, vdo cum fœnore linqunt.
*I*n super Alpheæ Tyrrhena insignia Pisa
*N*equicquam exasæ; Tusca de gente petitis,
*A*scitisque sibi castra indiga cœtibus augent.
*E*rgo ibat tum ductor ouans: iamque arua Subasæ
*L*ata tenens; acies Diua sistebat ad aras.

*H*ic improvisò dux imperterritus oris
*A*stat ab Adriacis, longòque agit ordine gentes
*T*ergeminas: ipse in medio, præstantibus ausis,
*V*ertitur ore canens, dextrâque arma indiga tollit,
*T*am magis effulgens, & claro latius honore,
*Q*uam magis innumera celo se gloria gentis
*A*t tollit. Primos huic; quàm tu flumine mitis
*R*hene secas paruo; Phœbea Bononia cœtus
*S*ubicit: hos sequitur qua linqunt Ariminon, & qua

Scindit arenosi Rubiconis littora, pubes.
 Tum; quæ cœnosa liquerunt arua Rauenna;
 Accedunt, hilarèsque ducem comitantur euntem
 Rite manus: mox centum alia: quas deinde per oras
 Littoreas, passim obscuro sub nomine pagi,
 Et clara legere vrbes, populique potentes.
 Hæ simul vnanimis Heroëm ad sidera tollunt
 Voce Subasæum, lætæq; vnà illius omnes
 Facta canunt: vt siderei iam diruta Regis
 Instauret castra: vt magni regalia recta
 Prasulis attollat: sacram vt suffulciat adem.
 Ceu; dum Meandri, seu per vada nota Caystri,
 Iam pastu saturi, iam tum raptoris obuncum
 Nil formidantes rostrum, lato agmine cycni
 Dant niuei cantus; stagna alta amnisque canoris
 Respondent modulis, & florida prata resultant.

Continuò his nec more adeò, nec sanguine distans,
 Immiscet cœtus sese: huic genus Eridanus Rex,
 Eridanus pater Hesperidum, ac generator aquarum;
 Flumine qui centum pagos, centum alluit vrbes:
 Ingentique hominum centenis vsibus, alueo,
 Nec vectare rates, campis nec fundere riuos
 Desinit, auulsasque trabes deuoluere: donec
 Fluctibus Adriacis pronum caput altius abdat:
 Et septemgeminis proscindat cornibus æquor.
 Ergo hic ductori circum sua flumina gentes
 Aduocat in cœtus: celeri mox vndiq; cursu
 Lætæ acies properant: Athesin prima agmina relinquunt:
 Exin Ticini ripis assuetæ vadosi
 Adueniunt: & tu (melior nunc, aspera quondam
 Damna ferens, spectare tuas dum sanguine ripas
 Romano iuuat videntes, & læta triumphis

Gentis Agenorea calo se gloria tollit)
 Das cœtum ò Trebia insignem fulgentibus armis.
 Tu quoq; diues auis, lauroq; apprimè virenti
 Fulgida, Idumæiq; insignis Mantua palmis,
 Vltro ades, agmen agens pulchra pulcherrima gentis:
 Et; qui te placido cursu, vitreisq; fluentis
 Alluit, & stagno pariter circundat inertis;
 Lætus ab auricomo Benaci littore, cœtus
 Expertos rerum comites tibi Mincius addit.
 Abduaq; hinc, Lambriq; tibi piscosa cateruas
 Littora delegant crebras: struit Ollius inde
 Transmittitq; acies: nec te vicina Cremonæ
 Mœnia deficiunt: ingentisq; accola Lari
 Creber adest: cuncta tibi enim tibi Mantua sese
 Hæ comites iungunt acies, vnaq; volentes,
 Tollunt Adriaci tecum pia signa magistri.

Tertius ecce virum, duce mox signisq; sub iisdem,
 Impiger exurgens, Venetis globus instar ab oris.
 Huic se; prima manus, cineres, antiquaq; magni
 Busta Phrygis linquens, assuetaq; pinguis circum
 Littora Medoaci lætas suspendere glebas
 Vomere, & aratis sudibus, de more, iuuenicum
 Terga fatigare, & duro fodere hispida ferro;
 Admiscet: tum; quæ non segnis Iapidis oram,
 Et vada precipitis linquit saxosa Timaui;
 Plebs subit: & comiti mox sese interfert vltro.
 Adsunt quos Aponus feruens excalfacit æstu
 Sulfureo: calidis hi tabida corpora lymphis
 Mersare assueti; morbos, & cuspidis ictus
 Mulcebant olim sauos, atq; arte leuabant.
 At nunc Philyrides melior docet: altius illos
 Numen agit, lætos opera ad maiora relegat.

Hos super; Euganeos linquens denso agmine saltus,
 Lanigerosq; greges spernens, hirtasq; capellas,
 Spermens & mulctras dulci cum lacte capaces;
 Aduenit cœtus, siluestria pectora curis
 Iam pridem exutus patrijs, iam sponte caducas
 Dedignatus opes: ergo hi iam corpora duro
 Exercent cultu: perq; acres ire labores,
 Ignotisq; malis paulatim assuescere cogunt.
 Puluere nuda premunt duro vestigia: lanis
 Quasita externis, rigidoq; asperrima textu,
 Tegmina habent membris: succingunt reste fluentes
 Nodosa endromidas: capiti tutamen ab armis
 In morem pendet rigidum: quod sæpe reductum
 Fronti; hiemem, nimbos, & Solis temperat æstus.

Tot proceres dederant, tot lectos ordine cœtus
 Itala regna, patrijs Francisci signa serentes:
 Cum procul apparet subito gens extera, lingua
 Tam diuersa sonans, latio quàm sanguine distans.

Ergo iter emensus longum, durosq; labores,
 A Ipinisq; iugis adeo post terga relictis;
 Dux festinus adest: ingens quem Gallia mittit,
 Gallia post Latias vrbes, quæ proxima subdit
 Colla iugo monitisq; sacris, & ad ardua cogit
 Signa Subasei patrijs, non parca cohortes.
 Ipse autem prior, & claris virtutibus ardens
 Latius inquit, lato sese fert ore priorem.
 Ostentatq; animos: & viuida corda suorunz
 Accendit comitum: dictisq; hortatus amicis;
 Ite, ait, hac nostris monitis tenus acta iuuentus,
 Ite, via labor expletus: iam, iamq; potiri
 Francisco dabitur: iam fas erit ore propinquum
 Compellare virum, pariterq; audire loquentem.

Vt vos diuini conspectus, & alta magistri
 Colloquia, vt patrijs monita intemerata iuuabunt?
 Vt pulchrum nostra nomen de gente petitum
 Iam iam dulce sonas! Latio vt iam sanguine gaudes
 Ornari! mox tempus erit, cum Caspia regna,
 Quaq; ad Hyperboreum penitus compulsa Booten,
 Gens riget assiduis niuibus, canisq; pruinis;
 Te simul audierint: te; quàm niger Auster arenas
 Exiccat bibulas: quaq; occidit Hesperus, & quàm
 Exit ab Oceani formosus Lucifer vndis;
 Ingentes populi numerosa per oppida norint.

Hæc ductor: peditum ductorem crebra sequuntur
 Agmina, densanturq; manus, atq; ordine pompis
 Sollenni incedunt structis: sacra lumina donec
 Regina ingressæ Diuûm, vota anxia soluant.
 Prima acies, vna ante alias: Parnassida quæ mox
 Masiliam linquens, dulcusq; feracia Bacchi
 Iugera; ductori se pridem adiunxerat vltro;
 Ingreditur, comitumq; pio ciet agmina cantu.
 Tum sequitur plebs lata, Araris quæ littora mitis
 Curua tenet: quaq; ingentes vaga permeat oras,
 Quàm secunda pater Rhodanus secat incitus arua,
 Et quàm Tyrreni turbat vada falsa bicorni
 Fronte maris. sed præcipuè micat aurea pubes,
 Glandiferos saltus, vmbrijsq; nigerrima densis
 Quæ nemora obseruat: gemmis vbi diues, & auro
 Vrba tuos cineres Virgo Bethana recondit:
 Virgo, quæ Superûm regemq; hominemq; Deumq;
 Sæpe vna hospitio recipis, lautosq; paratu
 Regali struus vna toros: manibusque recentes
 Hostitis vna tui das lymphas: pocula misces:
 Sola penum tu ritè paras, tu sola Penates

M esse adoles Arabum : tantoq; in munere segnem
Increpitās, querulāq; infestas voce sororem.

Quis te magna Dei cultrix, atq; hospitis hospes
Siderei, quis facta pijs tua laudibus aquet?

Nam te squamigeri nequicquam Virgo draconis
Terruit os immane, ingens : frustra efferus altis
Attollens cristis ardentia colla, veneno

Te petijt sauo : quin tu imperterrita contra,
Iam super ossa hominis, semesaq; viscera fusum,
Mox aggressa ; manu mulcens in vincla petisti.

Tu iuuenem rapidis elisum fluminis vndis ;

Non ope Phœbea, non vi, non graminis vsu,

Sed prece mortali, Diuūm immortalia flectens

Corda potens ; Stygio reuocas, atq; eximis Orco :

Et rursum atherei vesci das luminis aura.

Tu Gallum, Regem immanem, dominumq; superbum,

Hospitis alma tui quondam venerabile numen,

Ore incestantem, deridentemq; profano ;

Aggrederis dictis audax, linguāque magistra

Dei cis, exturbāsque, fugāsque è corde furorem :

Iamque animi victum, iam tum meliora sonantem

Ore pio ; immersum sacri tu fluminis vnda

Attollis : puroque aura iam simplicis igne

Fulgentem, athereis tu prouida sedibus infers.

Salue Diua poli decus, & Cynosura profundi.

Adsis ò placidoque inuisas numine terras.

Interea gentis seriem, numerūque sequamur,

Aequemūque tuos cantu bona Gallia ciues,

Lata Subaseis quos vltro insignibus addis.

Accola deinde tua formose Druentia cœtus

Succedit ripe, ripe felicitis : amores

Tyrrenum de more suos, qua saepe canentem,

Mulcens.

Mulcentēque lyra nemora alta, & mœnia, vātem
Audiit, arrisitque, assultauitque canenti.

Hunc sequitur delecta cohors : qua cesserat agris

Vltro Santonicis : & qua limosa Garumna

Alluio, pridem rastris inuenterat arua.

Instant Bellouaci post has : dehinc Lingones acres,

Iam tum animis mites, naturalique furore

Iam corda exuti : tum ; quos, per saxa fragosum

Præcipitans cursum, rapidis Liger excitat vndis.

Hos super accedunt ; seu clara per oppida vulgo,

Sive per obscuros assueta ducere pagos

Esseda ; mille manus : omnes quas Sequana præceps

Delegit, Latioque patri transmisit ouantes.

Tanta hac obtutu, celsa de rupe Subasus

Agmina deuexo spectarat : & ecce subortus

Alter ab Hesperio gentis globus emicat orbe.

Miratur legio omnis hians : stupet ipse Subasus

Externa de gente ducem, peditūque sequentum

Instructas in morem acies longo ordine : quas tu

Vltro ad Romanos transmittis Iberia campos :

Franciscique volens castris addicis egenis :

Iam melior, Diuūmque pijs iam nutibus acta :

Iam tristis, quod in arma ruis, quodque impia, ferro ;

Velatos olea, & niueæ felicitia quondam

Vltro oratores pacis tibi dona ferentes ;

Excipis, innocuōsque obruncas, nescia quantum

Molirere nefas, quanti rea criminis esses.

At verò, quos tu crudelis vulnere sauo,

Heroas, vita spoliās, Rex altus Olympi,

Casibus exemptos diris, interferit astris.

Ergo ibat ductor : quem mox prima agminis ala

Pasibus aquabat, rutilos turbare meatus

Quondam

Quondam assueti Tagi, & flauas subuoluerunt arenas,
 Tam magis exardens, simul & virtute nitescens,
 Quam minus effulgens patrij iam fluminis auro.
 Huic verò insignis flaua Tritonide Bætis,
 Continuo socias præclara è gente petitas
 Addiderat bonus ipse manus, corda inscia fraudum,
 Et durata malis, assuetæque parcere mensis.
 Nec minus, ingentes fecundans maximus agros
 Iunxerat & comites certatim, haud parcus Iberus.
 Et qui Pyrenen tenet altam, accesserat, & qui
 Herculeam Calpen, Tartesiâque arua frequentat.
 Talis inquit, tantis cuneis stipatus ab orbe
 Ductor Atlanteo, talis ciet ordine pompas.
 Interea occiduo Sol aureus igne rubescit:
 Fumiferâque vrget deuexa Tethyos vndas,
 Astrigerum toto sensim nox humida celo
 Attollit caput, & terras obnubit inertes,
 Componitq; hominum curas, motusque ferarum.
 Tum proceres cogunt fessas, curantque phalanges,
 Quisq; suam, seraq; iubent dare membra quieti.
 Fit strepitus primum lenis: suus occupat artus
 Mox sopor extructos, & iuncea tecta filescunt.

FRAN-

FRANCISCI MAVRI
HISPELLATIS
MINORIDAE

FRANCISCIADOS LIBER XI.

T pompæ ingentis seriem, procerumque senatum,
 Magnanimosque Duces, totiusque ordine gentis
 Agmina lustravit Franciscus: ut ire per oras
 Longinquas Italum decus audijt: utq; sonorem
 Non minus ipse suolatè volitare per orbem,
 Externasque inter sua iam tum effulgere signa
 Accipit gentes; stetit, obtutusque reducto,
 Ora solo defixa tenens, immobilis hæsit.
 At postquam excussus stupor horridus: ac simul acer
 Attonitæ excitus mentis vigor; ilicet vnâ
 Et moles rerum tantarum, atq; exitus anceps
 Fortunæ, incubuere animo: tum fluctuat æstu
 Curarum ingenti, nunc huc, nunc incitus illuc.
 Mox verò (haud etenim, queat vnde exposcere egenis
 Auxilium rebus, quicquam mortale repertum est)
 Suspicit athereos ignes: & mente beatas
 Perlustrat sedes: tum compellare Deorum
 Quem prius ore queat, quem dehinc in vota vocare,
 Multa animo versat: simul & cunctatur in omnes.
 Ergo altè in castris dum rite siletur: & omnem
 Somnus habet turbam: mediumque agit aurea Phœbe
 Per calum niucos currus: noctisque minores
 Diffugiunt, totoque ignes caput athere condunt;
 Protinus in morem templo bonus astitit Heros:

Assusisque

Affususque aris dedit imo has pectore voces.

*Magne hominum Diuumq; opifex; cui lucidus aether
Seruit ouans, paret tellus: cui marmoris vnda
Fluctifona sese sternunt: cui Tartarus horrens,
Et Chaos, atq; Umbra, Umbrarumque inamabile regnum
Cum duce, cum solio, cum gente, a sedibus imis
Attremit infanda: cui mille, per atria caeli
Aligera de plebe micant, diuersaque seruant
Castra, locis diuersa acies: atq; aurea circum
Ter solia, & medium te cingunt ordine trino;
Aspice foeturam nostra, leta aspice gentis
Incrementa pater: placidus, vultuque sereno
Adsis o, faustoque veni pede: numine dextro,
Auxilioque iuues nos ardua cepta mouentes.
Quales bisseas acies, pater optime, quondam
Bissenum accipimus natas e sanguine fratrum,
Dum Pelusiaci letas prope fluminis vndas
Astant marentes opera ad seruilia regis,
Et iussa immanis, deuincti saua facessunt:
Quas dehinc, vi multa, erumnis, dominique superbi
Imperio ereptas, tu per vada sicca profundis
Ducis Erythraei, tutoque in littore sistis,
Errantesque diu per lustra horrenda ferarum,
Tu bonus athereis epulis das ire refectas:
Talem hac sese infert legio, atq; insignibus vltro
Subiecit nostris: nec praelia dura recusat.
Immo (o nunc Genitor tantos ne sperne labores)
Exutam iam cerne opibus: cerne omnium egenam,
Externas vltro, atq; ignotas ire per oras.
At tu magne Parens, nutu qui sidera torques;
Si; quod squamigerum pecudes, mutasque natantes
Monstriferis tot marmor alit, conditque sub vndis:*

Græfiferum

*Græfiferum tellus acies tot sustinet: aër
Tot volucrum pascit; diuini muneris vnum
Te pater auctorem facimus, meritasque dicamus,
Instruimusque aras, laudumque sacramus honores,
Dexter ades, bonus asser opem, rogo suffice pastum
Alme hodie: res poscit inops: nec iam exigo lautum:
Frugis opus sat erit properatum: luxus abesto:
Stat sedare famem, non irritare profectò.
Sic orans, arasque tenens, haec audit ab aris.*

*Maeste animo, maeste eximia virtutis amore:
Parce metu: mitte ardentem de pectore curam.
O nimium dilecte Deis: non hi tibi coetus
Aere tuo Francisce merent: tu signifer illis,
Rege iubente alio, cui mox alere agmina cura,
Cuique auctoritas acies parere necesse est.*

*Haec vox: dehinc nitida caeli de parte sereni,
Continud pater omnipotens, ter fulgure claro
Intonuit lauum: ac praetentam excindere nubens
Igneus, exardensque globus radiante corona,
Visus, terque aras flammis ambire coruscis.
Dirigit visu, mentemque exterritus Heros
Caestri fulgore; manus deuoluit in ambas
Extemplo vultum, deiecitque lumina condit.*

*Dum verò attonitus visa haec pater obstupet inter:
Castra per altæ, suum in morem, iam strata relinquens
Omnis ad assuetas pubes sese excitat vltro
Excubias: sed non eadem cura omnibus instat,
Non idem exercet labor: hi, quæ maxima turba est,
Iuncea tella fouent soli, Diuosque precantur:
Libaque dant magno Diuum intemerata parenti:
Sicilicet haud fibras pecudum, non rburis honores,
Non profecta focis adolent: sed candida puro*

T

Corda

Corda animo, veniam gemitu, votisq; rogantes.
 Hi coeunt simul, ad cantus de more parati
 Alternos hinc, inde chori: Regisq; Deorum
 Egregias dicunt laudes, diuinâque facta
 Voce ferunt: vt crudelis post funera mortis,
 Tartarei valida confregerit ostia Divis
 Alta manus: vt q; elisum in vincla petuerit ipsum,
 Ore eructantem flammam, atque immanè frementem:
 Vt q; aurâs, spolijs Orci remearit onustus
 Ad superas: patrium tandem vt sublimis Olympum,
 Nubiagum molitus iter, volucrique citatus
 Ascensu intrarit: tonitruque vt deinde corusco,
 Igneruente polo, & magno quassante fragore,
 Ipse suam pubem diuina incenderit Aura.

Sunt, quibus & cordi est arcana volumina vatam
 Sollicita versare manu: penitensque sub altis
 Sacra animis monumenta virum mansura recondunt.
 Qualis agit media vis acres nocte Molossos,
 Dum pauidas sopor altus oues, ouiumq; magistros
 Strauit, & obscuris nox imbribus aspera, caule
 Formidare monet furem, incursumq; luporum;
 Talis sollicitas, insopitasque cohortes
 Cura vrget, longaque premens sub nocte fatigat.

Interea croceos bjuges Aurora citabat,
 Purpureumque caput vastis tollebat ab vndis
 Oceani, primumque nouis fulgoribus altos
 Paulatim accendens montes; de more quietos
 Ruinpebat volucrum, pecudumq;, hominumq; sopores:
 Et motum, & duros reserebat certa labores.

Et iam sacra dies claro fulgebat Olympo,
 Scilicet athereo quæ cantat ab axe ruentem,
 Igne sonante, Deum, cumulât que altaria donis,

Annua

Annua sollennes recolens ex ordine pompas.
 Tum verò insonuit totis vox incita castris,
 Ad commissâ vocans letam comitia pubem.
 Excitata confestim acies, longo agmine, circum
 Cuncta ad gramineum tendunt: niger ilice densa,
 Et sacer antiquæ cui religionis honore,
 Aestum adeo lucus, ramis frondentibus arcer.
 Quas inter, medius dux ipse Subastius ibat.

Postquam confessu structo, se cetera pubes
 Composuit, densisq; manus micuere sedentes
 Ordibus: suggestum, operi de more paratum
 Quod certo pridem stabat, pater impiger altum
 Franciscus si audens superat: turbam eminus omnem
 Vnde oculis legere aduersam, atque agnoscere possit.
 Moxq; infit: confessus, eo dicente, silescit.

O proceres, gens sacra Deo, caligine caca
 Qui iam discissarum, excussumq; tenebris
 Errorum; aspiciis verum: iamque æthera tantum
 Intrepidi, obmixique adeo perflatis anhelis
 Pectore: quiq; animos satis, dubiæque malignis
 Casibus exempti fortune; mentis ab arce
 Tranquille excelsa fraudes ridetis inanes:
 Vanæque despiciis subter bacchantia vulgò
 Castra voluptatis: qui gaudia cæca, metusque
 Calcatis trepidos, & falsas abnuitis spes;
 Diuino en hodie (nec vos latet) annua ritu,
 Expleto redit orbe dies: qua rector Olympi,
 Idem opifex rerum, Diuumq;, reperiior, ab alta
 Sede poli labente Deo, tonitruq;, corusco
 Scintillante; olim peritus labefacta virorum
 Bissenum rutilis incendit pectora flammis;
 Iguarâsque situ mentes, animosque vetusto

Exiit, excoluitque manu: ac bonus arte magistra
 Erudiens, magno simul inflammavit amore.
 Nunc ergo (neque enim reor huc sine numine Diuum
 Agmina diuersis tanta hac è partibus orbis,
 Conuenisse hodie) nequicquam mollibus orsis
 Vos equidem aggrediar, leuibus ue exordia dictis
 Instituiam nostri sermonis: at ordine vobis
 Expediam; quis amor, qua tanti causa vocatus
 Me tenuit: cur tanta pati, cur aspera cogam
 Vos spatia ire via, patriosque relinquere fines.
 Præterea monitus nostros, mandatæque, vobis
 Qua dedimus, vos hic audire, iterumque doceri
 Fas monet: edicit ratio: sacra tempora suadent:
 Quò dehinc fixa animis, penitusque reposta sub imis,
 Non vis vlla instans, non caeca obliuia mentis
 Sedibus eualeant quondam exturbare quietis.

Ergo agite ò socij (neq; enim hoc ex agmine quenquã
 Fas torpere animis, tantòue in munere segnem,
 In sanctas cessare preces, aut parcere votis.)
 Hunc mecum celebrate diem: instauramus honores
 Caliculis meritos, linguæque animòque fauentes.
 Aethereo primùm poscamus ab axe ruentem,
 Igne sonante, Deum, & flagrantem numinis Auram.
 Sic fatus, palmas supplex mox tollit vtrasque.
 Et iam surgentis radiantem lampada solis
 Suspiciens (eadem toto simul ore fremente
 Agmine) dulcisonis modulis prior incipit orans.

Aura pios inuisa animos, ades alma creatrix:
 Et nos, & tibi sacra, tuòque efficta labore
 Corda subi: donisque tui pia numinis exple.
 Quippe hominum tu sola graues solare labores,
 Dona ferens diuina, patris simul ipsa supremi

Donum

Donum ingens, augustum, altum, regale, beatum.
 Tu liquidus ardens amor ignibus: agmine tu fons
 Iugè fluentifono, manans flagrantibus vndis.
 Tu prapingue, animis quò rite nitefcimus, vnguen.
 Tu septemgeminis decoras nos prodiga donis.
 Diuina tu vis, tu vasta potentia dextra.
 Tu delapsa polo, penitusque infusa per ora
 Muta virum; insuetis quamprimùm vocibus implet.
 Ergo & siderea da luce effulgere sensus,
 Effœtasque sone mentes simul igne corusco.
 Tu requiem præbe sesis, agrisque salutem
 Corporibus, validumque attritis suffice robur.
 Hoste procul pulso, placida tu candida pacis
 Adsis dona ferens, tu dux exire malorum
 Da nos incurfus: da, præmonstrante magistra
 Te sola, æquaua magnum cum prole parentem
 Noscere: te medium, simul amborumque ligamen
 Da colere indomitum: tandemque infusa per omnes
 Ignea lux sensus, calida prendere sedes.

His vbi diuinus Franciscus concijt Auram
 Vocibus at hercam, rursumque intenta senatus
 Agmina totius se composuere; silendi,
 Haud mora, præceptum auditur: tum latus ab alto,
 Ore iterum insonuit pater, atque ita voce secutus.

Audieram ò proceres, ò pubes inclyta dudum,
 Audieram nostros ritus, præceptæque sacra
 Extra Romanos fines, extrâque potentem
 Iam tum ad è Hesperiam, celeri effugisse volatu:
 Externasque inter gentes, populòsque feroces,
 Iam modulis resonare pijs: monitisque volentes
 Rite subasens magnas parere cateruas,
 Conuentusque virum ingentes coijisse sub alis

T 3

Nominis

Nominis Aufonij, & iam nostra edicta vereri.
 Hinc tanti causa accitus, hinc me ardor habebat,
 Vos simul o proceres coram spectare vocatos
 Concilium in magnum: curas de more quibuscum
 Partiri ingentes possem, durosque labores.

Principio (haud temere id) quanto magis ardua nobis
 Res versanda hodie, nos tanto impensius illam,
 Consilijs, animis que bonis onerare necesse est.
 Sunt alij cœtus hominum pia castra per orbem
 Metantes latè: sunt & sacra agmina passim:
 Qua domitor rerum bonus, assertor que piarum,
 Romulides genitor fouet, obnubique capaci
 Obtentu sacra chlamydis, dextraque tuetur.
 Sunt uidem leges sanctæ, ritusque verendi:
 Quos alij posuere viri, tenerisque dederunt
 Ductores sese fidos conuentibus vltro,
 Quæstiosque p̄j natos aluere magistri
 Seruitio: monitisque sacris, atque ore venusto
 Ambientes placide simul effinxere recentes.
 Qua verò extemplo, breuibusque exaucta diebus,
 Vt nostra hæc, legio, surrexerit, vlla profectò
 Haud nobis spectanda venit: non cœtibus vlla
 Ocyus hæc, expleta sacris Respublica constat.
 Ductor adhuc nullus facer alta insignia tollens,
 Tam subito expleuit cuneis noua castra vocatis.
 Quare agite (haud animos res tanta exposcit inertes)
 Nunc vos in curas acres, partemque laborum,
 Accipiam, finite o proceres: date corda volentes
 Communi versanda, atque exercenda labore.
 Priuata ne vos adeò sub pace quietos
 Esse iuuet: vocat utilitas en publica: ne vos
 Disimulate animis, neue exhorrescite munus.

Aspiciis nostro, longè, latèque per orbem,
 Qua gens, quàm magni lustrentur nomine cœtus,
 Ductorumque manus quàm crebra, Subastia tollens
 Signa; nouis iam tum stipet densa agmina castris.
 Vos autem, dederim que iussa ab origine vobis,
 Et memores estis, reor, & meminisse necesse est.
 Nanque vnum esse ducem; summum plebs cuncta ministrum
 Quem dicat, docilisque animo veneretur, ametque;
 Iussimus: huic fas omne olim, imperijq; futurum
 Nascens regimen, totiusque ordine gentis,
 Tradidimus: rursum plena trieteride, sancto
 Ritè gubernaculo, cedendum, ediximus illi:
 Perpetuoque alios, aliosque inde ordine, tanta
 Molis obire vices, & mox succedere pulso.
 Hac verò me summa tenus custodia cœtus,
 Et labor exhaust, noctesque diesque fatigans.
 Iam tum adeò effœta vires, seseque labore,
 (Quamquã animus viget ipse, suoque in robore perstat)
 Desiciunt, crebrisque cadunt languoribus artus.
 Hinc me posse graues vltra tolerare labores,
 Credite ne, moneo, ne vos spes ducat inanis.
 Quin potius numero ex omni, tantisque necesse est
 Exurgat vestrum quamprimum è cœtibus vnus:
 Qui rerum subeat molem, & ceruice subacta,
 Fasce sub hoc sudet, & munia compleat ardens.
 Atque gubernaculo custos datus hæreat alto.
 Interea sedenim vestrum se fingere multos
 Auguror, exortésque onerum, immunesque laborum:
 Ac prorsum indignos tanto se ducere honore.
 Consilia hæc, animosque probor: votisque benignus
 Parco verecundis. At si modò publica passim
 Res deserta gemat, nec iam communia curet

Quisquam; vbi fas, equūq;? vbi iura verēda? vbi leges?
 Tandem vbi; quo premitur rerum leuis impetus, & quo
 Celestes animi Diuum' que, hominūmque tenentur
 Concordes; eternus amor? quippe ire necesse est
 Cuncta simul pessum, ciuilibus incita bellis.
 Quare agite ò nostra hac animis aduertite dicta
 Pacatis: & iam quisquam contrarius obstat
 Iudicijs ne quæso meis. Stat protinus vnum
 Deligere è numero, & tota secernere gente,
 (Nec reor inuito tantum mens numine votum
 Versat) Iollian: legio hunc simul audiat omnis,
 Hunc pariter summum patrem veneraminor vnus.
 Contra autem sacri sceptrum, ditione superba,
 Polluat imperij, immanique tyrannide sædet,
 Aut tumidus, tanti que exultabundus honore
 Muneris, elatum sese ferat ille, caueto.
 Quippe ministerium tenui cum nomine magnum
 Traditur huic hodie, non imperiosa potestas.

Hinc agedum, auxilio legio ne tanta supremi
 Cassa ducis, posthac gemat, atque ignara pericli,
 Et tuta malè certa via; palantibus erret
 Gressibus: & vitam sine more, sine ordine vulgò
 Mollis agat: tu dux, præceptor, & arbiter esto,
 Solus, Iollia, totius prouide gentis.
 Te premere imperio tumidos, attollere dextra
 Deiectos, humilésque decet: linguâque potentia
 Et mulcere simul corda, atque effingere mentes
 Ignaras, placidósque animis committere mores.
 Nec te adèd victum tantarum exterreat ingens
 Rerum onus: aut acres cura, durique labores
 Deiciant: audendum animis: nam viuida duris
 Vsq; adeo virtus gaudet: seseque proteruis

Casibus vltro offert, obnixa haud cedere retro.
 Hinc victrix, hinc illa micans, sempèrque coronis
 Vincita caput niueis: summi nusquam indiga honoris,
 Nusquam laudis egens: olli sed gloria circum,
 Et clara effulgent decora, immanésque triumphi.
 Præterea nostra (nec vobis lucis egentem,
 Obscuramque hodie proceres rem pandimus) vrbis
 Mœnia iam pridem trinis innixa recumbunt
 Principijs, equidem numero, reor, auspice iactis
 Impare: quo tandem delapsus ab æthere credi,
 Hic labor, hic ritus, nostra hac vigilantia posset.
 Iam verò aspicitis, quantis fundamina molis
 Pulsibus hostis atrox quatiat, quibus ardua rundat
 Mœnia tormentis, qua dehinc struat arte ruinam.
 Sœmifer vnà Orci monstrorum exercitus omnis
 Vndique collectus, fremitu circumstrepit atro:
 Exquiratque aditus nunc hos, nunc impetit illos;
 Murorumque arces, atque alta cacumina molis;
 Assurgensque fremensque premit: nunc ima suburgens
 Limina, portarumque ingentia robora quassat.
 Ac veluti immanes, si quæ stabula alta coacti
 Inuasere lupi, auditis balatibus; atros
 Infringunt dentes, & sauos postibus vngues:
 Mille obeunt morsus, pereunt mille oris hiatus:
 Crudefcit rabies, fauces que irritat inanes.
 Sic furibunda cohors, monstra infelicis Auerni,
 Sulfureis ardens facibus, manibusque cruentis,
 Terribiles implexa angues; assaultibus instat
 Mœnibus his, tales parat insidiosa ruinas.
 Nos ergo excubijs, animis que, & sortibus ausis,
 Contrastare opus est, hostesque inhibere furentes,
 Tutari que nouum vallum, murosque recentes.

Præcipuè verò multùm explorare necesse est
 Fundamenta vr̄bis: vigilique expendere cura,
 Quî constent, qua vi sêdeant, quo robore subsint
 Molibus impositis: vî que illis hæreat ingens
 M^achina, num præceps sit formidanda ruina.
 Præterea Regina potens, fidissimâque vr̄bis
 Paupertas sedeat qua maiestate, tuendum est:
 Atque olli num clarus honor, num gloria summi
 Iuncta comes sceptri, solijs affulgeat altis.
 Quippe Deæ (o proceres mihi credite) protinus vni,
 Si regere hos cœtus, si rerum flectere habenas
 Huic olim detur; nullos, hæc mœnia circum,
 Non frustra assultus quondam struet irritus hostis
 Tartareus, nullas non cassis nisibus vrgens
 Insidias tendet: cadet hac mox præside cuncta
 Hostilis rabies: cedent bella horrida: cedent
 Bellorum fremitûsque graues, trepidique pauores.
 Nec temere id, tantis animi dux inclyta pollet
 Viribus: is' que ardor, virtus ea pectore regnat
 Cælesti: magnæ tanta est prudentia Diuæ.
 Quis verò illius digna quis laude triumphos
 Egregios memorot, meritóque attollat honore?
 An non, ipsa sibi celsa quos arce locauit,
 Exuuiæ immanes, atque alta trophæa, penates
 Ornant præclaros: an non insignibus alti
 Effulgent postes? raptâ que ex hoste corona
 D euictis innumera pendent? fastigiâque armis
 Summa domus celsa mille insignita venidemi?
 Ipsa inter decorum radiantia lumina, ridens
 Degeneres hominum curas; sese ardua celo
 Attollit: nitidósque astrorum intermicat ignes.
 Inimò age, tolle acies geminas, atque aspice pubes,

Nunc

Nunc per nubiuagos tractus Diua excita, quales
 Exagitet currus, quàm multos ardua secum
 Sublimes vehat Heroas. Primùm ordine gentes
 (Mitte hic Serranos, tacitosque agè Musa relinque
 Fabricios: quos tu feralibus eximis vr̄nis,
 Subuectósque effers viuacibus ardua pennis)
 Cerne simul iunctas æterna fœdere pacis.
 Præcipuè verò ante omnes agnosce supremum
 Heroa, insignem mentum, longæuâque multa
 Tempora canitie niueum: comitûmque sequentem
 Vndenum tum cerne aciem: hi, quos altus Olympi
 Rex olim mortalis adhuc, hominûmque magister;
 Humida dum reparant subductis retia cymbis;
 Euocat ex templo, atque vndis abducit amatis.
 Et prorsum ignaros, diuinas edocet artes.
 Nec mora, diductos opera ad maiora relegat.
 Interea premere Heroas mala cœpit egestas:
 Retia iamque animis subeunt, cymbæque relictæ:
 Iam subeunt artes vda: fessósque laborum
 Iam piget incepta vita, tentantque regressus.
 Hic verò exurgit senior, corâque magistro
 Sidereo intrepidus constans, sic voce profatur.
 O bone Rex: quicquid fortune, quicquid auiti
 Iuris erat nobis, vltro contempsimus olim.
 Quin & deserta, deserto in litore, cymbæ,
 Retiâque, & remi, magnæ, Rex optime, nostræ
 Sortis opes, modò cuncta iacent: rēque omnium egenum
 Nos inopes sequimur, tua iussa facessimus: ergo
 Dic quondam quæ digna manent nos præmia? nostros
 Qua mercede leuas, qua spe solare labores?
 O felix vestra hæc (Rex excipit) ò bona rerum,
 O frugi iactura: hominûm gens agrâ, beatas

Qua

Qua sedes parat, & summum mercatur Olympum.

*Hac tantum effatus: plausus strepit ilicet omnis
Cum sene turba virum, lucris gauisa reperis.*

*Hos ergo primos: alios dehinc mille sequentes
Euehit excelsos sublimibus aurea bigis*

Paupertas: quos deinde bonis caelestibus explet.

Quare agite o proceres (monitus ne temnite nostros)

Obseruate animis Diuam, sacrisque volentes

Parete imperijs: ne prodite signa potentis

Regina: vinciti quin vos stipe, fortibus ausis

Circumstate, ingens solum stipate frequentes.

Tendite iter durum pedibus duce tendite magna.

Aspera, difficilisque via est, aditusque maligni

Qua nos Diua rapit: sed inexuperabilis ardor

Virtutis, nil non penitus domat: addimus acres,

Sollicitosque olim consolatura labores

Premia: quid, quod nos superato in vertice montis,

Certa quies, tutaque domus certissima sedes

Expectant fessos? & adhuc nos tristis inertes

Torpor habet: nec tanta animis afflamus anhelis

Munera: promissis diua non fidimus almae?

Eia agite insani ne vana horrescite vulgi

Ludibria: incepta ne quaeso incommoda vita

Dura, aut angustos casus, acresque labores,

Formidate animis victis: nil vilis egestas

Tendere ad astra vetat: calique capessere sedes

Nil prohibetur inops: sed non iam diues Olympum

Auro emit: insontes tantum, ignarasque profana

Culpae animas, lata accipiunt penetralia diuum.

O me, quis superum tanto dignetur honore?

O quis, vbi alma suos parco Regina clientes

Munere alit tenuis victus: iam sistat, vt alta

Arboris exceptum foueat me Diua sub umbra?

O vos quaeso ducem me me sectaminor ultro:

Monstrantemque viam, & monitus, legesque ferentem

Accipite: o posthac nostris ne absistite signis:

Turpia ne quisquam vestrum diuortia tentet:

Neu trepidis, qua dicam, animis horrescite: quodque

Nunc opus ipse agito mecum, intractabile nostris

Viribus, o pubes ne reue: audacibus aether

Ipse fauet: coeptis Diuum pater annuit altis.

Ergo age tolle animos, aude mecum, arripe casus

Nunc primum oblatos tibi; desuetique pericli

Tentamenta obeas: iam iam maioribus vrget

Res angusta malis: dura ac male commoda rerum

Conditio videtur vt premar, ac circumdet egenos

Vndique nos? iam tum (nam qua satis excita rebus

Cura hominum veniat par tantis? aut labor aquet

Quis plenum innumera mensa cum plebe paratum?)

Et rerum novitas, & Diuum certa voluntas,

Nos omnem victus longe depellere cogunt

Ex animis curam: & diuina sorte leuandos

Quamprimum ostendunt. Eia ergo insurgite mecum,

O socij, nunc nunc animis opus: alta vocat res.

Spernere opes, arumque nocens mandauimus olim:

Mollia iussa quidem haec: amor hic violentior instat:

Altius ingredimur, iam nunc grauiora iubemus.

Ibimus, attriuere solum qua rarius olim

Maiorum planta: & qua mox labor excipit acer

Audaces, perque immanes asperrima casus

Semita agit captos, perque alta pericula versat.

Nos ergo, aut cultus, aut victus cura parandi,

Sollicitet posthac (ea summa) cauebimus vlla.

At vos; ni pigeat monitus audire salubres;

Obscenamque famem, & sauos ridebitis aestus:
Nec quicquam rigidas hiemes, fremitusque niuosi
Insanos Borea, subitósque horrebis imbres.

Urget fœdus amor, stimulatque; incendit, & vrit
Omne adeò pecudum genus, alituúmque, hominúmque.
Inde furor sensus ciet, inde insania mentes
Præcipitat: non dura gelu, non aspera ventis
Terret hiems animos, non effera mortis imago,
Non acies ferri mouet; altius ossibus hæsit
Cum semel ignis edax: cali iacet axe sub vdo,
Nocte puer media niuibus perfusus & imbrì:
Munera nec Cereris, nec sedula cura parentum,
Nec sera reuocant vmbra, trepidique timores.
At si hic tantus amor: quis tum diuinitus altis
Mentibus insidens ardor? qualisque cupido
Secura prorsus vita, & flammantis Olympi?
Nempe hæc vna mali contemptrix, vna dolorum
Victrix, vna expers ærumna, & turbinis omnis.
Hæc si quæ; æthereæ conceptis ignibus aura,
Sustulerit sese, & caelesti lumine fulgens
Constiterit, quæ nulla polos premit inuida nubes,
Sed latè astrorum circum micat aureus ordo;
Despicit insanos hominum pacata tumultus,
Spemque, metúmque domat; casuq; & gaudia ridet:
Fortunamque premit, fatiq; insultat iniquis:
Nescit quid possit natura, quid vtile vitæ,
Quidvè nocens misera veniat, quid corpora curet.
Nos ergo ò socij non hunc optabimus ignem?
Non corda æthereæ labefacta cupidinis aestu
Feruere, diuinisque animos ignescere flammis
Usque adeò inuet, & magno tabescere amore?
Ite modo, eia alias quamprimum ò pectore curas

Mittite:

Mittite: solus amor, tantæq; cupidinis ardor
Insidens animis, vos celo assuescere cogat.

Interea sedenim vestros non aura labores
Discerpit: memores Dij sunt relique, piique:
Est honor, est olim laus, sunt & præmia factis
Digna hominum: aut quid non oculis bonus arbiter equis,
Calicolam, rerúmque sator, despectat ab alto?
Immo equidem dicam tandem (michi credite, me me,
Credite, numen agit, versóque in pectore numen)
Non prius Hesperijs hodie stabulabit in vndis
Desessis sol pronus equis: nox humida latè
Haud antè obnubet terras, calúmque tenebris;
Quam pater è summo hæc bonus agmina lustret Olympo:
Et tanta miserans extrema incommoda gentis;
Muneribus latis, improvisique paratus
Nos leuet auxilio, & mensis soletur opimis.

At nos ò nimium felices, si bona; quæ iam
Paupertas nobis vrget dux optima; detur
Nosse modo: namque & si non secunda coloni
Fortes atua domant rastris, & vomere nobis:
Nec lata ingentes distendunt horrea messes:
Nec constant Paris sublimia tecta columnis,
Barbaricóque auro laquearia summa renident:
Si non & Tyrios sensit decocta colores
Nostra, sed horrificis vestis riget hispida setis;
At mores sancti nobis, at nescia fraudum
Pectora, diuinóque afflata numine mentes.
At nuidi spes certa poli, sedisque beata,
Lætitiæque fides, hic nos per dura fatigans
Raptat inexhausta: nos auia per loca sacra
Acer agit virtutis amor: quæque alta petamus
Sidera, flammantique viam affectemus Olympo;

Sternis

Sternit iter, monstratque aditus, atque ostia pandit.

At tu paupertas vna huius muneris auctor:

Tu requiem nobis dux vna ostendis amatam.

Quippe vna aetheri tu coniunctissima Regis

Cuniarum custos; primis vagitibus astus.

Prima fones ortum: teneris, prima, hubera labris

Infertas: Pelusiacas tu fida per oras

Extorrem sequeris: reducem tu reddis auitis

Sedibus: esurientem animam tu nectaris haustus

Diuite, lata replet: trino dum confodit anguem

Tartareum oraclo: summo tu denique malo,

Pluereo affixum luentia brachia tabo,

Suspicias, atque avidis nudatum amplecteris vlnis.

Salue magna parens: celi qua sola colonis

Atria terrigenis gemmata recludis, & alta

Sede locas, opibus que auges, regnisque superbis.

Salue, nosque tuos ne dedignare clientes.

En lati (nos lata foue) tua castra subimus:

Abnuimusque bonis posthac seruire caducis.

Tu verò ò mater, nos tandem interfere Diuum

Concilij: dàque aetheris accumbere mensis.

Hac postquam tantis edixit; voce repressa

Conticuit, fandique modum dedit inclytus Heros.

Tum caueam linquit: procerum simul omnis euntem

Prosequitur numerus: longa dehinc cetera pubes

Et pompa: & Diua sedem de more reuisunt.

Ventum vbi non magna sacratum limen ad adis;

Primorum coetus mediam cinxere corona

Supplice mox aram: tum verò ex agmine toto,

Ad cantus hinc, inde chori simul ordine lecti

Astunt: superis meriti instaurantur honores:

Et voce alterna templi sacra secta resultant.

Interea

Interea Diuum pater, ac Rex altus Olympi

Viderat innumeris feruere Subasida terram

Agminibus, pariterque noua tot milia gentis

Tegminibus collecta egrè stabulare sub arctis.

Tum verò arcano secum ille ita corde locutus.

Ecquid magnus amor caelestia pectora liquit?

Nonstráne iam primum miseris addicta tuendis

Cura, a quo defessa iacet? aut hac noua tantum

Gens fortè humanis nequicquam obnoxia satis?

En dux hic, tandem longo post tempore, solus

Prouocat Heroas bisenos: primus & equat

Bellando, duròque inopis discrimine vita,

Iam curam omnino cultus, victusque perosus.

Ergo arctis quid nos rebus cunctamur adesse

Auxilio? casus quid dissimulamus egenum?

Dixit, & acciri toto iubet aethere Diuos

Arcem ad sideream: resonat clamore vocantis

Praconis, mox astrigeri plaga lucida cali.

Parendi mora nulla: audit quicumque per ortus

Aurora signis rutilat: simul excitus audit,

Occiduas quisquis sese ipse recepat ad ades.

Regis continuò patet alta: adytisque reclusis,

Accipiunt notos aurata sedilia ciues.

At pater omnipotens, solio spectabilis aureo;

Vnde orbem immensum, calumque, & sidera nutus

Torquet inexhausto, & mortales sustinet egros;

In medio residens; confessus ordine circum

Ter trino in morem structos, lateque patentes

Ter lustrat vultu: & magno cum numine sese

Cœtibus immiscens; rigor idem ipse igneus, altos

Ingreditur sensus, & mentes explet hiantes.

Tum sic ore infit lato: simul aetheris alti

v

Arria

A tria, tecta, fores, aditus, sedesque beatae
 Dicenti arrident: subterque meantia ludunt
 Aetra: horret tantum Stygis implacabile numen:
 Intremittit, & lacrymas auget Cocytus amaras.

Caliculae nostri decora immortalia regni;
 Quos hominum (auricomis sic, dum transcripsimus olim
 Semideos primos lucis, camposque beatos
 Iussimus incolere, edictum accepistis ab ore
 Actutum nostro) cura haud ingrata reposcit;
 Quae dicam accipite, atque animus seruate sub imis.
 Magnanimus ductor (quod prima exordia rerum
 Altius euoluam) iam dudum rupe Subasi
 Sub celsa exortus, vix ulli imitabile, nati
 Tentat iter nostri: obnixusque haud cedere retro,
 Usque adeo contemptor opum, contemptor & auri;
 Perstat in inceptis, animoque interritus ardet.
 Iamque expers certaeque domus, certique receptus;
 Sive antris, sive arboreis vitare sub umbris,
 Ventosque, & saevas hiemes assuevit, & imbres.
 Nec non & duos sub dio carpere somnos
 Saepe solet: rorésque leues perpeffus, & astra
 Vda, sub Aurora primos sese excitat ortus.
 Insuper ecce (etenim pariter spectastis & ipsi
 Sparsa Subaseos tentoria mille per agros)
 Innumeras acies; varijs è partibus orbis
 Quas dudum acciuit, castrisque addixit egenis;
 Nunc pariter vestra Regina ad templa coegit.
 Iamque aurum, iam mandat opes procul esse: nec ullam
 (Sors ignota homini, ac semel olim agitata profecto)
 Permittit curam victus, mensaeque paranda.
 Paret turba volens, nec formidabilis horret
 Callis iter durum, nec ceptum auertitur ingens.

Is vigor est animis, ita concitat agmina ductor.
 An ne igitur vestri post aurea tempora Regis,
 Heroas tantos vsquam mortalibus agris
 Nosse datum? an ne vnquam tales sibi dura clientes
 Quaesuit virtus, & calo sustulit alto?

Hac pater: & volucrum è numero; quo saepe ministro
 Res hominum fractas leuat, atque ope fata remulcet
 Tristitia, fortunaque ictus, & vulnera placat;
 Elicit, ad seseque vnum vocat, atque ita fatur.

I, modo fide celer, Zephyris age pande vocatis
 Stellantes alis: terraeque Subasidis omnes
 Nuntius inuisens pagos, atque oppida clara,
 Mentem adeo certam populis immitte queres;
 Regina extemplo vestrae ut delubra petentes;
 Dona laborata Cereris, dulcemque Lyaei
 Latitia, & mensae totius rite paratum
 Comportent. ibi magna virum, gens omnium egenae;
 Iam confecta fame, victus ope, turba leuanda est.

Vix pater hac: volucer ventis, & fulminis alis
 Ocyor, explorat patris iussa, oppidaque vna
 Perlustrans, gentes desueto afflarat amore.

Ergo idem simul ardor habet, simul excitat omnes
 Cura eadem populos: iuuenes labor occupat acer:
 Obsequium tardis senibus maturius instat.
 At pueros leuis vrget amor: studio acta frequenti
 Matrura opera efferuent. flammis pars viscera torrent
 Casa in frustra bouum: pars dulcia liba, fabasque
 Vulcano in morem domitas, calidisque fluentis,
 Vedandas mox, expediunt: hac pinguis farta,
 Congestumque penum simul omnem, omnisque paratum
 Plenius instructum mensae aduocat: illa canistris
 Confert, am stipat Cererem: restaque Lyaeo,

Quae sub, iam validus desudet vector, inundant,
 Iamque adeo varijs collecta ex urbibus una
 Crebra aderant gentes: pariter delubra subibant
 Iam magna sacrata Dea, atque in vota vocabant
 Suppliciter late Diuos, Dominamque potentem.
 Aspiciuntque virum succensa altaria circum
 Atrionit as acies, mediumque Heroa supinis
 Aethera luminibus spectantem, animoque tenentem,
 Nec quicquam ingressu, magno aut clamore ruentem
 Excitum, aut quid vile suo cum corde putantem.

His turba inspectus; animis stupere: diuque
 Ut; tandem Heroum quo sine quiesceret ardor,
 Frustra expectarunt; rumore per agmina densa
 Pausalim exorto; sacrato è limine templi
 Effundunt sese unanimes, nacta'que recessus
 Haud longè herbosos, nemorumque umbrosa virentum
 Tegmina, se confestim hilares Cerealis omnes
 Rite ministerijs accingunt: sternere pictis
 Hi primum de more solum mantilibus: illi
 Mox latam Cererem expletis inferre canistris:
 Liba alij, & pandis taurorum lancibus exta
 Tosta subingerere, & latis apponere mensis.
 Tum passim inuerguntque cados, & vina refundunt.
 Spumant, & Baccho ardenti crateres inundant.

Hic ergo Heroem, totiusque agmina gentis
 Accita, instructis vltro plebs sedula mensis
 Inuitat, suadetque animis discumbere latis.
 Continuo pater ante alios Franciscus opimas
 Primus inuit mensas: sequitur dehinc cetera pubes,
 Gramineisque affusa toris, longo ordine sedit.

Iam verò compressa fames: cum lene per omnem
 Confessum inserpit murmur: tum pronidus Heros

Surgit

Surgit Franciscus, spectansque hinc, inde cateruas
 Miratur simul altrices, miratur & ardens
 Ignora obsequium plebis, diuersaque tanti
 Agmina conuentus: extemploque excitus acri
 (Vuidam quippe vrget desueti gratia facti)
 Ardore effandi: O virtus ades, inquit, ab alto
 Aethere nunc (si quando) mihi, atque illabere menti.
 Mox ergo exiguum tumulum capit: eminus vnde
 Aduersos oculis legere, atque agnoscere possit.
 Concurrunt confestim omnes iuuenumque, senumque
 Vndantes turba: matrumque sine ordine crebra
 Agglomerant sese circum, addensant'que caterua.
 Ille insit, medio has fundens exaggere voces.

Quis Deus o gentes (neque enim vos numinis actas
 Nullius reor imperio) succurrere egenis
 Praemonuit rebus? qua vos pietatis imago
 Impulit huc afferre dapes? quoue omine tantus
 Diuersas aduexit amor, pariterque coegit?
 Vnde adeo vestras impleuit nuntius aures,
 Huc tantas coijisse acies? vestrasne per oras
 Vox hominum insonuit? fama'que exterruit ingens
 Vos rerum novitas? summo an mage lapsus Olympo,
 Calicolum è numero vobis leuis affuit Ales,
 Qui patris aetherei portans data iussa, moneret,
 Vos opibus tantis incommoda nostra leuare?
 At quicumque hominum suasor, quicumque Deorum
 Auctor, & obsequij monitor; non indignus vnquam
 Laudis erit, nulloque abolefcet tempore facti
 Fama loquax: memori non vnquam has eximet auro
 Vlla dies ventura dapes: non pocula siccis
 Hauriet hac labris vnquam sitibunda vetustas.
 Viuet opus, sacra praefulgens ritè tiara,

V 3

Tarpeia

T arpeia de sede pater dum fulmina mittet
 T errifica, & sacro mentes aget igne rebelles.
 Q uin mihi turba olim si qua est ventura nepotum:
 P érque humiles pagos, per que oppida clara, per ades
 E loquio sacras, pia facta, excelsa tonabit.

A t verò iam vos, ne dona hæc, néue laborem
 C redite nubiuagas vestrum effudisse per auras:
 N eu quondam obsequijs deberi premia tantis
 N ulla putate: extat primùm ingens gloria facti,
 O re canenda hominum, calòque æquanda sereno.
 S ed nec dehinc meritis deerunt sua munera tantis:
 Q uippe olim vos certa manent: & maxima reddet
 A ctutum pater omnipotens hominùmque, Deùmque.
 I nterea summo vos corda attollite celo
 V iuida, iamque animis stellantia discite Olympi
 A tria flammantis: quò vos hæc munera porrò
 T anta vocant: eia audentes insurgite magnis
 P ectoribus: tot asque animorum intendite vires.
 S ideræque obnixæ duro petite ardua gressu.
 N éue metu trepidate: aut terreat asper euntes
 V os callis: neu spem tam certam amittite: sed iam
 H ic vnum edicam, nec vos monuisse pigebit:
 D icta vltro accipite, & monitus date cordibus inis.

N imirum; ac turpis, dira, atque immunda voluptas;
 M entibus humanis haud res vlla officit æquè.
 M ollibus hæc assueta choris, duròsque labores
 E xosa omnino, dapibus que addicta profusis;
 P ellicit incautas confidentissimas mentes:
 S éve ducem obiectat fidam mortalibus agris,
 M olle iter ostendens primùm, & florentibus herbis
 D epictum: quàm mille dotis, mille arte nefanda,
 M ille & promissis captos, blandòque fauore

V asra

V asra agit; immani quò tandem e vertice, pulsu
 E xturbans; miseros Stygias detrudat ad undas,
 H anc fugite ò gentes, eia auersaminor illam,
 D ira propinquantem, Circeisque oblita succis
 P ocula: blanditijs, moneo, ne fidite cæcis:
 N éue date incautas Sirenis cantibus aures.
 I mmo ò contra, acies agite, huc deflectite, quanto
 I ncessu virtus, quàm se ferat ore pudico,
 A spicite: haud mollis demissa licentia palla
 A mbit eam, non fragranti nitet vngvine crinis:
 N on oïstro exardet; collo non tortilis auri
 I ngens pendet onus: capiti suggesta rigescit
 C anities: frons hirta subest, cui masculus horror
 P lurimus incumbit, circum pudor emicat ardens.

T alem sese offert vobis annosa Virago.
 S uspicite illam ò vos, vltro & sectaminor vnam.
 E cce etenim dux assiduè præludit, & ore
 S idereo effulgens, diuinæque premia monstrans;
 S edibus astrigens vos passim inuitat Olympi:
 I psa eadem foribus residens, fidissima calis
 P ortarum custos, venientes accipit vltro
 F elices Heroum animas, atque inserit astris,
 T ranscribit que pijs cuneis, magnæque quieti.

H ac postquam effatus; dextra pater optimus alta,
 A gmina lustravit, tandemque harentia liquit.
 T um procerum omnis eum numerus stipavit, & adem
 A d sacram referunt pariter sese ordine longo:
 N umina vbi Heroëm multum exoranda Deorum
 S ancta manent, crebrisque oneranda altaria votis.
 E t vigil in morem nox, excubia que reposcunt.

F lucilibus interea Titan deuenus Iberis
 M ergitur, & roseos magno lauit equore vultus.

V 4

Nox

Nox subit, & toto accendit sua lumina calo.
 Franciscus socijs, ue, aurea fulserit ortu
 Crastina cum primo lux, inquit, adeste frequentis
 Conuentu huc omnes: rebus quò rite peractis,
 Dimissi patrias abitu remeetis ad oras,
 Quisque suam. paret plebs lata, ac iussa faceffit.
 Ipse autem è sacro nequicquam absistere templo.
 Obscurus sedentem, solusque in nocte silenti,
 Ante aram multa æterni patris auribus orans
 Insonat eloquio, magnòque affatur amore.
 Mox verò placida correptus membra quiete,
 Incubuit prono vultu, somnùmque petiuit.
 Sic; dum sortè puer spumoso reppulit ore
 Iam satur exhaustas mammæ; ceruice reflexa
 Languet, & altricis gremio procumbit amata.
 Ecce autem; quanta infertur spectanda Tonanti,
 Aethereos inter proceres, cuneosque beatos;
 Ante oculos visa est Regina astare Deorum,
 Affarique vltro, monitisque vrgere iacentem.
 O noua progenies, eadem & gratissima nati
 Cura mei: inuictæ dux ò fortissime gentis:
 Ecquid rere tuos extremo fine labores
 Desunctos? ecquid portus intrasse quietem
 Tranquillam credis, fluctus maris vnde tumentes
 Et decertantes siccis Aquilonibus Austros,
 Securus ridere queas? ne finge quietem,
 Ne pacem compone animo: labor improbus instat.
 Et te Pontus adhuc habet impacatus: & Euris
 Aethæa ratis; Syrtis que timet, Maleamque fragosam.
 Altera erunt tibi bella: tuo sudore madescunt
 Tyrreni mox arua soli: generosa Subasus
 Busta dabit. leuibus non hæc tibi fingit inanis

Somnus imaginibus: sed ego ipsa (agnosce potentem
 Reginam Diuùm: quam tu modò luminis huius
 Custodem, dominamque vocas: cui thuris honores
 Hic dudum, festosque dies, vigilamque sacraasti
 Ignem aris) tibi certa cano: lentos agè somnos
 Rumpere modò: precibusque pijs, votisque futuri
 Supplicibus cumula iubar alinum ritè diei:
 Promissique memor reditus, festinus Etruscæ
 Quamprimùm Oranda teclæ hospitæ alta reuise.
 Antra etenim te nigra vocant, te saxa Lauerna
 Prærupta expectant, nemorisque silentia poscunt.
 Illic magna tibi domus, illic fida tuorum
 Teclæ: per extrema fama que litora Calpes,
 Nigrantisque olim resonent delata per Indos.
 Illic nocturnas tibi prælia dura per umbras,
 Eumenis atra parat; toruisque armata colubris,
 Terrores molitur atrox, fraudesque, minasque.
 Tu ne cedere retro: ne diram horresce furentem.
 Ne sauis terrere malis: tela ignea monstri
 Tartarei sed contra, animis audacibus ito.
 Hos simul alma dedit monitus; se miscuit umbris.
 Tunc Heros, nocte ex oculo, somnòque fugatis,
 Exurgens, tollensque manus, sic ore precatur.
 O Dea siderei thalamo desponsa Tonantis:
 Connubij ò genitrix expertæ, & casta pudore
 Nunquam virgineo; nostros inuisere somnos,
 Quæ te causa agit? an ne meos Regina labores
 Solatura venis? Sed quò te proripis alma?
 Quò festina ruis virgo? an mea lumina furim
 Suffugiens, ades, & me me specularis amictu
 Celestri obscura? At quo te Dea cunque receptas,
 Qui te cunque locus, cali quacunque sereni

*Pars habet; hinc merito semper cumulabere honore.
Hic semper precibus, plenisque vocabere votis.
Tu verò, me sponte tuis, animoque sequaci,
Accipe parentem monitis: arcèque periclis
Infandis me Diua potens: & numine dextro
Adsis, euentuque pio tua dicta secundes.*

*Talibus orabat, Diuam sic ore ciebat.
Et iam stelliferum toto condebat Olympo,
Diffugiens nox atra caput: croceòsque iugales
A urora Oceani surgens pellebat ab vndis:
Cum legio omnis ouans pariter delubra reuisit.
Mox pater occurrens cui primo è limine fatur.*

*Magna, animoque diu res exoptata volenti,
O proceres effecta mihi: quippe ardua rerum
Tantarum moles haud equo pondere nostris
Viribus instabat. quanquam ò nec parta labori
Certa quies: nec portus adhuc, tutique receptus,
Nec dum quassata statio bene fida carina
Sese offert: mihi bella canunt, pugnasque feroces,
Numina sancta Deum, fraudes mihi, Erinnyas atras,
Pradicunt struere, & pedicas aptare latentes.
Precipue Regina poli me me acrius urget:
Nempe hinc digressum celerem canit ipsa, monetque
Festinare abitum, certasque inuisere terras
Cogit: vbi acre manet me bellum, acrisque labores.
Parendum est (sanctis quis enim parere Deorum
Abneget imperijs, diuinæque iussa recuset?)
Audendumque animis, dum res iubet alta labores
Ire per extremos: adsint modo numina certis
Auxilijs, & honos, & sint sua premia factis.
Non ergo vlla in me mora, non me detinet vltra
Segnities: mox ibo, sequar, sanctissima Virgo,*

*Quo me cunque vocant diuina oracula, quò tu
Ire iubes Regina: adsis tantùm ipsa, serena
Flammiferi de parte poli, & me me accipe euntem.
At vos, ò proceres, cunctique ex ordine cætus,
Iam votis adeò plena cum mente potiri,
Ite modo: patria loca nota reuivite sedis,
Quisque sua: longæque via simul ite remensa.*

FRANCISCI MAVRI
HISPELLATIS
MINORIDÆ

FRANCISCIADOS LIBER XII.

BOSTQVAM flauicomi, iussu patris, indige
pubes
Deseruit letos fines, atque arua Subasi:
Diductaq; acies, passim ducis arma secutæ
Ardua quæque sui, notos petiere recessus;
Nuntia fama noui conuentus, protinus arces
Iliadæ ad magnas cursum, rumore secundo,
Detorquet celerem: primùmque immurmurat inter
Vulgus iners depressa solo: mox alta sonorum
Attollit caput, & claras sermonibus ades
Implet ouans, latisque secat caua nubila pennis.
Nec modus effandi, sacrata palatia donec
Ascendens; magni patris diuerberet aures.
Tum canit, innumeras diuerso è sanguine gentes;
Queis neque opes vllas cura, non querere victum:
Religionem sacras, ritum, cultuque verendas:
Ore canens magno, quas flaua è rupe Subasi,

Franciscus ductor nouus, indiga ad arma vocarat;
 Conuenisse simul: pulchrisque Subafidis ora
 Insedisse agris: canit ut vicinia tota,
 Calicolūm monitu, victum transmiserit illis:
 Ut que vrbes clara, passimque sine ordine pagi,
 Vndique conuectis dapibus, ieiuna leuarint
 Agmina: & arumnas, & saua incommoda egenas
 Lenierint gentis, curaque opibusque iuuantes.
 Addit vociferans, ut iuncea tecta cateruæ
 Structa improviso, pastorum more, sub alto
 Monte frequentarint: partimque sub aetheris axe,
 Partim sub quernis stabularint agmina ramis.
 Nam neque ibi vsus adhuc tectorum, non domus vlla,
 Nec dum coctilibus vacuis edueta sub auras
 Molibus hospitia extabant: sed lumine paruo
 Tantum, atque exigua surgens testudine templum.
 In medio, igne calens, & messibus ara Sabais
 Diues, inexhausto fumum exhalabat odore,
 Perpetuum Regina poli tibi munus honoris.

Talia Romulida (fama gliscente) per aures
 Sæpe ierant patris: penetratiâque intima magni
 Sæpe animi, rerum nouitas pulsauerat ingens:
 Cum tandem angustam gentis miseratus egenas
 Sortem ille, hac secum tacitus sub corde locutus.

O pudor, ò mores, ò tempora perditas, quò nos
 Diuersi traxere dies, diuersa sequentes
 Vota? quis heu mentes nostras amor incitat? aut quò
 Error agit? vanis hominum labor vsibus ardens
 Instat: inops que animi gens, atque ignara salubris
 Consilij; infauistas, nequicquam exercita, curas
 Vsque adeo euoluit, nempe infelicia captans,
 Noxiâque vltro animis, sed mox dolitura paratis.

En passim immanesque domos, turrèsque superbas,
 Extruere, & vacuas educere tecta sub auras
 Ardua, & ingentes solido de marino ore postes
 Ponere, cura hominum exardet: vidén' alta per vrbes,
 Perque agros, ut prisca atas monumenta locarit?
 Et vulgò moles Circi, & spatia ampla profanis
 Ritibus, obscœnisque addixerit impia ludis?
 At nostros nec templa Deum, nec sancta recludunt
 Numina thesauros: passim auersamur egenas,
 Et premimus turbas: inopum nec parcimus vlli.
 Nec res infractas miserorum attollere cura est.
 En nouus hic ductor, noua, ad indiga castra vocauit
 Agmina desueta gentis: insitque vocata
 Sperrere opes, aurumque nocens, curamque parandis
 Cultumque, & victum: & tentare pericula vitæ
 Extrema edocuit. Sed quis (bene quippe merendi
 De miseris, iam tanta olim se copia nunquam
 Oblit) auxilijs, opibusque iuuare profusis
 Deiectos parat? aut quis iam miserescere gentis
 Vsque adeo spernacis opum, spernacis honorum
 Aggreditur? quisue insuetos, acresque labores,
 Angustosque pius rerum solabitur vsus?
 Nempe animos haud fas torpere in munere tanto,
 Aut segnes cessare manus, aut parcere magnis
 Diuitijs, anne, auxiliij quæ munera poscit,
 Non pia res? non sancta hominum, non inscia culpæ
 Gens ipsa? an non ductoris fama inclita toto
 Orbe sonat, caloque micans se gloria tollit?
 Anne etiam crescens cum iam orbis, origine prima,
 Ornatu effulsit tenero, non insimul æquum
 Imperij accepit sceptrum? rerumque nouarum

Numina primæuis statuerunt gentibus vsq̃
 Communem, atque aurum terra vetuere recondi?
 Et nos ab miseris caelestia dona negamus?
 Auxilium prohibemus opum? communibus vii
 Externos tanta inuidia est? tantisque citamur
 Ardemusque odijs? sic dedignamur egenos
 Consortes rerum? sed quid? non omnibus idem
 Ortus? idemq̃ hominum genus vna ab origine surgens?
 Num proauos germen variat? num dispare primus
 Sanguine progeniem humanam complectitur auctor?
 Sed iam equidem nosco non euitabile Diuûm
 Consilium: nos quippe manet, nosco, ardua moles:
 Nostras poscit opes, nostroque explenda labore
 Res tanta est: age dum (longè mora segnis abesto)
 I, manus artificum: pete nunc leta arua, Subasus
 Quà sacros aditus, patuloque iacencia campo
 Regine Diuûm spectat delubra potentis,
 Limina parua modo, mox calo equanda supremo.
 Nempe hic, sacrato vicina adiungere templo
 Tecta, animo iam nunc sedet, opportuna futuris
 Hospitibus: si quâ posthac dux prouidus illuc
 Agmina tanta virum cogat, pompasque frequentes
 Aduocet, & magni coetus instaret honorem:
 Ne ugens forte hieme, aut aestu deprensa fatiscat.
 Hac pater increpitans secum digesserat: & iam
 Artificum delecta manus (vox regia quando
 Urget) iter festina rapit: diuertit euntem
 Nec mora, nec requies, tenet arua feracia donec:
 Quà sacro lauit amne greges Clitumnus opimos.
 Tum magis accelerat cursum: nec longius inter
 Tempus obit medium, diuini limine templi
 Sistitur: & summissa Dea prece numen aderat.

Atque

Atque hic è numero senior, gnarusque negoti,
 Gnarus & ipse operum; comitum quem cetera pubes
 Rite audit; medius stans, alta accommoda moli
 Metatur spatia, atque animo secum ordine signat.
 Queritur extemplo tenuis de more tabella:
 Archetypa qua scripta domus formetur imago.
 Nec mora, mille manus coeunt: pars cadere siluas,
 Et teretes lauare trabes, ferrique polire
 Robora dura acie: pars fundamenta resosso
 Alta locare solo, penitusque immergere fundo.
 Uidius hic limus coquitur tutamen ad imbres.
 Illic durities silicis iunctura tenaci
 Dente operis molem, curua fornace liquefcit.
 Præcipuus verò, longinqua è sede recisa
 Saxa loco vectare, labor. montem ilicet ergo
 I tur in excelsum: sonat ictibus ardua rupes:
 Præcipitesque ruunt scopuli, saltuque patienti
 Desiliunt campo: vicina fragoribus antra
 Assultant vastis: credas Aquilonibus atris
 Aut Aemum euerri, aut Rhodopes latera aspera scindi.
 Nec minus interea silices deuoluere cura est,
 Et plaustris vectare rudes: quippe acriter instat
 Dura manus iuuenum, fortes sortita labores.
 Et iam plena nouos ter luna ostenderit orbes:
 Cum pater ex alta despectans rupe Subasus,
 Miratur subitam molem: miratur & vnde,
 Cuius ope, an'ne hominum manibus, iussuue Deorum,
 Improuisò astent tecta hospita: mox tamen omnis
 (Quippe tuo Regina Deum iam numine verti
 Rem tantam agnouit) cecidit stupor: excirus ille
 Assultatque animo, & turbis gratatur egenis,
 Auxilijs, opibusque adeo iam rite resectis.

Interea

Interea fidum (Tyrrhenus nanque recursans
 Vsq̄ue animo pactum reditum exposcebat amicus)
 Franciscus pater aggrediens sic voce Lyanon,
 Compellansque, age, tempus, ait, iam iam hospitis ades
 Praclaras nostri, Lydosque reuifere campos.
 Hoc promissa petunt, hoc dextra dextera primùm
 Iuncta, fidesque monent: & iam, reor, anxius agro
 Ille animo culpâtque moras, & tempora signat,
 Enumerâtque dies, & votis aethera complet.

Talia fatus, iter longum simul arripit acer.
 Tum verò affusos cœtus, atque ordine circum
 Astantes comitum; manibus lustrabat, & ore:
 Accinctusque dabat mastis de more salutem.
 Cui paribus figens animis vestigia fidus
 Iungebat sese comitem, gressusque Lyanos
 Aequabat: celeris (medium breue tempore) omne
 Emensi spatium cursu, iam mœnia cernunt
 Eminus Arreti: supremâque tecta domorum:
 Atque hic Franciscus socio prior institit ore.

En iter expletum: quæ tanti causa laboris,
 Haud ignota tibi: neque enim non prodiga nosti
 Iam pridem hospitia Oranda: scis deinde Lauerna;
 Ex illo, vt me ardens amor vrgeat, vtque cupido
 Dudum animum rapter: lucosque inuisere, & antrâ
 Horrida, inaccesisque optem saxa aspera montis.
 Ergo aedum (vnu enim socium delectus ab omni
 Tu mihi gente venis) vnâ mecum ardua solus
 Nunc iuga conscendes: comes indefessus ibidem
 Curarum, atque omnis casus idem ipse leuamen
 Mite aderis: per te labor omnis mollior ibit:
 Sive astus me ferre iunet, seu frigida calî
 Sidera, nocturnisque humescere roribus optem.

Hæc,

Hæc, & plura ardens socio dum præcinit Heros:
 Illo spiritus Oranda non segnis nuntius aures
 Implens, haud dubia Franciscum voce reportat,
 Aduentare vltro, & iam limina nota subire.
 Concitus ille gradu festino, occurrit amico,
 Accipitque manu, atque humeris circumtulit vlnas:
 Liminis alta dehinc subter fastigia duxit.
 Tum folio acclinat molli, reficitque quiete.
 Ac prior excipiens, letis sic vocibus insit.

Exiguum est meritisque tuis, rebusque gerendis
 Quicquid ego impendine olim, aut impendere post hæc
 Eualeant nostra vires: nec me reor vnquam,
 Nec quicquid gentis fert diues Etruria, donis
 Posse equare tuas, meritoque extollere honore
 Virtutes: hinc parua damus: sed enim ipse profectò
 Non magna affectas: nec te vnquam gloria fallax
 Subuexit tumulum, aut popularis sustulit aura.

Sed iam agere hære hospes dudum expectate (reuersum
 Te quando huc hodie aspicio: nec lusus inani
 Spe queror: o sed nec te vnquam pater optime quondam
 Immemorem nostri rebar: nec prima superbum
 Spreuisse hospitia, & letos temerasse receptus:
 Nec reditus culpæ m. r. m., nec fingere dextram
 Insidam, aut vana mendacitæ irrita lingua
 Promissa aut letum) nunc tandem celsa Lauerna,
 Crastina cum primùm sese lux aurea ponto
 Extulerit, nemora umbrosa (modò tanta voluptas,
 Sitque animo modò tantus amor) visurus abibis.
 Ipse autem, ne nostra pates dona irrita, nullis
 Deficiam in rebus: sed quò simul omnia certis
 Perlustres oculus, scopulos, desertâ, latebras,
 Antra, nemus, rupes, lucos, præruptâque saxa;

X

Vnâ

Vnà adero comes ingrediens: & singula pandens,
 Non dubius monstrator ero, aut narrator inanis.
 Præterea (nam prima fides data, iuræque primi
 Hospitiij me sacra monent) extructa repente,
 Partim fagineo textu, partim acta cauate
 Fornice sub rupis procuruo, bina videbis
 Tecta, haud eximia surgentia culmina molis,
 Non ditata auro, Parijsq; effulta columnis:
 Qualia sed metuens Boreamque imbrésque niuosos,
 Durus in Alpibus subitò locat incola saxis.
 His gelidos vinces nimbos, hiemisque fragores:
 Propter & hæc rapidis exardens Sirius astris
 Mitiior adueniet: si verò plurima tecum
 Turba dehinc comitum subeat victura; domorum
 Ipse modum, numerumque mihi mox præcipe tantum:
 Nec mora: quot focij valeant complere reperti,
 Tot sub rupe domos, nigræque sub abiete cernes.
 Interea dum tu nouus aduena celsa iugosi
 Culmina montis habes; hos ne desuesce Penates
 Visere: neu quæso pigeat discumbere nostris
 Quondam sæpe toris: quin tu, pariterque tuorum
 (Quanta erit) has nunquam gens exhorrescite sedes.
 Non casti accessus, non vota procacibus Euris
 Effundetis: habent placidos hæc limina Diuos.
 Has sibi diuitias iam numina certa sacrarunt.
 Immo agedum (sedet hoc animo) fortuna beato
 Indulgens vultu, quicquid mihi reddit opimo
 Vndique prouentu, domino tibi seruiat vni.
 Hæc bonus Orandes: cui non indigna vicissim
 Ore Subasceus sic orsus, reddidit Heros.

Magnæ hospes, præstans animi, seruator & aequi,
 Assertorque acer pietatis: limina postquam

Hæc ego digrediens liqui (quanquam vsque labores
 Instabant, animumque graues, noctésque diésque
 Urgebant cura) tua nunquam pectore imago
 Excidit: vna mihi sedenim altius acta resedit
 Vsque animo: me nulla dies non ore sonantem
 Audijt Oranda nomen: rorantibus umbris,
 Humida nox quoties terras spargebat inertes;
 Continuo in somnis, mihi tristis adesse iacenti,
 Ante ora, & pactum iam voce reposcere clara
 Ipse videbaris reditum, neglecta Lauernæ
 Obijciens saxa ingemere, & querula antra vocare
 Iam dudum accessus nostros, cultusque recentes.
 Hinc me ardens reditus cura, atque amor acer habebat.
 At quò, diuersas (quando hinc data dextera dextra;
 Ad te adeo remeare hospes me sæpe monebat:
 Parte alia incepti conuentus plurimus ordo,
 Et grauium moles rerum angere, & arcta facultas)
 Diuisum in partes, animum conuertere possem?
 Quidue agerem? neque enim tantos abrumpere quiui,
 Aut prorsum, infectis rebus, dimittere cœtus.
 Sed iam agedum, quid parua mihi tua munera fingis;
 Quid meriti exigui pendis: quæ turbida vultum,
 Lientemque animum, Cocytique ebria luctu
 Prospicit inuidia, & felicia cœpta profanat
 Ore atro, atque vsum diuini muneris odit?
 At me non unquam (neque enim fas) arguet atas
 Immemorem facti quondam ventura: diésque;
 Quò primum hospitio domus hæc me læta recepit;
 Semper honoratus, semper mihi candidus ibit,
 Et rediens aderit sollenni luce quotannis:
 Dum superi liceat vesci mihi luminis aura.
 Quin etiam, nobis si qui post fata nepotes:

Qui non degeneres turpi formidine nostros
Horrescant monitus, auersenturque labores;
Succedent, tua facta canent, tua munera dicent.

Nunc ego posthabitis lucis, antrisque Subasi,
Ad scopulos (hinc discite hospes tua maxima dona,
Discite modo gentis Tyrrhena gloria fulgens,
Obsequijs fatear quantis, semperque fatebor,
De me, deque meis meritum te rebus) amatos
Accedo Etrusci montis nouus incola, primus
Prima audens duri tentare cubilia saxi.
Hic; diuersa meis ni sancta oracula Diuum
Omnino obstarent votis; componere vitam
Extremo cuperem fato, & quos ordine paucos
Auguror esse; dies placida lenire quiete.
Sed iam nunc, mora nulla, sequor venerabile numen,
Quo me cunque vocat: quo me cunque orbe caducum
Nuda premat tellus, minimum est: at deinde negari
Iam mihi finge vnam: quid tum? m'ene in super aureis
Sideribus pictus cali tegere abnuet orbis?
At nos (o cacas mentes, o vana furentum
Consilia) oblitum fama melioris, inanem
Rumorem excipimus, tenuesque paramus honores:
Dum vecta externo sinuosa per aquora ab orbe,
Artibus excolumus miris, titulisque superbis
Ornamus saxa, & rutilo succendimus auro,
Nimirum pictis tecta opportuna colubris,
Squalentique situ demum, & padore replenda.
At verò longæ que via, durique laboris
Quod iam te comitem, monstratorémque nouarum
Certum habeam rerum; votis ardentibus opto.
Quod mihi diuitias tot debinc, natisque futuris
E largire meis; horresco, ac fixa refusat

Mens

Mens: túque vnà horresce hospes. sed prodigus illas
Parce alijs, quos ista dabunt tibi mœnia vulgò,
Quos vicina ferent, quos tota Etruria mitteret.
Me verò, ipse olim scis, & te scire necesse est,
Vt que amor omnis opum, vique omnis defecerit ardor,
Atque auri vesana fames: nunc mollibus ergo
Ne donis adeò indulge: ne tu modò votis
Hanc pestem, aut crudele meis compone venenum.
T alibus Heroës sese hinc, atque inde vicissim
Compellant. rubet interea Sol pronus, & vndis
Auricomum Hesperij iam iam caput aquoris abdit:
Vdique paulatim fuscas nox explicat alas.
Olli composito tandem sermone, silescunt.
Tum mensa, Cereris: nox intempesta, quietis
Donas ferunt, lassosque sapor suus occupat artus.
Postera iam referens ortus, lucemque, colorémque;
Astra polo, & terris Aurora fugauerat umbras:
Cum bonus Orandes thalami penetrata linquens,
Infert se latum: pactique haud immemor, vltro
Francisci sedem magni petit hospitis altam.
Ille autem in morem, primo exposcebat Eoo
Tum veniam Superos, onerabatque athera votis.
Assuit ergo Heros: breuiterque affatur amicum.
En vocat alma dies: nostros iam distinet vltra
Quæ mora tanta abitus pater optime? prauius omnis
It famulum cortex: cura quibus alta Lauerna
Instruere hospitia, & tectis aptare paratus:
Auxiliúmque via, & tenuis præmissa supellex.
Tantum effatus, iterque extemplo corripit acer.
Progressu excitus celeri pater equat euntem:
Cui sese fidus comitem de more Lyanos
Iungit, non animo, non curis degener altis.

X 3

Sicut;

Sicut; vbi in magna spectandos nuntiat urbe
 Fama canens ludos; properat visurus agrestis,
 Multa cauens sibi, multa animo contraria versans:
 Et modò commissos fingit, modò rite solutos:
 Nunc timet excludi circo, spariúmque negari
 Omne sibi: tum se lentè castigat euntem.
 Sic pater ire viam: montem capita ardua donec
 Alte attollentem, & nigrantia culmina cernat.
 Quò postquam ventum est: aspectúque obuia primo,
 Seu fortuna tulit, seu parui semita callis
 Angusta, immani prærupta obiecit hiatus
 Saxa; pater stetit actutum: ac simul omnia, ductis
 Huc, illuc oculis, lustrans, demum ore soluto,
 Incipit: & tales effundit pectore voces.
 O tandem ingenti tellus mihi parta labore,
 Digna sed ò grauiore peti; salue optima nostri
 Coetus altrix, simul, & fidissima quondam
 Seruatricx, salue oraculis mihi debita sanctis.
 Nanque olim (iam nunc repeto) pulcherrima Diuúm,
 Per noctem ante oculos astant Regina soporam,
 Te mihi pracinuit: cæcis quin insuper atra
 Artibus Eumenidos, Laruas mihi mille parari,
 Mille hic insidias, pugnandáque prælia mille
 Noctibus, ipsa canens, monitum me Diua reliquit.
 At tu; prædones malè quondam assueta sub antris
 Occulere immanes: diráque è cæde regressos
 Sapè vltro excipiens, cura hospitioque tueri,
 Nunc me leta foue, & gremio simul accipe duro:
 Hospitibusq; pijs tutum da fida receptum.
 Da certam (ò felix, quondam ad meliora vocaris,
 Haud vltà infamis, probrisue obnoxia) sedem.
 Fors & tempus erit: cum te, tuáque antra, latebrásque,
 Hoc

Hoc nemus, hos scopulos tanti meminisse iuuabit
 Hospitij: astrigero cum iam nitidissima calo
 Peruolitans clari attollet se gloria facti.
 Quin etiam miranda adèd nunc accipe: qua iam
 Non lingua volucrum, non præpetis omina penna
 Vana mihi, sed certa canunt oracula Diuúm;
 Hac iuga, Tyrrhenis non tantum ex vrribus olim,
 Finibus aut Italis, vulgi crebra agmina visent:
 Sed qua prona tenent deuexa littora Calpes:
 Quæq; tuos prima spectant Aurora rubores;
 Festina has sedes, hac dura cubilia, gentes
 Accedent: atque his altaria parua sub antris,
 Certatim externo cumulabunt munere, & alta
 Thure vaporabunt summi fastigia templi.
 Ille hac. oranti Diuúm pater athere ab alto
 Annuit: & rata dicta volens; saxa ardua nutu
 Concussit: terque aurata cum luce coruscas
 Dat tonitrus, cali laua de parte sereni.
 At bonus Orandes (magno quanquam optat amico
 Commonstrare locos coram, & monumenta locorum
 Pandere cuncta ardet) visis mox territus hæsit:
 Obstupuitque animo, gelida formidine quassus.
 Ceu quis, fortè graui compressus membra sopore,
 Velle loqui sibi visus; hiat: nec verba sequuntur,
 Nec vox vlla sonat: frustra ciet ille latebras,
 Obnixusque vrget sicci pulmonis anhelas.
 At demum vt vires, solutusque per ima refluxit
 Ossa calor, suáque excita lux reddita menti est;
 Incipit. O terris decus addite: gentibus agris
 O columen calo lapsum, ac spes certa salutis:
 Hic specus, hac rupis disiectæ cæca vorago,
 Atque immanè patens: tunc; cum Sol aureus orbi

Subduxit lucem, lethum indignatus acerbum
 Auctoris rerum: & late sola vasta patentis
 Telluris gemuere cauis decussa sub antris:
 Mœniâque horrifono mundi conuulsa tremore,
 Implentur trepidas gentes mugitibus atris;
 Apparens primum, vicinos undique pagos,
 Spectatum acciuit magna noua monstra ruina.
 Nâque ferunt, vasto tremere dum pondere tellus;
 Hac saxa immanis penitus vi quassa tremoris
 Disiuluisse: atque ingenti duducta fragore,
 Quâ modo laxa patent, traxisse voraginis ora.
 Ex illo (quando antra, nemus, latebræ que profunda
 Rupis inaccessa, loca tuta nocentibus esse.)
 Sæpe hic conuentum dira fecere cateruæ
 Raptorum: prædâsque loco assueuere recentes
 Partiri secum, & late coniuuere rapto.
 Hac memorans simul antè ferens vestigia; primo
 Ascensu superat cliuuum, tumulique cacumen.
 Tum montis dorsum; quâ laua hinc despicit altum
 Perruptumque latus: dextra hinc nemora horrida lin-
 Progrediens monstrat. Tunc, o pater aspice, dixit, (quit,
 Hunc silicem. (tendensq; manum, simul indice mûstrat.)
 Cernis ut insurgat præcisus undique saxis,
 Supremo aëreas imitante cacumine metas.
 Iunctus erat quondam rupi: nunc distat hiatus:
 Quantum non longi committat machina pontis.
 Hunc nostris fama notum fecere diebus,
 Impia semihominis monumenta, innatâque cordi
 Dira Lopi feritas, & cadum sana cupido.
 Sarmaticis (ea fama canens) hic debita factis
 Supplicia insandis fugiens excefferat oris:
 Informis visu, atque immanis corpore, & ore

Terrificus:

Terrificus: caput assurgit cui turbinis instar,
 Incutis que riget setis: frons turget acuto
 Tubere: subter hiant orbes, oculique repositi
 Interius sedere truces, atque igne micantes.
 Talis erat, talémque feri genuere parentes.
 Hanc igitur sedem monstrum illatabile nuper
 Ceperat: his dumis, cæcisque latebat in antris
 Per lucem: at postquam nox intempesta silebat,
 Et late obtentas densabat susca tenebras;
 Horrificas sedes, & sorda cubilia linquens;
 Precipitabat atrox descensum montis ab alto
 Vertice: & immani rabie turgentia quassans
 Pectora, mox agros serus irrumpebat apertos.
 Væ pecorum stabulis, væ tunc agrestibus illis,
 Quos nec firma domus, porta non vectibus aëris
 Effulta poterant, non roborata seuæ tueri.
 Quippe manu claustra effringens, posésque reuellens;
 Fortia nunc iuuenum, nunc tarda senilibus annis
 Corpora, nunc haustu siccantes hubera natos,
 Imbellésque nurus raptat, timidâsque puellas.
 Accipe nunc maiora pater, nec mollia fatu,
 Nec voce incerta, dubiône auctore relata.
 Lanigeros si forte greges, armentâque raptor
 Impeteret (stabulis heu mitior ira leonis,
 Hircanæ tigris rabies impasta veniret
 Mollior insanda nimirum cæde magistris
 Pro sternit primum: tum vi septa alta refringens;
 Molle pecus ferrôque necat, manibusque cruentis,
 Dentibus infrendens, spargit, laniâtque, trahitque.
 Ne u grauia effugiant taurorum corpora cadem;
 Mox ille insurgens nodosi roboris ictu
 Fulmineo, magnis inculcat strata ruinis.

X 5

A 1

At postquam non sponte animi, sed fessa quierat
 I humanis rabies, rediūmque parabat ad alta
 Limina fœda domus; oneratus stragibus armos
 Lanigeris, pedibusque trahens post terga iuuenços
 Sape etiam geminos forma præstante, subibat.
 Quàm facile errantemue agnam, errantemue capellam,
 Ore lupus rabido trahit, ac vorat inter eundum.
 Nunc captos quæ multa viros, quod deinde manebat
 Supplicium, cape: mente hauri miserabile factum.
 Huc nempe attractos non iam spirabilis aura
 Quàm primùm dulci spoliabat munere: sed mox
 Obscœnamque sanem, ieiuniâque atra parabat.
 Roboreo nanque iniecto per distita ponte;
 Summo infelices sistebat verrice saxi,
 Præcipiti aut saltu, longa aut ibi morte necandos:
 Immo ò. (gentis enim vis effera credere suadet
 Et morem, & faciem sceleris) yaga fama canebat.
 Uisceribus solitum humanis, & sanguine vesçi.
 Tale diu monstrum pridem has exterruit oras,
 Et miseros dira vastauit cade colonos:
 Calicolis donec tandem miserantibus, vltor
 Affuit, & Stygio sua munera reddidit orbi.
 Heroum Etruscique soli, Latijq; superbi,
 Nulli animo inferior, nulli virtute secundus,
 Guidus ab antiquo Pheretrea sanguine gentis
 Tum fuit: hic de more gelu duratus, & astu,
 Primæuos forti venatu assueuerat annos
 Excolere; & cursu celeres præuertere damas,
 Aut iaculo petere; & spumantes cominus audax
 Fugere apros: solidis at postquam firmior etas
 Accessit membris, non illum cura paterni
 Implicuit numerosa Latris, cultaue nouales:

Non Venus, aut dulces animum flexere Hymenai.
 Sed mox arma placent, sauisque in pectore magno
 Graduius sedet: horrendo iuuat oppida bello
 Iam quater, & latis acies struere ordine campis.
 Ergo optata dies aderat: qua tempora Parca
 Tandem Sarmatici completerent debita monstri.
 Etruscique Lopus timor, atque infamia saxi,
 Ederet elisam, & scelerato in sanguine mersam,
 Sontem animam, & poenas factis expenderet aquas.
 Nanque Heros senio iam tum defessus, & annis,
 Post victas acies, pugnatâque bella, trophæis
 Mille actis, mille exuuijs ex hoste relatis;
 Ad patrias sese demum reuocauerat oras.
 Inuitus tamen otia amans, desuetâque tristi
 Bella animo repetens; indignabatur inertis
 Corporis effortas vires, hebetemque senectam.
 Tunc ergo (ex illo quando hoc solamine tantum
 Sape excire animum residem, & turbare quietem)
 Venatum ire parat (mora nulla) ad limina cætus
 Conueniunt vltro iuuenum: mediūmque veredo
 Franato Heroem subuectum, humerisque grauatum
 Deucos pharetra insigni, cornūque retento
 Accipiunt: portâque effusum it protinus agmen.
 Hic iaculo leuis, huic nitido venabula ferro
 Terga premunt, pars lina ferunt, flexusq; plagarum
 Expediunt: sine more canum ruit ar dor odoros.
 Stat nostris haud longè oculis (en aspice) collis
 Conspectu apparens: rapido qui plurimus Arno
 Incubat, & flauas amnis despectat arenas.
 Horrificus vertex, umbrâque nigerrimus olli
 Surgit: nec nostro huic, Appenninôque ingoso
 Inuidet intactos peropaca frondis honores,

Non veteres fagos, non roboræ sæua, nec ornos.
 Quò postquam ventum est; gnarus mox retia circum
 Tendere nodosa, & densos madagine saltus,
 Cingere cura fuit: tacito succincta labori
 Turba silens primò: at demum clamoribus instat.
 Ecce autem silua è media(acceperè sonantes
 Venantum subito fremitus) simul agmine denso
 Excitam ceruorum aciem, per deua voluit,
 Precipitèmq; rapit fuga cæca, metùsque suburget.
 It clamor calo: luctantes vincula rumpunt
 Arcta canes: rapidis voces dant cursibus alas.
 Cornigerique sagam glomerant, & retia saltus
 Tenta leui superant: magnos ramosa fragores
 Cornua dant, silitùque sonant collisa frequenti.
 Iàmque aded exierant, iam tota armenta per aquor
 Sparsa ruunt volucris cursu: nec fulminis ignes,
 Nec Gortyniacas velocius ire sagittas
 Credideris: non sic tumidis Aquilonibus Arctos
 Vertice ab excelso laxas immittit habenas.
 Vnus erat toto ferus agmine, corpore vasto,
 Alius ingrediens cunctis: cui cætera vulgi
 Turba subit, quanta lepus iret mole sub illis.
 Hic verd(seu iam cursum fortuna regebat,
 Pectore seu credas partem insedisserino
 Diuina mentis, sensusq; agisse reusos)
 Vt nemore excessit denso, liberque patenti
 Arua soli pedibus tenuit, mox separe cursu,
 Precipitèque fuga, diuersa per aua certum
 Huc tenait pauitans ier, hac se condidit vmbra.
 Longa canum dimissa cohors, pecus omne fugacis
 Armenti indignans simul, atque ignobile vulgus
 Vltro despiciens; rapidus hunc cursibus vnum

Insequitur: tantùm huic latratibus incitæ crebris
 Instat, hiansq; ciet morsus, atque increpat ore.
 Sarmaticus raptor miser pastoribus, illo
 Forte die, armenti partem subtraxerat: & iam
 Sub fago abductos tauros numerabat opaca.
 Ecce autem, aduersum in latus vt fera lumina torfit;
 Cornigerum videt: & telum mox turbidus ingens
 Corripit, atque altè suprema librat ab aure,
 In que feri tergum fugientis destinat ictum.
 Librantem videre canes, quæ maxima ceruum
 Turba sequebatur: primusque Lycæos acutis
 Insuper, que ciens latratus vocibus; agmen
 Incendit torum, monstrumque immane, reliet
 Cornigero, inursu, rostrisque inuadere suadet.
 Procinus vna omnis, rapida velocius aura,
 Condensò assultu, turba ingruit: Harpalos vnus;
 Quem pridem elisi sub saltibus Apennini,
 Gloria tollit ouans, lætisque honor incitat apri,
 Accenditque animos, & seævas aggerat iras;
 Profilit, atque alios fugit ante elapsus: Amintor
 Subsequitur velox: quem trux premit Hippasos: illum
 Phecome nato Lycida comitatæ rapaci.
 Tum Lycæus, Inctysq; sagax, & nare Lycetus
 Vtilis, Hylonomè: que ferox, & sidus Araus.
 Et villosus Helops, & nigro pectore Tigris.
 Alba Nape, at fuscis maculis interlita dorsum.
 Tum, quos longa nora est numerare, sine ordine cursum
 Immiscèntque ruuntque alij: ac simul agmine factò,
 Tum primum horrida pectus formidit: & quassum,
 Turba:ùmque animo, & certa rationis egentem
 Raptorem densa cingunt, rabidæque corona.
 Ille sagam trepido frustra pede tentat: inanis

Tum labor omnis: hebet vires, animusque fatiscit.
 Uastificaq; manus defecta robore languent,
 Nulla mali superest fuga, vis haud vlla periclo
 Eximit: vltiores adfunt: vlticia morsu
 S tant circum ora canum: & iam lauo primus ab armo,
 Eurynomus dependet atrox, & dentibus vncis
 Nunc fera terga fodit, nunc ilia laxa reuellit.
 Inde Lycus dextrum femur, Osborus inguina victu
 Dilacerant: subitoque omnis coit vndique turba:
 Hic trahit, hic mandat, fodit hic, euiscerat ille.
 Sic obit ingentem nigrans concursus acernum
 Frumenti: duro formica longius ore
 Cum Cererem asportant, & subterranea victu
 Tecta replent, recoluntque hiemem, parcuntq; reposto.
 Iamque immane, ferox, turpe, atq; inamabile mon-
 Moribus horrificis lacerum iacet: effera gliscit (strum,
 Tam magis ira canum, quam sanguinis vnda cadaver
 Trux magis atra lauit: certatim rostra cruenti
 Visceribus condunt, & fibras dente laceffunt.
 Interea iuuenum manus ardens, puluere in atro
 Signata alipedum passim vestigia seruans;
 Numine agente Deum, gressus huc vertit anhelos.
 Ut venit, viditque horrens, vastumque cadaver;
 A spectu obriguit primo, atque immobilis haest.
 At postquam informis diri pradonis imago
 Cognita: truxque horror, ferit asque apparuit oris:
 Exiliunt, vnaque exclamant, vicimus, omnes,
 Vicimus: insperatus honos, insigne trophaeum
 S tant hodie nobis: praeae sat nostra, superque
 Lina tenent: Etruscum hodie defendimus oram,
 Mille animas vlti, mille oppida, mille rapinas.

Hac, & plura canunt: nemo assonat, antra resultant

Vocibus.

Vocibus. at nequeunt expleri corda, taendo
 Informes artus, immaniaque ossa, trucesque,
 Infossosq; oculos, & semiferos aspectus.
 Tum demum arrepta, caput à cernice reuulsum
 A ffigunt hasta, & magni solaminis instar,
 Ferre parant, pracone (Lopi) clamante per vrbes.
 Hac memorans subit vnus Heros, iugaq; ardua moëis
 Monstrat inaccesi: tum subsidentis opaco
 Vallis, ait, nemori, modicam pater hanc videm oram?
 Hic domus alitibus cali, si credere dicis
 Agrestum fas est: qui, postquam semifer atro
 Occubuit fato Lopus; inter frondea luci
 Culmina, Calicolum voces, & lata frequenter
 Carmina, se dicunt, celeresque audisse volatus.
 Iamque loci horrorem, nemorisque silentia nigra
 Religionem sacri sese expauisse fatentur.
 Haec tenus antiqui monumenta ostendimus aui.
 Huc modo flecte aciem, geminasque addisce sub alta
 Rupe casas, tecta ornatu haud extracta superbo.
 Qualia sed dudum promissimus: hac tibi sauas
 Defendent hiemes: spumantis brachia Cancr
 I bunt hic tepida: & miti Canis ingruet astro.
 Ingredere ò quacunque vides: & vilita magnis
 Aude hospes conserre opibus, gazisq; superbus
 His, contemne Hermi rutilas flauentis arenas.
 Orandes multis, tam multa: Subasius Heros
 Contra pauca refert. O quis tibi digna vicissim
 Praemia mortalis reddat? certare merendo
 Quis valeat tecum? nihil ò, nihil hospitii ampli
 Officio deest: nec quicquam tibi prorsus omissum est.
 Francisco Orandes fidei memor, omnia soluit.
 Quid verò hic repetam, quantis tu laudibus olim

Hunc

Hunc lucum extuleris: quam nostris commoda votis
 Hæc antra, hæc umbras, hæc aspera saxa probaris?
 Et tamen haud fictor sancti, haud narrator inanis:
 Quin hodie rerum parvus laudator haberi.
 At sperare; tuis me me persolvere grates
 Posse unquam meritis dignas; modo desine: tantum
 Hæc oculis Divinum, atque hominum sator afficit aquis.
 Præmiâque, & meritis quondam tibi seruat honores:
 Hæc pater. Orandes famulis tum ritè vocatis
 Discessum edicit: parent dicto ocyus illi.
 Iamque adèd multa dicta, acceptâque salute;
 Tyrrenus carpebat iter latissimus Heros.
 Franciscus verò subter frondentibus umbris,
 Fagineâque domo, & saxi sub rupe cauata
 Se locat, unâque accessit sub tecta Lyæon.
 Tum prior. Equid erit nostro iam parta labori
 Hic requies? an nos iterum dominator Olympi
 Impulerit gentes petere, atque errare per vrbes;
 Perq; humiles pagos, hominumque inuisere mores?
 Atque equidem, ni iam diuina ora claret,
 Rupe sub hac (adèd quondam hic me concitat ardor)
 Supremo optarem vitam componere fato.
 Interea Diuum Genitorem flectere nobis
 Sit precibus cura, & votis placare potentem.
 O remus pacem, & palmas tendamus vitasque.
 Præcipue ætherei genitrix pulcherrima Regis
 Exoranda pijs donis, animisque cienda est
 Supplicibus: quippe ante alios hæc vna seueris
 Memonitis agrat, iussisque haud mollibus vrget.
 Hæc me, post habitam dilecti rupe Subasi,
 Cogit Tyrrenus sedes, locaque horrida dumis
 Incolere: atra canunt bella hic mihi, certa soporam

Somnia

Somnia per noctem, fraudesq; minasq; parari,
 Terroresq; graues: quos saua inuectit Erinny.
 Ergo animis contrâ, rerum in discrimine tanto,
 Perualidus standum est nobis: ac fortibus ausis,
 Obtentis vltro capita obiectanda periculis.
 Quo nos cunq; vocant Superi, reuocantq; sequamur.
 Primum autem; Strygij ne qua hostis tela venenis
 Illita Gorgoneis, sensus illapsa per imos,
 Officiant animis: neue ossibus implicet ignem
 Diralues, facibusq; exurat pectora cæcis;
 Tutemur lucum excubijs: procul omnis abesto
 Segnities castris: nobis hic ira furentis
 Expectanda hostis: neq; enim dare terga prementi
 Tutum: equidem vidi magnas (vbi viuuda virtus
 Insurgit, proq; excelsis stat mœnibus audax)
 Sape acies modico fusas cecidisse sub hoste.
 Nil adèd non vi dura, labor edomat ardens.
 Verum agedum, tempus iam spe præsumere bellum.
 Nam furere immanes reor hostes: arma paremus,
 Seruemusq; vices, & propugnacula castris
 Densemus positus, firmemusque aggere vallum.
 His animum exacuit pater, accenditq; Lyæni.
 Annuus interea rediens, iam mensibus actus,
 Orbe dies pleno, præfulserat ordine mundo:
 Quo gentes de more pia, crucis aurea caelo
 Atrollunt signa, & sollennibus altius aris
 Afferunt: Regemq; vocant Diuum, atq; potentem
 Seruatorem hominum: tum ipsius carmine sacro,
 Facta canunt, laudesq; ferunt: vt prima colubri
 Prælia Tartarei victor pugnarit: & ipsum
 Oraclo esuriens trino confoderit hostem.
 Vt latè errantes sub tecta reduxerit agnos,

T

Pastorq;

Pastorq̄, & custos vigil : vt rapida ora luporum
 Vsq̄ premens, cohibensq̄, vltro se mille periclis
 Obtulerit. Tu noctiuagam imperterrite turbam,
 Armatamq̄, cies : tu maētatoribus vltro
 Te prodis, seruasq̄, tuos à cade clientes :
 (Ab magna, insontisq̄, anima tua prodiga virtus)
 Tu præcelsum onerans suspensio corpore malum,
 Transuersum passis robur meire lacertis.
 Te Stygis atra palus tremuit : mundi, nocentis
 Dux horrens tua signa ; iniis se condidit vmbri.
 Nec te arei veētes, nec te alta repagula valli,
 Portarumq̄, mora, ambiguum, aut rationis egentem
 Detinuere illic : quin tu prædator Auerni,
 Ingruis, atq̄, atro centena in vincla petito
 Dericpis exuuias, & tergora detrahis angui.
 Inde piæ animas sub luminis euehis oram.
 Salue d̄ progenies magno salue aqua parenti.
 Et tua sacra hodie, deuictaq̄, bella camentes
 Aspice nos, felixq̄, veni, & rege numine fausto.
 Hac terris late resonat dum carmine sacro
 Gens pia ; supremi per magnis atheris aulæ,
 Quæ Pater omnipotens Diuum, spectabilis aurea
 Luce, sedet medius, subterq̄, meantia circum
 Sidera prospectu fouet, ac discordia magni
 Fædere perpetuo componit semina mundi ;
 Cælicolas noua pompa ciet : noua gaudia tentant
 Aligeros cætus : & iam puer arduus ibat,
 Totus collucens, laceroque in veste sub ostro
 Aurata increpitans, radij, q̄, micantibus ardens.
 Aurea cui roseam stellis implexa corona
 Nectit casariem, & sacra tempora tenia cingit :
 Puspuream in nodum chlamydem collegerat auro.

Hic crucis auricomum, & flammantem sanguinem alum,
 Aetheraq̄, immensum radijs simul illustrantem,
 Atrollens ; pompa, totiuq̄, ordine gentis
 Ductor ouans vltro subit, ac se præuius infert.
 Tum verò Alituum pariter gens tota, choreis
 Extemplo in morem structis, signa alta ferentem
 Subsequitur, Regemq̄, canit, Regisq̄, triumphos
 Aeternos : sed præcipue præconia sacre
 Vocibus attollit crucis : aurea cæta resultant,
 Et late ingentis reboat plaga feruida calæ.
 Vt verò ante Patris conspectum, atq̄, ora canentes
 Euasere acies ; thyasos circum agmine fuso,
 Plauscrunt de more hilares : tum rite sedentes
 Ter trimis cinxere choris solia aurea : Regiq̄,
 Ostendere crucis robur spectabile sacre.
 At genitrix Nato coram, pulcherrima virgo
 Astat : eam pepli mirus velabat amictus.
 Fulgore irradians orbis, caua tempora circum,
 Aureus, & vario flammantes ordine gemma ;
 Suggestum æterni diadematis atrollebant,
 Regem insigne sacrum, & capitis venerabile tegmen.
 Obtulerunt Diua quæ cuncta Subasides olim :
 Et mentem auersam, atq̄, irati pectoris æstus
 Supremi tanto placarant munere Patris.
 Virginea tum sic nato Dea voce locuta est.
 Nate, dies, ostentum ingens, quod mente recondis,
 Hac rite expectat : nanq̄, hac magis apta nouandis
 Vulneribus quæ Nate tuis ? agè tu bonus altas
 Cerne hodie terras, sancta viden' agmina gentis,
 Quàm letis tua facta canant, tua prælia dicant
 Vocibus ? vtiq̄, tui late micet alta trophæi
 Gloria, & astrigero tollat sese incllyra calo ?

Tuq; adeò victor, debellatorq; vocaris
 Eumenidum : meritiq; tibi iustaurantur honores.
 Quin etiam (& tamen his nil maius Nate creatum
 Per te vsquam est) cœtus simul, & rota agmina nostra
 Gentis, ad hac hodie sollennius vndiq; tecta
 Conueniunt : letoq; ferunt victricia cantu
 Signa : vides circum intentis vt vultibus omnes
 Mandata exspectent : quid tantis desicit orsis ?
 Nempe Subasæus monitis non aspera nostris
 Heros corda gerens, iam tum capita ardua saxi
 Etrusci marens tenet : antrâque vocibus implet :
 Et gemitu nemora alta ciet, veniâque precatur.
 Tu modo flecte oculos (pepli velamina pandit,
 Fata viri monstrans) simul hac Nate aspice : vates
 Num frustra hac rubro cecinit monumenta sub antro ?
 Dat tandem rata sunt : da viuo in corpore gentes
 Monstra piæ hæc spectent : iam deniq; perfode quinis
 Nate Subasæum telis Heroa, notâsq;ue
 Membris, signa tua stellantia moris inure.
 Mater ab his tacuit : placido mox ore tacenti
 Filius hæc. Non me (nec tu id rere) effugit, olim
 O genitrix, nostrum quam multis nocte petisti
 Heroem monitis : vidi quibus ipsa fatigas
 S opitum imperijs : vidi illum deniq; montis
 Etrusci sub rupe caua, suspiria tristi
 Eructantem anima, & gemitu nemora alta cientem.
 Nec mihi fata viri, rubrique oracula saxi
 Excessere animo : mea nec sententia quicquam
 Versa retro ò mater : ne tempora longa morarum
 Finge : hac fata tenus, fatorumque vltimus ordo ;
 Ostentumque ingens, ostensiferique diei
 Osculuere ortum : magnique hac rite Parentis

N utus,

Nutus, ad extremos spectacula distulit annos.
 Nunc ; quoniam monet alma dies, iamque ipsa vocat res ;
 Haud mora longa, feret mea signa Subasæus Heros.
 Sic Natus : facili dehinc numine dicta secutus
 Annuit : attremuere ingentis mœnia cæli :
 Atq; vnâ excussis micuerunt agmina pennis
 Alituum, circumque assultauere choreis.
 Qualis ; vbi in magno pubes numerosa theatro,
 Quondam adeò opperiens spectacula læta, resedit :
 Instructo tandem venientibus ordine mimis ;
 Fit subito clamor : perque alta sedilia voces,
 Et plausus volitant : confessusque instrepit omnis ;
 Talibus, hic votis plena iam mente potiri,
 Mox animis, cœtus simul infremuere Volucres.
 At Rex illustrem radijs circumtulit aureis
 Ter faciem : nouies folio circumflua latè
 Gens, Regis lustrata pio ter lumine, gaudet.
 Inde vnus famulùm numero delectus ab omni,
 Mox astat folio : diuini que impiger oris
 Exspectat nutum, & facili mandata capeffit.
 Rex insit. Ne prima quidem iuuat ire per orsa :
 Hac tantum cape dicta, animoque aduerte tenaci.
 Stant prærupta, ingis sub nubiferi Apennini
 Saxa : Arnus primùm quæ sese at tollit in auras :
 Irriguoque secat florentes agmine campos.
 Gens Tyrrhena loco vetus, assuetudine prisca,
 Et turba agrestes, nomen fecere Lauerna.
 Hic modo (nec tu adeò nescis) antra horrida noster
 Franciscus ; flauis lucis, scopulisque Subasæ
 Posthabitis ; colit, & gemitu nemora ardua complet,
 Primavera incusans commissa piacula vitæ.
 Quid memorem, victum dent vt radicibus herba

T 3

Angustum

Angustum euulsis? potum vt caua saxa propinent?
 Hunc equidem mihi iam similem hac mea signa futurum
 Dilegi, ostendi, atq; ipsi accepistis ab ore
 Sape meo, iam vos exultastisq; reperto.

Ergo agè pelle moras, celeres molire per auras
 Fide viam, & pronus terras inuise iacentes.
 At simul vmbrosa attigeris iuga celsa Lauerna;
 Exutus pennis humeros, sub fornice rupis
 Contemplare virum meriti nullius egentem.
 Tum faciem tibi sume nouam, caua nubila circum
 Induere, aëriosq; artus: hominisq; loquelam
 Adde ori, geminoq; gradus pede finge decoros:
 Quò capere ipse acie, & certo comprehendere visu
 Te queat: extemploq; his vltro affare sedentem.
 Non frustra accessus olli mea, nocte sub alta,
 Etruscam ad sedem, genitrix pulcherrima suasisit.
 Non vana in somnis fallax oracla locuta est.
 Cuncta rata expectet: sciat irreuocabile fatum,
 Virgineo quodcumq; potens Dea pracinit ore.
 Tum magnos bonus adde animos: hortare, parat se,
 Venturis (quoscunq; feret fors) casibus vltro.
 Intrepidum caput obiectans, is nuntius ito.

Re x it a: nec cornu velocius exit arundo,
 Parthe tua propulsa manu: non tela Cydones
 Acrius excutiunt neruo: quam regius Ales
 Viderit Etrusci nemorosa cacumina saxi.
 Quò postquam ventum: & iussi caua corporis vmbra
 Constitit; improuisa viro sese ilicet offert.
 Obstupuit subito aspectu pater: oraq; fixus
 Obstutusq; hærens stetit: vltro cui bonus Ales.

Exue corde metus, vultumq; attolle: supremi
 Interpretis Regis venio, non tristitia portans

Visa,

Visa, neq; horrificis turbata assultibus vrgens
 Pectora: latitiam veniens gero: lata subinde
 Omnia discedens nimirum ego linquere sueni.
 At tu, quicquid erit, quanta aut res (nempe tibi ingens,
 Diuinum, insuetum monstrū, ac memorabile partum est)
 Ne fuge, neue animo trepidans horresce: sed vltro
 Contra tende ferox: congressus fortibus ausis
 Insuetos, pugnamq; subi certaminis acrem.
 Haud noua iussa cano: scis vt te nocte sopora,
 Magna olim oraclis moneat Regina Deorum.
 Tu fata expecta rata, qua canit aurea virgo.
 Res dura est, duosq; eadem factura labores,
 Quae te vrget: sed certus honor mox deinde subibit,
 Mulcebitq; graues casus: cui gloria sese
 Blanda dabit comitem: qua te demum inferat astris
 Sublimem: & nitidi summa locet aetheris arce.
 Hac quondam tecum fors rerum, is vertitur ordo.
 Dixerat, exutusq; vmbra, se miscuit aura.

Hic Heros (ne vana quidem monita alta putarat
 Alitis) excutiens sese, quid pectore in imo
 Eualeant animi vires, quo robore consent,
 Quamprimū explorat: secūmque, haud mollibus ausis
 Nunc opus est, inquit: qua me premit, enthea vox est.
 Vidi equidem ardentes oculos, vultusque decorem.
 Mè que aded afflauit diuini spiritus oris.
 Et cunctabor ego? & tam certa oracla resellam?
 Immo agè, seu dextrum, laeuum siue intonet aether,
 Seu res lata cadat, duris seu casibus instet;
 Aequus vterque animo euentus: iam compare voto
 Vtrumque expecto, pariterque vtrumque iuuabit.
 Hæc secum: atque vnà has effundit ad aethera voces.
 O pater, ò Diuūm, rerūque, hominūque repertor:

T 4

Qua

Qua modo tanta animis, vnde hæc caelestibus ardens
 Cura hodie? quis amor nouus hic? qua nuntius Ales
 Monstra canit ventura mihi? qua præmia, quas spes
 Rebus in angustiis, aut qua solamina tandem
 Affore promittit? sed me quid tanta necesse est
 Nosse modo? tu dexter ades Pater optime tantum:
 Et fors nulla mihi non cedit victa ferendo.

Talibus oranti saxum respondet opacum.

Interea Pater omnipotens, è sede suprema,
 Hærentem his Prolem iam compellauerat orsis.
 Te vocat alma dies: longas molire quid vltra
 Nate moras? præmissa tui bonus audiit Heros
 Dicta oratoris: quid dehinc caelestia poscant
 Mandata expectat, variisque in corde volutat
 Secum vnà rerum euentus: i, confice Nate
 Cæpta: virumque tuis age tandem insignibus orna.

Audierat magni Patris hæc hortamina Natus:
 Et simul æthereas deuexus liquerat arces.
 Iamque adeo Etrusci super horrida culmina saxi,
 Arduus, auricomâ circumfulgente corona,
 Heroem specularans, caelesti nube sedebat.
 Tum vero excimia telum crucis extruit altum:
 Cui mox affixus passos hinc inde lacertos,
 Supplicio vt quondam diro, sub gente profana
 Multatum accipimus, distenta mole pependit.
 Continuòque alas bis ternas ordine fingit
 Diuersorum operum, atq; humeris committit habendas
 Ipse sibi: arrectas capiti dat tegmina binas.
 Emittit totidem, circumque his induit artus
 Sidereos: motum extremis per inane duabus
 Exercens volucrem; frondosa cacumina luci
 Auricomis, radit pennis (mirabile visu)

D onec

Donec Francisci supra caput astitit altus.
 Ad quem improviso aduersus sic deinde locutus.

O lux, ò gentis fortissime ductor egena,
 Qua te nunc imo sub pectore curaremordet?
 Quidue animo versas? nostrisne arcana ministri
 (Me me agnosce Deum Regem, dominumque potentes
 Aetheris, & latas torquentem numine terras)
 Sollicitant dicta? an ne iterum iam iniisere gentes,
 Et canere ignaris solito caelestia turbis
 Eloquio mandata parus? rursumque labores
 (Te neq; enim ignauis fas est mollescere curis)
 Ire per assuetos iuuat? At tu nunc agè quicquid
 Corde agitas, mitte actutum, ac simul exue magno
 Iam tum cuncta animo: solumque (impensus olim
 Quando ipse optasti (ape id, precibusque petisti)
 Morte obita, quantum ipse tui (si te is rapit ardor,
 Si potes. atq; ea vis animo est) arcesse dolorem:
 Obnixusque auido mecum vnà plenius hauri
 Pectore: dehinc totos vndantem infunde per artus.
 Verum agè discè viam, qua res modo certa sequatur.
 Nam labor hic mecum: tu solum hæc iussa capeffe.

Aspice nunc (ne vana quidem te ludit imago)
 Et quinis me me diuinis ictibus artus
 Perfossam, lethique immanis signa ferentem,
 Aurea nunc, fœdata olim, perfusaque tabo
 Puluereo, cognosce: dabunt hæc namq; dolorem:
 Quem tu adeo exoptas, quem tota mente requiris.
 Inimò agè, finge tuis eadem hæc modo prorvas iniuri
 Artibus: & certum tanti conanimis ardens
 Iam finge euentum, dubia nec mente refelle,
 A ut anceps animo dicta auersare profano;
 Nec mora, iniusta tuis membris eadem ipsa nitescent.

T 5

R ex

Rex tantum hac. Mæret, stupet, horret, conticet Heros,
 Obtutuq; hæret, ceruixq; rigescit, & omnis
 Excidit ore decor: iam viuum tristis imago
 Nil prosum ostendit: quales assuetæ figuræ,
 Aut ex ære cauo, pallenti aut marmore fingit
 Artificis manus, & templis affigit honoris.
 Tali vir specie: sic sese corpore præfert.
 Tum simul introrsus circum præcordia magnus
 Cogitur, atq; ardens dolor ossibus æstuat imis.
 Principio affixi penitus tota intrat imago
 Regis eum: menti q; hærent diuina profunda
 Alloquia: athereus dehinc iussis nuntius instat.
 Tum subit, atq; animo telum crucis ingruit horrens.
 Prima autem, ante alia, interius sub pectore quina
 In sedere nota, & sauum fecere dolorem.
 Ingemit ergo Heros: clausumq; cor æstuat intus,
 Euripi more: & venis erumpit apertis
 Restagnans dolor, ac primum latus haurit hiatus,
 Vlnus agens: plantasq; fodit: palmâsque terebrat.
 Transfixæq; manus simul, & vestigia acutis
 Vectibus apparent, transfutâque vulnera ferro.
 Mox quina effulgent plage, radijsq; coruscant.
 Quales mâne rosa primo sub Sole rubescunt:
 Purpureiue inter ceu Narcissos Hyacinthi:
 Sive coma rutilant quali modo Pleiades ortæ.

FRAN-

FRANCISCI MAVRI
 HISPELLATIS
 MINORIDÆ

FRANCISCIADOS LIBER XIII.

I QUERAT interea Diuum Rex alta La-
 uerna (æther
 Culmina: iamque adeo tractus; quâ lucidus
 Purpureos ignes, & scintillantia noctis
 Lumina contorquet; superans flammantis Olympi
 A urca sidereis repetebat tecta quadrigis:
 Magnus vbi æterno Genitor complexus amore
 Illum animo dulci, & folio circumfouet aquo.
 Pacato cum iam sauo marore, sub alto
 Pectore, ceu somno leni, modicoque solutus,
 Ora tenet defixa pater Franciscus: & auro
 Sellantes rutilo, & rorantes sanguine plagas
 Spectat inexpletum, longumque immobilis hæret.
 Postquam autem rediere animi: atq; in pristina sanguis
 Robora tabentes artus, sensusque reduxit;
 Ille, vt erat saxis affusus poplite curuo,
 Sic orans, cum voce manus ad sidera tendit.
 Omnipotens Diuum Pater, ac sator optime rerum,
 Seruatorque hominum: calum qui numine torques:
 Sternis & vndisoni maris aquora: comprimis iras
 Ventorum effrenas, atq; impia Tartara quassas;
 Mene hodie tantis vltro fulgoribus ornas?
 Tanton me Genitor duxisti munere dignum?
 Hisne meos radiare iubes insignibus artus?
 At quibus hæc meritis, quibus hæc me gloria factis
 Prosequitur? quæ bella mihi deuicta? quis ardor,

Quæ

Quae vis tanta animi decus hoc, fertisq³ coruscis
 Insignem, augustum, atq³ altum peperere triumphum?
 Quaevis agere tandem ausis, quouae haec praecleara labore
 Signa mihi, aetherei decorata immortalia Regis?
 Ergo honor; Heroum (seu quos noua sustinet atas,
 Se u memorare libet quos saecula prisca tulerunt)
 Haec tenus haud ulli addictus; mihi creditur vni?
 Vni fas tantum? his vnus, sub nomine claro,
 Prodigijs deposcor ego? & quid iam vocor vltra?
 Quae decora his maiora mihi, qua gloria detur
 Amplior? At tu magne pater, bonus aspice, felix
 Adsis: tuq³ haec signa foue, & data munera serua.
 Ignarumq³ via rege me, & miseresce labantis.

Sic orat, primum, ante omnes, his rite supremum
 Compellat dictis Patrem: dehinc aetherei alti
 Reginam implorat: totiusq³ agmina gentis
 Mox ciet aligera: & bisseros ordine supplex
 Heroas vocat: at multo sermone fatigat
 Ductorem hastiferum, diuinumq³ Aegide pectus
 Insignem: Stygij qui terga horrenda draconis,
 Et premit infesto mucrone, & calcibus angit.
 Hunc vero excelsa Gargani e vertice Daunij
 Aduocat, & luco, saxoq³ inuitat Etrusco.
 Huic & praerupta paruo sub fornice rupis,
 Extructam in morem breuibus suggestibus aram
 Semper odore nouo, semperq³ recentibus auget
 Floribus: hic parcens epulis, & sera recusans
 Pocuca, belligerum Numen ieiunus adorat.

Et iam tum e nitidi Genitor bonus aetherei arce
 Suprema, audierat voces, & casta precantis
 Vota viri: audierat, celeres nec passus in auras
 Irrita diffundi, confestim clarus Olympum

Concussit

Concussit magnum, & tonitru de parte serena
 Increpuit leuo: terq³ aureus ipse corusca
 Luce micans; nubem aethereo demisit ab axe
 Fulgentem, auricomam, & radiorum ardente corona
 Pracinctam: qua mox circum nemus ambiit, ommemq³
 Obtegit montem, qualem niger Auster arenis
 Pastus Atlantais, madidoq³ repente volatu
 Altius assurgens; Ponto seu praepete cursu
 Dum late incumbit: seu dum conuale coactus
 Perfurit angusta, & flatu suspirat anheho;
 Fert nimbum, & caelum simul eripit omne, diemq³.
 Talis erat nubis species: sic candidus orbis
 Amplexu aurata circum caliginis ommem
 Cingebat lucum: & longe, lateq³ coruscis
 Lustrabat radijs colles, lustrabat & imas
 Conuales: stupet interea vicinia tota
 Fulgorem infuetum, & lucem mirantur agrestes.

Haec mira, hos rerum motus; dum rupe geruntur
 Sub Tusca; vigil arrectis, quibus omnia captat,
 Auribus accepit fama: & vix ordine cuncta
 Norat adhuc: cum mille locos, mille oppida factis,
 Et populos late rumore implet at ouanti.
 Tum vero alta leuem per nubila densa volatum
 Corripiens; iter ad pulchrum mox leta Subasum
 Molitur: laxis nec iam modus vllus habentis:
 Donec oluisfero tandem pernicibus atis
 Vertice confedit fixus: tunc aere canoro
 Intendens vocem; Francisci insignia magno
 Portentosa canit sonitu, edicitq³ Lauerna
 Rupibus insedis sacros, noua monstra, supremo
 Aethere delapsos ignes: canit, omne repente
 Vt lux visa nemus, totumq³ ambire cacumen

Montis;

Montis; & umbratos ut flamma innoxia lucos
Depasci visa est, & circum lambere siluam.

Fama canit: longè in populis, lateque per agros
Ardua vox resonat, clamoribus omnia complet.

Iam verò interea nemorosa ad culmina montis
Turba Orandei socium conuenerat ingens:

Ingenium hi, tractumque loci cognoscere, sedes
Hi prædonum auidi antiquas, atq; antra profana

Olim sacra Deæ, ritu modò culta verendo.

Hos nemorum cupidos, solòsque habitare recessus
Assuetos; desertæ vocant, saxa horrida pascunt:

Umbrosæq; animos mulcent scenæ: allicit vnus
Sed pater vnà omnes: certatimque vnus omnes

Inspiciunt facta: ipsum vnum mirantur, amantque.
Quin sæpe occultum; seu dum caelestia secum

Signa aperit, seu dum nemora inter densa, silenti
Noste gemit, vallemque imam, præruptaque saxa

Immugire docet, & respondere gementi;

Eminus obseruant taciti, aspectantque latentes.

Sæpe illum sub rupe caua, siue abiete nigra;

Agmine circumstant denso, stipantque frequentes:

Poscentèsque graues monitus, diuinæque verba;

Pendent suauifono intenti narrantis ab ore.

Sic; Pandionia ad nidos vbi manè loquaces,

Pabula parua ferens, remeat festina volucris;

Implumes tollunt capita, & ceruicibus altis

Mox crepitant fetus, & colla voracia tendunt,

Certatim rostro simul insidiantia matris.

Et iam Libra astris Soles æquarat eundo:

Garganique iugo, sacris, & honoribus amplis

Hæstifer æthereus de more citatus ad aras;

Purpureis pectus pennis, remeat at Olympi

Stellatam

Stellatam ad sedem: cum rite Subasius Heros
Soluerat Etrusco ieiunia longa sub antro.

Mox ergo è luco (quippe id sibi Numina certis
Oraculis canere audierat, duròsque labores

Expleri iam iam norat) decedere amato

Destinat: & flauit tandem iuga celsa Subasi,

Et sacra intacta delubra reuisere matris.

Hinc omnem ad sese cœtum, sub fornicæ rupis

Scruposa, accersit comitum de more suorum.

Quos inter, lato vultuque, animòque, sedili

Composuit duro, & medium ferite locauit.

Tum verò sic insit (hiant, atq; auribus omnes

Arrectis monita alta bibunt) candida pubes,

O socij; quos nostrarum fors aspera rerum

Nequi quam terret: nequicquam iussa fatigant,

Qua dedimus: non arma grauant, qua ferre iubemus:

Nil vitæ pertæsum acris: nil ardua cœpti

Ingentis moles quatit, aut desuetæ refringit:

Vidi etenim dudum, cum prima pericula mecum

Tentastis, vos audaces, cupidòsque laborum;

Ardentèsque animos, & viuida corda notauit.

Ecquid vos igitur ventura redarguet atas?

Ecquid degeneres fortè, aut spectabit inertes

Sera dies? ah sed a animos ne pollue sanctos

O pubes, ignominia: ne tu modo cœptis

Ab similem egregijs finem, & tam fortibus ausis

Turpe aliquid iunge, aut super indue dedecus vllum.

Aspice nunc (liber hoc iterumque iterumq; monere)

Aspice quàm rapidis eat irreparabile tempus

Cursum: instet equis quàm mors infesta citatis,

Disimulare caue: monitus ne temne salubres.

Immo agite, (extremum me me exaudite loquentem

O socij)

O socij) melior quoniam pars acta dierum,
 Effugitq; suo cum robore firmior atas;
 Quod superest vitæ, quæ Parca ex ordine pensis
 Immotis seruant, bene gestis tempora rebus
 Exornate: animis torporem pellite inertem.
 Iamq; ad eò sit cura breues virtutibus annos,
 Angustosq; dies claris extendere factis.
 Sit cura, vnde animus nobis, cognoscere, sit quò
 Exoptet reditum: quantos modo deuius erret
 Per casus: quàm degeneres, quàm vertat inanes
 Hic curas: mortale genus cum tollere in altum
 Dissimulet sese, & calum aueretur, & astra.
 Pro dolor humanas quæ tanta insania mentes
 Vertit: quò pollens ad eò, & tam scita nocendi
 Circe agit? vnderapit: quarum in mala terga ferarum
 Induit: ethereos quo tandem murmure sensus
 Vrit, & exturbat diuini luminis haustus?
 Et iuuat ergo oras blandas, littusq; canorum
 Sirenum colere? immans iuuat atria Circes,
 Monstrificumq; habitare solum? patria, altus Olympus,
 Non tellus homini est: pudeat spelea ferarum
 Sidereo præferre polo: pudeatq; caducis
 Deseruire bonis, & noxia querere semper:
 Semper & irati pelagi versare procellas.
 Vos autem o socij; rerum caligine, qui nunc,
 Discussa, aspicitis verum, & iam puppibus altis
 Intraflis portus, & littora fida tenetis,
 Errantesq; salo, tumidisq; Aquilonibus actos
 Despiciatis procul è celsa, & miserescitis arce;
 Accipite hac mea dicta hodie, & date mentibus æquis.
 Si vacet, & prima memorare ab origine pergam,
 Quanta, hominum gens vna polo deducat ab alto

Munera,

Munera, quis fandi modus? aut quo fine quiescam?
 Principio (neq; enim vobis incognita rerum,
 Nascentiq; recens genitæ semina mundi:
 Hinc intacta meis dictis primæua relinquo)
 Eumenidum inuidia, & squamosi fraudibus anguis,
 Aethereis procul exilio depulsus ab oris,
 Infelix lugebat homo: nec iam villa regressus
 Spes erat, aut iterum visendi limina cæli
 Ausu: ni certa Dei, atq; æquæua Parenti
 Progenies delapsa polo, moribunda fuisset
 Membra hominis, fatiq; vltro occubisset acerbo.
 Tum cæli patere aditus: & ad æthera primum
 Facta via est: tum gens hominum cælesti reuisit
 Hæsitium. sed enim interea labeutibus annis,
 Nequæquam securæ quies, tutiq; recessus
 Hic nobis: furit assidue succinitæ colabris
 Eumenis, iratumq; & inexaturabile vulgus
 Gentis Tartarea ciet, inuidiaq; cruentis
 Excacuit stimulis animos, odiq; nefandis.
 Hinc hominum sator ille pius, Diuinusq; supremus
 Rex mortalis adhuc, nec dum per nubila curus
 Sidereo molens iter, victorq; potitus
 Sede poli: dum his nos Heros ab omni
 Seligeret numero, lætissima corda virorum;
 Arma inuictæ dedit, muniminaq; alta reliquit:
 Eumenidum vires quibus incursusq; furentum
 Frangere, suppressos astus, fraudesq; latentes
 Detegere, atq; acres iras contemnerè possent.
 Tum quis bellandi molus, armorumq; quis vsus;
 Edocuit: quàmq; iratum foret æquor arandum,
 Quàm vastæ assiduo tentandæ remigè Syrtis,
 Præmonuit: cautosq; horrenda ad prælia misit:

Z

Et tenes

Et tenues magnis iussit dare fluctibus alnos.
 His vltro ecce viris (aded hoc vos scire necesse est)
 Me comitem addixi: simul horum insignia dextra
 Attollens alta; vos dura ad castra vocavi.
 Nec molles thyasos, Genialiq; ordine vobis
 Extruxi mensas, vario aut conuiuia luxu.
 Nec posui ingentesq; domos, Pariosq; superbas
 Marmore: quin astu abductos à moenibus altis,
 Mox intentatos, solosq; habitare recessus
 Edocui, exiguas sedes, & frondea recta
 Ponere, & horrificis suadens stabulare sub antris.
 Quae cuncta ò socij simul hac lectissima tellus,
 Ingenioq; soli, & tractabilis vberè cali,
 Sufficit, apprimèq; animis dat munera nostris.
 Nanq; antra vt pateant, vt densa cacumina nigrum
 Attollat nemus, excelsiq; immanè mimentur
 In calum scopuli, & præcelso vertice nubes
 Exuperent; notum vobis iam cernere suetis.
 Nunc ergo, ne tanta animis rogo munera cecis
 Despicite, oblatas vobis, ne spernite sedes.
 Sit cordi hic iam parta quies: eia, ite frequentes,
 Ite per vmbrosum lucum, simul ite per altas
 Speluncas: Regem affluetis concentibus alnum
 Dicite Calicolùm, Regis quoq; dicite matrem
 Intactam, & votis, precibusq; vocate supremum
 Ductorem Aliraum, totasq; ciete chereas.
 At vos ò cautes dura, tuq; hospita tellus
 Saluete, & nostros longùm seruate nepotes.
 Este illis generosa domus: natifq; futuris
 Prebebe hospitium, fidos prebebe receptus.
 Tu nemus intactumq; comas, expersq; securis,
 V iue diu, lasisq; acres defende calores.

Vnum aded semel, atq; iterum monuisse iuuabit:
 Flauicomine te lucis præferre Subasti
 Vsq; quam aude: neu te Regina equare potentis
 Possè adem spera, neu parua cacumina tenta.
 Sed magnam venerare Deam, pia semper adora
 Limina supplicibus votis: agè prima subinde
 Tu mox regna tene: tibi proximus ordine post hæc
 Surgat honos: iam nostrarum (quacuncq; erit olim)
 Præcipuè attollet calo te gloria rerum.
 Vos contra ò socij memores este hospitii olim:
 Orandaq; animi longùm seruate per æuum
 Nomen: magnaminiq; abolescant dona, caueite,
 Tanta viri: neu vos antra hæc, rupesq; fragosas,
 Regna olim nostra, & nostris transcripta maniplis;
 Obediæ sitis suite, aut torpere veterno.
 Immo agite; haud segnes, non rarus saxa colonus
 Hac teneat, sed turba frequens: sint optima morum
 Qui populus monumenta ferant, virtutis & ades
 Præmonstrent, quiq; edicant oracula varum.
 Exoriare aliquis nostris è cœtibus olim,
 Oranda qui facta canas, qui regia vulgo
 Dona per ora virum portes: qui carmine dicas;
 Vt primum exceptos nos ille Penatibus altis,
 Focierit hospitio: & longis sermonibus actis,
 Ingentes vt opes, partim largitus egenis,
 Partim Calicolis; prouentum effuderit omnem.
 Tum cautes; nobis, venturorumq; nepotum,
 Qui mox cumq; forent, nostrorum vt cœtibus vltro,
 Has dederit dono sedes, nostrisq; dicarit
 V sibus hunc lucum: nos vt perduxerit ipse
 Huc, iter ingressus placidus comes: vtq; per altos
 Deducens scopulos; veterum monumenta locorum

Singula monstravit passim : viq; edixerit, olim
Hac antra immanes fœdosq; habuit asse colonos.

Iam verò hic me tempus monet ; acribus vltro
Vos onerem iussus : transcribi agite ordine quondam
Hac date perpetuo vestrorum dicta futuris
Natorum natu, & qui nascentur ab illis.

Quis vestrum ignorat (neq; enim facta incluta clara
Lucis egent) nobis dudum quam larga paravit
Hospitia Orandes : quantumq; profusus egenos
Iuuerit auxilijs ? genti que sponderit olim
Dona Subasæ ? Verum quanto amplius ille
Muneribus certat ; nos tanto impensius æquum est,
Consulere angustis rebus, totius & vsu
Deuitare penus : tum multa expendere fas est,
Quid cultus vitæ insuetus, moresq; recentes,
Quid Superis pronissa fides, quid deniq; possit
Aurea paupertas : ne quondam ; prodigus Heros
Dum nimium indulget vobis ; insana cupido
Oris inexpleti, semperq; rapacis, hiatu
Prepandens auidos ; nostri vi limine regni
Prodat eam, & longè depulsam absistere cogat.
Quare agite oblatu omnino parcite rebus :
Parcite opes tanti magnas petere hospitris vsu :
Nè ue antris sedeat tam dira licentia vestris.
Me verò (quondam sic nanq; oracula Diuum
Sancta canunt, reditumq; mihi prænuntiat ore
Virgineo Regina poli) læta arua Subasæ
Hunc reducem accipient : fato hæc me terra reposcit.

Hic tandem factu iam tantis sine ; Lyænon
Sic breuibus monet : Vnus ades mihi fide, laborem
Tu longè solare via, ne desere, lasso
Tu columen, membris custos tu sedulus ægris.

Hac memorat. lacrymis suffusos, vndiq; pubes
Circumstat defixa oculos : tristiq; tumultu
Abscissum patris delamentatur acerbum.

Quam bonus ipse manu sacra lustrabat, & ore :
Accinctusq; dabat mæstu de more salutem.
Sic ; vti pastor agens alta ad damera capellas,
Matribus abiungit, septisq; intercipit hados
Immalidos, & quos iam cultris delinat atrus ;
Depulsim genit, & balatus obijce clausum
Dat longos imbelles pecus, frustra q; petulco
Ore vocat matrem, frustra vbera nota requirit.
Ergo iter ingressi, paulatim culmina montis
Suffugiunt, comitumq; oculos magis vsq; fatigant.

Est inter terribicos modico locus æquore colles
Protentus, saxiq; horrens : quæ gurgite Thybris
Paruus adhuc, fluuiiq; breuis, perq; aspera prouum
Saxa ciens cursum ; stringit non grandia lapsu
Mœnia præcipiti : plebes quam dicitur urbem
Tusca sibi, nomenq; suum sacrasse corona
Aetherea, & longos positam coluisse per annos.

Quò postquam ventum est, veteris pater hospes amici
Aedibus excipitur notis : tum corpora curant
Vnâ Heros, sociusq; oculis, plucidaq; quiete.

Virsuit hic : cui tota (horrens, ac flebile monstrum)
Viscera flumineo suffusa liquore tumebant,
Flammæq; ardebant, largis nec potibus ardor
Cedeat : tam quippe vocant mage pocula fauces
Flugrantes, quam plena illi magis orar edundant,
Et tumor increfcit nistris, humore refuso
Artubus, ergo atros luctus, seuisq; querelas
Tantum ille ingeninat, crudelia Numina dicens,
Crudelesq; moras lethi, crudeliasq; astra.

Pœonias frustra tentatas deuouet artes :
 Et frustra expertum tories, frustraq; vocatum
 O dit Philyriden, medicasq; aueritur herbas.
 A udiat tamen hic clari memorabile nomen
 Francisçi, nec non pridem facta in clyta norat.
 Mox ergo (hic primum spes quando oblata salutis)
 Vltro animi fidens, arreclusq; omine tanto,
 Pofcit opem patris : inuitis nec iam irrita vota
 Numinibus versat : nanq; ut bonus affuit Heros,
 Ut tetigit, simul utq; sonos demurmurat ore
 Calestes, lustroq; manu (mirabile dictu)
 Continud celsitque dolor, celsitque refusa
 Alluuias : vna omnis abijt tumor : & decor artus
 Mox equalis obijt, redeuntque in pristina vires.
 Mirum, insuetum, ingens, diuinumque, vndique turba
 Attonita circumspiciunt opus : ille vbi firmo,
 Nequicquam titubans gressu stetit ; hæc mihi forma
 Verane ? ait, viuone ipse ? an suprema dolores
 Fortè meos lux exhaustit ? viuo ipse profecto.
 Nec ludunt vmbra : Deus hæc agit : hæc ope Diuim
 Proueniunt, nosco, humana non talia vires
 Dona ferunt : tua, fideres. pater optime, lucis
 Qua radijs micat, & præclaris fulgurat astris,
 Fudit opus magnam, nullos maiora per annos
 Non fusera manus : virtus latet enthea palmis.
 Hæc vir fatidicis memorabat vocibus : Heros
 Discessum interea molitus, rite tenebat
 Certus iter : sidus curis, animoque Lyanos
 Olli non imparibat comes, illius ore
 Multa legens monita, atque imo sub pectore condens.
 Et iam deuexo rutilans temone, rubentes
 Pæbus Atlanteas currus vrgebat in vndas :

Cum

Cum medio ecce vie (venturum nuntia passim
 Fama Heroa canit) sese fert obuia patri
 Turba virum : hi miseram stipantes vndique matrem,
 Vsq; adeo cingunt mediam denso agmine : iamq;
 Multa recusantem, & contra simul obnitentemque
 Viraptant iuuenes : & ni fera brachia vinctis
 Arctassent duris, manibusque in terga retortis
 Astu prædomitam cepissent ; protinus illa
 Emicet effugiens, pubemque elapsa relinquat
 Delusam, repetatque causas de more latebras.
 Hanc iuueni inuiso iam pridem (ea fame) iugarat
 Primis iam durus genitor : vesana subinde
 Illa atro sine luce dies, noctesque soporis
 Immunes ; lacrymis luctuque incestat amaro.
 Hinc pater, hinc genitrix, & qua fuit vna sorori
 Chara soror, blandos monitus, solantiæque vltro
 Verba ferunt. auersa modum, finemque gemendi
 Abnuat illa, Patrique Deum conuitia magno
 Dirafacit : iamque è Stygijs Furiarum regnis
 Monstraciere parat, seseque immanibus hydris
 Destinat Eumenidum : nec dehinc mora, nocte silenti
 Excurgens furibunda ; domose proripit, altisq;
 E uolat in siluas, obscuraque iustia ferarum.
 Dumque amens, animique sarens ceca antra requirit ;
 Terricrepis ardens facibus crudelis Erinny.
 Improuidè astat, coramque insultat, & atris
 Anguib; hisfuturum quassat caput, & fera iactat
 Vipereis circumspiris data brachia : moti
 Cervices altè subito erexere cerasta,
 Et linguis sonuere atrum, & micuere trifulcis.
 Constitit infelix visu perterrita virgo
 Immam : obriguere oculi, ceruixque repente.

Z 4

Pérqus

P^{er}q^{ue} artus, perq^{ue} ossa tremor subit, intima quassans,
 Frigidus it toto proruptus corpore sudor.
 Tum verò incœpti piget, & Furiis ausis
 Pœnitet addixisse animum: iam vocibus altis
 M^{ul}tâ hominum ciet auxilium, veniamq^{ue} precatur
 Numina: rebus inops at serò consulit agris.
 Quod superest, trepidat: trepidantem corrigit vltrix
 Eumenis: extemploq^{ue}, ciet Phlogethontis ab vadis
 M^{on}strorum omne genus: legio aduolat ilicet atra,
 Inuaditq^{ue}, trahitq^{ue}, agrum, furiatq^{ue}, venenis
 Vipereis mentem, pœnisq^{ue}, exercet amaris.
 Non tam immane Athamas, non sic vluluit Agaue,
 Penthea discerpens hæc, ille ad saxa Learchi
 Dura serox caput effringens, iam cade furores
 Mitius Orpheæ Ciconum exarisse putares.
 Peisurit ergo amens, pœnisq^{ue}, afflicta cruentis,
 Bacchatur: si quâ stimulos, aresq^{ue}, furores
 Excitere infelix lymphato è pectore posuit.
 Ex illo turbas hominum, sacrataq^{ue}, Diuum
 Templacœnet: veteres iam tum exhorrescit amicas
 Horrescit sedes, & limina nota parentum.
 Cœca latens fouet antra diæ, solusque recessus.
 Nocte inopitam, subter rotantibus vmbis,
 Excipiunt arua, aut horrentia læstra ferarum.
 Interea agrestum cœtus si foris reperit am,
 Aut consanguinei deprensam in vinclis petissent,
 Affuctaque domus statuissent sede reuinctam;
 Coniunio horrisit vltibus omnia complet,
 Congeminat sletus, lamentisq^{ue}, que instrepit atris.
 Nunc verò lugubrè canit, nunc voce fragores
 Terricrepos cali, pelagique imitante procellas;
 Tecta domus quatit, & tonitru simul aethera pulsat.

Hanc

Hanc ergo implicitam loris, atrumq^{ue}, frementem,
 Spumantemq^{ue}, oru rictum, atq^{ue}, ardentia flammis
 L^umina torquentem; pubes collecta traherat:
 Sistebatq^{ue}, patris pedibus venientis, & orans
 Auxiliam miser exposcebat: quippe salutem;
 F^uria canens opera alta viri, dextramq^{ue}, parentem,
 Et maturim præcurrentis nuntia facti;
 Nequiquam ambiguam quondam sperare monebat:
 Constitit, obtinuitq^{ue}, Heros hic prouidus hæsit.

Moxq^{ue}, infelicis sortem miseratus iniquam
 Matris (ea haud homini vis est, haud tanta potestas,
 Haud res ipsa ingens aqua est mortilibus ausis)
 Attollens calo palmas sic voce precatur.
 Magnæ opifex rerum, domitorq^{ue}, ingentis Olympi:
 Altuum quem mille obeunt famulantia circum
 Agmina: cui vastos sternunt maris aquora fluctus:
 Cui paret tellus: metuit quem Tartarus ingens:
 Quem Furia, quem rex Erebi implacabilis horret;
 Aspice nunc vt monstra tuis Acherontia regnia
 Insultent: vident; athereo quas semine fictas,
 Tu solus Genitor terreno obnubis amictu;
 Vt celo avertant animas, passimq^{ue}, sub vnda
 Detrudant Stygiæ? quin heu modo corpora pœnis
 Afflictant diu miserorum, & verbere quassant:
 Viperei q^{ue}, hebetant mentes, sui iantq^{ue}, venenis.
 Heu quanam fœdis tam sana licentia monstribus?
 Quidue tuam luere atra sinis Pater optime gentem
 Supplicia? At merita est, rea culpa, & criminis: estq^{ue},
 Sed tu nonne olim veniam bonus obijcis vltro
 Sonibus? indulgesq^{ue}, reus, & grandia vulgò
 Dona super; tantum pacem exposcentibus, addis?
 Ergo animi si cura hominum caelestibus vlla est,

Z 5

Si qua

*S*i quâ hodie pictas antiqua tœcur ab alto
*A*erberè moriales agros; hanc aspice matrem
*N*unc oro: & misera dat tandem euadere pestem
*C*rudelè d' Genitor, monstrosoq; eripe fato.

*S*ic orat, furit illa, gemit, stridoribus altis
*E*xululat: tum mole ingens, atq; ardua, præcepsoq;
*H*eroëm petit: vt quondam Tiryntibus ardens
*I*rruit in Cacum, aut quantus Polyphemus in Acin.

*A*t pater intrepidus Furias deridet inanes:
*I*ngeminasq; preces, supplexq; in vota vocatos
*S*ollicitat Diuos, atq; acrius instat, Erinnyn
*I*ncrepitans: & iam legio tremit effera: iamque
*M*itius intus agit, ceditq; ruitq; fugamq;
*P*recipitans; acri vi tandem exterrita matrem
*D*eserit, & vasto tonitru simul æthera quassat.

*I*lla hic summissosq; gradu, excussosq; furore,
*C*orruit, extemploq; artus labefacta resoluit
*E*xanques: iacet haud vllò sub pectore motu
*S*piramenta ciens: quondam ceu fessus arator;
*S*eu sub glandiferæ frondoso tegmine quercus,
*S*ine sub incuruo scruposa fornice rupis;
*D*eprensus nimbo, cadit atro fulmine quassus.
*I*nsequitur vulgi confestim clamor ouantis.

*I*t celo plausus: Francisci nomen Olympo
*A*ssonat, & valles circum, montesq; resultant.
*T*um consanguinei collapsam in tecta reportant:
*E*t lymphis reuocant animam, atq; aspergine Bacchi.

*C*ontinud & magnum Heroëm, sociumq; Lyanon
*M*ultâ indulgentes animis, multâ ore verentes;
*S*ub tecta accipiunt: dapibus dehinc rite resectos.
*S*tranineoq; toro, atq; agresti sede locarunt:

*I*nterea vox astriferis inuicta quadrigis

*P*recipitans

*P*recipitat cursum; croceosq; Aurora iugales
*E*uocat Oceano, totoq; agit orbe tenebras:
*C*orripit è stratis cum se pater excitus altis
*F*ranciscus, sidumq; vocat de more Lyanon.
*H*ospitibusq; data multa, acceptaq; salute;
*M*ox iter ingreditur, comes vna passibus aquis
*P*rosequitur, tardiq; vigil rude terga fatigas
*V*ectoris: nec deinde vsquam sessoris amari
*A*mittit curam, lateri sed fixus inhaeret,
*N*utantemq; regit custos, & sustinet agrum.

*I*am semel, atq; iterum nigros spectarat Iberos
*V*esper, & occiduas gentes bis sparserat umbris:
*C*um Thybrim excelsi turrita Heroës ab vrbe
*D*espiciunt, imæ vallis deuexa secantem.
*E*t longè aspectant flauis læta arua Subasi:
*P*aruâq; Regina delubra iacentia campis
*S*iderea patulus, geminata voce salutant.
*A*ccelerant: atq; his dictis pater ipse futurum
*M*ulcet iter, sociumq; prior compellat euntem.

*F*ide audis? audi, atq; animo meâ dicta reconde.
*P*incipid, cape, diuini sibi Numinis haustu,
*Q*uenque hominum nascentem, animas arcessere putas.
*H*inc illos caelestis amor rapit: enthea nanque,
*I*gnibus athereis, sensus effusa per omnes,
*V*is agit at mentes, & noxia corpora srenat.
*N*êue hebetent animas, terrenos temperat artus.
*E*t tamen hi capiunt, gaudent, metuuntq;, dolentque.
*A*tque omnes idem ardor habet, sedet omnibus vna
*C*ura boni: huius amor vocat, allicit, attrahit omnes.
*V*num id amant, cunctique optant, torisque sequuntur
*V*iribus; vna omnes sed non via ducit euntes.

*Q*uipe hos ingenium fouet, & sollertia viuax

(*N*aturâ

(Natura donante) ciet : quos discere semper,
 Et vitam egregias inuauit excoluisse per artes,
 Præstantesq; vsus meditando extunderè rerum.
 Hinc versare manu veterum monumenta virorum
 Assidua, cura est : atq; hi modò semina rerum
 Scrutantur : modòne immensi primordia mundi
 Vlla ierint : aut iam semper, nec limite primo
 Clausa ingens steterit moles, rimarier audent.
 Nunc inuat astrorum cursus, celiq; meantis
 Explorare vias : cur fulgeat vdsus Orion
 Ense : quid hibernus protendat noctibus umbras ;
 Cur bruma horrescat : nix vnde : vnde imber, & ignes ;
 Grandine quis terras, quisue athera fulmine quasset.

Forma, decorq; alijs, vegetoq; in corpore vastæ
 Optantur vires : atq; hu sine more parandis
 Inconsulta bonis hominum gens æthera votis
 Multa onerat, Diuosq; orat, precibusq; fatigat.
 Tum ; quibus hæc natura parens insensa negarit ;
 Deiectos, viles, inopes, miserosq; vocare,
 Et vitæ exortes felibus dicere suenit.
 Verùm agè, conspiciuos, picturatusq; nitentes
 P auones caudis, cur hæc ratione beatos
 Credere non ausim ? cur non Mæsyia leones
 Terra suos ? Indi cur non vastos elephantos ?

Iam verò externis (hæc namq; domestica nobis)
 Quis labor, aut qua cura instet, simul aspice rebus,
 Diuitias optant alijs, qua maxima turba est.
 Nec iam querendi finem (namq; occidit auri
 Haud vnquam vesana fames) suriata cupido
 Agnoscit : nondum primus iacet ardor habendæ,
 Cum nouus insurgit : ieiunos semper hiatus
 Præpandit, semperque sinu tumet illa capaci.

Etiam

Etiam cerne alios similes, & compare fatò
 Imecos. En Martus opus, vitæq; labores
 Sanguinea duros inuauit hos condiscere ab annis
 Primæuis : tum vastifico peruadere gentes
 Externis fremitu, & sæuo quatere oppida bello.
 Nec verò pars vna orbu, non angulus vnus
 Sufficit immensi : sed enim insultare per ortus
 Aurora libet extremos, & Tethyos vndas
 Pertentare rubra, & nigros contendere ad Indos.
 S cilitet vt populos latè sua sub iuga mittant,
 Quosque ingens tellus fouet, & quos alluit aquor:
 His bene credit emi, turba hæc malè prouida factis
 Nomina perpetuum quondam victima per æuum.
 Sed quid ego hæc rãtis ? quidue his te iam moror vltimè?
 Huc huc flecte oculos, bacchantisque agmina gentis
 Perdita Achamenio penitus nunc aspice luxu.
 Hanc, virtute procul pulsa, illaudata voluptas
 Pellaci trahit ore : animisque illapsa, superbum
 Imperium latè exercet : solioque potita
 Regna aliena premit, furtisque exultat iniquis.
 Ah gens vna hominum magno qua ductis Olympo
 Semina, quicquid tu, olim quò te Dea perfida raptat ;
 Aspicias immmanem casum : quin prouida cernis,
 Quò te præcipitat captam ? aut vnde auebit, vt spes
 Eripiat certus, merito vt te fraudet honore ?
 Ah fuge monstrificæ fuge Theffala carmina Circeæ,
 Ne fluxus modo crede bonis : quin ardua calo
 Tolle caput, s. incliunque genus, cognatæque nosce
 Sidera, caelesteque satus : vnde aurea produs
 O stirps, atq; in quos iterum reditura crearis.
 Non hic certa domus : magni plagæ lucida celi
 Te vocat, expectatque, & iam patriæ astrare poscunt.

O pater

O pater (hic fidus tandem excipit ore Lyenos)
 Olim ego Graiugenum, Romanorumque per ora
 Hac monumenta virum passim volitare, frequenter
 Audivi: quae cuncta animo simul ipse volutans;
 Spes hominum mecum saepe indignabar inanes.
 At tu, si quid habes certi, si qua est via cecis;
 Quae bona vera animis optato agnoscere detur,
 Ede pater, tantique operis succurre labori.
 A muiit, extemploque Heros sic deinde locutus.

V num adeo (ne cuncta vacat memorare profecto)
 Hoc tantum cape: missa alijs iam cetera sunt.

Haud agere inuenies, virtutum effulgere signis,
 Quae visum est caeleste bonum: nam quicquid acerbi,
 Quicquid terrifici, quicquid miserabilis vsquam est
 Exitij; non iam exhorrent, ubi viuenda virtus,
 Caelestes animos opera ad praecleara vocant.
 En patria nutant dubiae res: illicet adsum
 Hinc Decij, in flammis ruit illinc Mucius audax,
 Et ponti intrepidus Cocles defendit Etruscos.
 En acies stratae, deuictaque gloria belli
 Occidit: exardens, & magna prodigum vltro
 Mox anima Paulus morti se deuouet atrae.
 Nimirum his fortes: nec deerant, prouida magnos
 Quae tunc mens animos, valido sub corde regebat:
 Quosque fides, sanctique decus caeleste pudoris,
 Quos pietatis amor, cultus quos fecerat aequi
 Apprimere insignes, & religione verendos.
 Ergo his perpetuos quis non addicat honores?
 Quis neget egregijs caelestia praemia factis?
 Non ita, ne, moneo, tu rere id: gloria quando
 Ardua nequicquam sese horum attollere calo:
 Sed deiecta, solo procliu serpere cursu,

Voce hominum contenta cani, plausuque foueri.

Iam vero, optato quod tandem sine quiescam,
 Da placidas aures, atque hac mea percipe dicta.
 Sunt geminae; quibus alta solo vestigia presso
 Desigunt, quibus & captant bona turpida; planta:
 Sunt totidem umbrantes humeros; quibus athera tranant,
 Exsuperantque cauas nubes; virtutibus ala.
 Sublinem hu muta exercent, tacitaq; volatum:
 Donec sider eos tractus, sedesque beatas
 Vi multa arripiant: quod postquam tramite longo
 Delatae, aeternisque bonis, solijsq; potita
 Opatis constant; matura silentia cantu
 Rumpant, atheroque exoluunt vota Parenti,
 Suspenduntque tholo exurias, tumulisque trophaea
 Constituunt sacris, onerantque altaria donis.
 Exemptaq; malis, durisque laboribus, & iam
 Nequicquam incursum fortuna, aut turbine rerum
 Quassanda; errores despectant athera ab alto
 Indignos hominum: & casus miserantur iniquos.
 Et tunc ignaui mortales carpere durum
 Vsq; eadeo cunctamur iter: quae praevia lato
 Effulgens vultu vocat alta ad sidera virtus?
 Et fugimus, calo per quos via certa, labores?
 Et quae fida offert dux, praemia tenuimus vltro?
 Vltro ignominias nobis arcesimus atras?
 Ah vitae exacta pudeat gens o bona tandem:
 Aligera iam scande leues age concita bigas
 Virtutis: vacuasque alie molita per auras
 Lora manu; tacitos exerce muta volatus.
 Neue dehinc pedibus terras deuexa per imas
 Curre iter: at magna tantum duce sidera forti
 Congressu pete: & ingentis sacra ostia cali,

Prædatrix irrumpe boni, sedisque beata.
 Vnde voluptatem irrisam, secura maiorum
 Arce sedens tata, iam tum o'e immanè fremement,
 Bacchantemque animo, & frustra sua damna gementem
 Despectare queas: Stygus vnde horrentia subter
 Marentis vada, Cocytique tumentia luctu
 Stagna, Acherontique ardentis gurgitis æstus
 Cernere erit: quò fontum anima, turbæq, nocentum
 Fulmine deiecta immani; flammantibus vndis
 Pendunt supplicia, & iugi torrentur in igne.

Hoc iter Heroës longum sermone leuant.

Et iam finis erat dictis: delubraq, Dina
 Haud longè apparent simul improvisa potentis,
 Vix introgressi, & Superos de more precati:
 Cùm subito accurrat comitum lætissima pubes,
 Excipiuntque patrem, & subuectum molliter vlnis,
 Sub penetrata ferunt, seßumque ex ordine curant.

Et iam; fidereis postquam fulgoribus artus
 Accensus, gressuque tremens, & debilis agro;
 Franciscus pater Etruscis decesserat oris;
 Bis Titan, retro cursu flammante reducto,
 Liquerat Aemonij glacialia sidera monstri.
 Bis tumidum radijs Cancrum lustrarat anhelis.
 Et quater umbra ierat luci par nigra dici.
 Parque hominum sopita quies quater acta labori.
 Cùm Genitor Diuum, & summi regnator Olympi,
 Immixus solio stellanti luce corusca,
 Totus amore flagrans, & læta mente serenus,
 Aetheraque illustrans vultu; media arce sedebat;
 Perpetuumque dabat cursum lucenibus astris:
 Et rerum vitas animo fundebat ab alto.
 Cui natus. Memè d' Genitor nunc ipsa vocat res.

Nunc

Nunc & tempus adest (tibi enim iam cognita primum
 Summa omnis rerum, & miri sententia facti)
 Signiferi tandem quo dura incommoda nostri
 Aspiciam: atq, acres miserans per membra dolores
 Languida serpentes; praesens mitescere cogam.
 Tu Pater (hoc matura dies, hoc postulat Heros
 Iam tempestiuus calo: vidè' ager vt annos
 Iam binos mea signa ferat?) modò numine votis
 Cede meis facili: Heroëm da soluere nexus
 Mortales, duos da iam exhaustire labores.
 Da puram, insontemq, animam iam ponderè molis
 Terrena exutam, conuexa reniscere cali,
 Et lætam angusta nobiscum hac sede potiri.
 Opportuna peto: sine me hoc modo posse petentem.
 Profit, cum mihi iam similem, hæc mea signa tulisse:
 Filius hæc, contra cui mox Pater oscula libans,
 A eternoq, fouens gremio, amplexuq, coherens;
 Intulit, an ne tuas vires quicquam effugit vsquam
 Nate? quid hoc precibus tantis onerare necesse est?
 Quid fato addictum petis? opperiantur amatum
 Heroëm magni dudum alta palatia cali.
 Ergo agè (quando amor vs tibi nunc, ea Nate voluptas
 Est animo) i, tecum sublimem tolle per auras
 Indigetem: siste huc altum, & bonus infer Olympo.
 Immo acies (si quando) omnes nunc instrue gentis
 Aetherea: lætis qua te comitentur ouantes
 Ordinibus: qua voce canant facta inclaya magni
 Signiferi: ceu; post pugnata, euicq, bella,
 Post rapta arma virum, exuiasq, hostesq, subactos;
 Magnanimos reges: turba, populiq, patresq,
 Lætitia exciti, & ludis, plausuq, frementes,
 Atrollunt calo: & claros dant ire triumphos.

A a

T alia

T alia sidereus Genitor. vox aethere toto,
 Interearumore sonat, spargitq; secundo
 Latitiam Superis: celiq; alta aethra complet.
 Scilicet audierat Volucrum gens, affore tempus:
 Quo tandem insignis stellis fulgentibus artus,
 Astra Subasaeus conscenderet arduus Heros,
 Concilij Superum decus, atq; honor additus ingens.

Ergo omnis toto legio fremit excita caelo
 Alituum, letumq; sonat: stellantia passim
 Tecta nouis feruent studijs: tum regia Proles,
 Aeternoq; aquaua Patri, fidum eligit omni
 E numero Volucrum: breuiter cui talia mandat.

Et rupes Tarpeia tibi, rupiq; colona
 Magna Iacobe olim nota est: age donec vtrang;
 Aspicias, te nulla quies, mora nulla volantem
 Rapediat: lucus nec te Soractis amatus
 Detineat celsi: cursus dehinc sine potitus;
 Mox decus Ausonidum, specimenq; insigne pudoris
 Diuini; his tantum preclarum Heroida dictis
 Alloquere. i. mater festina, Subasida terram
 I, pete, Francisci fumus structura supremum.

Rex tantum. Zephyros cursu praeruitur Ales,
 Et sublimis adhuc medium verrebat inane:
 Cum iam deiectas Capitoli despicit arces.
 Tum verò deuexus iter declinat: & imum
 Turbineo flexu descensum, & nubila gyris
 Circinat obliquis: Iacobe ardua clara
 Donec tecta volans stringat plaudentibus alie.
 Ventum erat ad castas sedes: incognitus alto
 Infert se thalamo. matrem hic (venerabile visu)
 Conspicit egregiam, haud quicquam sub pectore caras
 Degeneres versantem, animo aut quid vile putantem.

Tantum

Tantum autem arcano fruitur taciturna Deorum
 Colloquio, & Patrem compellat mente supremum.
 Tunc ergo his (neq; enim effugie, sed voce fatigat
 Ales eam) sese iussu onerariè audit.

Letus ad aetheream (mora parua) Subasius Heros
 Tendet iter sedem: & terrena mole solutus
 Spiritus, Eois mox sese inter seeret astris:
 Tu ne disimula, neu magno desice amico.
 Busta etenim te sancta vocant, supremaq; poscunt
 Funera (tolle moras) ades obsequiosa sepulchro.
 Non hominum canit hæc: Diuum sed nuntius assert:
 Sic monet: effugitq; Ales, monitamq; reliquit.

Hi motus caelo. Terris memorabile nomen
 Francisci simul effulget, simul ora Subasis
 Omnis ouans Heroa canit: templa altare sultant
 Concertu, precibusq;: omnis calet ara Sabais
 Mesibus. igne micat, libuq; & floribus halat.
 Vna autem ante alias splendet, praeq; omnibus vna
 Regina Diuum feruet conuentibus ades.
 Ianq; Subasaea ciues ex vrbe frequentes
 Sape aderant: vnaq; viri tantum virius omnes
 Conspectumq; inbiant, & inusta insignia membris
 Diuina ingenti contendunt cernere amore.
 Nec minus excita vicina per oppida gentes;
 Femineos cætus, puerosq; chorosq; puellarum,
 Ora, manuq; viri lustrandos, vndiq; ad adem
 Transmittunt Diua, & votis sacra tecta frequentant:

Et iam Rex Superum structis de more choreis;
 Maturabat opus: decora immortalia ab imo,
 Concilij Diuum, & summo iam debita Olympo,
 Secum vna aethereis vecturus ad astra quadrigis.

Ergo aderat tempus non eluctabilis hora

As 2

Quo

Quò Parca niueis pensis extrema legebant
 Stamina Francisco: confestim præsciis ille
 Agnouit fatum, atq; animo exultante recepit
 Spes immortales, felicitq; oia vita.
 Tum verò has orans effudit ad æthera voces.

Magne hominū Diuūmq; Parens, sator optime rerū,
 Tuq; vna æterni Proles, æquanaq; Patris,
 Et vos Alituum cunei, indigetisque beati;
 Accipite, oro, hodie Franciscum extrema loquentem:
 Et date quaeso mens deuexas vocibus aures.

Si vacet, & sontis numero comprehendere noxas
 Pergam anima: si; quàm sepe olim perditus ipse,
 (Nam neq; erat tecum concors mea cæca voluntas,
 Nec virtutis iter me me tunc ire iuuabat)
 Ore profanarim tua iussa; exorsus ab alto
 Principio referam, memoremq; infanda meorum
 Præsius ausorum, & veteris contagia vita:
 Quis fandi modus, aut quo tandem sine quiescam?
 Et tamen d Genitor nec tu das sanguine pœnas
 Me luere immanes, nec crimina tanta reposcis:
 Qua meminisse pudet, mens qua sibi conscia facti,
 Nunc horret: culpataq; aded, refugitq;: sed d iam
 Discite mortales, quò me pia Numina tollant,
 Vnde vocent, qua deinde parent, quo laudis honore
 Dignentur. Si quàm innumera decus agmina gentis
 Magna ferunt ducibus; nostros æquare triumphos
 Quis valeat? nostro qua sese gloria regno
 Componat? vires nostræ quis prouocet vrbs?
 Stant vi fixa sua fundamina trina, superq;
 Mœnia consurgunt: & propugnacula circum
 Horrescunt: Heroës ab aggere mille coruscant,
 Aëratisq; micant peltis, atq; ensibus omnes

F atiferis,

F atiferis, Martis turba haud ignara cruenti.
 At non hæc nostro d Genitor quaesita labore
 Fama: meus non partus honos hic viribus: auctor
 Tu tantorum operum: Soboles tua muneri huius
 Seruatric: spectator ego, absconitusq; nouarum
 Mirator tantum rerum. Nunc (ordine quando
 Has sortes pater ire iubes, ea voluere fata)
 Ecce extrema dies me me petit: vltima Parca,
 Non exoratis manibus nent fila seuera.
 Tu verò has gentes, quas indiga ad arma vocavi,
 Aspice nunc, & dexter ad: rege numine fausto,
 Infandisq; malis quondam hos pius eripe cœtus.

Hic Patrem ætherem placat, gnatisq; precando
 Ipse suis veniam exposcit: quos deinde vocatos,
 Assuetum in morem, sese coram ordine sistit,
 Atq; vltro extremum dictis affatur amicus.

O socij, hæc me me (quo non optatius vllum
 M unus eat) suprema dies spirabilis aura
 Luminis afflabit tandem: Sol vltimus hic me
 Lucæ petet: iam iam non eluctabilis vrget
 Hora, leuiq; vmbra obnubet vis aspera fati.
 Nec temere id, nec spe mea mens frustratur inani
 Me magni præsaga boni: quippe alta laboris
 Me palma exhausti vocat: immortalia Tempe
 Expectant celi: iam tum palantia cerno
 Agmina Calicolum, descensumq; æthere ab alto,
 Ordine perpetuo, & miro properantia cursu.
 Sed quid vestra dolor (video nanq; atra repente
 Nubila confedissee oculis, & tristibus vmbriis
 Noctem importunam vultus rexisse serenos)
 Corda acer subijs? quid vos latabilis angit
 Discessus, gemituq; aded contristat amaro?

Turbida non me Orci facies, non ferreus horror
 Exterret lethi: iuuat ire: extremaq; vita
 S ponte lego: mihi parta quies: salu acta procellis
 N ostra diu puppis portum subit: ancora durum
 P renfauit scopulum, atq; uinco tenet improba morsu.
 D esinite ò me me lacrymis, atq; omine tristi,
 D esinite & latos simul incestare triumphos.
 N unc verò (neq; enim vos longa ambage morabor,
 N ec sandi vis agra queat) suprema loquentem
 P ercipite, atq; amnis penitus mea sigite dicta,
 P erpetuaq; manu transcribite cœtibus olim
 V enturis nostra gentu, pereantq; cauate.

A rdua sidereas qua nos via sistit ad arces:
 N ec nisi per duos calles, cliuosaq; saxa
 A urea tendit iter virtus: hac ire necesse est
 V os duce: præcelsi montis si culmen amatum
 E xuperare iuuat, sedesq; intrare quietas:
 E t demum optatis dulci stabulare sub vmbra.
 N ec vos interea seges hic Lerna laborum
 T erre at exurgentum: nèue horrescite casus
 I mnumeros: præfulget enim, passimq; malignos
 E mollit dux ipsa aditus, & præmia monstrat.
 I psa eadem foribus residens fidiſsima cali
 P ortarum custos; venientes accipit vltro
 F elices animas: sanctosq; laboribus, astris
 I nserit Heroas, claroq; immittit Olympo.
 Q uin & me; vestrum superet quò tutius altum
 Q uisque iter; audistis pridem mandata ferentem.
 H ac illaesa animis, moneo, seruate volentes.
 E t nostru, dum fac, parete hortatibus: instat
 D ebita cuiq; dies: & ineuitabile tempus
 I mminet interitus cunctis: stat ferrea Clotho

Surdum

S urdum opus intorquens, cogitq;, irahitq; morantes.
 N e verò res dura animos, angustaq; frangat:
 N èue horrens vexet cultus, tenuisq; supellex.
 I mmo ò felices, iterumque, iterumque beati,
 N oscere si cura vobis sit munera, qua iam
 A urea paupertas fundet: nempe hac duce quondam,
 B issenum manus Heroum, caelestia Regis
 A etherei signa attollens, validaque per orbem
 A lta ferens dextra; bissenia sedilia celo,
 E t peperit tum dura sibi, & modò parta triumpho
 L ata tenet claro, totoque exultat Olympo.
 N on ergo hac eadem vobis regina parabit
 P remia? num tantum vobis infida negabit
 P rouentum, & vestras vacuities ludet aristis?
 I mmo vbi Diua potens, eadem & fidiſsima regni
 D ux nostri, ore diu vestro, cultuque per orbem
 F ulserit; emeritos vos blanda attollet ad altas
 C ontinud sedes, & tuta sistet in arce.
 E ia ergo ò socij promissis fidiſte Diua.
 N èue mihi volucres sopito hac fingere somnos
 C redite: Numine agor, versoque in pectore Numen.
 D icerat hac: & iam per languida membra refusus,
 F rigenti inserpit dolor altius, & vezat horrens
 P lura loqui: tantum lustrat pia dextera cœtus.
 T um vero somnus fluit antia lumina condit
 P acatus: mors purpureo confedit in ore,
 T erre exuta, & placida congesta quiete.
 Q uantum; Bistoniam cum primum, vere reuerso,
 P hæbea rutilo percussa lampados igne,
 A ut tepidis Zephyri spirantibus leniter auris,
 I ncaluere mures; præcelſis liquitur humor
 M ontibus, & valles præceps decurrit in imas:

A A 4

Tantos

Tautos demittunt humentia lumina riuos
Natorum : sic in lacrymas iturba profusas ;
Frigentemq; patrem gemitu circumstiat amaro.

Ecce autem ; regimens dum sic penetrat tumultu
Miscetur tristi, resonantq; sine ordine voces
Luctifica ; natis, & femineo comitatu
Stipata, & sacri feralia ritè sepulchri
Donaserens lacobe aderat. inang; (haud mora) postquam
Præpetis audierat caelestia iussa ministri ;
Anxia funereis opibus de more paratis,
Longum Herois iter breuibus transegerat horis.
Ergo improvisò Romana, gementibus illis,
Coram astat mater : corpusq; exangue iacentis
Vt primum vidit patris, irruit incita, & arrum
Incumbens gemit : ac velut Bethana virago,
Aetherei quondam vestigia sacra magistri
Ore, sinuq; fouens ; largo mastissima fletu
Lauit : eam interea tacitus incessere dictis
Amulus, atque ignominia damnare pudoris :
Sic patris exanimi, parentibus Ausonis vlnis
Stellantes complexa pedes, atque oscula figens
Humida ; inexhaustos gemitus dat pectore mater.
Tum lentam sese quamuis properauerit, amens
Incusat, tardosq; accessus increpat vltro.
Nec non visa refert, diuinamq; iussa renarrat.

Hic verò (immitis quanquam dolor omnia turbat,
Muniamq; abruptim grauis exequialia luctus)
Intenti comites ; funebre ex ordine cura
Queis sacrum instruere est ; feruent, mastosq; paratus
Vrgent ardentes : ac primum sedis honesta
Delecto hospitio ; suggesta molis in auras
Educunt tumultum, & sacrato carmine signant :

Fulgentemq; crucem formant, notissima Diuo
Arma, virumq; suis stellantem insignibus addunt.
Parte alia, puro latices è fonte petitos,
Aere cauo excipiunt alij, domitosq; calore
Flammaram expediunt, & corpus flumine purgant.

Cesserat has inter curas è corde parumper
Iam matris dolor : & tristem vis reddit a mentem
Excierat. tunc funereum iubet ocyus omnem
Ornatum afferrì, vestes, funalia, odores,
Vela, torosq; leues. Tum membra exanguia mollis
Carbasus obnubit, tenuiq; inuoluit amictu.
Mox verò Assyrijs respargunt roribus artus,
Coryciosq; imbres, & odora opobalsama vergunt,
Verq; Arabum fundant : Cinyreidos illita guttis
Vela, Palestinis super immadaere fluentis.
D'esletum hic corpus molli imposuere pheretro :
Vltro humeris proceres cui mox subiere recuruis,
Grande ministerium : facibus longo ordine cætus
Fulgent accensi, & flammis latè omnia lustrant.
Vt ventum ad tumultum, in medio statuere pheretrum :
Et circum ad cantus patres de more coacti,
Felici misere anima felicia honoris
Munera supremi, aternamq; dedere quietem.
Inde animo, linguaq; grauis, maturus & aui
Bernardus ; dextra corpus ter lustrat, & vnda
Spargit ter pura : ter flamma, & thuris odore
Rite vaporatum sacrata contegit vrna.
Rex verò athereus cum pridem in limine vitæ
Luctantem Heroem celo spectasset ab alto ;
Longius haud passus crudos sciuire dolores,
Aligerum ingenti circum stipante corona,
Vltro se placido lapsu demiserat : & iam

*H ac, instans olli supra caput, ore sereno.
 O vita, ò magnis defuncte laboribus, ecquid
 Agnosces me? agnosce, oculos nunc exere lutos.
 Adsum equidem, toties olim promissa, daturus
 Gaudia: lata dies eadem, & suprema, quieti
 Hac te perpetua, & magno transcribet Olympo.
 T úque anima ò sauis iam pridem erepta periclis,
 Soluere, quid cessas? terrena agè vincula rumpe.
 M olem linque grauem, sedésque attollere ad altas.
 H ac memorans Rex ore, manu iam pectus anhelum
 Presserat: exiliens mox illa, & frigida linquens
 M embra, Desque sinu inferpens lata per altos;
 Condiderat sese penitus: nec dehinc mora: bigis
 Illam sidereus vectam cum Rege volucres
 S ustulerant calo, & deleta sede locarant.*

Ad Diuum manca laudis excusatio.

*N on potui, nec erat mihi fas, equare canendo
 T e Pater, equasti qui donum aquabile nulli.*

F I N I S.

Hoc opus fidei & catholicæ religioni valde
 consonum Guido Lenud. Præpositus & Vicarius
 Genera. Floren. Florentiæ imprimendi licentiam,
 & facultatem concessit. Pridie Id. Decemb. —
 M. D. LXX.

I S T E liber mihi admodum probatur, cum ob
 venæ poëticæ elegantiam; tum fidei religionisq̃ue
 integritatem,

Frat. Arnaldo Aloftano.

N I H I L est in hoc opere Francisci Mauri quod
 fidei Catholicæ aduerfetur. Actum 20. Februarij,
 Anno 1571.

*Gislenus de Vroede Suffra-
 ganem Mechliniens.*

SVMMA PRIVILEGIORVM
REGIS CATHOLICI.

REGIÆ Catholicae Maiestatis Privilegiis cautum est, ne quis hunc librum, cui titulus est, Francisci Mauri Hispellatis Minoridæ Francisciados lib. XIII. citra Christophori Plantini voluntatem imprimat, aut alicubi impressum importet, venalemue habeat à die impressionis absoluta intra quadriennium. Quis secus fuerit, confiscatione librorum, & pœna, fisco Regio exoluenta, multabitur: ut latius in Regiis diplomatis expressum est; Datis Bruxella in Consilio priuato, XVI. Februarij. M. D. LXXII.

Signat.

De la Torre.

In Consilio verò Brabantia eodem die & mense.

Signat.

De Perre.

ANTVERPIÆ
EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS
PLANTINVS PROTOTYPOGRAPHVS
REGIVS. MENSE IYNIQ, ANNO
M. D. LXXII.